

Chambre des Représentants

SESSION 1963-1964.

21 NOVEMBRE 1963.

BUDGET DES VOIES ET MOYENS ET BUDGET
DES RECETTES EXTRAORDINAIRES POUR
L'EXERCICE 1964.

BUDGET DE LA DETTE PUBLIQUE POUR
L'EXERCICE 1964.

BUDGET DES NON-VALEURS ET DES REM-
BOURSEMENTS POUR L'EXERCICE 1964.

RAPPORT

FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION DU BUDGET (1),
PAR M. SCHEYVEN.

(1) Composition de la Commission :

Président : M. A. Van Acker.

1° MM. les Membres de la Commission des Finances :

Président : M. J.-J. Merlot.

A. — Membres titulaires : MM. De Saeger, De Staercke, Eeckman, Fimmers, Kiebooms, Lavens, Meyers, Michel, Parisi, Saint-Remy, Scheyven. — Boeykens, Boutet, Cools, De Sweemer, Detiège, Gelders, Lamers, Merlot, Paque (S.), Van Acker (F.). — De Clercq, De Winter.

B. — Suppléants : MM. Discry, Eyskens, Gillès de Pélichy, Herbiet, Posson, Van den Daele. — Bary, Grandjean, Sebrechts, Toubeau, Vercauteren. — Piron.

2° MM. les Présidents des Commissions permanentes :

M. A. Van Acker, Président.

M. L. Moyersoen, 1er Vice-Président.

M. M. Destenay, 2e Vice-Président.

MM. O. Behogne, P. De Paepe, J. Merlot, Vice-Présidents.

MM. Deconinck (J.), Denis, Detiège, Eeckman, Gillès de Pélichy, Harmel, Lefebvre (R.), Pierson, Smedts, Wigny.

Voir :

1. — 4-I (1963-1964) :

N° 1 : Budget.

2. — 4-II (1963-1964) :

N° 1 : Budget.

3. — 4-V (1963-1964) :

N° 1 : Budget.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1963-1964.

21 NOVEMBER 1963.

RIJKSMIDDELENBEGROTING EN BEGROTING
VAN DE BUITENGEWONE ONTVANGSTEN
VOOR HET DIENSTJAAR 1964.

RIJKSSCHULDBEGROTING VOOR HET DIENST-
JAAR 1964.

BEGROTING DER KWADE POSTEN EN TERUG-
BETALINGEN VOOR HET DIENSTJAAR 1964.

VERSLAG

NAMENS
DE COMMISSIE VOOR DE BEGROTING (1),
UITGEBRACHT DOOR DE HEER SCHEYVEN.

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer A. Van Acker.

1° de heren Leden van de Commissie voor de Financiën :

Voorzitter : de heer J.-J. Merlot.

A. — Vaste leden : de heren De Saeger, De Staercke, Eeckman, Fimmers, Kiebooms, Lavens, Meyers, Michel, Parisi, Saint-Remy, Scheyven. — Boeykens, Boutet, Cools, De Sweemer, Detiège, Gelders, Lamers, Merlot, Paque (S.), Van Acker (F.). — De Clercq, De Winter.

B. — Plaatsvervangers : de heren Discry, Eyskens, Gillès de Pélichy, Herbiet, Posson, Van den Daele. — Bary, Grandjean, Sebrechts, Toubeau, Vercauteren. — Piron.

2° de heren Voorzitters van de vaste Commissies :

De heer A. Van Acker, Voorzitter.

De heer L. Moyersoen, 1ste Onder-Voorzitter.

De heer M. Destenay, 2de Onder-Voorzitter.

De heren O. Behogne, P. De Paepe, J. Merlot, Onder-Voorzitters.

De heren Deconinck (J.), Denis, Detiège, Eeckman, Gillès de Pélichy, Harmel, Lefebvre (R.), Pierson, Smedts, Wigny.

Zie :

1. — 4-I (1963-1964) :

N° 1 : Begroting.

2. — 4-II (1963-1964) :

N° 1 : Begroting.

3. — 4-V (1963-1964) :

N° 1 : Begroting.

SOMMAIRE.

	Pages
PREMIERE PARTIE :	
I. — Préambule	3
II. — Les exposés de MM. les Ministres Dequae et Deruelles	4
III. — La discussion en Commission	12
IV. — Questions et réponses	48
DEUXIEME PARTIE :	
I. — Introduction	57
II. — Le budget de l'Education nationale et de la Culture	61
III. — Le budget de la Défense nationale	64
IV. — Le budget de la Dette publique et la situation de la Trésorerie	67
V. — L'augmentation des prix et des salaires	80
VI. — Les tendances inflationnistes	93
VII. — La Belgique dans la C.E.E.	97

INHOUDSTAFEL.

	Bladz.
EERSTE DEEL :	
I. — Inleiding	3
II. — Uiteenzettingen van de heren Ministers Dequae en Deruelles	4
III. — De bespreking in de Commissie	12
IV. — Vragen en antwoorden	48
TWEEDE DEEL :	
I. — Inleiding	57
II. — De begroting van Nationale Opvoeding en Cultuur	61
III. — De begroting van Landsverdediging	64
IV. — Rijksschuldbeegroting en stand van de Thesaurie	67
V. — Stijging van prijzen en lonen	80
VI. — Inflationistische tendensen	93
VII. — België in de E.E.G.	97

MESDAMES, MESSIEURS,

PREMIERE PARTIE.

I. — Préambule.

Depuis que le monde est monde... — ou plus précisément depuis que le Parlement est le Parlement — s'opposent pour le plus grand plaisir des « political scientists », deux façons de concevoir le rôle d'un rapporteur.

Pour les uns, le premier devoir du rapporteur est d'être respectueux de l'étymologie. Pour eux, le rapporteur n'est que l'écho sonore des travaux de la Commission. Il n'a donc qu'à rapporter à ceux qui ne sont pas commissaires, les propos des Ministres, les questions posées par les membres de la Commission et les réponses que les titulaires des départements ont tenté de donner auxdites questions.

Pour les autres, le rapporteur peut avoir plus d'ambition. S'il doit évidemment faire rapport, il peut aussi user de la confiance qui lui a été faite pour étudier d'une manière peut-être plus approfondie les principaux problèmes qui ont été évoqués au cours des travaux de la Commission.

Votre rapporteur ne peut pas cacher que ses goûts le portent à concevoir sa tâche d'une manière, disons, ambitieuse. Comment pourrait-il faire autrement, alors que la tâche qui lui est confiée est de « rapporter » les travaux de la Commission du Budget chargée d'examiner le budget des Recettes et des Dépenses ainsi que le Budget de la Dette publique et celui des Non-Valeurs et Remboursements pour 1964. Comment votre rapporteur pourrait-il parler de budgets qui intéressent toute l'activité nationale, sans s'arrêter, au passage, à quelques problèmes capitaux ?

Les membres de la Commission ont d'ailleurs implicitement invité votre rapporteur à une certaine prolixité. Ils se sont, en effet, émus en considérant les proportions des recettes et des dépenses. Ils ont constaté qu'ils se trouvent en présence d'un budget de haute conjoncture. Ils craignent que si demain celle-ci se modifiait, le Gouvernement pourrait se trouver devant des charges forcément accrues et des ressources forcément réduites.

Voilà pourquoi les membres de la Commission ont, tout naturellement, examiné minutieusement les recettes et les dépenses : ils se sont penchés plus particulièrement sur trois ordres de dépenses qui sont, en pourcentage, les plus importantes et qui vont, chaque année, en augmentant, à savoir :

- les dépenses d'éducation nationale : 20,3 % du total des dépenses publiques;
- la charge de la dette publique : 14,6 % du total des dépenses publiques;
- les dépenses d'ordre militaire : 13,9 % du total des dépenses publiques.

Les membres de la Commission se sont également intéressés tant au plan économique que financier, à deux problèmes qui pourraient devenir bientôt préoccupants :

- l'augmentation comparée des prix et des salaires en Belgique et dans les autres pays de la C.E.E.;
- les tendances inflationnistes qui semblent se dessiner dans notre pays.

DAMES EN HEREN,

EERSTE DEEL.

I. — Inleiding.

Sedert het begin van de wereld, of liever sedert het ontstaan van het parlementaire regime, scheppen de « political scientists » er blijkbaar genoeg in de rol van een verslaggever van twee kanten te bekijken.

Volgens de enen moet hij streng aan de gevestigde tradities vasthouden, en als zodanig is hij slechts de getrouwe weerklink van de werkzaamheden van de Commissie. Derhalve hoeft hij slechts aan degenen die geen lid van de Commissie zijn, de woorden van de Ministers, de door de leden van de Commissie gestelde vragen en de antwoorden van de respectieve Ministers daarop mede te delen.

Volgens de anderen mag zijn ambitie verder reiken dan dat. Hij moet natuurlijk verslag uitbrengen, maar hij mag ook gebruik maken van het vertrouwen dat in hem is gesteld om de voornaamste problemen die in de loop van de werkzaamheden der Commissie ter sprake zijn gebracht, op een wellicht meer diepgaande wijze te bestuderen.

Uw verslaggever verheelt het niet dat zijn opvatting van die taak eerder van « ambitieuze » aard is. Hij zou het hier ook moeilijk anders kunnen, omdat het onderhavige verslag nu juist betrekking heeft op de werkzaamheden van de Commissie voor de Begroting belast met het onderzoek van de begroting van Ontvangsten en Uitgaven zomede van de Rijksschuldbegroting en de begroting van Kwade Posten en Terugbetalingen. Hoe zou uw verslaggever over begrotingen die gans 's lands bestel raken, kunnen handelen, zonder terloops te spreken over enkele zeer belangrijke problemen ?

De leden van uw Commissie hebben uw verslaggever overigens stilzwijgend aangezet tot uitvoerigheid. Zij zijn immers getroffen door de proporties die de ontvangsten en uitgaven aangenomen hebben. Zij zijn tot de bevinding gekomen dat zij hier tegenover een hoogconjunctuur-begroting staan. Zij vrezen dat, als de toestand morgen een andere wending neemt, de Regering zich dan uiteraard zou bevinden tegenover vermeerderde lasten en verminderde inkomsten.

Ziedaar waarom de leden van uw Commissie als vanzelfsprekend een zeer nauwkeurig onderzoek hebben gewijd aan de uitgaven en ontvangsten : meer bepaald hebben zij drie soorten uitgaven van dichtbij bekeken, die procentueel de voornaamste zijn en die elk jaar stijgen, nl. :

- de uitgaven voor de nationale opvoeding : 20,3 % van het totaal van 's Rijks uitgaven;
- de last van de Rijksschuld : 14,6 % van het totaal van 's Rijks uitgaven;
- de militaire uitgaven : 13,9 % van het totaal van 's Rijks uitgaven.

De aandacht van de leden van de Commissie is eveneens uitgegaan naar de economische en financiële zijde van twee problemen, die weldra tot een van de voornaamste punten van zorg van de Regering kunnen uitgroeien :

- de vergelijking der stijging van lonen en prijzen in België en in de andere landen van de E.E.G.;
- de inflatoire tendens die zich in ons land schijnt af te tekenen.

L'examen de ces deux questions donne bientôt à penser que l'intégration croissante de notre pays au Marché Commun, requiert dans ces domaines comme dans bien d'autres, une politique financière, monétaire et économique résolument européenne.

Ceci permettra à votre rapporteur d'examiner en conclusion la situation actuelle de la Belgique dans le cadre du Marché Commun et de passer en revue les mesures qu'il faut prendre pour que persiste la situation favorable que connaît aujourd'hui notre pays.

II. — Les exposés de MM. les Ministres Dequae et Deruelles.

Votre Commission du Budget s'est réunie les mardis 29 octobre et 5 novembre derniers, matin et après-midi ainsi que le jeudi 7 novembre, pour procéder à l'examen du budget des Recettes et des Dépenses ainsi que des budgets de la Dette publique et des Non-Valeurs et Remboursements pour 1964.

La discussion a été introduite par les exposés de MM. Dequae, Ministre des Finances, et Deruelles, Ministre, Adjoint aux Finances.

Exposé de M. le Ministre Dequae.

1. Ajustement du budget ordinaire pour l'exercice 1963.

Le projet de budget ordinaire pour l'exercice 1963 avait été soumis aux Chambres législatives sur les bases que voici :

Recettes	...	...	...	...	...	139,8 milliards
Dépenses	...	...	...	...	...	139,6 milliards
Boni	...	...	...	...	...	0,2 milliard

Lors de la discussion des divers projets de budget dans les deux Chambres, des amendements furent adoptés; ils eurent pour effet de porter le total des crédits de dépenses ordinaires pour 1963, à 140,1 milliards.

L'augmentation de 500 millions environ concernait essentiellement le budget de l'Education nationale et de la Culture.

Ainsi donc, après son approbation par les Chambres, le budget ordinaire pour l'exercice 1963 s'élevait à :

En dépenses	...	...	...	...	...	140,1 milliards
En recettes	...	...	...	...	...	139,8 milliards
Mali	...	...	...	...	...	0,3 milliard

Les crédits supplémentaires sollicités dans les deux projets de feuilletéon soumis au Parlement, s'élèvent aux chiffres que voici :

	Exercices courants	Exercices antérieurs
	(En milliards)	
1 ^{er} feuilletéon	2,7	0,3
2 ^e feuilletéon	1,9	1,1
Total	4,6	1,4

De behandeling van beide kwesties schijnt al spoedig uit te wijzen dat de toenemende integratie van ons land in de Gemeenschappelijke Markt op die terreinen — zoals overigens op vele andere gebieden — een beslist Europese financiële, monetaire en economische politiek noodzakelijk maken.

Dit moet uw verslaggever uiteindelijk in staat stellen de huidige toestand van België in het raam van de Gemeenschappelijke Markt te onderzoeken en een overzicht te geven van de maatregelen welke dienen te worden genomen om de gunstige toestand waarin ons land thans verkeert te laten voortduren.

II. — Uiteenzettingen van de heren Ministers Dequae en Deruelles.

Uw Commissie voor de Begroting is op dinsdag 29 oktober en op 5 november jl. 's voormiddags en op donderdag 7 november jl. bijeengekomen om de begroting van Ontvangsten en Uitgaven zomede de Rijksschuldbegroting en de begroting van Kwade Posten en Terughbetalingen voor het dienstjaar 1964, te onderzoeken.

Eerst hielden de heer Dequae, Minister van Financiën, en de heer Deruelles, Minister, Adjunct voor Financiën, een inleidende uiteenzetting.

Uiteenzetting van de heer Minister Dequae.

1. Aanpassing van de gewone begroting voor het dienstjaar 1963.

Het ontwerp van gewone begroting dat voor het dienstjaar 1963 aan de Wetgevende Kamers was voorgelegd, berustte op de volgende bases :

Ontvangsten	...	...	...	...	...	139,8 miljard
Uitgaven	...	...	...	...	...	139,6 miljard
Batig saldo	...	...	...	...	...	0,2 miljard

Bij de bespreking van de verschillende ontwerp-begrotingen in beide Kamers werden amendementen aangenomen, met het gevolg dat het totaal der kredieten voor gewone uitgaven voor 1963 tot 140,1 miljard steeg.

De verhoging met circa 500 miljoen had hoofdzakelijk betrekking op de begroting van Nationale Opvoeding en Cultuur.

Nadat de gewone begroting voor het dienstjaar 1963 aldus was gewijzigd en door de Kamers goedgekeurd, bedroeg zij :

Aan uitgaven	...	...	...	...	...	140,1 miljard
Aan ontvangsten	...	...	...	...	...	139,8 miljard
Tekort	...	...	...	...	...	0,3 miljard

Bij de twee aan het Parlement voorgelegde ontwerpen van bijblad worden bijkredieten aangevraagd ten belope van :

	Lopend dienstjaar	Vorige dienstjaren
	(In miljarden)	
1 ^{ste} bijblad	2,7	0,3
2 ^{de} bijblad	1,9	1,1
Totaal	4,6	1,4

Ils se répartissent entre les principaux postes suivants :

	Exercices courants (En milliards)	Exercices antérieurs
Revalorisation de la Fonction publique	1,7	0,6
Pensions indépendants	0,4	—
Chômage (conséquence de l'hiver)	0,4	—
Travaux publics (conséquence de l'hiver)	0,4	—
Commissions d'assistance publique (conséquence de l'hiver)	0,1	—
Dette publique	0,7	0,3
Divers	0,9	0,5
Total	4,6	1,4

Les prévisions de recettes ordinaires sont, elles aussi, en majoration par rapport aux prévisions initiales; après 9 mois, les plus-values constatées en matière fiscale atteignent 1,6 milliard. Il est possible toutefois que certaines moins-values apparaissent au cours des prochains mois. Aussi, par prudence, l'Exposé général fait-il état d'une plus-value totale de 1,2 milliard pour l'ensemble de l'exercice.

Sur ces bases, les recettes ordinaires atteindraient 141 milliards et les crédits de l'exercice 1963, 144,7 milliards; mais des annulations de crédits sont à prévoir en fin d'exercice. Au total, l'excédent des dépenses sur les recettes pourrait atteindre 1 milliard environ.

Dès lors, on peut conclure que sans les charges exceptionnelles et imprévisibles d'un hiver extrêmement rigoureux le budget de 1963 eût été même en boni et que le budget de 1963 s'exécute conformément aux prévisions initiales.

2. Budget ordinaire de l'exercice 1964.

Ce budget est présenté au niveau de 148,7 milliards en dépenses comme en recettes.

Recettes.

Les recettes fiscales sont prévues pour un montant de 139 milliards contre 131,8 milliards de recettes probables en 1963, soit un accroissement de 5,4 %; les recettes non fiscales sont estimées à 9,7 milliards pour 1964 contre 9,1 milliards de recettes probables pour 1963.

Les prévisions d'accroissement des recettes fiscales en 1964 reposent sur des estimations modérées; elles sont inférieures à l'accroissement de 6 % constaté en 1963 par rapport à 1962. Elles sont fondées sur une augmentation en 1964 du produit national brut de 4 % en volume et sont même inférieures au taux d'accroissement du produit national brut à prix courants, lequel est estimé à 6 %.

Voilà pourquoi le Ministre des Finances est en droit d'estimer que les prévisions de recettes contiennent une marge de plus-values qui permettra de compenser en grande partie l'accroissement des dépenses liées à l'évolution de l'index des prix de détail.

Dépenses.

Les crédits prévus sont en augmentation mais le rythme d'accroissement est normal si on le compare à l'évolution des budgets antérieurs.

Zij zijn verdeeld over de volgende belangrijkste posten :

	Lopend dienstjaar (In miljarden)	Vorige dienstjaren
Herwaardering van het Openbaar Ambt	1,7	0,6
Pensioenen zelfstandigen.	0,4	—
Werkloosheid (gevolgen van de winter)	0,4	—
Openbare Werken (gevolgen van de winter).	0,4	—
Commissies van openbare onderstand (gevolgen van de winter)	0,1	—
Rijksschuld	0,7	0,3
Allerlei	0,9	0,5
Totaal	4,6	1,4

Ook bij de gewone ontvangsten vertonen de vooruitzichten hogere cijfers dan de oorspronkelijke ramingen: na 9 maanden bedragen de geconstateerde meerontvangsten aan belastingen 1,6 miljard. Het is echter mogelijk dat tijdens de eerstvolgende maanden bepaalde minderontvangsten worden geboekt. Voorzichtigheidshalve wordt in de Algemene Toelichting dan ook 1,2 miljard als totale meerontvangst opgegeven voor het dienstjaar in zijn geheel.

Volgens die gegevens zouden de gewone ontvangsten 141 miljard bedragen en de kredieten voor het dienstjaar 1963 144,7 miljard; bij het verstrijken van het dienstjaar zijn echter vernietigingen van kredieten te verwachten. Wellicht zullen de totale uitgaven circa 1 miljard meer bedragen dan de totale ontvangsten.

Daaruit mag worden afgeleid dat, als er de uitzonderlijke en onvoorzienbare uitgaven ten gevolge van de uiterst gure winter niet waren geweest, de begroting 1963 zelfs een batig saldo had vertoond en dat zij ten slotte volgens de oorspronkelijke ramingen verloopt.

2. Gewone begroting voor het dienstjaar 1964.

Op deze begroting zijn zowel de uitgaven als de ontvangsten op 148,7 miljard gesteld.

Ontvangsten.

Voor de belastingontvangsten wordt gerekend op 139 miljard tegenover 131,8 miljard vermoedelijke ontvangsten in 1963, d.i. 5,4 % meer; de niet fiscale ontvangsten worden voor 1964 geraamd op 9,7 miljard tegenover 9,1 miljard vermoedelijke ontvangsten voor 1963.

De vooruitzichten op een stijging van de fiscale ontvangsten in 1964 berusten op gematigde ramingen: er wordt gerekend op minder dan de 6 % stijging die in 1963 is geconstateerd in vergelijking met 1962. Als grondslag voor die vooruitzichten wordt aangenomen dat het volume van het bruto nationaal produkt in 1964 met 4 % zal toenemen, waarbij men zelfs beneden het op 6 % geschatte stijgingspercentage van het bruto nationaal produkt tegen courante prijzen blijft.

Dit wettigt dan ook de mening van de Minister van Financiën dat de ontvangsten ver genoeg boven de ramingen zullen liggen om de stijging van de uitgaven ten gevolge van de evolutie van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen grotendeels te kunnen dekken.

Uitgaven.

De uitgetrokken kredieten liggen weer hoger, maar het groeitempo is normaal zo men het vergelijkt met de evolutie der vorige begrotingen.

L'augmentation est de 8,6 milliards par rapport au budget voté de 1963 et de 4 milliards par rapport au budget ajusté de 1963.

Une stricte politique d'économies a été pratiquée pour maintenir l'augmentation dans les limites précitées.

En effet, au départ, le budget pour 1964 devait absorber des accroissements de charges inévitables, à caractère technique ou structurel, des augmentations non moins inévitables résultant de lois votées et enfin des charges nouvelles décidées dans le cadre d'une politique délibérée du Gouvernement.

En voici une liste succincte indiquant les principaux postes et leur incidence par rapport au budget initial pour 1963.

	En milliards
Revalorisation de la fonction publique	+2,5
Dette publique (dont +1 milliard en charges d'amortissement)	+2,0
Pensions (exécution de lois votées) dont 430 millions, régime « Indépendants » et 250 millions, régime « Ouvriers »	+0,7
Réforme assurance maladie-invalidité (loi votée).	+1,2
Projet de loi sur les hôpitaux	+0,4
Projet de loi relatif aux finances communales ...	+0,4
Education nationale (structurel)	+1,0
Total des augmentations inéluctables	+8,2

En dehors de ces sept rubriques, il restait une marge très étroite de 400 millions à répartir entre tous les autres postes des budgets départementaux.

3. Budget extraordinaire.

Les programmes d'engagements pour 1963 ont été revus avec un double souci : d'une part, maintenir et même accélérer certains travaux d'infrastructure prioritaires (routes et ports) et, d'autre part, étaler l'exécution d'autres travaux sur les premiers mois de 1964 afin de dégager le secteur de la construction dans lequel des pressions inflationnistes se manifestent.

Au total, compte tenu des suppléments de crédits prévus dans les feuillets d'ajustements, le programme d'engagements à charge du budget extraordinaire et du Fonds des Routes s'élève à 30,6 milliards dont 4 milliards seront reportés au premier trimestre 1964.

Le programme d'engagements pour 1964 a été fixé en fonction des mêmes critères; il s'élève à 31 milliards, montant auquel s'ajoutent les 4 milliards reportés de l'exercice 1963 pour faire un total de 35 milliards dont 7 milliards feront l'objet d'un étalement sur le premier semestre de l'année 1965.

Pour garder toute la souplesse désirable d'adaptation des programmes à l'évolution conjoncturelle, les crédits d'engagements qui sont sollicités ont été calculés abstraction faite de l'hypothèse d'étalement exposée ci-dessus.

De stijging bedraagt 8,6 miljard in vergelijking met de begroting voor 1963, zoals die was goedgekeurd, en 4 miljard zoals die begroting is aangepast.

Bezuiniging werd als strikte regel van beleid vooropgesteld om de verhoging binnen genoemde perken te houden.

Om te beginnen moest de begroting voor 1964 immers al voorzien in de dekking van onvermijdelijke verhoogde uitgaven van technische of structurele aard, van even onvermijdelijke verhogingen in verband met wetten die werden goedgekeurd, en ten slotte van nieuwe lasten welke het gevolg waren van bepaalde beleidsbeslissingen van de Regering.

Hieronder volgt een bondige lijst van die uitgaven, met de belangrijkste posten en de weerslag ervan in vergelijking met de oorspronkelijke begroting voor 1963 :

	In miljarden
Herwaardering van het openbaar ambt	+2,5
Rijksschuld (waarvan +1 miljard aan afschrijvingslasten)	+2,0
Pensioenen (tenuitvoerlegging van goedgekeurde wetten), waarvan 430 miljoen voor de zelfstandigen en 250 miljoen voor de arbeiders	+0,7
Hervorming verzekering tegen ziekte en invaliditeit (goedgekeurde wet)	+1,2
Wetsontwerp op de ziekenhuizen	+0,4
Wetsontwerp betreffende de gemeentefinanciën ...	+0,4
Nationale opvoeding (structurele verhoging) . . .	+1,0
Totaal van de onvermijdelijke verhogingen	+8,2

Buiten de zeven posten bleef nog het vrij geringe bedrag van 400 miljoen over, dat te verdelen was over alle andere posten op de begrotingen der verschillende departementen.

3. Buitengewone begroting.

De programma's met de vastleggingskredieten voor 1963 werden herzien met de tweevoudige bedoeling : enerzijds voort te gaan met de uitvoering van bepaalde werken op het gebied van infrastructuur welke voorrang verdienen (wegen en havens), en deze zelfs te versnellen, en anderzijds de uitvoering van andere werken over de eerste maanden van 1964 te spreiden met het oog op de ontlasting van het bouwbedrijf, waarin tekenen van inflationistische druk zijn waar te nemen.

Met de op de bijbladen uitgetrokken bijkredieten bedraagt het programma der vastgelegde kredieten voor de buitengewone begroting en het Wegenfonds in totaal 30,6 miljard, waarvan 4 miljard wordt overgedragen op het eerste kwartaal van 1964.

Het programma voor de vastleggingen voor 1964 is volgens dezelfde criteria vastgesteld. Het bedraagt 31 miljard. Met de van het dienstjaar 1963 overgedragen 4 miljard wordt dat een totaal bedrag van 35 miljard, waarvan 7 miljard over het eerste halfjaar van 1965 zullen worden gespreid.

Om over de grootst mogelijke armslag te blijven beschikken bij het aanpassen van de programma's aan de ontwikkeling van de conjunctuur werd de hoger onderstelde spreidingsformule buiten beschouwing gelaten bij het berekenen van de aan te vragen vastleggingskredieten.

4. Impasse et dette publique.

	En milliards
Le découvert du budget extraordinaire à couvrir par l'emprunt est estimé à	19,8
De ce montant il y a lieu de déduire les amortissements de dette inscrits au budget ordinaire ...	—11,3
	8,5
Fonds des Routes	4,5
Garanties Congo	2,5
Fonds de tiers	1,0
Total prévu en 1964 pour l'accroissement de la dette publique	16,5

5. Conclusions.

Le Ministre des Finances conclut son exposé par les considérations suivantes :

1° L'élaboration du budget ordinaire en équilibre pour 1964 s'est révélée une œuvre très difficile à réaliser;

2° Les crédits ont été maintenus dans les limites que d'aucuns pourront peut-être estimer inacceptables parce que trop étroites et trop restrictives;

3° Le Gouvernement tout entier a pris la responsabilité solidaire d'accepter ce budget, dans le cadre d'une discipline très stricte.

Aussi, demande-t-il au Parlement, si celui-ci vote le budget, d'en partager la responsabilité et de veiller à maintenir son exécution dans les limites proposées.

4° Le Ministre des Finances, pour sa part, ne pourrait accepter la responsabilité de sortir de ce cadre. Les Chambres législatives restent évidemment maîtresses de leurs décisions, mais si la politique budgétaire préconisée ne devait pas être suivie, le Ministre des Finances devrait en tirer les conclusions qui s'imposent.

Exposé de M. le Ministre Deruelles.

Messieurs,

A l'heure actuelle, les projets suivants sont déposés :

Chambre :

Voies et Moyens;
Dette publique;
Pensions;
Non-Valeurs et Remboursements;
Agriculture;
Affaires économiques et Énergie;
Finances.

Sénat :

Dotations;
Services du Premier Ministre;
Justice;
Gendarmerie;
Emploi et Travail;
Prévoyance sociale;
Intérieur et Fonction publique.

4. Tekort en Rijksschuld.

	In miljarden
Het door leningen te dekken tekort op de buitengewone begroting wordt geraamd op	19,8
Daarvan zijn af te trekken de op de gewone begroting uitgetrokken schulddeelingen	—11,3
	8,5
Wegenfonds	4,5
Waarborgen Kongo	2,5
Derdengelden	1,0
Totaal bedrag in 1964 voorzien voor de aangroei van de Rijksschuld	16,5

5. Besluiten.

De Minister van Financiën besluit zijn uiteenzetting met de volgende beschouwingen :

1° Het was een uiterst moeilijke taak, een evenwichtige gewone begroting voor 1964 uit te werken;

2° De kredieten werden gehouden binnen perken die volgens sommigen wellicht onaanvaardbaar zijn omdat zij te eng zijn en te veel restricties behelzen;

3° De gehele Regeringsploeg heeft solidair de verantwoordelijkheid opgenomen om zich tuchtvol aan die begroting te houden.

Hij verzoekt het Parlement dan ook, als het de begroting goedkeurt, de medeverantwoordelijkheid ervoor op te nemen en ervoor te waken dat de tenuitvoerlegging ervan binnen de gestelde perken blijft.

4° De Minister van Financiën wil in geen geval die perken te buiten gaan. De Wetgevende Kamers blijven natuurlijk volkomen vrij in hun beslissingen, maar mocht het voorgedragen begrotingsbeleid niet worden gevolgd, dan zal de Minister van Financiën zich genoodzaakt zien daar de logische conclusie uit te trekken.

Uiteenzetting van de heer Minister Deruelles.

Mijne Heren,

Op dit ogenblik zijn volgende begrotingen ingediend :

Kamer :

Rijksmiddelen;
Rijksschuld;
Pensioenen;
Kwade Posten en Terugbetalingen;
Landbouw;
Economische Zaken en Energie;
Financiën.

Senaat :

Dotatiën;
Diensten van de Eerste Minister;
Justitie;
Rijkswacht;
Tewerkstelling en Arbeid;
Sociale Voorzorg;
Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt.

Pour tous les autres documents, les « bon à tirer » ont été délivrés ou le seront dans les prochains jours.

M. le Ministre Dequae vient de décrire la politique financière générale que le Gouvernement poursuit et la signification que revêt sur ce plan, le budget de 1964.

Le Ministre, Adjoint aux Finances, pourra dès lors, se borner à examiner les éléments importants des budgets de dépenses de 1964 et ce, principalement sous l'angle de la hauteur des crédits par rapport à ceux sollicités en 1963.

Comme vient de le dire M. Dequae, le budget de 1964, qui s'élève à 168 milliards dont 19,5 milliards de crédits à l'extraordinaire, est marqué par la volonté du Gouvernement de couvrir, d'une part, toutes les dépenses de consommation, en y comprenant les charges de la Dette, par les recettes courantes et d'éviter, d'autre part, que les emprunts de l'Etat ne gênent, par un appel au marché trop important, les possibilités d'investissement du secteur privé et ne compromettent l'équilibre de la situation financière.

Le budget ordinaire de 1964 dépasse de 4 milliards le budget ajusté de 1963.

En fait, cette marge de 4 milliards n'aurait pas permis de couvrir toutes les nouvelles dépenses si divers autres crédits n'avaient pu être réduits. C'est ainsi que la possibilité d'escompter un hiver moins rigoureux et une évolution très favorable du marché de l'emploi a permis d'inscrire aux articles concernés par ces dépenses des montants inférieurs à ceux prévus pour 1963.

Quels sont les facteurs qui expliquent l'accroissement du budget ?

Ce sont, par ordre d'importance des crédits, les éléments suivants : Secteur social : Pensions, Prévoyance sociale et Santé publique, 2 300 millions; Dette publique, 1 340 millions; Enseignement, 1 160 millions, Défense nationale, 540 millions; Finances communales, 440 millions.

Dans le secteur social, la réforme de l'assurance maladie-invalidité exigera 1,2 milliard de crédits nouveaux. Cette réforme permettra d'améliorer sensiblement les services prestés par l'assurance au profit des assurés.

L'intention du Gouvernement est d'étendre le bénéfice de l'assurance à diverses couches nouvelles d'intéressés, en particulier aux indépendants, les modalités de cette extension restant à préciser.

La réforme du F.N.A.M.I. sera prolongée par celle des hôpitaux. Le projet de loi que le Ministre de la Santé publique et de la Famille a déposé, à cette fin, devant le Parlement, fait en ce moment l'objet des discussions de la Commission sénatoriale intéressée. Le budget de 1964 prévoit cependant d'ores et déjà une intervention nouvelle de l'Etat de l'ordre de 400 millions.

Toujours dans le domaine social, il convient encore de citer pour le régime des pensions des ouvriers, un crédit nouveau de 250 millions et pour la pension des indépendants, un crédit de 430 millions; les pensions civiles et militaires augmenteront de 265 millions en raison de la péréquation consécutive à la revalorisation de la fonction publique (application à partir du 1er janvier 1964 de la loi du 2 avril 1962). Le projet de loi sur les victimes de guerre entraînera une dépense de 120 millions.

L'accroissement des dépenses d'enseignement résulte de l'application du Pacte scolaire et du programme d'extension de l'enseignement universitaire et de la recherche scientifique. L'effort réalisé dans ce domaine depuis quelques

Voor alle andere stukken werd het « fiat » reeds gegeven of zal zulks eerstdaags geschieden.

Minister Dequae heeft pas een beschrijving gegeven van de door de Regering gevolgde politiek en van de betekenis die de begroting voor 1964 ter zake heeft.

De Minister, Adjunct voor Financiën, kan zich derhalve ertoe beperken de belangrijke gegevens van de begrotingen van uitgaven voor 1964 te onderzoeken en zulks hoofdzakelijk vanuit het oogpunt van de omvang van de kredieten ten opzichte van die welke aangevraagd werden voor 1963.

Zoals de heer Dequae zo juist gezegd heeft, vindt men in de begroting voor 1964, die 168 miljard bedraagt, waarvan 19,5 miljard kredieten op de buitengewone begroting, de wil terug van de Regering om, eensdeels, alle verbruiks-uitgaven, met inbegrip van de last van de Rijksschuld, te dekken door de gewone inkomsten, en, anderdeels, te vermijden dat de staatsleningen, door een al te groot beroep op de geldmarkt, de investeringsmogelijkheden van de privé-sector zouden hinderen en het evenwicht van de financiële toestand in het gedrang zouden brengen.

De gewone begroting voor 1964 bedraagt 4 miljard meer dan de aangepaste begroting voor 1963.

In feite zouden die bijkomende 4 miljard niet voldoende geweest zijn om alle nieuwe uitgaven te dekken, indien verschillende andere kredieten niet verminderd hadden kunnen worden. Aldus heeft de onderstelling van een minder strenge winter en van een zeer gunstige ontwikkeling van de arbeidsmarkt het mogelijk gemaakt op de voor die uitgaven bestemde artikelen bedragen uit te trekken die lager liggen dan die welke voor 1963 waren vastgesteld.

Door welke factoren kan de aangroei van de begroting worden verklaard ?

Deze zijn, naar volgorde van het bedrag der kredieten : Sociale sector : Pensioenen, Sociale Voorzorg en Volksgezondheid, 2 300 miljoen; Rijksschuld, 1 340 miljoen; Onderwijs, 1 160 miljoen; Landsverdediging, 540 miljoen; Gemeentefinanciën, 440 miljoen.

In de sociale sector zal de hervorming van de verzekering tegen ziekte en invaliditeit 1,2 miljard nieuwe kredieten vergen. Die hervorming zal het mogelijk maken de door de verzekering ten voordele van de verzekerden toegekende prestaties gevoelig te verbeteren.

De bedoeling van de Regering is, het genot van de verzekering uit te breiden tot verscheidene nieuwe groepen belanghebbenden, meer bepaald tot de zelfstandigen. De modaliteiten van die uitbreiding dienen nog bepaald te worden.

De hervorming van het R.V.Z.I. zal aangevuld worden door die van de ziekenhuizen. Het wetsontwerp dat de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin daartoe bij het Parlement heeft ingediend, wordt op dit ogenblik in de betrokken Senaatscommissie besproken. De begroting voor 1964 voorziet nochtans nu reeds in een nieuwe staats-tussenkoms van 400 miljoen.

Steeds op sociaal gebied dient nog een nieuw krediet van 250 miljoen voor de pensioenregeling van de arbeiders en een krediet van 430 miljoen voor het pensioen der zelfstandigen vermeld te worden; het bedrag van de burgerlijke en militaire pensioenen zal aangroeien met 265 miljoen ingevolge de péréquation die voortvloeit uit de herwaardering van het openbaar ambt (toepassing vanaf 1 januari 1964 van de wet van 2 april 1962). Het wetsontwerp betreffende de oorlogsslachtoffers zal een uitgave met zich brengen van 120 miljoen.

De toeneming van de onderwijsuitgaven is het gevolg van de toepassing van het Schoolpact en van het programma tot uitbreiding van het universitair onderwijs en van het wetenschappelijk onderzoek. Op dit gebied werd sinds

années est considérable. Il s'agit d'un investissement à long terme qui, avec le programme de travaux publics, de routes et de construction et les diverses mesures prises en vue de stimuler les investissements privés, doit jeter les bases de notre prospérité future. Ce sont là des réalisations tangibles sur lesquelles il convient d'insister. Il ne faut pas que notre attention soit retenue uniquement par les déficiences de notre organisation sociale.

L'accroissement des dépenses militaires est la conséquence inéluctable de nos engagements internationaux. Il n'est pas possible pour le pays de bénéficier de tous les avantages économiques, sociaux et culturels de la coopération européenne et occidentale sans acquitter en même temps la contrepartie obligée de celle-ci.

L'accroissement des dépenses en faveur des communes est important. Il est cependant plus considérable encore si l'on tient compte de l'effet bénéfique que la réforme du F.N.A.M.I. et celle des hôpitaux doit entraîner pour les commissions d'assistance publique et, par voie de conséquence, pour les finances de nos communes. Le Ministre, Adjoint aux Finances, a le sentiment très net que les efforts conjugués du Ministre de l'Intérieur et des Ministres des Finances permettront de consolider sérieusement celles-ci. Au moment où les meilleurs esprits recherchent le moyen de décentraliser l'exercice des pouvoirs de l'Etat, il est bon de rappeler que les villes et les communes constituent les cellules de base de notre organisation sociale. Les prérogatives étendues qui leur ont été confiées il y a 130 ans, ont permis de réaliser une décentralisation des attributions fort étendue dont l'équivalent n'existe pas toujours à l'étranger. Leur autonomie réelle repose cependant, en dernière analyse, sur l'équilibre de leurs finances.

Les charges de la dette publique augmentent de 2 milliards par rapport aux crédits votés pour 1963 et de 1 340 millions s'il est tenu compte du feuillet d'ajustement. Il faut noter que 11 255 millions sont destinés aux amortissements d'emprunts antérieurs contre 10 326 millions en 1963. Il y a là un facteur important d'équilibre.

La prise en charge de l'amortissement de la dette par le budget ordinaire permet de limiter l'accroissement net de notre endettement. Une fraction importante et croissante des dépenses extraordinaires est ainsi couverte indirectement par le budget ordinaire.

En comparant le budget de 1964 au budget ajusté de 1963, le Ministre a fait abstraction de la caractéristique essentielle de ces deux budgets; 1963 ajusté comme 1964 prennent en charge le coût de la revalorisation de la fonction publique. Les dépenses de celle-ci sont estimées pour 1963 à quelque 5,5 milliards. Pour 1964, elles seront sans doute plus élevées. Il faut en effet tenir compte de certaines décisions qui doivent encore intervenir dans ce domaine. Il faut observer que parmi les dépenses de personnel, il n'est pas toujours aisé de distinguer celles qui sont dues uniquement à la revalorisation. Beaucoup de ces dernières sont en effet liées intimement à d'autres facteurs qui influencent les rémunérations des agents de l'Etat. C'est dire que le chiffre de 5,5 milliards constitue une estimation minimum. C'est dire également l'effort que le Gouvernement s'est imposé dans ce domaine et qui est de loin le plus important, qui ait été effectué depuis la libération en faveur des fonctionnaires et agents publics. Cet effort ne s'étend pas seulement au personnel de l'Etat proprement dit. Il englobe le personnel enseignant, tant de l'enseignement libre que de l'Etat, les corps spéciaux, les agents des parastataux, en particulier ceux des chemins de fer, le personnel scientifique, etc.

enkele jaren een aanzienlijke inspanning gedaan. Het geldt hier een belegging op lange termijn. Samen met het programma van openbare werken, van wegenaanleg en het bouwprogramma alsook de verschillende maatregelen die genomen werden tot aanwakking van de privé-beleggingen, moet het de grondslag vormen van onze toekomstige welvaart. Het past dat de nadruk wordt gelegd op deze verwezenlijkingen. Onze aandacht moet niet alleen gaan naar de tekortkomingen van onze maatschappelijke organisatie.

De toeneming van de militaire uitgaven is het onvermijdelijk gevolg van onze internationale verbintenissen. Het is niet mogelijk dat het land het genot zou bekomen van alle economische, sociale en culturele voordelen van de Europese en Westerse samenwerking zonder er terzelfder tijd de verplichte tegenprestatie voor te leveren.

Er is een belangrijke verhoging van de uitgaven ten gunste van de gemeenten. Deze verhoging is echter nog aanzienlijker, wanneer rekening wordt gehouden met de gunstige weerslag die voor de Commissies van Openbare Onderstand en dus voor onze gemeentelijke financiën zal voortvloeien uit de hervorming van het R.V.Z.I. en van het ziekenhuiswezen. Voor de Minister, Adjunct voor Financiën, staat het vast dat de gemeentelijke financiën een ernstige steun zullen vinden in de samengevoegde inspanningen van de Minister van Binnenlandse Zaken en van de Ministers van Financiën. Op het ogenblik waarop van bevoegde zijde getracht wordt om de bevoegdheden van de Staat te decentraliseren, is het goed eraan te herinneren dat steden en gemeenten de basiscellen van ons sociaal bestel vormen. De uitgebreide prerogatieven, die hun 130 jaar geleden werden toegekend, hebben een zeer ruime decentralisatie van de bevoegdheden mogelijk gemaakt, die hun weerga niet altijd vinden in het buitenland. Doch hun werkelijke autonomie berust ten slotte op hun evenwichtige financiën.

De last van de Rijksschuld stijgt met 2 miljard t.o.v. de voor 1963 goedgekeurde kredieten en met 1 340 miljoen, indien men rekening houdt met de aanpassingskredieten. Men noteert dat 11 255 miljoen bestemd zijn voor aflossing van vroegere leningen, tegenover 10 326 miljoen in 1963. Dit is voor het evenwicht een belangrijke factor.

Door de aflossing van de schuld ten laste van de gewone begroting te leggen kan de netto-aangroei van onze schuld worden beperkt. Zo wordt een belangrijk en stijgend gedeelte van de buitengewone uitgaven onrechtstreeks door de gewone begroting gedekt.

Bij de vergelijking van de begroting voor 1964 met de aangepaste begroting voor 1963 heeft de Minister het voornaamste kenmerk van beide begrotingen buiten beschouwing gelaten. De kosten voortvloeiend uit de herwaardering van het openbaar ambt worden zowel op de aangepaste begroting voor 1963 als op de begroting voor 1964 uitgetrokken. De uitgaven daarvoor worden op 5,5 miljard geraamd voor 1963. Voor 1964 zullen zij ongetwijfeld hoger liggen. Er moet inderdaad worden rekening gehouden met bepaalde beslissingen, die op dit gebied nog dienen genomen te worden. Er weze opgemerkt dat het niet steeds gemakkelijk is onder de personeelsuitgaven diegenen te onderscheiden, die enkel in de herwaardering hun oorzaak vinden. Talrijk immers zijn de personeelsuitgaven die nauw verbonden zijn met andere factoren, die een invloed uitoefenen op de wedden van het Rijkspersoneel. M.a.w. het cijfer van 5,5 miljard is een minimale schatting. Daarmee is tevens onderstreept de inspanning van de Regering op dit gebied, die verreweg de belangrijkste is, welke sedert de bevrijding ten gunste van het overheidspersoneel werd gedaan. Deze inspanning beperkt zich niet tot het eigenlijke rijkspersoneel; zij omvat tevens het onderwijzend personeel, zowel van het vrij als van het rijksonderwijs, de speciale korpsen, het personeel van de parastatale instellingen, in het bijzonder van de spoorwegen, het wetenschappelijk personeel, enz.

En ce qui concerne le budget extraordinaire, le Gouvernement, tout en se plaçant dans la ligne des objectifs impartis aux finances publiques par le programme d'expansion économique approuvé en 1963 par le Parlement, a dû résoudre un problème difficile.

Des signes avant-coureurs de tension de notre économie ont fait leur apparition, notamment sur le plan du marché de l'emploi, des prix et de la distribution du crédit. Bien que ces indices ne présentent aucun caractère de gravité accusée, le Gouvernement a estimé qu'il devait reconsidérer sa politique d'investissements de manière à pouvoir adapter le mouvement des investissements publics à celui de la conjoncture.

Sans modifier, quant au fond, le programme des investissements publics, il a décidé d'étaler l'exécution de certaines parties sur une période de temps plus longue que celle qui avait été initialement prévue. Des travaux dont le début avait été prévu pour 1963 et 1964 seront donc reportés respectivement en 1964 et 1965. Toutefois, les crédits d'engagement étant maintenus, des mesures d'accélération peuvent être prises à tout moment si l'évolution conjoncturelle les justifie. Le Gouvernement met en place le dispositif nécessaire afin de pouvoir prendre rapidement les décisions qui s'imposent.

La hauteur des crédits d'engagement pour 1964 atteint $\pm 16,6$ milliards. A ce montant, il faut évidemment ajouter les reports des programmes en cours des exercices précédents qu'il est difficile de chiffrer de manière définitive à l'heure actuelle mais qui pourraient être de l'ordre de 8 milliards.

Le Gouvernement disposerait ainsi d'une masse totale d'environ $\pm 24,5$ milliards dont, faut-il le dire, il sera usé selon les circonstances et l'évolution de la conjoncture.

Pour faire le compte total de la charge des investissements publics pour 1964, il faut ajouter à ces montants ceux relatifs notamment aux investissements à réaliser par le Fonds des Routes (5,5 milliards) et par les pouvoirs locaux (la seule autoroute E3 comporte un financement de 2 milliards).

Les crédits de paiement figurant au budget extraordinaire de 1964 s'élèvent à 19,5 milliards, soit une augmentation de 1,4 milliard par rapport aux crédits votés initialement pour 1963. A ces crédits viennent s'ajouter, comme pour les crédits d'engagement, les reports de crédits non utilisés des exercices précédents dont le volume ne sera connu qu'en fin d'année. (Pour rappel, les reports des crédits de paiement de 1962 à 1963 se sont chiffrés à 7 milliards.)

A ce total budgétaire viendront se joindre les crédits de paiement affectés pour 1964 aux travaux en cours du Fonds des Routes et des pouvoirs locaux.

Il y a lieu de noter que le budget extraordinaire prend également en charge, outre les investissements proprement dits, une avance de 1 milliard accordée à l'Institut national d'assurance maladie-invalidité pour constituer le fonds de roulement initial que prévoit la loi portant réforme de l'A.M.I. ainsi que diverses autres participations et accords.

Pour terminer ce tour d'horizon à propos du budget extraordinaire, voici quelques précisions au sujet des principaux postes de ce budget.

Le budget des Travaux publics prévoit des crédits d'engagement pour un montant total de 8 036,5 millions. Ces chiffres correspondent approximativement aux programmes

Wat de buitengewone begroting betreft, diende de Regering een moeilijk probleem op te lossen zonder de doelstellingen uit het oog te verliezen, die door de openbare financiën moeten worden verwezenlijkt ter uitvoering van het programma van economische expansie, dat in 1963 door het Parlement werd goedgekeurd.

Voortekenen van een nakende spanning werden genoteerd in onze economie, met name op de arbeidsmarkt en inzake prijzen en kredietverlening. Ofschoon deze tekenen niet wijzen op een ernstige toestand, heeft de Regering gemeend haar investeringsbeleid aan een nieuw onderzoek te moeten onderwerpen om de overheidsinvesteringen aan het verloop van de conjunctuur aan te passen.

Zonder het programma van deze investeringen grondig te wijzigen, heeft zij besloten de uitvoering van sommige gedeelten over een langere periode te spreiden dan oorspronkelijk was bepaald. Werken die in 1963 en 1964 moesten worden aangevat, zullen dus worden uitgesteld tot 1964 resp. 1965. Daar de vastleggingskredieten behouden blijven, kunnen maatregelen tot versnelde uitvoering op elk ogenblik worden genomen, indien het verloop van de conjunctuur zulks vereist. De Regering treft de nodige schikkingen om spoedig tot de noodzakelijke beslissingen te kunnen overgaan.

De vastleggingskredieten bereiken voor 1964 $\pm 16,6$ miljard. Daarbij dienen natuurlijk gevoegd te worden de overgedragen sommen van de programma's in uitvoering der vorige dienstjaren, die men op dit ogenblik bezwaarlijk definitief kan becijferen; deze laatste zouden ca. 8 miljard kunnen bedragen.

De Regering zou derhalve over een totaal van $\pm 24,5$ miljard beschikken om er, zoals vanzelfsprekend is, gebruik van te maken naar gelang van de omstandigheden en van het verloop der conjunctuur.

Om de totale last van de overheidsinvesteringen voor 1964 te kennen, moet daaraan worden toegevoegd het bedrag van de investeringen, die met name door het Wegenfonds (5,5 miljard) en door de plaatselijke besturen zullen worden gedaan (alleen reeds met de autosnelweg E3 is een bedrag van 2 miljard gemoeid).

De betalingskredieten op de buitengewone begroting voor 1964 belopen 19,5 miljard, d.i. een stijging met 1,4 miljard in vergelijking met de oorspronkelijk voor 1963 goedgekeurde kredieten. Zoals voor de vastleggingskredieten moeten daarbij worden gevoegd de overgedragen sommen van niet aangewende kredieten der vorige dienstjaren. De omvang daarvan zal slechts op het einde van het jaar bekend zijn. (Ter herinnering weze gezegd dat de betalingskredieten, overgedragen van 1962 op 1963, een bedrag van 7 miljard bereikten.)

Bij dit begrotingstotaal dienen gevoegd te worden de betalingskredieten, die voor 1964 zullen worden aangewend voor de werken in uitvoering van het Wegenfonds en van de plaatselijke besturen.

Er dient te worden gewezen op het feit dat op de buitengewone begroting, naast de eigenlijke investeringen, ook een voorschot van 1 miljard ten behoeve van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering — om een beginbedrijfskapitaal aan te leggen zoals bepaald in de wet houdende hervorming van de V.Z.I. — alsmede verschillende andere participaties en overeenkomsten zijn ingeschreven.

Om dit algemeen overzicht over de buitengewone begroting te beëindigen, volgen nog een paar bijzonderheden over de voornaamste posten van deze begroting.

Op de begroting van Openbare Werken zijn vastleggingskredieten uitgetrokken voor een totaal bedrag van 8 036,5 miljoen. Dit bedrag stemt bij benadering overeen

fixés pour ce département par le programme d'expansion économique 1962-1965; cela signifie un réel effort pour mener à bien la modernisation de notre infrastructure économique.

En ce qui concerne les routes, il faut mentionner l'achèvement de l'autoroute Anvers-Liège-Aix-la-Chapelle et la poursuite des travaux de la « route de Wallonie ».

Pour les voies navigables, des crédits d'engagement s'élevant à 2 370 millions ont été prévus qui couvrent principalement les travaux du canal circulaire de Gand, les travaux au canal Albert, le programme des 1 350 tonnes (Canal Bruxelles-Charleroi, aménagement de la Basse-Sambre, du Haut-Escaut, etc.). Pour les ports de mer et la côte, 1 480 millions de crédits d'engagement ont été inscrits. Ce programme vise entre autres l'Escaut en aval d'Anvers, le canal Gand-Terneuzen, les ports de Bruges, Zeebrugge et Ostende. Pour les ports de mer, il a été prévu en outre un crédit d'engagement de 930 millions dont 800 millions pour le port d'Anvers.

Un crédit d'engagement de 400 millions est inscrit pour le programme de la reconversion économique.

Le budget de la Santé publique et de la Famille comporte 449,2 millions en crédits d'engagement et 655 millions en crédits de paiement.

Le budget des Communications et des P.T.T. comprend 3 363,1 millions de crédits d'engagement et 3 705,6 millions de crédits de paiement. Pour la création de métros dans les grandes agglomérations, un crédit d'engagement de 330 millions a été prévu.

Pour ce qui concerne les crédits de paiement, une avance de 400 millions a été inscrite au bénéfice de la S.A.B.E.N.A., notamment afin de remédier aux difficultés de trésorerie que cette société rencontre actuellement du fait de l'indisponibilité de créances importantes sur le Congo.

Les paiements à la S.N.C.B. sont prévus pour 1964 au montant de 3 283,6 millions contre 3 417,5 millions en 1963.

Le budget de l'Education nationale et de la Culture s'élève à 329,5 millions en crédits d'engagement et à 813,5 millions en crédits de paiement. Un nouveau crédit de 117 millions, destiné à la création d'écoles, en application des lois linguistiques, a été inscrit.

D'autre part, un crédit de 150 millions est porté au budget comme dotation au fonds d'investissement de la R.T.B.

Le budget de la Défense nationale s'élève à 3 837,4 millions de crédits d'engagement et 5 833 millions de crédits de paiement. Outre le renouvellement du charroi banalisé, le programme de 1964 vise principalement la modernisation de la force terrestre; d'autre part, les crédits de paiement concernent surtout les avions de combat et la modernisation de la force terrestre.

Conclusions.

En établissant le budget de l'Etat, le Gouvernement doit tenir compte de deux impératifs contradictoires : d'une part, pour stimuler l'expansion économique et améliorer les conditions de vie de la population, des dépenses nouvelles doivent être prises en charge. D'autre part, la nécessité de maintenir l'équilibre financier implique une limitation et une compression sévère des charges que le budget peut supporter.

Le budget de 1964 répond à cette double préoccupation.

met de voor dit Departement in het programma voor economische expansie 1962-1965 vastgelegde programma's; een en ander betekent een werkelijke poging om de modernisering van onze economische infrastructuur tot een goed einde te brengen.

Wat de wegen betreft dient de aandacht te worden gevestigd op de voltooiing van de autosnelweg Antwerpen-Luik-Aken en op de voortzetting van de werken van de « route de Wallonie ».

Op het stuk van de waterwegen bedragen de vastleggingskredieten 2 370 miljoen, die voornamelijk betrekking hebben op de werken in verband met de ringvaart te Gent, het Albertkanaal, het programma van de 1 350 ton (kanaal Charleroi-Brussel, geschiktmaking van de Beneden-Samber, van de Boven-Schelde, enz.). Voor de zeehavens en de kust zijn 1 480 miljoen aan vastleggingskredieten uitgetrokken. Dit programma heeft o.m. betrekking op de Schelde afwaarts Antwerpen, het kanaal Gent-Terneuzen, de havens van Brugge, Zeebrugge en Oostende. Voor de zeehavens is een vastleggingskrediet van 930 miljoen uitgetrokken, waarvan 800 miljoen voor de haven van Antwerpen.

Een vastleggingskrediet van 400 miljoen is vastgesteld voor het programma voor economische omschakeling.

Op de begroting van Volksgezondheid en van het Gezin zijn 449,2 miljoen aan vastleggingskredieten en 665 miljoen aan betalingskredieten uitgetrokken.

Op de begroting van Verkeerswezen en P.T.T. zijn 3 363,1 miljoen aan vastleggingskredieten en 3 705,6 miljoen aan betalingskredieten uitgetrokken. Voor de aanleg van ondergrondse spoorbanen in de grote steden is een vastleggingskrediet van 330 miljoen uitgetrokken.

Wat de betalingskredieten betreft, is een voorschot van 400 miljoen ten voordele van de S.A.B.E.N.A. uitgetrokken, o.m. ten einde de liquiditeitsmoeilijkheden te verhelpen welke deze maatschappij thans ondervindt ingevolge het feit dat over belangrijke schuldvorderingen op Kongo niet kan worden beschikt.

De betalingen aan de N.M.B.S. voor 1964 bedragen 3 283,6 miljoen tegenover 3 417,5 miljoen voor 1963.

De begroting van Nationale Opvoeding en Cultuur bedraagt 329,5 miljoen aan vastleggingskredieten en 813,5 miljoen aan betalingskredieten. Een nieuw krediet van 117 miljoen, voor de oprichting van scholen ter uitvoering van de taalwetten, is op de begroting uitgetrokken.

Anderzijds komt een krediet van 150 miljoen voor op de begroting, als dotatie aan het investeringsfonds van de R.T.B.

De begroting van Landsverdediging bedraagt 3 837,4 miljoen aan vastleggingskredieten en 5 833 miljoen aan betalingskredieten. Buiten de vernieuwing van de rupswagens is het voornaamste doel van het programma voor 1964 de modernisering van de landmacht; anderzijds hebben de betalingskredieten vooral betrekking op de gevechtsvliegtuigen en de modernisering van de landmacht.

Besluit.

Bij het opmaken van de Rijksbegroting moet de Regering met twee tegenstrijdige imperatieven rekening houden : aan de ene kant moeten nieuwe uitgaven gedaan worden om de economische expansie te stimuleren en de levensstandaard van de bevolking te verbeteren; aan de andere kant is het nodig de lasten welke in de begroting zijn voorzien, te beperken en in te krimpen om het financiële evenwicht te vrijwaren.

Aan de begroting voor 1964 ligt deze tweevoudige bekommernis ten grondslag.

L'effort économique et social est important. J'en rappelle les éléments principaux :

- la revalorisation de la fonction publique;
- la réforme du F.N.A.M.I.;
- la réforme des hôpitaux;
- les investissements intellectuels pris en charge par le budget de l'Education nationale et de la Culture et celui des Services du Premier Ministre;
- les investissements publics prévus au budget extraordinaire.

Malgré cet effort, nous sommes parvenus à présenter un budget ordinaire en équilibre, qui supporte plus de 11 milliards de charges d'amortissement de la dette.

Comme tout compromis, le budget de 1964 peut être critiqué. Certains estimeront que les services prestés par l'Etat à la collectivité ne sont pas encore à la mesure des besoins. D'autres penseront qu'un effort plus important eût pu être accompli sur le plan de la compression et de la limitation des charges budgétaires.

Telle quelle, on a le sentiment que l'œuvre que le Gouvernement vous soumet, sans être parfaite, constitue une tentative cohérente et bien conçue de concilier les exigences contradictoires auxquelles il a été fait allusion.

Pour l'essentiel, le budget se borne à traduire en termes financiers, la politique du Gouvernement. Les réformes dont il prend le coût en charge ont toutes été adoptées par le Parlement comme l'a été la politique de coopération internationale dont les crédits de la défense nationale et de l'assistance technique sont l'expression. C'est le motif pour lequel le Ministre, Adjoint aux Finances, est convaincu que la Commission approuvera également la politique financière que son collègue M. Dequae et lui-même ont aujourd'hui l'honneur de soumettre au Parlement.

III. — La discussion en Commission.

Un commissaire constate que le ton de l'exposé des deux Ministres des Finances s'écarte heureusement de celui des documents parlementaires. Tandis que ceux-ci constituent une sorte de bulletin de victoire, les deux Ministres ont fait entendre une note beaucoup plus modérée et bien plus réaliste.

Les Ministres des Finances reconnaissent que le budget pour 1964 n'est pas un budget idéal, qu'il sera en fait un budget très difficile à réaliser car ils se sont vu dans l'obligation de refuser un très grand nombre de dépenses. Aussi, le Commissaire se demande-t-il si le cadre fixé pourra résister à l'ensemble des sollicitations qui n'ont pu être satisfaites. Il constate que les Ministres sont très sceptiques à ce sujet et il le comprend d'autant mieux, si l'on tient compte du résultat du budget des Voies et Moyens pour 1963.

L'exécution du budget de 1963.

Les Ministres se déclarent satisfaits de l'exécution de ce budget. D'après eux, celui-ci se soldera par un déficit de un milliard seulement.

Mais ce commissaire se déclare, pour sa part, nullement satisfait de ce résultat.

En effet, il faut au Gouvernement 4,7 milliards de crédits supplémentaires pour assurer l'équilibre du budget 1963.

Aanzienlijke kredieten worden besteed tot sociale en economische doeleinden. De voornaamste daarvan zijn :

- de herwaardering van het openbaar ambt;
- de hervorming van de R.V.Z.I.;
- de hervorming van het ziekenhuiswezen;
- de intellectuele investeringen welke op de begrotingen van Nationale Opvoeding en Cultuur en van de Diensten van de Eerste Minister zijn uitgetrokken;
- de openbare investeringen vermeld op de buitengewone begroting.

Ondanks deze hogere uitgaven zijn wij erin geslaagd de gewone begroting in evenwicht te brengen; er komen meer dan 11 miljard aan aflossingslasten van de schuld in voor.

Zoals dit met elk vergelijk het geval is, kan op de begroting voor 1964 kritiek worden uitgebracht. Sommigen zullen gaan denken dat de door de Staat ten voordele van de gemeenschap gepresterde diensten niet aan de behoeften beantwoorden. Anderen zullen menen dat meer gedaan kon worden op het stuk van inkrimping en beperking van de budgettaire last.

Men heeft de indruk dat wat de Regering U voorlegt — hoewel het niet volmaakt is — toch een samenhangende en goed opgevatte poging is om de tegenstrijdige imperatieven, waarop werd gezinspeeld, met elkaar overeen te brengen.

De begroting is in grote trekken de weergave in financiële termen van het Regeringsbeleid. De hervormingen, waarvan de kosten ten laste van deze begroting komen, zijn alle door het Parlement goedgekeurd, wat ook geldt voor de politiek van internationale samenwerking, waarvan de kredieten voor de landsverdediging en de technische bijstand de vertolking zijn. Daarom is de Minister, Adjunct voor Financiën, ervan overtuigd dat de Commissie insgelijks het financiële beleid dat zijn collega, de heer Dequae, en hijzelf de eer hebben U vandaag voor te leggen, zal goedkeuren.

III. — De bespreking in de Commissie.

Een lid constateert dat de toon van de uiteenzetting van de twee Ministers van Financiën gelukkig afsteekt bij die van de parlementaire stukken. Deze laatste vormen een soort zegebulletin, terwijl de twee Ministers een veel gematigder en veel realistischer noot hebben laten horen.

De Ministers van Financiën erkennen dat de begroting voor 1964 geen ideale begroting is. De uitvoering ervan zal in feite met zeer grote moeilijkheden gepaard gaan omdat zij zich verplicht hebben gezien een aanzienlijk aantal uitgaven te weigeren. Het lid stelt zich dan ook de vraag, of de talrijke verzoeken waaraan geen gevolg kon worden gegeven, het vastgesteld kader niet op losse schroeven zullen zetten. Hij stelt vast dat de Ministers dienaangaande zeer sceptisch zijn, en hij begrijpt hun houding des te beter in het licht van de resultaten van de Rijksmiddelenbegroting voor 1963.

De uitvoering van de begroting voor 1963.

De Ministers spreken hun voldoening uit over de uitvoering van deze begroting, die volgens hen met een tekort van slechts één miljard zal worden afgesloten.

Van zijn kant acht het lid dit resultaat evenwel hoege-naamd niet bevredigend.

De Regering heeft inderdaad voor 4,7 miljard aan bijkredieten nodig om de begroting voor 1963 in evenwicht te brengen.

Ces 4,7 milliards se justifient en grande partie selon le Gouvernement, par :

- 1° la revalorisation de la fonction publique;
- 2° les pensions en général et celle des indépendants en particulier;
- 3° les dommages résultant de l'hiver rigoureux.

Si ces dernières dépenses ne faisaient évidemment pas partie de la déclaration gouvernementale, on ne peut en dire autant de la revalorisation de la fonction publique et de l'augmentation des pensions; les dépenses prévues et les crédits nécessaires auraient dû, dès lors, être inscrits au budget initial. Pour ne pas l'avoir fait, le Gouvernement est en faute.

Par ailleurs, ce commissaire ne voit pas de raisons de se montrer particulièrement satisfait du déficit final de un milliard. En effet, il ne faut pas oublier que, pour l'année 1963, le Gouvernement disposera de plus de 8 milliards de plus-values fiscales.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Les crédits supplémentaires atteignent 5,9 milliards dont 4,6 milliards concernent l'exercice 1963. Les augmentations de crédits concernent essentiellement les charges relatives à la revalorisation de la fonction publique, les pensions et les conséquences de l'hiver rigoureux.

Ces charges n'avaient pu être appréciées avec exactitude lors de l'élaboration du budget de 1963, c'est-à-dire en juillet-août 1962. En effet, c'est en cours d'année seulement que les décisions ont été prises en ce qui concerne le statut pécuniaire des principaux corps spéciaux : armée, gendarmerie, enseignement, magistrature, clergé, S.N.C.B., etc. La même constatation doit être faite pour le nouveau statut des pensions des travailleurs indépendants. Quant aux conséquences de l'hiver 1962-1963, elles étaient évidemment imprévisibles.

Le montant des crédits supplémentaires sollicités pour l'exercice 1963 reste d'ailleurs, malgré tout, relativement modéré si on le compare aux feuillets antérieurs : 12,1 milliards en 1958, 6,4 milliards en 1960, 6,2 milliards en 1961.

L'augmentation pour 1963 représente 3 % des estimations initiales. Elle sera d'ailleurs compensée en grande partie par les plus-values fiscales et par les annulations de crédits en fin d'exercice, si bien qu'en définitive, on peut considérer que le budget de 1963 s'exécute d'une façon normale, conforme aux prévisions initiales.

Vue d'ensemble du budget 1964.

Le même commissaire se livre ensuite à une vive attaque contre le projet de budget de l'Etat pour l'exercice 1964.

Les dépenses publiques ne cessent d'augmenter : en 1964, elles seront de 10,6 milliards supérieures à celles de 1963; c'est beaucoup. Malgré les ± 9 milliards de recettes supplémentaires, le déficit budgétaire s'élèvera en définitive à 19,5 milliards; ce montant, aussi, est énorme.

Il ne faut pas non plus perdre de vue que ce budget a été établi en fonction de la haute conjoncture existante et qu'aucune marge de sécurité n'a été prévue. Si la haute conjoncture escomptée ne devait pas se réaliser, le Gouvernement se trouverait devant de sérieuses difficultés.

Deze 4,7 miljard zijn, volgens de Regering, grotendeels verantwoord door :

- 1° de herwaardering van het openbaar ambt;
- 2° de pensioenen in 't algemeen en die van de zelfstandigen in het bijzonder;
- 3° de schade welke voortvloeit uit de dure winter.

Indien het waar is dat laatstgenoemde uitgaven vanzelfsprekend niet vermeld waren in de Regeringsverklaring, dan mag dit echter niet worden gezegd van de herwaardering van het openbaar ambt en van de pensioenverhogingen : de voorziene uitgaven en de nodige kredieten hadden dienvolgens moeten voorkomen op de aanvankelijke begroting. Door zulks niet te doen, heeft de Regering haar verplichtingen niet nagekomen.

Anderzijds, ziet dit Commissielid niet om welke reden hij zich bijzonder tevreden zou betonen over een eindtekort van één miljard. Er mag inderdaad niet uit het oog worden verloren dat de Regering, voor het jaar 1963, zal beschikken over een fiscale meeropbrengst van meer dan 8 miljard.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

De bijkredieten belopen 5,9 miljard, waarvan 4,6 miljard betrekking hebben op het dienstjaar 1963. De kredietverhogingen betreffen hoofdzakelijk de lasten in verband met de herwaardering van het openbaar ambt, de pensioenen en de gevolgen van de dure winter.

Het is niet mogelijk geweest deze lasten bij het opmaken van de begroting, d.w.z. in juli-augustus 1962, precies te ramen. Het is inderdaad slechts in de loop van het dienstjaar dat beslissingen getroffen werden in verband met het geldelijk statuut van de voornaamste speciale korpsen : leger, rijkswacht, onderwijs, magistratuur, clerus, N.M.B.S., enz. Dezelfde vaststelling moet worden gedaan wat betreft de nieuwe pensioenregeling der zelfstandigen. De gevolgen van de winter 1962-1963 konden vanzelfsprekend niet voorzien worden.

Het bedrag van de voor het dienstjaar 1963 aangevraagde bijkredieten blijft niettemin vrij gematigd, bij vergelijking met de vorige bijbladen : 12,1 miljard in 1958, 6,4 miljard in 1960, 6,2 miljard in 1961.

De verhoging voor 1963 stemt overeen met 3 % van de aanvankelijke ramingen. Zij zal overigens grotendeels op het einde van het dienstjaar vergoed worden door de grotere belastingopbrengst en door het vervallen van kredieten, zodat uiteindelijk mag beschouwd worden dat de begroting voor 1963 op normale wijze, overeenkomstig de aanvankelijke begrotingsramingen ten uitvoer gelegd wordt.

Overzicht van de begroting voor 1964.

Hetzelfde Commissielid doet vervolgens een heftige aanval tegen het ontwerp van Rijksbegroting voor het dienstjaar 1964.

De overheidsuitgaven stijgen voortdurend : in 1964, zullen zij 10,6 miljard hoger liggen dan die voor 1963; dit is veel. Niettegenstaande de ± 9 miljard bijkomende ontvangsten, zal het begrotingstekort uiteindelijk 19,5 miljard bereiken; dit bedrag is insgelijks ontzaglijk.

Er mag eveneens niet uit het oog worden verloren dat deze begroting opgemaakt werd in functie van de bestaande hoogconjunctuur en dat er niet in een veiligheidsmarge voorzien werd. Indien de verwachte hoogconjunctuur niet mocht stroken met de werkelijkheid, zou de Regering voor ernstige moeilijkheden komen te staan.

Ce commissaire fait remarquer que le projet de budget rend permanente l'augmentation des taxes de transmission. Le Gouvernement, il est vrai, a promis d'adopter progressivement un régime de taxes forfaitaires à partir du 1er janvier 1964, mais ce régime ne sera applicable qu'aux secteurs de la sidérurgie et des industries métallurgiques. Pour les autres secteurs, l'augmentation des taxes de transmission sera donc maintenue. D'ailleurs, en portant à 13 % le taux forfaitaire pour les produits sidérurgiques et métallurgiques, le Gouvernement a pris une très large marge de sécurité.

Aux yeux de ce commissaire, le projet de budget pour 1964 ressemble fort à celui de 1963. Tous deux se caractérisent par un manque d'efforts sérieux de la part du Gouvernement en vue d'assainir les finances publiques. Nulle part, dans aucun secteur vital, on ne retrouve une preuve que le Gouvernement ait l'intention — et le courage — de mettre fin aux gaspillages et qu'il entende faire un usage plus utile, et surtout plus rationnel, de l'argent du contribuable.

Le Ministre des Finances justifie l'augmentation des crédits comme étant la résultante de dépenses soit techniquement non compressibles, soit légalement irréductibles, soit encore de dépenses voulues délibérément tant par le Parlement que par le Gouvernement. Ceci n'est vrai qu'en partie. La nouvelle augmentation des dépenses provient pour une grande part de ce que le Gouvernement ne poursuit ni un assainissement réel des finances publiques ni une rationalisation de l'administration. Le Ministre parle, par exemple, d'une dépense supplémentaire de 400 millions pour les communes et ce, nonobstant une majoration sensible des moyens financiers desdites communes à la suite des nouvelles lois. Où en est donc l'assainissement de ce secteur ?

M. le Ministre fait état d'une augmentation inévitable des dépenses dans le secteur de l'éducation nationale. Il l'attribue à un accroissement du nombre d'élèves, à l'augmentation du nombre de bourses d'études, à l'élévation des dépenses dans le secteur de la recherche scientifique.

Qu'attend le Gouvernement, s'appuyant sur les deux plus grands partis politiques du pays, pour apporter au Pacte scolaire les ajustements qui s'imposent et qui, sans en modifier l'esprit, devraient aider à remédier aux abus et aux gaspillages les plus flagrants ?

Quant à la santé de nos finances publiques, elle est bien inquiétante. Un accroissement permanent des dépenses publiques n'est, en lui-même, pas tellement dangereux. Dans une économie en croissance, la production, les salaires, et la consommation connaissent un mouvement ascendant harmonieux, si bien qu'il est logique que les dépenses de l'Administration, tout comme les recettes d'ailleurs, suivent l'évolution générale du revenu national et de sa répartition. Mais il ne convient pas que les dépenses publiques augmentent à une cadence plus rapide que celle des revenus des contribuables.

Or, les chiffres démontrent que l'accroissement du revenu national ne va pas de pair avec le gonflement des dépenses publiques. Par exemple, au cours des cinq dernières années, la charge fiscale a augmenté de 60 % et le revenu national de 20 % seulement. En 1964, les recettes fiscales représenteront 28 % du revenu national. Le jour vient où les contribuables devront céder un tiers de leurs revenus au receveur des contributions.

Dit lid wijst erop dat de ontwerp-begroting de verhoging van de overdrachttaks definitief maakt. De Regering heeft weliswaar beloofd dat met ingang van 1 januari 1964 geleidelijk een stelsel van forfaitaire belastingen zal worden ingevoerd, doch dit stelsel zal slechts op de ijzer- en staalnijverheid, alsmede op de metaalnijverheid van toepassing zijn. Voor de andere sectoren blijft de verhoogde overdrachttaks dus gehandhaafd. Door de forfaitaire belasting voor ijzer-, staal- en metaalprodukten op 13 % te bepalen, heeft de Regering zich trouwens een zeer ruime veiligheidsmarge toegemeten.

In de opvatting van dit lid bestaat er een grote gelijkheid tussen de ontwerp-begroting voor 1964 en deze voor 1963. Zij worden allebei gekenmerkt door de afwezigheid van een ernstige inspanning van de Regering met het oog op de sanering van de openbare financiën. Nergens, in om het even welke belangrijke sector, kan worden aangetoond dat de Regering het inzicht — en de moed — heeft om een einde aan de verspillingen te maken en dat zij een nuttiger, en vooral rationeler gebruik van de belastinggelden wil maken.

De Minister van Financiën voert ter verantwoording van de kredietverhogingen aan dat zij het gevolg zijn van uitgaven die om technische redenen niet kunnen worden vermindert, of dat zij wettelijk onvermijdelijk zijn, ofwel dat het uitgaven geldt die zowel door het Parlement als door de Regering uitdrukkelijk zijn gewild. Dit is slechts ten dele waar. De nieuwe verhoging van de uitgaven is in hoofdzaak te wijten aan het feit dat de Regering noch een werkelijke sanering van de openbare financiën, noch een rationalisatie van het bestuursapparaat nastreeft. De Minister maakt, bij voorbeeld, gewag van een aanvullende uitgave van 400 miljoen ten gunste van de gemeenten, hoewel de financiële middelen van bedoelde gemeenten door de nieuwe wetten aanzienlijk zijn toegenomen. Hoever staat het nu met de sanering van deze sector ?

De Minister voert aan dat een verhoging van de uitgaven in de sector van de nationale opvoeding onvermijdelijk is. Hij schrijft de oorzaak ervan toe aan een vermeerdering van het aantal leerlingen, aan het verhoogd aantal studiebeurzen, aan de toegenomen uitgaven voor wetenschappelijk onderzoek.

Waarop wacht de Regering, die steunt op de twee grootste politieke partijen van het land, om in het Schoolpact die wijzigingen aan te brengen, welke noodzakelijk zijn en welke zouden moeten bijdragen, zonder dat daarbij afbreuk wordt gedaan aan de geest van dit pact, tot het uitschakelen van de meest flagrante misbruiken en verspillingen ?

De toestand van onze openbare financiën geeft reden tot bezorgdheid. Op zichzelf is een voortdurende stijging van de openbare uitgaven niet dermate gevaarlijk. In een expansieve economie stijgen produktie, lonen en verbruik op harmonische wijze, zodat het logisch is dat zowel de uitgaven als de ontvangsten van het Bestuur de algemene evolutie van het nationaal inkomen en de verdeling ervan volgen. Er moet evenwel worden voorkomen dat de overheidsuitgaven in een sneller tempo stijgen dan de inkomsten van de belastingplichtigen.

De cijfers nu leveren het bewijs dat de stijging van het nationaal inkomen niet parallel met de toeneming van de overheidsuitgaven loopt. Tijdens de laatste vijf jaar bijv. is de belastingdruk met 60 % en het nationaal inkomen slechts met 20 % verhoogd. In 1964 zullen de belastingontvangsten overeenstemmen met 28 % van het nationaal inkomen. De dag ligt in het verschiet waarop de belastingplichtigen één derde van hun inkomen aan de ontvanger der belastingen zullen moeten afdragen.

Ce commissaire souligne ensuite l'alourdissement global de la charge fiscale qui découle du budget de 1964. Cette augmentation qui sera de l'ordre de 1,5 à 2 milliards de francs, provient entre autres :

1° de la réforme fiscale, dont les effets n'ont pas été correctement établis;

2° du nouvel impôt sur les appareils automatiques de divertissement, soit une recette de 400 millions;

3° de la suppression de l'exemption de la taxe sur les transports qui est actuellement concédée aux taxis, ainsi que de la suppression d'autres exemptions qui existent en faveur de personnes exerçant une profession libérale (revenu = 200 millions);

4° de l'augmentation des recettes de la poste (488 millions), entre autres par l'adaptation de certains tarifs de poste;

5° du remplacement de la taxation en cascade par une taxe forfaitaire qui donnera une plus-value immédiate de ± 500 millions;

6° du maintien de l'augmentation de 2 décimes des taux d'imposition des taxes assimilées au timbre (revenu = ± 200 millions).

Ce commissaire déplore enfin que l'indexation des barèmes soit limitée à un plafond de revenus se situant à 130 000-135 000 francs. L'augmentation du coût de la vie touche toutes les classes de la population et la progressivité de l'impôt devient particulièrement lourde à partir de 130 000-135 000 francs. L'« adaptation » de la charge fiscale pour ceux qui en profiteront ne s'élèvera d'ailleurs pas à plus de 180 à 200 francs par an et par personne, ce qui est évidemment minime.

Une comparaison entre les budgets des pays du Benelux et de la C.E.E. fait apparaître que :

a) la Belgique doit, en moyenne, supporter la charge la plus lourde en ce qui concerne les amortissements de la dette publique.

b) l'augmentation de la dette publique est plus accentuée en Belgique que partout ailleurs. En 1961, la dette publique s'est accrue de 13,1 milliards. Une amélioration est intervenue en 1962 où l'augmentation ne fut que de 9,6 milliards, mais en 1963 on est à nouveau sur le mauvais chemin. Après neuf mois, l'augmentation s'élève déjà à 13,8 milliards, et ce, malgré les 8 milliards de plus-values fiscales.

c) c'est uniquement en Belgique que l'on constate une désépargne par le fait des Autorités centrales.

d) en ce qui concerne le financement des dépenses des Autorités centrales, notre pays semble être tributaire, plus que tout autre, du marché des capitaux tant intérieur qu'étranger.

Ce commissaire conclut son exposé en citant un passage du rapport sur la situation économique de la Communauté édité par la Commission de la C.E.E. Ce passage, traitant de la situation de la Belgique, déplore *in fine* que les finances publiques dans notre pays ne contribuent pas pour une part plus large au maintien de la stabilité financière.

Le commissaire termine son intervention en déclarant que le Gouvernement porte par sa carence une lourde responsabilité dans le non-assainissement des finances publiques. Il déclare que son parti et lui-même voteront contre le budget des Voies et Moyens.

Dit lid legt vervolgens de nadruk op de totale verzwarend van de belastingdruk die voortvloeit uit de begroting voor 1964. Hiermede is een bedrag van 1,5 à 2 miljard frank gemeoid, dat onder meer voortkomt van :

1° de belastinghervorming, waarvan de terugslag niet met juistheid is voorzien;

2° de nieuwe belasting op de spelautomaten, die 400 miljoen zal opleveren;

3° de afschaffing van de vrijstelling van vervoertaks die de taxi's thans genieten, alsmede de afschaffing van andere vrijstellingen ten gunste van beoefenaren van vrije beroepen (opbrengst = 200 miljoen);

4° de verhoging van de ontvangsten van de posten (488 miljoen), onder meer door de aanpassing van bepaalde posttarieven;

5° de vervanging van de trapsgewijze aanslag door een forfaitaire belasting, die onmiddellijk ± 500 miljoen meer zal opbrengen;

6° het behoud van de verhoging met 2 tienden op de met het zegel gelijkgestelde taxes (opbrengst = ± 200 miljoen).

Bedoeld lid betreurt ten slotte dat de aanpassing van de belastingen aan het indexcijfer beperkt blijft tot inkomsten beneden 130 000-135 000 frank. De stijging van de kosten van levensonderhoud doet zich in alle lagen van de bevolking gevoelen, en de progressiviteit van de belasting wordt bijzonder zwaar vanaf 130 000-135 000 frank. De « aanpassing » van de fiscale last zal trouwens, voor degenen die in het genot ervan zullen treden, niet meer dan 180 tot 200 frank per jaar en per persoon bedragen, hetgeen uiteraard zeer gering is.

Uit een vergelijking tussen de begrotingen van de Benelux- en de E.E.G.-landen blijkt :

a) dat België, gemiddeld genomen, de zwaarste last met betrekking tot de aflossing van de Rijksschuld te dragen heeft.

b) dat de Rijksschuld in België sneller toeneemt dan waar ook elders. In 1961 is de Rijksschuld met 13,1 miljard gestegen. Een verbetering is ingetreden in 1962, toen de verhoging tot 9,6 miljard beperkt bleef. In 1963 is men evenwel opnieuw de slechte weg opgegaan, aangezien de stijging, ondanks de fiscale meerwaarden ten belope van 8 miljard, reeds 13,8 bereikt.

c) alleen in België wordt een ontsparing door de Centrale Overheid geconstateerd.

d) voor de financiering van de uitgaven van de Centrale Overheid schijnt ons land, meer dan om het even welk ander, afhankelijk te zijn van de binnenlandse en buitenlandse kapitaalmarkten.

Tot besluit van zijn tussenkomst haalt dit lid een passage aan uit het rapport over de economische toestand van de Gemeenschap dat door de E.E.G.-Commissie is gepubliceerd. Op het einde van deze passage, die handelt over de toestand in België, wordt betreurd dat de openbare financiën in ons land niet in grotere mate bijdragen tot het behoud van de financiële stabiliteit.

Het lid eindigt zijn uiteenzetting met de verklaring dat de Regering door zich afzijdig te houden een zware verantwoordelijkheid draagt voor het feit dat geen sanering van de Rijksfinanciën heeft plaatsgehad. Hij verklaart dat zijn partij, zoals hij, tegen de Rijksmiddelenbegroting zal stemmen.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Il est sans signification de dire que le budget 1964 est un budget record. C'est une constatation que l'on peut faire chaque année. Il serait plus judicieux de se demander si l'augmentation qu'il accuse par rapport au budget initial antérieur est une augmentation record.

Tel n'est pas le cas, ainsi que l'attestent les chiffres ci-dessous :

Dépenses budgétaires (ordinaire + extraordinaire).

1958 : 118,5 milliards.
1959 : 135,3 milliards + 16,8 milliards ou + 15 %.
1960 : 145,4 milliards + 10,1 milliards ou + 7,5 %.
1963 : 158,5 milliards.
1964 : 168,1 milliards + 9,6 milliards ou + 6 %.

Il importe aussi de considérer le bien-fondé des augmentations (voir exposé introductif).

En ce qui concerne les estimations de recettes, elles ont été établies sur des bases modérées vu que le taux d'accroissement (5,5 %) est inférieur aux prévisions d'accroissement du produit national brut en valeur (6 %).

En matière de dépenses, il ne pouvait être tenu compte, au moment de l'élaboration des budgets c'est-à-dire en juillet et août derniers, des mouvements de l'index des mois de septembre et d'octobre qui auront des répercussions sur les dépenses de traitements et de pensions à partir de décembre.

Mais le jeu de la mobilité entraîne automatiquement des recettes supplémentaires qui, à court terme, représentent environ les 2/3 de l'accroissement des dépenses.

Comme, d'autre part, les prévisions de recettes ont plutôt été sous-évaluées, on peut estimer que globalement l'équilibre du budget ordinaire n'en est pas affecté pour 1963.

En ce qui concerne 1964 il en est de même, la progression des recettes n'étant estimée qu'à 5,5 % pour un taux d'accroissement du produit national brut de 6 % à prix courant.

Quant à l'assainissement des finances publiques :

a) les mesures prises au cours des deux dernières années ont permis d'améliorer la situation financière des communes, en particulier celle des grandes villes;

b) la revalorisation de la fonction publique a redressé une situation qui s'était progressivement dégradée depuis plus de 15 ans;

c) si le rapport de la Communauté Economique Européenne contient des recommandations à l'égard de certains aspects de notre politique financière, il émet, par contre, un diagnostic très favorable sur l'expansion économique en cours de développement;

d) si le niveau absolu de notre dette publique reste élevé, on constate que sa hauteur relative, exprimée en pourcentage du produit national brut s'est résorbée au cours des dernières années : de 70 % en 1959, elle a été ramenée à 66,5 % en 1962 et diminuera encore jusqu'à 63 % environ en 1964.

Sans doute, d'autres pays, tels les Pays-Bas, connaissent-ils en cette matière une situation meilleure que la nôtre. Ceci est dû au fait que les recettes courantes dans ce pays couvrent non seulement les dépenses courantes, mais également la presque totalité des dépenses d'investissement.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Aan de bewering dat de begroting 1964 een recordbegroting is, moet geen betekenis worden gehecht. Een gelijkaardige vaststelling kan ieder jaar worden gedaan. Het ware verstandiger zich af te vragen, of de verhoging ten opzichte van de oorspronkelijke begroting van vorig jaar een record betekent.

Dit is niet het geval, zoals uit onderstaande cijfers blijkt :

Budgettaire uitgaven (gewone + buitengewone).

1958 : 118,5 miljard.
1959 : 135,3 miljard + 16,8 miljard of + 15 %.
1960 : 145,4 miljard + 10,1 miljard of + 7,5 %.
1963 : 158,5 miljard.
1964 : 168,1 miljard + 9,6 miljard of + 6 %.

Men dient verder rekening te houden met de gegrondheid van de verhogingen (zie inleidende uiteenzetting).

Bij de ontvangstramingen is men voorzichtig te werk gegaan, aangezien het verhogingspercentage (5,5 %) lager ligt dan de geraamde stijging van de waarde van het bruto nationaal produkt (6 %).

Wat de uitgaven betreft, kon op het ogenblik dat de begrotingen werden opgemaakt, dit wil zeggen in juli en augustus jongstleden, geen rekening worden gehouden met de stijging van het indexcijfer tijdens de maanden september en oktober, die met ingang van 1 december de bezoldigings- en pensieuitgaven zullen beïnvloeden.

De mobiliteit schept echter automatisch extra-ontvangsten, die, op korte termijn, overeenstemmen met ongeveer 2/3 van de verhoging der uitgaven.

Aangezien anderzijds de ontvangsten eerder onderschat zijn, mag worden aangenomen dat, over het geheel beschouwd, het evenwicht van de gewone begroting voor 1963 niet in het gedrang is gebracht.

Hetzelfde geldt voor het jaar 1964, waarvoor de stijging van de ontvangsten wordt geraamd op 5,5 %, tegenover een toeneming van het bruto nationaal produkt met 6 % tegen courante prijs.

Met betrekking tot de sanering van de Rijksfinanciën kan erop worden gewezen :

a) dat de maatregelen die gedurende de laatste twee jaar werden getroffen, de financiële toestand van de gemeenten, in het bijzonder die van de grote steden, hebben verbeterd;

b) dat de herwaardering van het openbaar ambt een toestand heeft hersteld, die gedurende meer dan 15 jaar geleidelijk was verslechterd;

c) dat ofschoon het rapport van de Europese Economische Gemeenschap aanbevelingen met betrekking tot bepaalde aspecten van ons financieel beleid bevat, het daarentegen een zeer gunstig oordeel velt over de thans aan de gang zijnde economische expansie;

d) dat ofschoon het absolute peil van onze Rijks-schuld hoog blijft, de relatieve grootte ervan, uitgedrukt in percent van het bruto nationaal produkt, de laatste jaren kleiner is geworden : van 70 % in 1959 tot 66,5 % in 1962 en ongeveer 63 % in 1964.

Het kan niet worden ontkend dat andere landen, zoals Nederland, ter zake in een betere toestand dan wijzelf verkeren. De oorzaak hiervan dient te worden gezocht in het feit dat met de lopende ontvangsten van dit land niet alleen de lopende uitgaven, doch ook bijna alle investeringsuitgaven kunnen worden bestreden.

Il n'est pas étonnant, dans ces conditions, que les charges découlant du service financier de la dette publique soient trois fois plus élevées en Belgique.

L'inscription d'importants crédits pour amortissements de la dette publique est non seulement une obligation que le Ministre des Finances doit honorer pour couvrir des charges contractées dans le passé, mais c'est encore un facteur d'assainissement qui permet de limiter l'endettement de l'Etat à un niveau bien inférieur aux nouvelles dépenses d'investissement qu'il engage. Il n'en a malheureusement pas toujours été ainsi dans le passé. En 1964 viendra à échéance, pour sa totalité, un emprunt de 7,5 milliards émis en 1957 sans aucune dotation d'amortissement. Il en est de même d'un autre emprunt de 5 milliards de 1952.

Il n'est donc pas juste d'adresser au Ministre des Finances actuel le reproche de prévoir des charges trop lourdes pour l'amortissement de la dette publique.

L'évolution de l'endettement de l'Etat au cours des dernières années révèle d'ailleurs une sensible amélioration.

De fin 1957 à fin avril 1961, le volume total de la dette publique est passé de 323,6 milliards à 409,7 milliards, soit une augmentation de 86,1 milliards ou de 27 % en quarante mois, ce qui correspond à un rythme d'accroissement annuel de 25,8 milliards.

De fin avril 1961 à fin septembre 1963, la dette publique est passée de 409,7 milliards à 436,8 milliards. L'accroissement est donc de 27,1 milliards, soit de 7 % en vingt-neuf mois, ce qui correspond à un rythme d'accroissement annuel de 11,2 milliards.

Le freinage est incontestable. D'ailleurs l'accroissement de la dette à partir de 1961 est de loin inférieur à la croissance du produit national brut ou du revenu national. Alors que ces deux éléments augmentent de 6 % environ par an, l'accroissement de la dette oscille depuis cette année entre 3 et 4 %. Il doit en résulter une réduction de la charge proportionnelle pour l'avenir.

Sans doute, l'évolution économique conjoncturelle a-t-elle facilité cette amélioration. Mais celle-ci n'est pas due au fait du seul hasard.

La politique gouvernementale a tendu délibérément à réduire les prélèvements de l'Etat sur l'épargne ainsi que l'attestent les mesures prises pour encourager le placement en capitaux à risques, ou encore les mesures adoptées pour orienter les dépôts bancaires vers le financement des investissements privés par la suppression de la couverture obligatoire de 60 % de dépôts bancaires en certificats de Trésorerie.

Les chiffres suivants en témoignent :

- fin 1961, les crédits bancaires au secteur privé s'élevaient à 72 milliards; ils atteignaient 102,8 milliards fin août 1963, soit une augmentation de plus de 40 %; aux mêmes époques, les crédits bancaires au secteur public sont passés de 90,7 milliards à 96,7 milliards, soit une augmentation de 6 % seulement;
- pendant la période précédente, soit de fin 1958 à fin 1960, l'augmentation des crédits bancaires au profit du secteur privé, d'une part, et du secteur public, d'autre part, s'était élevée respectivement à 11,4 milliards ou 21 % pour le secteur privé et à 10,5 milliards ou 18 % pour le secteur public.

En ce qui concerne une question relative à une prétendue aggravation de la fiscalité, le Ministre affirme que le budget ne contient pas d'aggravation de la fiscalité de l'Etat.

Si, d'une part, la taxation d'appareils de divertissements doit procurer à l'Etat une recette d'environ 200 millions et,

Onder deze voorwaarden is het niet verwonderlijk dat de lasten in verband met de financiële dienst van de Rijksschuld in België driemaal hoger liggen.

Het opnemen van belangrijke kredieten voor de delging van de Rijksschuld is niet alleen een verplichting die de Minister van Financiën moet nakomen om aan in het verleden aangegane verbintenissen te voldoen; het is tevens een saneringsfactor, die het mogelijk maakt de schuldenlast van de Staat aanzienlijk beneden het niveau van de nieuwe investeringsuitgaven te houden. In het verleden is dit, spijtig genoeg, niet altijd het geval geweest. In 1964 vervalt een lening van in totaal 7,5 miljard, die in 1957 zonder enige delgingsdotatie werd uitgegeven. Hetzelfde geldt voor een andere lening van 5 miljard uit 1952.

Het is derhalve niet billijk dat de huidige Minister van Financiën het verwijt wordt toegestuurd te zware lasten voor de delging van de Rijksschuld te voorzien.

De evolutie van de schuldenlast van de Staat gedurende de laatste jaren wijst trouwens op een aanmerkelijke verbetering.

Tussen einde 1957 en einde april 1961 is de totale Rijksschuld gestegen van 323,6 miljard tot 409,7 miljard, wat neerkomt op een verhoging met 86,1 miljard of 27 % in veertig maanden, dit wil zeggen een groeitempo van 25,8 miljard per jaar.

Tussen einde april 1961 en einde september 1963 is de Rijksschuld gestegen van 409,7 miljard tot 436,8 miljard. De vermeerdering bedraagt dus 27,1 miljard, d.i. 7 % in negenentwintig maanden, wat overeenstemt met een groeitempo van 11,2 miljard per jaar.

De remming kan niet worden geloofend. De verhoging van de schuld sedert 1961 blijft trouwens ver beneden de stijging van het bruto nationaal produkt of van het nationaal inkomen. Terwijl deze laatste twee een verhoging met ongeveer 6 % per jaar vertonen, schommelt de vermeerdering van de Rijksschuld sedert dat jaar tussen 3 en 4 %. Het gevolg hiervan is dat, proportioneel gezien, de last in de toekomst zal verminderen.

Het lijkt geen twijfel dat de evolutie van de economische conjunctuur deze verbetering in de hand heeft gewerkt. Deze laatste is er evenwel niet door louter toeval gekomen.

Het Regeringsbeleid was er bepaaldelijk op gericht het aandeel van de Staat in de besparingen te verminderen. Zulks blijkt onder meer uit de maatregelen die werden genomen om het beleggen in risicodragende kapitalen aan te moedigen, en uit de maatregelen met het oog op het richten van de bankdeposito's naar de financiering van particuliere investeringen door de afschaffing van de verplichte dekking van 60 % van de bankdeposito's in Schatkistcertificaten.

Tot staving daarvan de volgende cijfers :

- einde 1961 bereikte het bankkrediet aan de privé-sector 72 miljard; einde augustus 1963 beliep dit 102,8 miljard, of een verhoging met meer dan 40 %; voor dezelfde periode steeg het bankkrediet aan de overheidssector van 90,7 miljard tot 96,7 miljard, of een verhoging van amper 6 %;
- tijdens de vorige periode, d.i. van einde 1958 tot einde 1960, bedroeg de stijging van het bankkrediet aan de privé-sector en aan de overheidssector respectievelijk 11,4 miljard of 21 % voor de privé-sector en 10,5 miljard of 18 % voor de overheidssector.

Wat de z.g. verzwaarde belastingdruk betreft, verklaart de Minister dat de begroting geen verhoging van de fiscaliteit ten bate van de Staat inhoudt.

Waar de belasting op de ontspanningstoestellen de Staat ongeveer 200 miljoen aan inkomsten zal bezorgen en de

d'autre part, la suppression de certaines exonérations en matière de taxes sur les contrats entreprises d'ouvrages une seconde augmentation de recettes de 200 millions, par contre les exonérations et abattements en matière d'impôt direct sur les petits revenus entraîne pour l'Etat une moins-value de 420 millions. Il y a donc compensation intégrale pour l'ensemble de ces mesures.

Il a d'autre part été signalé que la réforme des impôts indirects constituera une opération blanche pour le Trésor.

En ce qui concerne l'incidence finale de la réforme de la fiscalité directe, il n'y a aucune raison de présumer que les prévisions antérieures seraient controuvées.

Il a été dit — et ceci reste acquis — que la réforme doit finalement entraîner une augmentation de 500 millions sur les impôts à charge des sociétés et une diminution de 500 millions également de l'impôt sur les personnes physiques.

On ne pourrait tirer de conclusions différentes que si l'on constatait une augmentation du rendement des impôts directs, supérieure au taux d'accroissement du P.N.B. à prix courants; encore faudrait-il dans cet accroissement tenir compte de l'incidence des mesures prises pour assurer une meilleure perception de l'impôt et pour combattre la fraude.

Les prévisions budgétaires pour 1964 impliquent une progression de 4 % des impôts directs par rapport aux réalisations probables de 1963, ces dernières accusant une augmentation de 4,4 % par rapport aux réalisations de 1962.

Revenant à la question de l'évolution de la dette publique, le Ministre apporte les précisions suivantes.

La réduction de moitié du rythme annuel d'accroissement de la dette publique pendant les deux dernières années ne s'explique pas seulement — tant s'en faut — par l'évolution conjoncturelle. En effet, la période antérieure qui s'étend du 1er janvier 1958 à fin avril 1961, comprend également des années de progression de l'activité économique et même de haute conjoncture, notamment en 1960 et 1961.

Quant à l'évolution comparée de la dette publique en Belgique et dans les autres pays de Benelux et de la C.E.E. et le problème de la « désépargne » qui existerait en Belgique, il faut remarquer que :

— traditionnellement, l'accroissement annuel de la dette publique est plus élevé en Belgique que dans d'autres pays.

C'est ainsi que, de 1951 à 1960, le Trésor belge a dû financer, en moyenne, par an, 19 % des paiements budgétaires totaux (y compris les dépenses d'investissement), par le recours à l'emprunt. Pendant la même période, la trésorerie hollandaise ne devrait faire appel à l'emprunt que dans la proportion de 1 % seulement des dépenses totales.

Une évolution est toutefois en cours en Belgique depuis quelques années. Les mesures d'assainissement des finances publiques ont permis de ramener le pourcentage de dépenses couvertes par l'emprunt, à 16,4 % en 1961 et à 12,1 % en 1962. Ce dernier taux remontera légèrement en 1963.

Si les Pays-Bas peuvent couvrir les 99 % de leurs charges budgétaires par les recettes courantes, ce n'est pas parce que les dépenses, dans ce pays, sont moins élevées que dans le nôtre, mais c'est parce que la pression fiscale y est beaucoup plus élevée.

— jusqu'en 1961, le compte des « Opérations courantes », tel qu'il résulte du regroupement économique des opéra-

alschaffing van bepaalde vrijstellingen inzake taksen op de aannemingscontracten eveneens 200 miljoen, zullen de vrijstellingen en aftrekkingen inzake directe belastingen op de bescheiden inkomsten voor de Staat een mindere belastingopbrengst van 420 miljoen met zich brengen. De uitwerking van deze verschillende maatregelen wordt dus volkomen gecompenseerd.

Er werd bovendien op gewezen dat de hervorming van de indirecte belastingen de Schatkist voor- noch nadeel zal berokkenen.

Wat de uiteindelijke weerslag van de hervorming der directe belastingen betreft, is er geen enkele reden om te veronderstellen dat de vroegere ramingen niet zullen bewaarheid worden.

Er werd gezegd — en het staat overigens vast — dat uit de hervorming een verhoogde belasting van 500 miljoen ten laste van de vennootschappen zal voortvloeien en een vermindering eveneens van 500 miljoen van de personenbelasting.

Andersluidende gevolgtrekkingen zouden slechts mogen worden getrokken indien een verhoogde opbrengst van de directe belastingen werd vastgesteld, die meer bedraagt dan het aangroeipercentage van het B.N.P. tegen courante prijzen; en dan nog zou men bij deze stijging rekening dienen te houden met de weerslag van de maatregelen om een rechtvaardiger inning van de belastingen mogelijk te maken en de ontduiking te bestrijden.

De begrotingsramingen voor 1964 houden rekening met een aangroei van de directe belastingen met 4 % in vergelijking met de vermoedelijke opbrengst in 1963, die zelf 4,4 % hoger ligt dan in 1962.

Terugkomend op de kwestie betreffende de Rijksschuld verschaft de Minister de volgende nadere gegevens.

Dat het jaarlijks aangroei-tempo van de Rijksschuld gedurende de laatste twee jaar met de helft is gedaald, is lang niet alleen door het verloop van de conjunctuur te verklaren. De vorige periode, die gaat van 1 januari 1958 tot einde april 1961, telt immers ook jaren van economische vooruitgang en zelfs van hoogconjunctuur, met name 1960 en 1961.

Ten aanzien van de vergelijkende evolutie van de Rijksschuld in België en in de overige landen van Benelux en de E.E.G. en van het vraagstuk van het mindere sparen dat in België zou bestaan, verlieze men niet uit het oog dat :

— de jaarlijkse stijging van de Rijksschuld traditioneel sterker is in België dan in andere landen.

Zo heeft de Belgische Schatkist van 1951 tot 1960 per jaar gemiddeld 19 % van de totale budgettaire uitgaven (inclusief de investeringsuitgaven) uit leningen moeten financieren. Gedurende datzelfde tijdvak diende de Nederlandse Schatkist slechts in de verhouding van 1 % van de totale uitgaven haar toevlucht tot leningen te nemen.

Nochtans is in België sedert enkele jaren een evolutie aan de gang. De maatregelen die ter sanering van de overheidsfinanciën werden genomen, maakten het mogelijk het percentage van de door leningen gedekte uitgaven in 1961 tot 16,4 % en in 1962 tot 12,1 % terug te brengen. In 1963 zal het percentage iets hoger liggen dan dat van het voorafgaande jaar.

Nederland kan 99 % van zijn budgettaire uitgaven door de lopende ontvangsten dekken; zulks komt niet door het feit dat de uitgaven in dat land minder hoog zijn dan in ons land, maar omdat de belastingdruk er veel zwaarder is.

— tot in 1961 gaf de rekening « Lopende verrichtingen », zoals die voortvloeit uit de economische hergroepering

tions budgétaires du Pouvoir central, se traduisait par un solde final négatif (désépargne).

Cette situation s'est renversée en 1962; le compte des mêmes opérations, relatif à l'année 1962, accuse un solde positif de 4,5 milliards. Un résultat favorable peut également être escompté pour l'année 1963. Pour l'année 1964, sur base des estimations initiales, un solde positif de 2,4 milliards est prévu.

La comparaison de ces trois exercices avec ceux qui l'ont précédé, s'avère donc très favorable.

L'équilibre du budget.

Les commissaires ont étudié attentivement chacun des postes du budget, tant des recettes que des dépenses. Ils se sont tout naturellement interrogés sur le point de savoir si les recettes n'avaient pas été surestimées et les dépenses sous-évaluées.

Les recettes n'ont-elles pas été surestimées ?

Question des commissaires.

En ce qui concerne l'évaluation des recettes, il y a lieu de retenir spécialement la déclaration que fait le Gouvernement à la page 53 de l'Exposé général : « En ce qui concerne les contributions directes, la mise en application de la réforme fiscale rend malaisées les comparaisons d'un exercice à l'autre ».

Le Gouvernement peut-il assurer que l'Administration a bien pris toutes les précautions dans l'évaluation des recettes qui, comme le Gouvernement le reconnaît lui-même, est plus malaisée cette année que les années précédentes ?

Réponse de MM. les Ministres Dequae et Deruelles.

Les prévisions d'accroissement des recettes fiscales en 1964 reposent sur des estimations modérées; elles sont inférieures à l'accroissement de 6 % constaté en 1963 par rapport à 1962. Elles sont fondées sur une augmentation en 1964 du produit national brut de 4 % en volume et sont même inférieures au taux d'accroissement du produit national brut à prix courants, lequel est estimé à 6 %.

Voilà pourquoi nous sommes en droit d'estimer que les prévisions de recettes contiennent une marge de plus-values qui permettra de compenser en grande partie l'accroissement des dépenses liées à l'évolution de l'indice des prix de détail.

Les dépenses n'ont-elles pas été sous-évaluées ?

Questions des commissaires :

1. Les Ministres peuvent-ils nous donner l'assurance qu'ils ont procédé au même « épouillage » des budgets que feu M. le Ministre Tielemans ?

2. L'Exposé général ne souffle mot de la réduction de recettes qui doit résulter pour la première fois de l'application du système d'amortissements dégressifs. Si ce dernier n'engendre pas sur l'ensemble de la période d'amortissements, une perte de recettes fiscales, il provoque néanmoins un retard dans la perception de l'impôt qui affecte spécialement les deux premières années de la mise en route du système.

van de begrotingsverrichtingen van de Centrale Overheid, een nadelig eindsaldo (minder sparen).

In 1962 is deze toestand omgekeerd, en diezelfde rekening vertoont voor 1962 een batig saldo van 4,5 miljard. Voor 1963 mag eveneens een gunstig resultaat verwacht worden. Voor 1964 mag op grond van de eerste ramingen een batig saldo van 2,4 miljard voorzien worden.

Wanneer men deze drie dienstjaren naast de voorafgaande dienstjaren legt, valt de vergelijking in het voordeel van de eerstgenoemde uit.

Evenwicht van de begroting.

De commissieleden hebben elke post van de begroting, zowel met betrekking tot de ontvangsten als tot de uitgaven, aandachtig onderzocht. Vanzelfsprekend is bij hen de vraag opgekomen of de ontvangsten niet te hoog en de uitgaven niet te laag zijn geschat.

Zijn de ontvangsten niet te hoog geschat ?

Vraag van de commissieleden.

Met betrekking tot de raming van de ontvangsten dient in het bijzonder te worden gelet op wat de Regering op bladzijde 53 van de Algemene Toelichting verklaart : « Voor de directe belastingen bemoeilijkt het in toepassing brengen van de belastinghervorming de vergelijking van het ene dienstjaar met het andere ».

Kan de Regering de verzekering geven dat het Bestuur al de nodige omzichtigheid in acht heeft genomen bij de raming van de ontvangsten welke, naar de Regering zelf erkent, dit jaar moeilijker is dan de vorige jaren ?

Antwoord van de heren Ministers Dequae en Deruelles.

De vooruitzichten in verband met een stijging van de fiscale ontvangsten berusten op gematigde ramingen : er wordt gerekend op minder dan de 6 % stijging die in 1963 is geconstateerd ten opzichte van 1962. Als grondslag voor die vooruitzichten wordt aangenomen dat het volume van het bruto nationaal produkt in 1964 met 4 % zal toenemen, waarbij men zelfs beneden het op 6 % geschatte stijgingspercentage van het bruto nationaal produkt tegen courante prijzen blijft.

Dit wettigt dan ook onze mening dat de ontvangsten ver genoeg boven de ramingen zullen liggen om de stijging van de uitgaven ten gevolge van de evolutie van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen grotendeels te kunnen dekken.

Zijn de uitgaven niet te laag geschat ?

Vragen van commissieleden.

1. Kunnen de Ministers ons de verzekering geven dat zij even radicaal « schoonmaak » hebben gehouden in de begrotingen als wijlen Minister Tielemans ?

2. In de Algemene Toelichting wordt niets gezegd over de vermindering der ontvangsten welke voor het eerst zal volgen uit de toepassing van het systeem van degressieve afschrijvingen. Wordt de afschrijvingsperiode in haar geheel beschouwd, dan heeft dat systeem weliswaar geen verlies aan fiscale ontvangsten tot gevolg, maar toch vertraging bij de inning van de belasting. Deze vertraging treedt vooral op tijdens de eerste twee jaren waarin het systeem in werking wordt gebracht.

3. L'évolution favorable de la conjoncture a été prise en considération outre le fait que l'impôt des sociétés sera intégralement applicable en 1964 aux sociétés par actions et étendu aux sociétés de personnes.

Cette opération ne paraît cependant pas tenir compte suffisamment de la contraction des marges bénéficiaires qui a affecté les industries produisant des biens d'équipement.

4. Le Ministre reconnaît qu'il a dû tenir compte d'une réduction de la recette perçue au titre de la taxe professionnelle (3 milliards de moins qu'en 1963), ce qui s'explique notamment par la réduction de la charge fiscale pour un grand nombre de contribuables modestes (Exposé général, p. 54).

Dans ces conditions, la réforme fiscale présente un effet structurel de réduction de certaines recettes fiscales qui invalide la comparaison faite à la page 53 de l'Exposé général avec les recettes de 1963. Si l'on fait abstraction des recettes professionnelles dans les évaluations de 1963 et de 1964, on obtient respectivement : en 1963 53,7 milliards — 7 milliards = 46,7 milliards et en 1964 55,8 milliards — 4 milliards = 51,8 milliards soit, pour ces dernières, une augmentation de près de 11 % par rapport à 1963 et non de 4 % comme l'affirme l'Exposé général.

Cette prévision n'est-elle pas excessive, alors que le progrès attendu du revenu national n'est que de 6 % à prix courants ?

5. Certes, le Ministre des Finances dit que la réduction ci-dessus sera compensée dans une certaine mesure par l'augmentation des versements anticipés qui atteindraient 11,5 milliards en 1964 contre 10,5 milliards en 1963 (Exposé général, p. 54).

Cet accroissement des versements anticipés est justifié par les prévisions favorables concernant l'expansion de l'activité économique. Pourtant, les versements de 1963 avaient eux-mêmes été anormalement gonflés par le fait que, pour certains contribuables, c'était la dernière année pour laquelle les impôts payés étaient déductibles.

La prévision de 11,5 milliards n'est-elle pas forcée ?

6. Rien n'a été prévu au budget pour le Fonds agricole.

7. Une astuce comptable n'a-t-elle pas permis de réduire de 300 millions les crédits des allocations familiales ?

8. On a écarté la dotation de 700 millions du Fonds des territoires d'outre-mer du Marché Commun. Mais est-il démontré qu'on n'aura pas besoin de cet argent en 1964 ?

9. Pourquoi le Gouvernement a-t-il inscrit au budget extraordinaire des crédits qui devraient normalement figurer à l'ordinaire :

— 1 milliard au profit de l'assurance maladie;

— 400 millions au profit de la Sabena.

L'intervention de l'Etat en faveur de la Sabena a lieu en fonction du bilan de cette société. Quelle est l'opinion du Ministre sur la manière dont est dressé ce bilan ? N'a-t-il pas l'impression que tout est mis en œuvre pour que le bilan se clôture avec un déficit ? La manière dont on jongle avec les amortissements ne semble avoir qu'un but : arriver coûte que coûte à un solde négatif, ce qui permet à la société de faire appel à l'Etat.

3. Er is rekening gehouden met de gunstige evolutie van de conjunctuur, alsook met het feit dat de vennootschapsbelasting in 1964 algehele toepassing zal vinden op de vennootschappen op aandelen en mede toepasselijk zal worden op de personenvennootschappen.

Er schijnt hierbij echter niet voldoende rekening te worden gehouden met de inkrimping van de winstmarges waardoor de industrieën welke kapitaalgoederen produceren, zijn getroffen.

4. De Minister erkent dat hij rekening heeft moeten houden met een vermindering van het bedrag dat als bedrijfsbelasting is geïnd (3 miljard minder dan in 1963), wat onder meer te verklaren is door de vermindering van de fiscale last voor een groot aantal belastingplichtigen met een gering inkomen (Algemene Toelichting, blz. 54).

Derhalve brengt de structuur van de fiscale hervorming een vermindering van sommige fiscale ontvangsten met zich mede, zodat de vergelijking, op bladzijde 53 van de Algemene Toelichting gemaakt met de ontvangsten in 1963, niet meer opgaat. Worden bij de ramingen voor 1963 en 1964 de bedrijfsontvangsten buiten beschouwing gelaten, dan zien de cijfers er uit als volgt : voor 1963 : 53,7 miljard — 7 miljard = 46,7 miljard, en voor 1964 : 55,8 miljard — 4 miljard = 51,8 miljard, wat betekent dat de ontvangsten voor 1964 ongeveer 11 % meer bedragen dan in 1963, in plaats van 4 % zoals in de Algemene Toelichting wordt beweerd.

Dit is toch een al te hoge raming, als de verwachte stijging van het nationaal inkomen maar 6 % bedraagt tegen courante prijzen ?

5. De Minister van Financiën zegt wel dat de vermindering waarvan sprake in zekere mate gecompenseerd zal worden door een stijging van de voorafbetalingen, die in 1964 11,5 miljard zouden bereiken tegen 10,5 miljard in 1963 (Algemene Toelichting, blz. 54).

Deze verhoging van de voorafbetalingen is gerechtvaardigd wegens de gunstige vooruitzichten betreffende de expansie van de economische bedrijvigheid. Nochtans waren deze betalingen in 1963 reeds abnormaal hoog door het feit dat het voor sommige belastingplichtigen het laatste jaar gold, waarin de betaalde belastingen mochten worden afgetrokken.

Is de raming van 11,5 miljard niet overdreven ?

6. In de begroting wordt niets bepaald ten gunste van het Landbouwfonds.

7. Is de vermindering van de kredieten voor kinderbijslag met 30 miljoen niet mogelijk geweest dank zij een boekhoudkundige kneep ?

8. De post van 700 miljoen voor het Fonds voor Overzeese Gebieden van de Gemeenschappelijke Markt werd geschrapt. Maar is het wel bewezen dat men dit geld niet zal nodig hebben in 1964 ?

9. Waarom heeft de Regering op de buitengewone begroting kredieten uitgetrokken, die normaal op de gewone begroting moesten voorkomen :

— 1 miljard ten gunste van de ziekteverzekering;

— 400 miljoen ten gunste van de Sabena.

De Rijkstoelage ten gunste van de Sabena is afhankelijk van de balans van deze maatschappij. Wat denkt de Minister over de wijze, waarop deze balans werd opge maakt ? Komt het hem niet voor dat alles in het werk wordt gesteld opdat zij een tekort zou uitwijzen ? Door het gegoochel met afschrijvingen schijnt men slechts één enkel doel na te streven : tot elke prijs een negatief saldo verwekken, waardoor een beroep op de Staat mogelijk wordt.

- 150 millions au bénéfice de la R.T.B. et B.R.T.;
- 72 millions pour l'amortissement des emprunts nucléaires de Mol;
- un nombre imprécisé de millions pour les pensions des assurés libres à fournir par la Caisse d'épargne et de retraite.

10. On a pratiquement prévu les mêmes crédits pour les chemins de fer en 1964 qu'en 1963, alors que cette société accumule les déficits, sans qu'on lui applique aucune mesure sérieuse d'assainissement.

11. La nouvelle loi sur l'assurance maladie-invalidité doit entrer en vigueur au 1er janvier 1964. Les crédits prévus au budget sont-ils suffisants pour assurer l'application complète de la loi ?

12. Quels seront les effets des conventions à conclure avec les médecins ? Dette incertaine peut-être mais la note à payer n'en est pas moins certaine.

13. Quels sont les effets de la gratuité des frais d'hospitalisation ? Il s'avère dès à présent que si le principe doit être maintenu, il faudra accroître l'intervention de l'Etat (page 106 de l'Exposé général).

14. La majoration de l'index des prix de détail entraîne à partir du 1er décembre 1963, une majoration de 2,5 % des traitements et d'un certain nombre d'allocations sociales et d'autres dépenses de l'Etat.

Les crédits ne semblent pas avoir été prévus à cet effet. Que pense faire le Gouvernement ?

15. La charge de la revalorisation de la fonction publique est évaluée dans l'Exposé général à 5,1 milliards en 1963 et 5,4 milliards en 1964. Ce document ajoute (p. 19) que ces montants ne comprennent pas « la charge indirecte pour l'Etat de l'exécution du même programme en tant qu'il concerne le personnel de certains organismes parastataux et des pouvoirs locaux ». Quelles sont ces charges ? Sont-elles prévues au budget ?

16. N'y a-t-il plus d'« ardoise » ? Le Gouvernement n'a-t-il pas derrière lui toute une série d'arriérés, notamment les contributions à payer à l'O.N.U. pour les frais d'occupation des troupes de l'O.N.U. au Congo ?

17. N'a-t-on pas inscrit dans le budget extraordinaire de 1964, des charges n'ayant pas le caractère de dépenses productives ?

Réponses de MM. les Ministres Dequae et Deruelles.

1. L'examen des propositions budgétaires introduites par le Département a été fait avec la même minutie que les années précédentes. C'était d'autant plus nécessaire que les propositions initiales dépassaient largement la limite des recettes ordinaires prévisibles. C'est même cet examen détaillé des budgets qui a été la cause d'un léger retard dans le dépôt des projets.

2. Les conséquences des amortissements dégressifs sont supputées dans le budget.

3. La réduction des marges bénéficiaires a déjà joué sur les bénéfices de 1963. C'est sur cette base que sont établies les recettes de 1964 (exercice 1964, revenus 1963).

- 150 miljoen ten gunste van de B.R.T. en de R.T.B.;
- 72 miljoen voor aflossing van de leningen voor kern-onderzoek te Mol;
- een nog onbepaald aantal miljoenen, die zullen verschaft worden door de Spaar- en Lijfrentekas, voor de pensioenen van de vrij verzekerden.

10. Voor 1964 heeft men voor de spoorwegen praktisch dezelfde kredieten uitgetrokken als voor 1963, en dit terwijl het tekort steeds aangroeit bij de nationale maatschappij en men nalaat enige saneringsmaatregel te nemen.

11. De nieuwe wet op de ziekte- en invaliditeitsverzekering moet op 1 januari 1964 in werking treden. Zijn er voldoende kredieten uitgetrokken op de begroting om in een volledige toepassing van de wet te voorzien ?

12. Welke gevolgen zullen de overeenkomsten met de geneesheren hebben ? Het bedrag van de schuld staat misschien nog niet vast, maar dat de rekening zal moeten vereffend worden is niettemin zeker.

13. Wat zijn de gevolgen van de kosteloze opname in de ziekenhuizen ? Als dit beginsel moet worden geëerbiedigd blijkt nu reeds dat de tussenkomst van de Staat verhoogd zal moeten worden (Algemene Toelichting, blz. 106).

14. De verhoging van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen zal vanaf 1 december 1963 een verhoging met 2,5 % van de wedden en van een aantal sociale uitkeringen alsook van andere uitgaven van de Staat tot gevolg hebben.

Naar het schijnt zijn hiervoor geen kredieten uitgetrokken. Wat is de Regering van zins te doen ?

15. De last in verband met de herwaardering van het openbaar ambt wordt in de Algemene Toelichting geraamd op 5,1 miljard voor 1963 en op 5,4 miljard voor 1964. In bedoeld stuk (blz. 19) wordt nog gezegd dat deze bedragen « de door de Staat ten laste genomen weerslag van de uitvoering van hetzelfde programma ten aanzien van de personeelsleden van zekere parastatale instellingen en lokale besturen » niet omvatten. Welke zijn deze lasten ? Komen zij voor op de begroting ?

16. Staat er niets meer in het krijt ? Moet de Regering een hele reeks achterstallige schulden niet aanzuiveren, met name in verband met het aandeel dat aan de U.N.O. moet worden betaald voor de bezettingskosten van de U.N.O.-troepen in Kongo ?

17. Komen op de buitengewone begroting voor 1964 geen lasten voor die geen produktieve uitgaven zijn ?

Antwoorden van de heren Ministers Dequae en Deruelles.

1. Het onderzoek van de door het Departement ingediende begrotingsvoorstellen werd even nauwgezet gedaan als de vorige jaren. Dit was des te meer noodzakelijk daar de oorspronkelijke voorstellen de grens van de te voorziene ontvangsten ver overschreden. Het is zelfs dit grondig onderzoek van de begrotingen dat de oorzaak geweest is van een lichte vertraging bij het indienen van de ontwerpen.

2. In de begroting werd rekening gehouden met de gevolgen van de degressieve afschrijvingen.

3. De vermindering van de winstmarges heeft reeds zijn weerslag gehad op de winsten van 1963. Het is op die basis dat de ontvangsten over 1964 berekend werden (dienstjaar 1964, inkomen 1963).

4. En ce qui concerne la contradiction que le commissaire croit voir entre les pages 53 et 54 de l'Exposé général, la moins-value de 3 milliards résulte d'un volume moindre d'impôts perçus par rôle qui est compensé par l'augmentation des versements anticipés.

5. Il n'y a pas de raison de croire que les versements anticipés s'établiront à l'avenir à un niveau moins élevé que précédemment. Le déclenchement de l'augmentation s'est situé exceptionnellement, en fin de 1962, mais le même phénomène doit normalement se répéter les années suivantes au mois de juillet.

6. A fin décembre 1962, le Fonds agricole avait un arriéré administratif de paiements s'élevant à 464 millions. Au cours de l'année 1963, l'Etat apportera au Fonds agricole une aide exceptionnelle de trésorerie de 220 millions environ, notamment par la mobilisation des actifs des centrales agricoles. Compte tenu de cette aide, le retard de paiement à fin décembre 1963 sera ramené à 395 millions environ. Il en résulte que la situation de trésorerie du Fonds agricole sera améliorée au cours de l'année 1963 d'environ 70 millions. L'assainissement de ce secteur devra encore se poursuivre en 1964 et le Gouvernement étudiera les moyens appropriés à mettre en œuvre.

7. Le crédit auquel il a été fait allusion n'a pas été modifié. Il s'élèvera à 600 millions comme les années précédentes. Cependant, l'Office national d'allocations familiales pour travailleurs salariés sera en mesure de rembourser, dans le courant de l'année 1964, une somme de 300 millions qui lui avait été avancée précédemment par le Trésor. Ce remboursement a été porté en réduction du crédit budgétaire qui n'atteint dès lors que 300 millions.

8. La nouvelle convention concernant l'aide de la Communauté Economique Européenne aux territoires en voie de développement prévoit qu'il ne sera fait appel aux pays participants qu'à mesure des besoins de trésorerie du Fonds des Territoires d'outre-mer. Les avoirs actuels du Fonds étant considérables, il est d'ores et déjà acquis que, malgré l'engagement de nouvelles dépenses, aucun apport nouveau de capitaux ne sera nécessaire en 1964.

9. L'inscription au budget extraordinaire de 1964 d'un crédit d'un milliard pour l'A.M.I. résulte d'une disposition formelle de la loi du 9 août 1963 (art. 154) laquelle règle également :

a) Assurance maladie-invalidité.

1° la résorption du déficit du régime antérieur;

2° le remboursement des avances consenties à l'ancien F.N.A.M.I.

On ne peut donc isoler la constitution d'un fonds de roulement, des autres mesures d'assainissement de l'ancien régime.

b) S.A.B.E.N.A.

Les taux d'amortissement de matériel volant sont sujets à des variations importantes en fonction de l'évolution de la technique, par exemple le remplacement des avions à piston par des appareils à réaction. En particulier la valeur comptable des appareils D.C. 7 a dû être ajustée à la chute profonde de leur valeur de réalisation.

4. In verband met de tegenstrijdigheid die het lid meent te ontwaren tussen de bladzijden 53 en 54 van de Algemene Toelichting, valt aan te stippen dat de minderopbrengst van 3 miljard het gevolg is van een geringer volume van de opbrengst der volgens een rol geïnde belastingen, die zelf gecompenseerd wordt door een toename van de vervroegde stortingen.

5. Er is geen enkele reden om te denken dat de vervroegde stortingen in het vervolg minder zullen bedragen dan nu. De toename begon uitzonderlijk in 1962 op het einde van het jaar, maar hetzelfde verschijnsel moet normaal gesproken zich de volgende jaren opnieuw voordoen tijdens de maand juli.

6. Op het einde van de maand december 1962, had het Landbouwfonds een administratieve achterstand van betalingen ten belope van 464 miljoen. In de loop van het jaar 1963 zal de Staat aan het Landbouwfonds een buitengewone geldelijke hulp van ongeveer 220 miljoen verlenen, onder meer door de mobilisatie van de activa van de vroegere landbouwcentrales. Rekening houdend met die hulp, zal de achterstand in de betalingen op het einde van december 1963 teruggebracht zijn tot ongeveer 395 miljoen. Daaruit volgt dat de katoestand van het Landbouwfonds in de loop van het jaar 1963 met ongeveer 70 miljoen zal verbeterd worden. De sanering van die sector zal in 1964 nog moeten voortgezet worden en de Regering zal de gepaste middelen bestuderen die moeten aangewend worden.

7. Het krediet waarop een toespeling werd gemaakt, werd niet gewijzigd. Zoals de vorige jaren zal het 600 miljoen bedragen. Nochtans zal de Rijksdienst voor kinderbijslag voor werknemers in de loop van het jaar 1964 in staat zijn een som van 300 miljoen terug te betalen, die voorheen voorgeschoten werd door de Schatkist. Die terugbetaling werd afgetrokken van het budgettaire krediet, hetwelk dan ook slechts 300 miljoen bedraagt.

8. De nieuwe overeenkomst betreffende de hulp van de Europese Economische Gemeenschap aan de ontwikkelingslanden voorziet dat er slechts een beroep zal gedaan worden op de deelnemende landen naargelang van de schatkistbehoeften van het Fonds voor Associatie met de Overzeese Gebiedsdelen. Aangezien het huidige bezit van het Fonds aanzienlijk is, staat het nu reeds vast dat, ondanks het feit dat nieuwe uitgaven vastgelegd worden, er geen enkele nieuwe inbreng van kapitalen zal nodig zijn in 1964.

9. Het uittrekken op de buitengewone begroting voor 1964 van een krediet van één miljard voor de V.Z.I. spruit voort uit een formele wetsbepaling, nl. artikel 154 van de wet van 9 augustus 1963, waarbij eveneens wordt geregeld :

a) Verzekering ziekte-invaliditeit.

1° de delging van het tekort van de vroegere regeling;

2° de terugbetaling van de door het vroegere R.V.Z.I. toegestane voorschotten.

Derhalve kan het bijeenbrengen van een werkkapitaal niet worden gescheiden van de andere maatregelen tot sanering van de vroegere regeling.

b) S.A.B.E.N.A.

Het percentage van de afschrijvingen van het vliegend materieel is aan sterke schommelingen onderhevig ingevolge de ontwikkeling van de techniek: zo is daar b.v. de vervanging van de vliegtuigen met zuigmotor door vliegtuigen met straalmotor. In het bijzonder diende de boekwaarde van de DC 7 vliegtuigen aangepast te worden aan hun sterk gedaalde rendementswaarde.

c) R.T.B.-B.R.T.

Le crédit de 150 millions concerne des dépenses d'investissements et de premier équipement relatifs à ces organismes.

d) Centre d'études nucléaires de Mol.

La prise en charge par le budget extraordinaire de l'amortissement des emprunts contractés par le Centre d'études de l'énergie nucléaire à Mol, résulte d'une décision prise en 1959. Il ne s'agit donc pas d'une innovation.

10. Les crédits prévus au budget ordinaire de 1964 ont été calculés de façon à assurer l'équilibre du compte d'exploitation prévisionnel de la société pour cette année.

En ce qui concerne les déficits accumulés des années antérieures, une avance de 300 millions a été proposée au feuillet d'ajustement des crédits extraordinaires de 1963 afin de fournir à la société des moyens de trésorerie.

En ce qui concerne l'assainissement financier de la Société nationale des chemins de fer belges, un plan de réformes a été mis en œuvre par le Gouvernement précédent. Il s'agit principalement du remplacement accéléré de la traction vapeur par la traction diesel ou électrique ainsi que de diverses mesures de rationalisation de l'exploitation. L'exécution de ce plan se poursuit. Il a d'ailleurs conduit à des résultats appréciables. C'est ainsi que, par exemple, les effectifs du personnel affecté à l'exploitation ont été réduits dans une proportion considérable :

1959 (moyenne)	...	...	...	66 153
1960 (août)	...	...	...	62 981
1962 (août)	...	...	...	59 149
1963 (août)	...	...	...	57 444

11. Les subventions relatives à l'assurance maladie-invalidité ont été évaluées de façon à permettre une application complète de la loi. Elles sont d'ailleurs en augmentation d'environ 1,2 milliard par rapport à 1963. En outre, un crédit de 400 millions a été prévu pour la réforme des hôpitaux qui est pour le moment en discussion.

12. En ce qui concerne les prestations des médecins dans le cadre de l'A.M.I., une crainte se justifierait si les prévisions étaient dépassées dans les conventions finales à conclure avec les médecins, l'application de celles-ci entraînant une intervention de l'Etat de 27 %.

13. Pour les hôpitaux, les inscriptions de crédits s'élèvent à quelque 400 millions, il est prévu l'octroi d'une allocation de 150 francs par journée d'entretien dans les hôpitaux universitaires ainsi qu'une allocation journalière de 20 francs pour tous les hôpitaux au-delà de l'augmentation jusqu'à 220 francs dans le régime A.M.I. C'est un premier pas important dans le régime de transition.

14. Il n'était pas de sage politique de tenir compte d'une majoration de l'index qui n'était pas encore acquise au moment où le projet de budget fut arrêté. C'est la raison pour laquelle toutes les prévisions qui vous sont soumises sont basées sur le niveau des prix atteint lors de l'élaboration de l'Exposé général. La hausse intervenue dans l'entretemps entraînera sans nul doute des dépenses supplémentaires. Celles-ci pourront cependant être couvertes, d'une part, par les plus-values probables qu'accuseront les recettes fiscales en 1964, celles-ci ayant fait l'objet de prévisions très modestes, et, d'autre part, par l'augmentation des recettes fiscales que provoque le renchérissement du coût de la vie.

c) R.T.B. — B.R.T.

Het krediet van 150 miljoen betreft investeringsuitgaven en uitgaven voor eerste uitrusting voor die instellingen.

d) Studiecentrum voor Kernenergie.

Het uittrekken op de buitengewone begroting van de aflossing der leningen die door het Studiecentrum voor Kernenergie te Mol zijn aangegaan, spruit voort uit een in 1959 genomen beslissing. Het geldt hier dus geen innovatie.

10. De op de gewone begroting van 1964 uitgetrokken kredieten zijn zodanig berekend, dat het evenwicht van de voorlopige exploitatierekening van de maatschappij voor dit jaar verzekerd is.

Met betrekking tot de tekorten die zich gedurende de vorige jaren hebben opgehoopt, werd een voorschot van 300 miljoen frank op het bijblad van de buitengewone kredieten voor 1963 voorgesteld, ten einde aan de maatschappij kasmiddelen te bezorgen.

Voor de financiële sanering van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen heeft de vorige regering een hervormingsplan uitgewerkt. In hoofdzaak gaat het daarbij om de versnelde vervanging van de stoomtractie door de elektrische of dieseltractie, zomede om diverse maatregelen tot rationalisering van de exploitatie. De uitvoering van dit plan gaat verder. Zulks heeft trouwens reeds merkbare resultaten opgeleverd. Zo is b.v. het bij de exploitatie betrokken personeel aanzienlijk in aantal verminderd :

1959 (gemiddelde)	...	...	...	66 153
1960 (augustus)	...	...	...	62 981
1962 (augustus)	...	...	...	59 149
1963 (augustus)	...	...	...	57 444

11. De subsidies op het stuk van ziekteverzekering zijn zodanig geraamd, dat de uitvoering van de wet volledig verzekerd kan worden. Overigens stijgen die subsidies met ongeveer 1,2 miljard ten opzichte van 1963. Voor de hervorming van het ziekenhuiswezen, die thans in behandeling is, wordt bovendien een krediet van 400 miljoen uitgetrokken.

12. Wat de dienstverstrekkingen van de geneesheren in het raam van de V.Z.I. betreft, zou de vrees verantwoord zijn indien de vooruitzichten werden voorbijgestreefd in de eindovereenkomsten die met de geneesheren moeten gesloten worden, daar de tenuitvoerlegging ervan een Staatstussenkost van 27 % tot gevolg zou hebben.

13. Voor de ziekenhuizen, belopen de kredietinschrijvingen zowat 400 miljoen; er wordt voorzien in de toekenning van een toelage van 150 frank per onderhoudsdag in de academische ziekenhuizen, alsook in een dagelijkse toelage van 20 frank voor alle ziekenhuizen, boven de verhoging tot 220 frank in de regeling van de V.Z.I. Dit is een eerste belangrijke stap in de overgangsregeling.

14. Het was geen wijze politiek, rekening te houden met een verhoging van het indexcijfer die nog niet ingetreden was op het ogenblik waarop het ontwerp van begroting opgemaakt werd. Daarom steunen alle ramingen die U ter goedkeuring worden voorgelegd op het prijsniveau dat bereikt werd toen de Algemene Toelichting werd opgesteld. De ondertussen ingetreden stijging van de prijzen zal ongetwijfeld bijkomende uitgaven met zich brengen. Deze uitgaven zullen althans kunnen gedekt worden, een deels door de vermoedelijke meerwaarden die de belastingontvangsten in 1964 zullen opleveren, daar deze op zeer matige wijze werden geraamd en, anderdeels, door een verhoging van de belastingopbrengst, ingevolge de stijging van de levensduurte.

15. Il s'agit des augmentations de dépenses qu'entraîne pour certains organismes parastataux et établissements d'utilité publique une application par analogie de la revalorisation à leur personnel. Dans certains cas, ceci peut avoir provoqué une augmentation des subsides prévus au budget de l'Etat en faveur de ces institutions, sans qu'il soit possible de déterminer dans quelle mesure la revalorisation en est la cause, la majoration du subside n'étant évidemment pas automatique.

L'application des mesures de revalorisation au personnel des pouvoirs régionaux et locaux n'occasionne aucune charge pour le budget de l'Etat.

16. L'accord conclu avec l'O.N.U. dans le cadre du maintien de troupes au Congo date du 10 octobre 1963 et il n'a plus été possible, de ce fait, d'en prévoir les conséquences au budget 1964. La quote-part des dépenses devant incomber à la Belgique est évaluée à quelque 25 millions.

17. Le tableau publié à la page 119 de l'Exposé général montre que :

1° d'une part le Gouvernement a continué à extraire du budget extraordinaire, les charges qui n'avaient pas le caractère de dépenses d'investissements; par rapport à 1961, première année de la politique d'assainissement du budget extraordinaire, la situation se présente comme suit :

Evolution à prix de 1961.
(En milliards de francs.)

	Ordonnances 1961 — Ordonnances 1961	Crédits de paiement — Betalingstekorten		
		1963 ajusté — 1963 aangepast	1964 — 1964	
Avances	2 229	2 014	1 808	Voorschotten.
Participations	529	390	308	Participaties.
Total	2 758	2 404	2 116	Totaal.

Donc non seulement maintien de l'assainissement, mais accentuation de celui-ci.

2° d'autre part, les crédits pour investissements ont augmenté régulièrement :

15. Het betreft uitgavenverhogingen die voor sommige parastatale instellingen en inrichtingen van openbaar nut het gevolg zijn van een toepassing bij analogie van de herwaardering op hun personeel. In sommige gevallen kan dit een verhoging hebben veroorzaakt van de subsidies welke op de Rijksbegroting in het voordeel van die instellingen zijn uitgetrokken, zonder dat het mogelijk is te bepalen in welke mate de herwaardering hierbij betrokken is, daar de verhoging van de subsidie natuurlijk niet automatisch geschiedt.

De toepassing van de herwaarderingsmaatregelen op het personeel van de gewestelijke en lokale besturen betekent geen last voor de Rijksbegroting.

16. De met de U.N.O. gesloten overeenkomst in het kader van de handhaving van troepen in Kongo dateert van 10 oktober 1963 en ingevolge hiervan is het niet meer mogelijk met de weerslag ervan op de begroting voor 1964 rekening te houden. Het aandeel van de uitgaven welke door België gedragen moet worden is op ongeveer 25 miljoen geraamd.

17. Uit de op blz. 119 van de Algemene Toelichting voorkomende tabel blijkt dat :

1° aan de ene kant de Regering verder uit de buitengewone begroting lasten heeft gelicht welke geen investeringsuitgaven waren; in vergelijking met 1961, eerste jaar van de saneringspolitiek van de buitengewone begroting, ziet de toestand er uit als volgt :

Evolutie tegen de prijzen voor 1961.
(In miljarden frank.)

Dus wordt de sanering niet alleen voortgezet maar ook versterkt.

2° aan de andere kant, zijn de investeringskredieten geregeld toegenomen :

	Ordonnances 1961 — Ordonnances 1961	Crédits de paiement — Betalingstekorten		
		1963 ajusté — 1963 aangepast	1964 — 1964	
Immobilisations	11 864	17 006	17 180	Beleggingen.

Le budget de l'Etat pour 1964 dans le cadre du programme quinquennal d'expansion économique.

Un commissaire se déclare de plus en plus convaincu de la nécessité d'une programmation économique. Elle seule, en effet, permettra d'utiliser à bon escient les rentrées de l'Etat qui, ne l'oublions pas, augmenteront vraisemblablement de plus de 60 % dans quelque dix ans.

Il importe donc que le premier programme d'expansion économique atteigne les objectifs poursuivis, faute de quoi l'idée d'une programmation future sera à tout jamais discréditée.

En matière d'investissements publics, il convient de rappeler les engagements formels pris par le Gouvernement à cet égard. Où en est-on ? Les objectifs arrêtés par le Gouvernement seront-ils atteints ? Se trouve-t-on devant des difficultés ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Le programme d'expansion économique prévoit que les dépenses courantes augmenteront jusqu'à 31,3 % en 1965, par rapport au chiffre de base de 1959. L'accroissement des recettes est escompté pour 49,4 % pour la même période.

Cette progression respective des recettes et des dépenses se traduit donc par une prévision de récupération de 18,1 points en faveur des premières.

Où en est l'évolution actuelle ?

En 1959, le budget ordinaire ajusté se chiffrait à 112,7 milliards; il atteindra 148,7 milliards en 1964, soit une progression de 31,7 %; les recettes passeront de 95 milliards à 149,3 milliards, soit une progression de 57,1 % donnant lieu à une récupération de 25,4 points, au lieu de l'écart de 18,1 prévu initialement.

Malgré l'augmentation un peu plus rapide des dépenses due notamment au coût de la revalorisation de la fonction publique et de la réforme de l'assurance maladie-invalidité, le solde final des opérations courantes sera largement positif en 1964.

L'exécution du programme d'expansion s'effectue donc dans des conditions normales.

Quant à l'augmentation des investissements fixes des pouvoirs publics, elle se réalise en termes financiers conformément au programme d'expansion économique ainsi qu'il résulte des chiffres du tableau ci-après :

Rijksbegroting voor 1964 in het kader van het vijfjarig economisch expansieprogramma.

Een commissielid verklaart steeds meer overtuigd te zijn van de noodzaak van een economische programmatie. Zij alleen zal het immers mogelijk maken de inkomsten van de Staat, die — men vergete het niet — over een tiental jaren, vermoedelijk met meer dan 60 % zullen toenemen, goed te besteden.

Het eerste economisch expansieprogramma moet zijn doel bereiken, anders zal de programmatie in de toekomst voor immer in discrediet geraken.

Inzake openbare investeringen moet worden herinnerd aan de in dit opzicht door de Regering aangegane formele verbintenissen. Wat is de stand van zaken ? Zullen de door de Regering vastgelegde oogmerken bereikt worden ? Doen er zich moeilijkheden voor ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

In het economische expansieprogramma wordt voorzien dat de lopende uitgaven een verhoging met 31,3 % zullen kunnen bereiken, vergeleken met het basiscijfer voor 1959. Een stijging van de ontvangsten met 49,4 % is voor dezelfde periode verwacht.

Bij deze respectieve stijging van de ontvangsten en de uitgaven wordt gerekend op een recuperatie van 18,1 punten in het voordeel van de ontvangsten.

Hoever staan de zaken nu ?

In 1959 bedroeg de aangepaste gewone begroting 112,7 miljard; zij zal 148,7 miljard in 1964 bedragen, wat op een stijging met 31,7 % neerkomt; de ontvangsten zullen van 95 miljard tot 149,3 miljard stijgen, wat een verhoging met 57,1 % betekent, waarbij de recuperatie 25,4 punten bedraagt i.p.v. de 18,1 punten waarop oorspronkelijk was gerekend.

Ondanks de wat vluggere stijging van de uitgaven ingevolge o.m. de herwaardering van het openbaar ambt en de hervorming van de ziekteverzekering, zal het eindsaldo voor de lopende verrichtingen in grote mate positief zijn voor 1964.

De uitvoering van het expansieprogramma geschiedt dus in normale omstandigheden.

Wat de verhoging van de vaste investeringen van de openbare besturen betreft, deze wordt in financiële termen overeenkomstig het economisch expansieprogramma verwezenlijkt, zoals blijkt uit de cijfers van onderstaande tabel :

	1961 réalisations — 1961 werkelijk geïnvesteed	1962 réalisations — 1962 werkelijk geïnvesteed	1963 budget — 1963 begroting	1964 budget — 1964 begroting	1965 programme (1961-1965) — 1965 programma (1961-1965)	
Investissements fixes des pouvoirs publics.	12,4	14,1	15,5	16,3	19,7	Vaste beleggingen van de openbare besturen.

L'aménagement social de l'impôt.

L'Exposé général fait part de la décision du Gouvernement d'affecter un montant de 400 millions de francs à l'allègement de la charge fiscale des redevables de condition modeste.

Plusieurs membres ont fait remarquer qu'étant donné que ce dégrèvement constitue un bénéfice pour quelque deux millions de contribuables, il est évident que — sur le plan individuel — cette mesure ne représente pas grand-chose et passera pour ainsi dire inaperçue.

Ce qui revient à dire que l'opération n'est pas en rapport avec ce qu'on était en droit d'attendre, qu'elle n'est pas en rapport avec la réelle augmentation du coût de la vie.

Rappelant une question posée précédemment, un membre insiste pour savoir quelle est la valeur exacte, exprimée en pourcentage, de la réduction accordée par rapport à la masse globale des impôts payés par les contribuables intéressés à la mesure d'indexation envisagée.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Au cours des discussions du projet de loi de réforme fiscale des impôts directs, les deux Ministres des Finances ont déclaré, tant à la Chambre qu'au Sénat, qu'il ne leur était pas possible d'introduire dans la nouvelle législation, un système d'indexation automatique des barèmes d'impôts, en liaison avec les fluctuations de l'index des prix.

Toutefois, le Gouvernement a promis que, si l'index se stabilisait au-delà d'un certain pivot, il procéderait dans le cadre de l'établissement du budget des Voies et Moyens, à une adaptation de certaines tranches du barème fiscal et en particulier à une adaptation des minima imposables.

Tenant ces promesses, le Gouvernement proposera aux Chambres un aménagement social de l'impôt à partir de 1964. A cet effet, un montant de 420 millions a été réservé à une révision des minima exonérés, à une augmentation des abattements pour les pensionnés et au relèvement de l'abattement spécial prévu pour les travailleurs indépendants pensionnés.

Les bénéficiaires appartiennent aux catégories sociales dont les revenus sont proches du minimum vital.

Une extension généralisée de ces avantages ne paraît d'ailleurs pas indiquée dans la conjoncture économique actuelle.

Le nombre de bénéficiaires a été estimé à deux millions de personnes environ.

Il en résulte une détaxation intégrale des revenus se situant en deçà des nouveaux minima exonérés.

Cette détaxation va en diminuant pour s'éteindre en fonction des charges de famille pour les tranches comprises entre 125 000 et 160 000 francs.

Le Ministre précise que sans le relèvement des minima exonérés, des dizaines de milliers de personnes actuellement dispensées de tout impôt, tomberaient dans la catégorie des assujettis.

Pour les catégories sociales bénéficiaires des adaptations annoncées, la réduction d'impôt malgré son chiffre modeste en valeur absolue, représente un abattement qui, en pourcentage, va de 10 à 100 % de l'impôt qui serait dû en l'absence de tout ménagement.

Sociale regeling inzake belasting.

In de Algemene Toelichting wordt melding gemaakt van de beslissing van de Regering om een bedrag van 400 miljoen frank aan te wenden tot vermindering van de fiscale last van de belastingplichtigen met bescheiden inkomen.

Verscheidene leden hebben betoogd dat, daar die belastingvermindering een winst betekent voor zowat twee miljoen belastingplichtigen, die maatregel vanzelfsprekend — op individueel plan — onbeduidend is en omzeggens ongemerkt zal doorgaan.

Dit komt erop neer te zeggen dat de gehele verrichting niet in verhouding is tot wat mocht verwacht worden; dat zij niet in verhouding is tot de werkelijke verhoging van de kosten van levensonderhoud.

Herinnerend aan een vroeger gestelde vraag, dringt een lid aan om de juiste waarde, percentsgewijze uitgedrukt, van de toegestane vermindering te kennen bij vergelijking met de globale massa van de belastingen betaald door de belastingplichtigen die belang hebben bij de overwogen indexeringsmaatregel.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

In de loop van de bespreking van het wetsontwerp op de hervorming van de directe belastingen, hebben de beide Ministers van Financiën, zowel in de Kamer als in de Senaat, verklaard dat het hun niet mogelijk was in de nieuwe wetgeving, in verband met de schommelingen van het indexcijfer der prijzen, een automatische indexeringsregeling voor de belastingschalen in te voeren.

De Regering heeft echter beloofd dat, indien het indexcijfer hoger bleef liggen dan een bepaald spijlcijfer, zij tijdens de uitwerking van de Rijksmiddelenbegroting zou overgaan tot een aanpassing van sommige tranches van de belastingschaal en, inzonderheid, tot een aanpassing van de belastbare minimumbedragen.

Haar woord getrouw zal de Regering aan de Kamers een sociale aanpassing van de belasting vanaf 1964 voorstellen. Daartoe werd inderdaad een bedrag van 420 miljoen voorbehouden voor een herziening van de vrijgestelde minimumbedragen, voor een verhoging van de abattements voor de gepensioneerden en tot een verhoging van het bijzonder abattement vastgesteld ten voordele van de gepensioneerde zelfstandigen.

De belanghebbenden behoren tot de sociale categorieën wier inkomen het levensminimumbedrag benadert.

Een veralgemening van deze voordelen komt overigens in de huidige economische conjunctuur als ongelegen voor.

Het aantal belanghebbenden werd op nagenoeg twee miljoen personen geraamd.

Daaruit vloeit een integrale belastingvermindering voort voor de inkomens beneden de nieuwe vrijgestelde minimumbedragen.

Deze belastingvermindering vermindert geleidelijk om ten slotte te verdwijnen naar gelang van de gezinslasten voor de tranches begrepen tussen 125 000 en 160 000 frank.

De Minister verklaart dat indien de vrijgestelde minima niet opgevoerd werden, tienduizenden personen die thans van elke belasting vrijgesteld zijn, in de categorie van de belastingplichtigen zouden vallen.

Voor de sociale categorieën die belang hebben bij de aangekondigde aanpassingen, is de belastingvermindering niet-tegenstaande haar bescheiden cijfer, in absolute waarde, een abattement dat, percentsgewijze, 10 tot 100 % belooft van de belasting die verschuldigd zou zijn ingeval geen aanpassing werd doorgevoerd.

La répartition de la charge fiscale entre les revenus du travail et les revenus mobiliers.

Un commissaire insiste pour connaître la valeur exacte, exprimée en pourcentage, de la réduction accordée, par rapport à la masse globale des impôts payés par les contribuables intéressés à la mesure d'indexation envisagée.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

La diminution de 620 millions de précompte mobilier par rapport à la prévision totale relative aux produits à percevoir à la source au cours de l'exercice 1963 sur les mobiliers provient :

1° de la surestimation de la prévision de précompte mobilier pour l'exercice 1963, compensée par une sous-estimation corrélative de l'impôt des sociétés (versements anticipatifs + perceptions par rôles);

2° de la diminution des taux de retenue pour la quasi-totalité des revenus de capitaux investis et de certains revenus d'actions et parts qui, en 1963, étaient encore soumis à la taxe mobilière, diminution qui trouvera sa contrepartie dans l'incorporation des mêmes revenus dans l'assiette de l'impôt des sociétés;

3° de la disparition de la contribution nationale de crise sur lesdits revenus de capitaux investis et d'actions ou parts, incorporée dorénavant dans l'impôt des sociétés.

Nonobstant ces facteurs qui affectent la perception de l'impôt à la source sur revenus mobiliers, la comparaison des prévisions pour l'exercice 1964 (précompte mobilier : 4 900 + taxe mobilière : 25 + contribution nationale de crise : 15 = 4 940 millions) aux recettes probables correspondantes pour l'exercice 1963, telles qu'elles peuvent actuellement s'évaluer (précompte mobilier : 4 250 + taxe mobilière : 400 + contribution nationale de crise : 160 = 4 810 millions) fait apparaître une augmentation de 130 millions de francs (cf. Exposé général, p. 56).

Quant à l'augmentation de 2 065 millions attendue du précompte professionnel, elle doit trouver sa cause dans l'expansion continue de la masse salariale, avec cependant le correctif prévu du relèvement des minima exonérés et de l'aménagement des barèmes fiscaux.

La réforme des impôts indirects.

Un commissaire demande aux Ministres quand ils se proposent d'adapter la taxe indirecte à la conception française ou européenne de la taxe sur la valeur ajoutée.

Cette réforme qui comprendrait également certaines diminutions d'impôts, devait être proposée au Parlement immédiatement après la réforme des impôts directs, c'est du moins ce que les Ministres avaient promis. Le commissaire rappelle que feu le Ministre Tielemans et le Ministre Dequae ont déclaré devant le Parlement qu'il serait fait droit ne fût-ce que partiellement à la proposition de loi de M. de Sweemer, qui vise l'abrogation totale des droits de timbre sur les livres.

Selon un autre commissaire, l'instauration du nouveau système de taxation forfaitaire ne devrait pas avoir de répercussions sur les prix.

Or, il craint qu'il en soit autrement. En effet, la situation par produit pourrait varier : augmentation de prix dans les secteurs où la taxe de 6 % en cascade jouait de façon limitative et, à titre de compensation, diminution de prix

Verdeling van de belastingdruk tussen de inkomsten uit de arbeid en die uit roerende goederen.

Een lid vraagt de juiste procentuele waarde van de toegestane vermindering te kennen met betrekking tot het globale volume van de belastingen welke verschuldigd zijn door de belastingplichtigen die bij de voorgenomen indexatiemaatregel belang hebben.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

De vermindering met 620 miljoen van de roerende voorheffing ten opzichte van de totale raming op het stuk van de tijdens het dienstjaar 1963 bij de bron te heffen belastingen op roerende goederen, is het gevolg van :

1° de overschatting van de raming van de roerende voorheffing voor het dienstjaar 1963, gecompenseerd door een correlatieve onderschatting van de vennootschapsbelasting (vervroegde betalingen + aanslag);

2° de vermindering van de inhoudingspercentages voor bijna alle inkomsten uit geïnvesteerde kapitalen en voor sommige inkomsten uit aandelen, die in 1963 nog aan de mobiliënbelasting onderworpen waren, welke vermindering zal worden gecompenseerd door het opnemen van diezelfde inkomsten in de zetting der vennootschapsbelasting;

3° de afschaffing van de nationale crisisbelasting op de genoemde inkomsten uit geïnvesteerde kapitalen en aandelen, welke voortaan in de vennootschapsbelasting zal worden opgenomen.

Ondanks die factoren, die een terugslag hebben op de invordering van de belasting bij de bron op inkomsten uit roerende goederen, blijkt uit de vergelijking van de vooruitzichten voor het dienstjaar 1964 (roerende voorheffing : 4 900 + mobiliënbelasting : 25 + nationale crisisbelasting : 15 = 4 940 miljoen frank) met de vermoedelijke overeenkomstige ontvangsten voor het dienstjaar 1963, zoals die thans geraamd kunnen worden (roerende voorheffing : 4 250 + mobiliënbelasting : 400 + nationale crisisbelasting : 160 = 4 810 miljoen), dat er een vermeerdering van 130 miljoen frank is (cf. Algemene Toelichting, blz. 56).

De vermeerdering met 2 065 miljoen, die men van de bedrijfsvoorheffing verwacht, dient voort te komen van de voortdurende expansie van de loonmassa, waarbij evenwel in aanmerking moet worden genomen dat de vrijgestelde minima verhoogd zullen worden. — hiermee is echter rekening gehouden — en dat de belastingschaal aangepast zal worden.

De hervorming van de indirecte belastingen.

Een lid vraagt aan de Ministers wanneer zij denken de indirecte belasting aan te passen aan de Franse of Europese opvatting inzake belasting op de toegevoegde waarde.

Deze hervorming, die ook bepaalde belastingverminderingen impliceert, moest het Parlement onmiddellijk na de hervorming van de directe belastingen worden voorgelegd, zo luidde althans de belofte van de Ministers. Het lid herinnert eraan dat wijlen Minister Tielemans en Minister Dequae voor het Parlement verklaard hebben dat men, al was het gedeeltelijk, tegemoet zou komen aan de strekking van het door de heer De Sweemer ingediende wetsvoorstel, dat de volledige afschaffing van het zegelrecht op boeken beoogt.

Volgens een ander lid zou de nieuwe forfaitaire belastingregeling geen weerslag op de prijzen mogen hebben.

Hij vreest echter dat dit wel het geval zal zijn. De toestand kan immers verschillen per produkt : prijsverhoging in de sectoren, waar de belasting van 6 % « en cascade » een beperkende uitwerking had, en prijsvermindering, bij

dans les autres secteurs où la taxe unique de 13 % constituera un dégrèvement. Pour en arriver là, une croisade psychologique devrait être entreprise. Or, dès maintenant, il est à prévoir que cette croisade n'atteindrait vraisemblablement pas les résultats escomptés. Dès lors, on peut s'attendre à une stabilisation des prix vers le haut.

En conclusion, le membre déclare que si le Gouvernement a vraiment besoin de rentrées fiscales nouvelles, il pourrait en s'inspirant des mesures prises jadis par le Gouvernement de M. Van Acker, réinstaurer la taxe de conjoncture.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

La réforme envisagée entre dans le cadre de l'harmonisation des impôts indirects prévue par le Traité instituant la Communauté Economique Européenne.

Les recommandations de la C.E.E. prévoient d'abord, à titre transitoire, le passage du régime actuel de taxes en cascade à celui de la taxe forfaitaire unique et, ensuite, comme régime définitif, un système de taxes à la valeur ajoutée (T.V.A.).

Nous avons pris la décision de réaliser, en Belgique, progressivement le système de la taxe forfaitaire unique qui sera perçue au stade précédant la fourniture aux détaillants.

Cette réforme permettra de corriger les inconvénients des taxes en cascade. Ces inconvénients sont doubles : d'une part, la perception cumulative de taxes influence défavorablement la structure de la production et celle de la distribution; elle contrarie la spécialisation et influence pour des raisons non économiques la structure de la distribution; d'autre part, le système de taxes en cascade rend impossible la détaxation intégrale des produits à l'exportation, alors que d'autres pays peuvent l'appliquer.

Une première étape de cette réforme sera très prochainement réalisée en Belgique par l'application du nouveau régime de la taxe forfaitaire unique, au secteur de la sidérurgie et des fabrications métalliques. Ce nouveau système comportera l'application d'une taxe unique de 13 % au stade antérieur à celui du détaillant.

Au départ, l'application du système à un secteur où le régime de la cascade jouait de façon limitative, est susceptible de procurer au Trésor des recettes supplémentaires d'environ 500 millions.

Mais ces plus-values seront neutralisées, d'une part, par l'extension du nouveau système à d'autres produits dont le cycle de fabrication comporte de nombreuses transactions dont chacune donne lieu actuellement à la perception de la taxe de 6 % et, pour la première année, par l'instauration d'un régime transitoire applicable aux stocks qui ont déjà subi l'application de la taxe en cascade.

Quant à l'influence du nouveau système sur les prix, le Ministre s'en préoccupe. Globalement, la charge fiscale n'augmentant pas, il ne doit pas y avoir d'incidence sur les prix. Mais par produit, la situation peut varier : il y aura sans doute tendance à appliquer des augmentations de prix dans les secteurs où la taxe de 6 % en cascade jouait de façon limitative; par contre dans les autres secteurs, la taxe unique de 13 % constitue un dégrèvement qui devrait normalement entraîner des diminutions de prix.

wijze van compensatie, in de andere sectoren waar de eenheidstaks van 13 % een belastingverlaging betekent. Om dit resultaat te bereiken dient een psychologische campagne te worden ondernomen. Doch nu reeds kan men voorzien dat een dergelijke campagne niet zou opleveren wat men ervan verwacht. Een prijzenstabilisatie in opwaartse richting is bijgevolg te verwachten.

Tot slot verklaart het lid dat, indien de Regering werkelijk nieuwe fiscale inkomsten nodig heeft, zij de conjunctuurbelasting opnieuw zou kunnen invoeren, zoals destijds door de Regering van de heer Van Acker werd gedaan.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

De overwogen hervorming ligt in de lijn van de door het Verdrag tot instelling van de Europese Economische Gemeenschap bepaalde harmonisering der indirecte belastingen.

Als overgangsmaatregel beveelt de E.E.G. vooreerst de overschakeling aan van de huidige belastingregeling « en cascade » naar de forfaitaire eenheidstaks en vervolgens, als definitieve regeling, het stelsel van de belasting op de toegevoegde waarde (B.T.W.).

Wij hebben besloten het stelsel van de forfaitaire eenheidstaks progressief in te voeren in België; deze zal worden geïnd in het stadium vóór de levering aan de kleinhandelaars.

Door deze hervorming zal men de nadelen van de belastingen « en cascade » kunnen vermijden. Deze nadelen zijn tweevoudig: samengevoegde belastingen oefenen een ongunstige invloed uit op de structuur van produktie en distributie; zij werken de specialisatie tegen en beïnvloeden de structuur van de distributie om niet-economische redenen; bovendien maakt de belastingregeling « en cascade » een volledige belastingvrijdom van de voor export bestemde goederen onmogelijk, terwijl dit in andere landen wel mogelijk is.

Een eerste gedeelte van deze hervorming zal binnen zeer afzienbare tijd in België worden verwezenlijkt door de toepassing van de nieuwe regeling van de forfaitaire eenheidstaks in de sector van de ijzer- en van de metaalverwerkende nijverheid. Deze nieuwe regeling voorziet in de toepassing van een eenheidstaks van 13 % in het stadium vóór de kleinhandelaar.

Aanvankelijk zou de toepassing van deze regeling in een sector, waar de belasting « en cascade » een beperkende uitwerking had, aan de Schatkist ongeveer 500 miljoen meer inkomsten kunnen bezorgen.

Maar deze meeropbrengst zal worden geneutraliseerd door de uitbreiding van de nieuwe regeling tot andere produkten, die tijdens hun fabricatie herhaaldelijk het voorwerp zijn van overdrachten, welke telkens aan de belasting van 6 % zijn onderworpen. Bovendien zal er het eerste jaar een overgangsregeling worden ingevoerd voor de voorraden, waarop reeds de belasting « en cascade » werd geheven.

Verder gaat de aandacht van de Minister naar de invloed van de nieuwe regeling op de prijzen. Daar de totale belastingdruk niet verhoogt, hoeft er geen weerslag te zijn op de prijzen. Maar de toestand kan verschillen per produkt: in de sectoren waar de belasting van 6 % « en cascade » een beperkende uitwerking had zal er wellicht een neiging ontstaan om de prijzen te verhogen; voor de andere sectoren daarentegen betekent de eenheidstaks van 13 % een belastingverlaging, die normaal een prijsvermindering met zich moet brengen.

Le budget de l'Education nationale et de la Culture.

Au sujet du budget de l'Education nationale et de la Culture, divers commissaires ont fait observer que les dépenses pour l'enseignement sont en augmentation constante. Dans la mesure où les fonds sont utilisés convenablement, ceci serait parfaitement justifié. Mais il y a des situations inacceptables : des écoles sont pourvues d'un matériel superflu et que les directeurs n'avaient pas demandé; des écoles libres disposent de fonds qui dépassent largement leurs besoins; des écoles appartenant à un même réseau d'enseignement se font la concurrence; il y a une dispersion des efforts et une multiplication d'écoles de toute espèce au détriment de la qualité de l'enseignement. Il faudrait peut-être revoir le Pacte scolaire, mais le Gouvernement doit, de son côté, faire le maximum pour une utilisation plus rationnelle des importants crédits consacrés à l'enseignement.

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Il est inévitable que dans l'exécution d'un budget de 148 milliards, des erreurs de gestion soient commises. Je ne connais pas de collectivité publique ou privée de quelque importance qui fonctionne sans heurt.

Le Gouvernement prend cependant toutes les mesures nécessaires pour limiter, au strict minimum, les dépenses improductives. En ce qui concerne le Département de l'Education nationale, une enquête a été effectuée qui a conduit à des propositions concrètes. Une réorganisation des services chargés des acquisitions est en cours. D'un autre côté, la Commission du Pacte scolaire, dans laquelle les trois principaux partis politiques sont représentés, étudie depuis plusieurs mois des projets de rationalisation de l'enseignement à tous les degrés, en vue d'éviter la création tant par l'Etat que par les pouvoirs locaux et régionaux et des instituts libres, d'écoles qui ne répondraient pas à un besoin dûment constaté. Un accord est sur le point d'être réalisé et il est probable que les mesures envisagées pourront être mises en vigueur à partir de l'année scolaire 1964-1965. Les crédits prévus au budget de l'Education nationale escomptent, d'une façon modérée, les économies qui pourront ainsi être réalisées.

Une revision du Pacte scolaire est cependant un problème politique qui pourrait difficilement être examiné dans le cadre de la discussion du budget des Voies et Moyens.

Constructions scolaires et bourses d'études.

Certes, l'augmentation du budget de l'Education nationale et de la Culture doit être attribuée en ordre principal à l'application du Pacte scolaire.

Mais, de l'avis d'un commissaire, la dotation de 1 700 millions prévue pour les constructions scolaires est devenue insuffisante en raison de la hausse des prix.

D'autre part, le nombre et le montant des bourses d'étude lui paraissent insuffisants et une accentuation de leur octroi devrait être prévue en faveur des élèves qui prolongent leurs études.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Les questions relatives à l'application du Pacte scolaire et aux bourses d'étude sont de la compétence du Ministre de l'Education nationale et ces questions devraient être débattues au moment de l'examen des propositions budgétaires de ce Département.

Begroting voor Nationale Opvoeding en Cultuur.

In verband met deze begroting hebben verscheidene leden erop gewezen dat de uitgaven voor het onderwijs voortdurend stijgen. Dit zou volkomen gewettigd zijn als het geld behoorlijk werd besteed. Er zijn echter onaanvaardbare toestanden : sommige scholen hebben overbodig materieel gekregen, waar de directeurs niet naar gevraagd hebben; er zijn vrije scholen die over veel meer geld beschikken dan zij nodig hebben; scholen van een zelfde onderwijsnet doen elkaar concurrentie aan; tal van initiatieven worden los van elkaar genomen en allerlei nieuwe scholen worden opgericht ten nadele van de kwaliteit van het onderwijs. Een herziening van het Schoolpact is wellicht wenselijk, maar de Regering zou van haar kant ook al het mogelijke moeten doen voor een rationeler aanwending van de aanzienlijke kredieten die voor het onderwijs zijn bestemd.

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

Bij de tenuitvoerlegging van een begroting van 148 miljard zijn vergissingen in het beheer onvermijdelijk. Er is mij geen publiekrechtelijke of particuliere gemeenschap van enige omvang bekend, die volmaakt werkt.

De Regering neemt nochtans alle vereiste maatregelen om de onproductieve uitgaven tot het strikt minimum te beperken. Met betrekking tot het Departement van Nationale Opvoeding is een enquête verricht, die tot concrete voorstellen heeft geleid. De diensten die met de aankopen zijn belast, worden gereorganiseerd. Verder is de Commissie voor het Schoolpact, waarin de drie voornaamste politieke partijen vertegenwoordigd zijn, al maanden bezig met het bestuderen van plannen tot rationalisatie van al de graden van het onderwijs, om te vermijden dat noch de Staat, noch de lokale en regionale overheid, noch de overheid van vrije inrichtingen scholen oprichten waaraan geen werkelijke behoefte bestaat. Weldra zal een akkoord zijn bereikt en waarschijnlijk zullen de overwogen maatregelen met ingang van het schooljaar 1964-1965 kunnen worden toegepast. Bij de kredieten die op de begroting van Nationale Opvoeding zijn uitgetrokken, wordt in bescheiden mate gerekend op de besparingen die aldus zullen kunnen worden gedaan.

Niettemin is een herziening van het Schoolpact een politiek probleem dat bezwaarlijk kan worden onderzocht bij de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting.

Schoolgebouwen en studiebeurzen.

De verhoging van de begroting van Nationale Opvoeding en Cultuur is zonder twijfel hoofdzakelijk toe te schrijven aan de toepassing van het Schoolpact.

Volgens een lid is echter de dotatie van 1 700 miljoen, waarin voor de schoolgebouwen is voorzien, niet meer toereikend, gezien de prijsstijging.

Verder acht hij het aantal en het bedrag der studiebeurzen onvoldoende en is het volgens hem wenselijk dat er meer worden verleend aan leerlingen die verder studeren.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

De vragen betreffende de toepassing van het Schoolpact en de studiebeurzen behoren tot de bevoegdheid van de Minister van Nationale Opvoeding en worden best behandeld bij het onderzoek van de begrotingsvoorstellen voor dit Departement.

En ce qui concerne la dotation de 1 700 millions, il est possible, en effet, que eu égard à la hausse des prix, le régime de dotation doive être prolongé afin de permettre la réalisation du programme initialement prévu.

L'évolution de la dette publique.

Au sujet de la dette publique, un commissaire regrette la majoration de 700 millions pour intérêts d'emprunt libellé en monnaies étrangères qui témoigne, selon lui, du renversement malheureux de la politique d'assainissement poursuivie antérieurement (pages 25 et 26 de l'Exposé général).

Réponse de M. le Ministre Dequae.

1. Il n'est pas exact de dire qu'il y aurait un renversement de tendance en 1963 dans le rythme de l'endettement de l'Etat. Il y a tout simplement un accroissement des dépenses d'investissement qui augmente évidemment les besoins de financement par l'emprunt.

Fin septembre 1963, l'exécution du budget ordinaire en trésorerie se traduisait par un excédent des dépenses sur les recettes de 400 millions de francs contre un excédent des dépenses de 3,8 milliards en 1962 et de 7,6 milliards en 1961. Pour l'ensemble des opérations de trésorerie (budget ordinaire, budget extraordinaire, fonds des tiers, etc.) l'accroissement net de la dette au 30 septembre 1963, s'élevait à 13,8 milliards contre 9,6 milliards à fin septembre 1962 et contre 13,1 milliards à fin septembre 1961.

2. En ce qui concerne l'accroissement de la dette à court terme en devises, l'évolution a été la suivante :

31 décembre 1960	25 529 millions
30 juin 1961	31 336 millions
31 décembre 1961	21 948 millions
30 juin 1962	15 306 millions
31 décembre 1962	12 799 millions
30 juin 1963	16 992 millions
30 septembre 1963	17 735 millions

3. Il n'est pas exact que les crédits prévus au budget de 1964 relatifs aux charges d'intérêt de la dette à court terme en devises seraient un accroissement de 700 millions par rapport à 1963. Globalement l'accroissement n'est que de 200 millions.

Le financement de l'impasse.

Un membre s'inquiète de l'importance de l'impasse que fait apparaître le budget de 1964. Comme par le passé, il faudra recourir aux moyens de financement provenant d'emprunts intérieurs et sans doute extérieurs avec tous les inconvénients liés à ces derniers moyens. Le budget de 1964 est un budget de haute conjoncture. Qu'arriverait-il s'il se produisait un retournement ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

L'impasse du budget de 1964 ne soulève pas de particulière inquiétude.

Une question plus préoccupante est celle de l'amortissement des emprunts contractés par les Gouvernements précédents, sans prévisions d'amortissement. Il ne faut cependant pas oublier que le remboursement d'emprunts par l'Etat réalimente le marché des capitaux en argent frais, qui, le plus souvent, se réinvestit dans les nouveaux emprunts.

Met betrekking tot de dotatie van 1 700 miljoen kan het inderdaad wel zijn dat de geldigheidsduur ervan, gezien de prijsstijging, moet worden verlengd om de tenuitvoerlegging van het aanvankelijk vastgelegde programma mogelijk te maken.

Evolutie van de Rijksschuld.

Wat de Rijksschuld betreft, betreurt een lid de verhoging met 700 miljoen voor de interesten van leningen, die uitgedrukt zijn in buitenlandse munteenheden. Dit is volgens hem een bewijs van de ongelukkige ommekeer in de vroeger gevoerde saneringspolitiek (bladzijden 25 en 26 van de Algemene Toelichting).

Antwoord van de heer Minister Dequae.

1. Het is onjuist te zeggen dat er in 1963 een ommekeer heeft plaatsgehad in het tempo van de aangroei der Rijksschuld. Er is eenvoudig een toename van de investerings-uitgaven. Dit verhoogt vanzelfsprekend de behoefte aan financiering door lening.

Op het einde van september 1963 overtroffen, op schatkistgebied en wat de uitvoering van de gewone begroting betreft, de uitgaven de inkomsten met 400 miljoen frank, tegen 3,8 miljard in 1962 en 7,6 miljard in 1961. Voor het geheel van de schatkistverrichtingen (gewone begroting, buitengewone begroting, derdengelden, enz.) bedroeg de netto-toename van de schuld, op 30 september 1963, 13,8 miljard tegen 9,6 miljard einde september 1962 en 13,1 miljard einde september 1961.

Wat de toename van de schuld op korte termijn in deviezen betreft, was de evolutie als volgt :

31 december 1960	25 529 miljoen
30 juni 1961	31 336 miljoen
31 december 1961	21 948 miljoen
30 juni 1962	15 306 miljoen
31 december 1962	12 799 miljoen
30 juni 1963	16 992 miljoen
30 september 1963	17 735 miljoen

3. Het is onjuist te beweren, dat de op de begroting voor 1964 uitgetrokken kredieten in verband met de interestlast van de schuld op korte termijn in deviezen zouden vermeerderd zijn met 700 miljoen ten opzichte van 1963. Globaal bedraagt de toename slechts 200 miljoen.

Financiering van het tekort.

Een lid maakt zich ongerust over de omvang van het tekort dat uit de begroting voor 1964 blijkt. Zoals vroeger zal een beroep moeten worden gedaan op de financieringsmiddelen uit binnenlandse en vermoedelijk ook buitenlandse leningen, met al de nadelen die aan deze laatste zijn verbonden. De begroting voor 1964 is een hoogconjunctuurbegroting. Wat zou er gebeuren indien er een ommekeer plaats vond ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Het tekort van de begroting voor 1964 verwekt geen bijzondere ongerustheid.

De aflossing van de leningen, welke zonder aflossingsplannen door de vorige Regeringen zijn aangegaan, baart meer zorgen. Er dient nochtans niet uit het oog te worden verloren dat de terugbetaling van leningen door de Staat nieuwe geldmiddelen welke meestal in de nieuwe leningen opnieuw worden belegd, weder in omloop brengt.

Le budget de 1964 ne sera certes pas un budget facile, aussi convient-il que le Parlement ne soulève pas de nouvelles difficultés en augmentant le volume des dépenses.

Le problème des échéances d'emprunts en 1964.

Plusieurs commissaires s'inquiètent de l'alourdissement du budget de la Dette publique, par suite de l'échéance en 1964 d'un certain nombre d'emprunts dont le plan d'amortissement ne prévoyait que des dotations insuffisantes.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Il est exact que d'importants emprunts viennent à échéance en 1964 et devront être remboursés.

Il s'agit de l'emprunt de 8 880 millions émis en 1952 dont le plan d'amortissements ne prévoyait que des dotations insuffisantes.

Le capital nominal restant à rembourser en 1964 s'élève, compte tenu de la prime de remboursement, à 5,6 milliards.

Un deuxième emprunt, émis en 1958 sans aucune dotation d'amortissement, vient également à échéance en 1964 pour sa totalité, soit 7 464 millions.

Ces montants seront consolidés dans le cadre des nouveaux emprunts à émettre en 1964.

S'il est vrai que le marché des capitaux sera sollicité à la fois pour faire face à ces échéances d'anciens emprunts et pour couvrir les besoins nouveaux de financement propres à l'année 1964, il ne faut pas perdre de vue que ce même marché sera alimenté par le Trésor lui-même à concurrence de quelque 24 milliards provenant du remboursement de ces anciens emprunts et des amortissements prévus au budget ordinaire.

Ce qu'il importe de considérer ce sont non pas les appels bruts au marché, mais les appels nets.

Il en va d'ailleurs de même de toute la partie flottante de la dette, non seulement pour l'Etat, mais également pour tous les parastataux et organismes qui collectent des capitaux à court ou moyen terme.

L'incidence du précompte mobilier sur les emprunts publics.

Un commissaire demande aux Ministres s'ils n'estiment pas que l'instauration du précompte est la cause directe du demi-échec des derniers emprunts publics. Les petits épargnants souscrivent moins qu'antérieurement, avec pour résultat, d'une part, que l'on thésaurise à nouveau beaucoup d'argent et, d'autre part, que beaucoup de liquidités sont dépensées d'une manière inadéquate.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Il n'est pas exact de dire que le précompte de contrôle affecte les petits revenus et que les petits épargnants se détournent des emprunts publics.

Le précompte de contrôle ne constitue pas un emprunt nouveau, mais bien un mode de perception qui tend à combattre la fraude en matière de revenus mobiliers. C'est la transposition dans le régime fiscal nouveau, du précompte de l'impôt complémentaire personnel.

De begroting voor 1964 zal zeker geen gemakkelijke begroting zijn, en het Parlement moet dus geen nieuwe moeilijkheden scheppen door de omvang van de uitgaven te vergroten.

Het vervallen van leningen in 1964.

Verscheidene Commissieleden zijn bekommerd om de verzwarende van de Rijksschuld begroting ingevolge het vervallen in 1964 van een aantal leningen waarvan het aflossingsplan slechts ontoereikende dotaties bepaalde.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Het is juist dat belangrijke leningen in 1964 vervallen en dat zij zullen moeten worden terugbetaald.

Het geldt de lening van 8 880 miljoen uitgeschreven in 1952, en waarvan het aflossingsplan slechts ontoereikende dotaties bepaalde.

Het kapitaal dat in 1964 nog moet worden terugbetaald bedraagt 5,6 miljard, rekening houdende met de terugbetalingspremie.

De termijn van een tweede lening, die in 1958 zonder enige aflossingsdotatie was uitgegeven, verstrijkt ook in 1964 voor het gehele bedrag ervan, wat 7 464 miljoen vertegenwoordigt.

Deze bedragen zullen geconsolideerd worden in het kader van de nieuwe in de loop van 1964 uit te schrijven leningen.

Indien een beroep wordt gedaan op de kapitaalmarkt, tevens om het hoofd te bieden aan dit vervallen van oude leningen en om de nieuwe financieringsbehoeften voor het jaar 1964 zelf te dekken, mag er niet uit het oog worden verloren dat dezelfde markt door de Schatkist gestijfd zal worden tot een bedrag van ongeveer 24 miljard, dat uit de terugbetaling van deze oude leningen en uit de in de gewone begroting bepaalde aflossingen voortkomt.

Er dient rekening te worden gehouden, niet met de bruto-kapitalen maar met de netto-kapitalen die op de markt worden opgenomen.

Zo gaat het ook trouwens met het hele vlottende deel van de schuld, niet alleen voor de Staat maar ook voor alle parastatale instellingen en voor de inrichtingen die een beroep doen op kapitalen op korte of lange termijn.

De terugslag van de roerende voorheffing op de openbare leningen.

Een lid vraagt de Ministers of zij niet van oordeel zijn dat de halve mislukking van de laatste openbare leningen geen rechtstreeks gevolg is van de invoering van de voorheffing. Door de kleine spaarders wordt minder dan voorheen ingeschreven, hetgeen ten gevolge heeft dat, enerzijds, opnieuw veel geld wordt opgepot en dat, anderzijds, veel vlottende middelen op onoordeelkundige wijze worden besteed.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Het is onjuist te beweren dat de controlevoorheffing een ongunstige terugslag op de geringe inkomens heeft en dat de kleine spaarders afkerig staan tegenover de openbare leningen.

De controlevoorheffing is inderdaad geen nieuwe belasting, doch enkel een nieuwe wijze van inning om de belastingontduiking inzake inkomsten uit roerende goederen te bestrijden. Zij is de transponering van de voorheffing van de aanvullende personele belasting in het nieuwe fiscale stelsel.

On constate une évolution récente dans l'attitude fiscale des bénéficiaires de revenus mobiliers qui acceptent de les toucher à 100 %, sous réserve de déclaration en vue de taxation ultérieure.

Le précompte mobilier, d'autre part, constitue un élément du prix de revient des placements en obligations de l'Etat et de toutes autres nouvelles émissions.

Mais, dans un marché libre, les taux d'intérêt sont gouvernés par la loi de l'offre et de la demande. Il est normal qu'en période de haute conjoncture, le marché des capitaux se rétrécisse.

C'est ce que l'on a constaté en 1957 et en 1958, années pendant lesquelles la dette consolidée n'a augmenté, respectivement que de 5 milliards et de 6,5 milliards. En 1963, malgré la toute haute conjoncture et malgré le nouveau statut fiscal, la dette consolidée a déjà augmenté de quelque 10 milliards.

On a également constaté au début de l'année une certaine hésitation de l'épargnant qui a entraîné un phénomène de thésaurisation. Cette attitude d'expectative est d'autant plus compréhensible que l'avantage de tel ou tel placement varie, dans le cadre de l'impôt global, avec la situation personnelle de chaque contribuable.

Ce phénomène de thésaurisation est en voie de résorption ainsi que l'atteste l'évolution récente de la circulation fiduciaire. Celle-ci s'est accrue d'environ 14 milliards à fin avril 1963 par rapport à fin avril 1962, sous l'effet de différents facteurs économiques, tels le niveau des prix, l'expansion économique normale, l'extension des crédits bancaires au secteur privé, mais aussi, par suite de facteurs psychologiques tels que l'attitude d'expectative des épargnants.

Or, actuellement — et bien que les facteurs économiques continuent à exercer leurs effets — on constate que le taux d'accroissement de la circulation des billets a diminué et a été ramené à ± 12 milliards en octobre 1963 par rapport à octobre 1962.

Le Ministre en conclut qu'à son avis, la thésaurisation constatée au début de l'année est actuellement résorbée à concurrence de 50 %.

Le régime du précompte est-il applicable aux emprunts émis avant la réforme fiscale ?

Un autre membre s'inquiète de savoir quel est le régime de précompte applicable aux emprunts émis avant la réforme fiscale, quel est le régime appliqué aux encaissements de coupons effectués dans les autres pays en ce qui concerne les coupons de valeurs étrangères et les coupons de valeurs belges.

Dans le passé, dit-il, certains emprunts ont été émis sans que l'on ait accordé l'exonération des impôts réels. Qu'advient-il de ces emprunts sous le nouveau régime des impôts directs ? En d'autres mots, le précompte mobilier vient-il s'ajouter à l'ancienne taxe mobilière ? En souscrivant dans le passé à des emprunts exonérés de tout impôt réel, le petit épargnant se croyait à tout jamais libéré de tout impôt. On devine l'état d'esprit des petits épargnants qui se voient réclamer actuellement le paiement d'un précompte mobilier.

Il demande également de connaître l'incidence du précompte sur les émissions d'emprunts et s'inquiète de savoir si le nouveau régime fiscal a réellement détourné les prêteurs des placements en fonds d'Etat.

De jongste tijd kan een wijziging in de houding op fiscaal gebied van de genietters van roerende inkomsten worden vastgesteld; steeds meer onder hen ontvangen het volledig bedrag ervan, onder voorbehoud van aangifte met het oog op latere aanslag.

Aan de andere kant vormt de roerende voorheffing een kostprijsselement van de beleggingen in overheidsobligaties en van alle andere nieuwe emissies.

In een vrije markteconomie wordt de rentevoet evenwel bepaald door de wet van vraag en aanbod. Het is normaal dat de kapitaalmarkt krappert in een periode van hoogconjunctuur.

Tot deze bevinding is men reeds gekomen in 1957 en in 1958, jaren waarin de geconsolideerde schuld slechts met 5 miljard en 6,5 miljard is toegenomen. Ondanks de uitgesproken hoogconjunctuur en de nieuwe belastingregeling, is de geconsolideerde schuld in 1963 reeds met ongeveer 10 miljard gestegen.

Bij het begin van het jaar is men eveneens getuige geweest van een lichte aarzeling bij de spaarders, waardoor zich een ophoping van geldmiddelen heeft voorgedaan. Deze afwachtende houding valt des te gemakkelijker te begrijpen aangezien het provuut van een bepaalde belegging, in het raam van de globale belasting, afhankelijk is van de persoonlijke toestand van iedere belastingplichtige op fiscaal gebied.

Zoals blijkt uit de recente evolutie van de biljettenomloop neemt de neiging tot oppotten geleidelijk af. Onder invloed van verschillende economische factoren, zoals het prijsverloop, de normale economische expansie, de uitbreiding van de bankkredieten aan de particuliere sector, doch ook van psychologische factoren, zoals de afwachtende houding van de spaarders, is de biljettenomloop tussen einde april 1962 en einde april 1963 met ongeveer 14 miljard toegenomen.

Hoewel economische factoren verder hun invloed doen gelden, kan worden vastgesteld dat het tempo waarin de biljettenomloop toeneemt, kleiner is geworden: in vergelijking met oktober 1962 bedraagt de vermeerdering in oktober 1963 niet meer dan ± 12 miljard.

De Minister meent hieruit de conclusie te mogen trekken dat het oppotten, dat bij het begin van dit jaar kon worden waargenomen, thans voor ongeveer de helft is opgeslorpt.

Is de voorheffingsregeling toepasselijk op de leningen uitgeschreven vóór de fiscale hervorming ?

Een ander lid wenst te weten welke voorheffingsregeling toepasselijk is op de leningen die vóór de fiscale hervorming uitgeschreven werden, alsook welke de regeling is die toegepast wordt op de inning van coupons van buitenlandse effecten en van coupons van Belgische effecten.

Vroeger, zegt hij, werden sommige leningen uitgeschreven zonder dat de vrijstelling van zakelijke belastingen werd toegestaan. Wat geschiedt er met deze leningen onder de nieuwe gelding inzake directe belastingen ? Met andere woorden, wordt de roerende voorheffing gevoegd bij de vroegere mobiliënbelasting ? Door vroeger in te schrijven op leningen die vrijgesteld waren van elke zakelijke belasting, meende de kleine spaarder voor altijd van elke belasting ontheven te zijn. Men kan zich inbeelden wat thans de gemoedstoestand is van de kleine spaarders van wie thans de betaling van een roerende voorheffing geëist wordt.

Hij vraagt eveneens om de invloed van de voorheffing op de uitgaven van leningen te kennen en wenst te weten of de nieuwe belastingregeling werkelijk de geldschietter ervan heeft doen afzien, beleggingen in Staatsfondsen te doen.

Il se fait l'écho des plaintes exprimées par les agents de change qui ont à remplir de nombreux formulaires pour l'application du précompte et demande si le Gouvernement envisage une indemnisation quelconque à leur accorder.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

En ce qui concerne les emprunts émis antérieurement en exemption d'impôts réels et personnels (taxe mobilière et impôt complémentaire personnel), les revenus ne sont pas considérés comme des revenus imposables dans le régime fiscal nouveau.

Lorsqu'il s'agit de fonds publics émis en exemption d'impôts réels (taxe mobilière) seulement, les revenus y afférents constituent des revenus imposables mais l'impôt dû par les bénéficiaires sera diminué à concurrence d'un précompte mobilier fictif.

Pour le complément de précompte (précompte de contrôle), les revenus de la seconde catégorie sont soumis au régime normal.

Quant à l'encaissement de coupons de valeurs belges à l'étranger, l'exemption du précompte de contrôle est subordonnée à la production, par l'intermédiaire étranger, d'une attestation suivant laquelle les revenus sont attribués à des bénéficiaires qui ne sont pas considérés comme des habitants du Royaume.

Lorsqu'il s'agit de coupons de valeurs étrangères encaissés directement à l'étranger, le régime du précompte de contrôle exposé ci-avant ne vaut que lorsqu'il s'agit de coupons domiciliés en Belgique.

La Commission européenne a admis qu'il sera nécessaire d'effectuer d'urgence une harmonisation des régimes fiscaux au sein des pays du Marché Commun, de façon à éviter un mouvement circulaire dans les souscriptions, les nationaux d'un des pays du Marché Commun souscrivant non pas à des emprunts nationaux mais à des emprunts émis à l'étranger.

Il est impossible de déterminer dans quelle mesure le nouveau régime fiscal aurait modifié le rythme des investissements belges en fonds publics nationaux, aucune distinction n'étant possible entre les souscriptions individuelles et les souscriptions des investisseurs institutionnels. Il semble cependant que des émissions faites en Allemagne, à des taux élevés, n'ont donné lieu à des souscriptions d'étrangers de tous les pays qu'à concurrence de 20 %.

En ce qui concerne les emprunts belges à l'étranger, aucune exemption du précompte n'a été accordée, sauf lorsqu'il s'agit des certificats de Trésorerie dont la souscription a été réservée aux établissements financiers étrangers.

La préoccupation du commissaire d'envisager l'indemnisation des agents de change pour les prestations exceptionnelles qu'ils auraient à accomplir en vue de la perception du précompte mobilier, pourrait être considérée comme fondée, si d'autres citoyens belges, tant en qualité d'employeur et même de personne privée, n'avaient pas également à accomplir de nombreuses prestations non rémunérées à la décharge des services publics et dans d'autres domaines. La question pourrait être résolue par une révision des courtages. En cette matière, aucune promesse, sinon peut-être verbale, n'a été faite par mon prédécesseur (réponse à une question de M. le représentant Fimmers).

Une étude relative à la révision des courtages est cependant en cours.

Hij vertolkt de klachten van de wisselagenten, die voor de toepassing van de voorheffing talrijke formulieren moesten invullen, en vraagt of de Regering overweegt hun enigerlei vergoeding toe te kennen.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Wat de leningen betreft die vroeger met vrijstelling van zakelijke en persoonlijke belastingen (mobiliënbelasting en aanvullende personele belasting) uitgeschreven werden, worden zulke inkomens in de nieuwe belastingregeling niet geacht belastbare inkomsten te zijn.

Wanneer het Staatsfondsen geldt die alleen met vrijstelling van zakelijke belastingen (mobiliënbelasting) uitgeschreven werden, worden de eruit voortvloeiende inkomsten belastbare inkomsten, doch de door de belanghebbenden verschuldigde belasting zal worden verminderd ten belope van een fictieve roerende voorheffing.

Wat betreft de aanvullende voorheffing (controlevoorheffing) zijn de inkomens van de tweede categorie aan het normaal regime onderworpen.

Wat de inning van de coupons van Belgische waarden in het buitenland betreft, zal de vrijstelling van de controlevoorheffing afhankelijk zijn van het overleggen, door de buitenlandse tussenpersoon, van een attest waaruit blijkt dat de inkomsten toegekend worden aan belanghebbenden die niet worden beschouwd als Rijksinwoners.

Wanneer het coupons van buitenlandse waarden geldt die rechtstreeks in het buitenland geïnd worden, geldt de hoger uiteengezette controlevoorheffingsregeling slechts wanneer het in België « gedomiciëerde » coupons betreft.

De Europese Commissie gaf toe dat het nodig zal zijn dringend in de landen van de Gemeenschappelijke Markt een harmonisering door te voeren zodat een kringloop vermeden wordt inzake inschrijvingen, om te voorkomen dat de onderhorigen van een land van de Gemeenschappelijke Markt niet zouden intekenen op nationale leningen maar wel op in het buitenland uitgeschreven leningen.

Het is onmogelijk uit te maken in welke mate de nieuwe belastingregeling het tempo van de Belgische beleggingen in nationale Staatsfondsen zou gewijzigd hebben, daar geen onderscheid kan gemaakt worden tussen de individuele intekeningen en de intekeningen van institutionele beleggers. Schijnbaar hebben echter de in Duitsland, tegen hoge rentevoeten, gedane uitgaven slechts intekeningen ten belope van 20 % van buitenlanders uit alle landen tot gevolg gehad.

Wat de Belgische leningen in het buitenland betreft, werd geen vrijstelling van de voorheffing toegestaan, behalve wanneer het Schatkistcertificaten betreft waarvan de intekening voorbehouden werd aan buitenlandse financiële instellingen.

Het voorstel van het lid om een vergoeding toe te kennen aan de wisselagenten wegens de uitzonderlijke prestaties welke zij dienen te verzekeren bij de inning van de roerende voorheffing, zou als gegrond kunnen voorkomen indien andere categorieën van Belgische staatsburgers niet eveneens gehouden waren zowel als werkgever of als privaat persoon talrijke niet-bezoldigde prestaties te leveren ter ontlasting van de overheidsdiensten en op andere gebieden. Deze kwestie zou kunnen geregeld worden door een herziening van de commissielonen. Terzake werd door mijn voorganger geen enkele belofte, of dan slechts een mondelinge belofte gedaan (antwoord op een vraag van de heer Volksvertegenwoordiger Fimmers).

Thans is echter een studie betreffende de herziening van de commissielonen aan de gang.

Le budget de la Défense nationale.

Plusieurs commissaires ont posé des questions au sujet des dépenses de l'Etat pour la défense nationale.

Pourquoi ne fait-on pas preuve de plus d'imagination dans ce domaine, note un commissaire ? Plusieurs initiatives sont à prendre, telles que celle de proposer de réduire notre potentiel militaire pour autant qu'un des pays membres du Pacte de Varsovie en fasse autant. A tout le moins, n'y aurait-il pas lieu de soumettre à un examen approfondi le problème de l'efficacité de notre appareil militaire. Pourquoi ne pas réexaminer la question sous l'angle de la spécialisation de nos forces ?

Pour un autre commissaire, il ne suffit pas de ratifier l'Accord de Moscou, sans aller au-delà de la volonté de désarmer. Il y a lieu de tenir compte du rapport de la D.I.A. duquel il ressort que la politique de l'OTAN a été inspirée et basée sur des renseignements inexacts.

Quant à la réorganisation des services départementaux, décidée par le Ministre de la Défense nationale, celle-ci — il faut bien le dire — n'en est toujours pas au stade de la réalisation.

L'Exposé des Motifs annonce la préparation des programmes qui visent au remplacement des chars et du charroi banalisé. Est-ce à dire que l'aventure financière que nous a valu la modernisation de notre aviation va se répéter ?

Un autre commissaire fait remarquer que, en ce qui concerne les travaux d'équipement militaire, les contributions internationales et la réfection des routes ont coûté 4,9 milliards en 1961, 7,6 en 1962 et 7 en 1963. La hausse est due pour l'essentiel à l'augmentation considérable des charges militaires qui évoluent comme suit :

1961	...	...	...	...	3,3 millions
1962	...	...	...	...	4,4 millions
1963	...	...	...	...	5,5 millions

Malgré ce bond en avant, le budget total pour 1964 accusera une augmentation de quelque 2 milliards par rapport au budget initial pour 1963.

Aussi, ce budget connaît-il une progression plus grande que celle des autres budgets : il passe de 13,1 % à 13,9 % et à l'extraordinaire il passe de 26 % à 29,9 %. Or, cette progression ne s'explique en aucune façon et ne cadre pas avec les déclarations faites à l'O.N.U. par le Ministre des Affaires étrangères, selon lesquelles il y a lieu de créer un climat favorable à la détente internationale.

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Les dépenses pour la Défense nationale ont évolué de la façon suivante depuis 1952 :

(En milliards de francs.)

	Budget ordinaire	Budget extraordinaire	Total
1952	10,1	10,1	20,2
1953	10,0	8,1	18,1
1954	10,4	6,2	16,6
1955	10,3	4,2	14,5
1956	10,6	3,5	14,1
1957	15,6	5,0	20,6
1958	12,1	4,1	16,2
1959	13,3	4,5	17,8
1960	13,3	4,3	17,6
1961	12,9	3,2	16,1
1962	14,1	3,9	18,0
1963 (1)	14,3	4,8	19,2
1964 (1)	14,8	5,8	20,6

(1) Crédits.

De begroting van Landsverdediging.

Verscheidene leden hebben vragen gesteld omtrent de rijksuitgaven voor landsverdediging.

Waarom, aldus een lid, legt men op dit gebied niet wat meer verbeeldingskracht aan de dag ? Verscheidene initiatieven kunnen worden genomen, zoals het initiatief tot het indienen van het voorstel om onze militaire macht te verminderen, voor zover een van de landen die partij zijn bij het Warschaupakt, dat eveneens doet. Op zijn minst zou een grondig onderzoek kunnen worden gewijd aan de kwestie van de doeltreffendheid van ons militair apparaat. Waarom zouden wij dit probleem niet opnieuw onder de ogen zien uit de gezichtshoek van de specialisatie van onze strijdkrachten ?

Volgens een ander lid kunnen wij niet volstaan met een bekrachtiging van het Akkoord van Moskou, zonder dat het in onze bedoeling ligt iets meer te doen dan van onze wil tot ontwapening te doen blijken. Wij moeten rekening houden met het verslag van de D.I.A., waaruit blijkt dat men zich voor de NATO-politiek heeft laten leiden door onjuiste inlichtingen.

Het dient gezegd te worden dat de reorganisatie van de departementale diensten, waartoe de Minister van Landsverdediging had besloten, nog steeds niet aan haar uitvoering toe is.

In de Memorie van Toelichting wordt de voorbereiding aangekondigd van de programma's voor het vervangen van tanks en rupswagens. Betekent dit dat het financiële avontuur dat wij met de modernisering van ons vliegtuigwezen hebben beleefd, zich zal herhalen ?

Inzake militaire uitrustingswerken, zo merkt een ander lid op, hebben de internationale bijdragen en de herstelling van de wegen 4,9 miljard gekost in 1961, 7,6 miljard in 1962 en 7 miljard in 1963. Die verhoging is in hoofdzaak te wijten aan de aanzienlijke vermeerdering van de militaire lasten, welke zich als volgt ontwikkelden :

1961	...	...	...	...	3,3 miljoen
1962	...	...	...	...	4,4 miljoen
1963	...	...	...	...	5,5 miljoen

Ondanks deze stijging zal de totale begroting voor 1964 zowat 2 miljard hoger liggen dan de oorspronkelijke begroting voor 1963.

Deze begroting stijgt dan ook meer dan de andere begrotingen : van 13,1 tot 13,9 %, terwijl de buitengewone begroting van 26 tot 29,9 % stijgt. Die stijging nu kan op geen enkele manier uitgelegd worden en strookt bovendien niet met de verklaringen die de Minister van Buitenlandse Zaken in de U.N.O. heeft afgelegd, als zou een klimaat moeten worden geschapen dat gunstig is voor de internationale ontspanning.

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

De uitgaven voor Landsverdediging hebben zich sedert 1952 als volgt ontwikkeld :

(In miljarden frank.)

	Gewone begroting	Buitengewone begroting	Totaal
1952	10,1	10,1	20,2
1953	10,0	8,1	18,1
1954	10,4	6,2	16,6
1955	10,3	4,2	14,5
1956	10,6	3,5	14,1
1957	15,6	5,0	20,6
1958	12,1	4,1	16,2
1959	13,3	4,5	17,8
1960	13,3	4,3	17,6
1961	12,9	3,2	16,1
1962	14,1	3,9	18,0
1963 (1)	14,3	4,8	19,2
1964 (1)	14,8	5,8	20,6

(1) Kredieten.

Malgré la forte augmentation des prix depuis 1952, il faut donc constater que les dépenses de l'Etat pour la Défense nationale ne dépassent que légèrement en 1964 (20,6 milliards) les dépenses de 1962 (20,2 milliards). Si, de plus, on compare les dépenses en faveur de la Défense nationale avec les dépenses totales de l'Etat, on voit que le pourcentage a évolué de la façon suivante:

1952	...	...	...	20 %
1953	...	...	...	19 %
1954	...	...	...	17 %
1955	...	...	...	15 %
1956	...	...	...	15 %
1957	...	...	...	18 %
1958	...	...	...	14 %
1959	...	...	...	13 %
1960	...	...	...	12 %
1961	...	...	...	11 %
1962	...	...	...	12 %
1963	...	...	...	11 %

Il en résulte clairement que la partie des recettes de l'Etat consacrée à la Défense nationale s'est fortement réduite d'année en année, pour se situer à partir de 1960 entre 11 et 12 %.

Il faut d'abord constater que les dépenses ordinaires de 1963 et 1964 ont été influencées par les dépenses nécessaires pour la revalorisation et la restructuration des carrières, qui peuvent être évaluées à environ 500 millions.

En 1963 on pourrait encore disposer des soldes disponibles chez les comptables, pour un montant de 420 millions, tandis que pour 1964 on ne pourra disposer que d'environ 60 millions, ce qui explique une augmentation par rapport à 1964 de l'ordre de 360 millions.

On peut donc conclure qu'au budget ordinaire, le Gouvernement a fait un effort pour réduire les charges de la Défense nationale; en effet, les augmentations par rapport à 1962, résultent principalement des avantages sociaux accordés aux militaires.

L'augmentation de plus de un milliard au budget extraordinaire résulte principalement d'un accroissement des paiements pour la réalisation de quelques grands projets décidés par les Gouvernements précédents (F104 G, HAWK, NIKE).

Les pensions de guerre.

Un commissaire regrette qu'à l'exception d'une adaptation, d'ailleurs insuffisante, des pensions des veuves des militaires invalides de guerre, le budget présente au chapitre des pensions, les mêmes lacunes que celles de la déclaration gouvernementale.

Il n'y est pas question des pensions de guerre.

Quoique les victimes des deux guerres dussent jouir d'une pension ou d'une rente d'invalidité, le total des dépenses des pensions de guerre n'atteint que 4,24 milliards ou un cinquième du total du budget des pensions. Ce dernier, qui s'élève maintenant à 21,13 milliards, équivaut à 3,25 % du budget et à 0,9 % d'un revenu national qui, l'année dernière, avait été évalué à 470 milliards et qui compte tenu de l'accroissement de 4 % réalisé cette année, atteint aujourd'hui 490 milliards.

En ce qui concerne les pensions de guerre et surtout les pensions des civils invalides de guerre, le Gouvernement ne procède plus aux péréquations nécessaires. Les pensions des civils victimes de la guerre devraient être relevées de 32 à 36 % et celles des veuves des militaires invalides de guerre, de 24 %.

Ce n'est qu'après ces adaptations que ces pensions seraient péréquées au niveau de celles des militaires invalides de guerre.

Ondanks de sterke stijging der prijzen sedert 1952 moeten wij constateren dat de rijksuitgaven voor Landsverdediging in 1964 niet zoveel hoger liggen dan in 1952 (20,6 miljard tegen 20,2 miljard). Indien wij daarenboven de uitgaven voor Landsverdediging met de totale rijksuitgaven vergelijken, merken wij dat zij zich tegenover laatstgenoemde als volgt vertonen:

1952	...	...	...	20 %
1953	...	...	...	19 %
1954	...	...	...	17 %
1955	...	...	...	15 %
1956	...	...	...	15 %
1957	...	...	...	18 %
1958	...	...	...	14 %
1959	...	...	...	13 %
1960	...	...	...	12 %
1961	...	...	...	11 %
1962	...	...	...	12 %
1963	...	...	...	11 %

Daaruit blijkt duidelijk dat het voor de Landsverdediging bestemde deel van de ontvangsten van het Rijk van jaar tot jaar sterk geslonken is en van 1960 af tussen 11 en 12 % schommelt.

Eerst zij opgemerkt dat de gewone uitgaven van 1963 en 1964 vermeerderd dienden te worden ingevolge de herwaardering en de hernieuwing van de structuur van de administratieve carrière, welke circa 500 miljoen kosten.

In 1963 kon men nog beschikken over een saldo van 420 miljoen; in 1964 daarentegen zal men nog slechts over 60 miljoen kunnen beschikken; wat een vermeerdering met 360 miljoen t.o.v. 1964 is.

Derhalve mag men besluiten dat de Regering op de gewone begroting een poging heeft gedaan om de lasten van de Landsverdediging te beperken; immers, de vermeerderingen t.o.v. 1962 spruiten hoofdzakelijk voort uit de sociale voordelen die aan de militairen zijn toegestaan.

De vermeerdering van de buitengewone begroting met meer dan één miljard is hoofdzakelijk het gevolg van een toeneming der betalingen voor de uitvoering van enkele grote ontwerpen waartoe de vorige regeringen besloten hadden (F104 G, HAWK, NIKE).

De oorlogspensioenen.

Een lid betreurt dat buiten een overigens onvoldoende aanpassing van de weduwepensioenen der militaire oorlogsinvaliden, het hoofdstuk pensioenen van de begroting dezelfde leemten vertoont als de regeringsverklaring.

Daarin is geen sprake van oorlogspensioenen.

Ofschoon de slachtoffers van beide oorlogen een invaliditeitspensioen of -rente zouden moeten genieten, bereiken de uitgaven voor oorlogspensioenen in totaal slechts 4,24 miljard of een vijfde van de globale begroting van pensioenen. Deze bedraagt thans 21,13 miljard of 3,25 % van de begroting en 0,9 % van het nationaal inkomen, dat, vorig jaar, op 470 miljard werd geraamd en thans 490 miljard bereikt, gelet op de stijging met 4 % dit jaar.

Wat de oorlogspensioenen betreft en vooral de pensioenen van de burgerlijke oorlogsinvaliden, laat de Regering na de nodige aanpassingen te verwezenlijken. De pensioenen van de burgerlijke oorlogsslachtoffers zouden met 32 tot 36 % moeten worden verhoogd en die van de weduwen der militaire oorlogsinvaliden met 24 %.

Slechts na deze aanpassingen zouden bedoelde pensioenen op dezelfde hoogte staan als die van de militaire oorlogsinvaliden.

Quant à la politique générale des pensions, le membre fait remarquer que si le total des dépenses pour pensions représente 14 % du budget, par contre, par rapport au revenu national, la part n'est que de 4,25 %. Au moins, un demi-million de belges reçoivent une pension qui est incomplète ou trop petite.

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

En ce qui concerne les victimes du devoir patriotique, le Gouvernement a déposé un projet de loi — actuellement voté par le Sénat — qui tend à donner en partie satisfaction aux revendications considérées comme prioritaires par les associations patriotiques représentées au sein d'un Comité de contact. Ces revendications — telles qu'elles sont sorties des travaux d'un groupe de travail composé des membres de ce Comité de contact et des représentants des Ministres intéressés — avaient une incidence financière annuelle de plus de 500 millions. Mais, il convient de ne pas oublier que certaines associations représentées au sein du Comité de contact considèrent également comme prioritaires des revendications qui ne sont pas comprises dans le rapport du groupe de travail et que d'autres associations patriotiques éminemment respectables elles aussi, postulent la réadaptation des allocations qui leur sont allouées.

Ainsi que le Ministre a déjà eu l'occasion de le déclarer antérieurement, l'incidence financière de l'ensemble de ces revendications dépasse largement le milliard. Dans ces conditions le Gouvernement a dû prendre certaines options. Il a retenu quatre revendications des associations patriotiques du Comité de contact : trois relatives aux pensions de veuves et aux allocations d'ascendants, une relative à la pathologie concentrationnaire des prisonniers politiques dont l'incidence finale sera de l'ordre de 180 millions (50 millions en 1963, 120 millions en 1964, 160 millions en 1965 et 180 millions à partir de 1966).

En procédant à ce choix, le Gouvernement s'est inspiré du fait que les revendications relatives aux pensions de veuves et d'ascendants concernaient indistinctement toutes les associations patriotiques et qu'elles étaient considérées par elles comme jouissant d'une super-priorité. Il a estimé également devoir proposer au Parlement une pension de réparation forfaitaire de 10 % en faveur de certains prisonniers politiques eu égard aux conditions exceptionnellement pénibles de leur captivité et en réparation des séquelles tardives de celle-ci.

L'effort de l'Etat en faveur des provinces et des communes.

Plusieurs commissaires ont posé des questions au sujet de l'effort financier de l'Etat en faveur des provinces et des communes.

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Le tableau tel qu'il se présente à la page 114 de l'Exposé général du budget de 1964 est à corriger de la façon suivante :

Wat het algemeen pensioenbeleid betreft, merkt het lid op dat, zo de totale pensioenuitgaven 14 % van de begroting bereiken, hun aandeel t.o.v. het nationaal inkomen slechts 4,25 % bedraagt. Ten minste een half miljoen Belgen genieten een onvolledig of al te karig pensioen.

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

Wat de slachtoffers van de vaderlandse plicht betreft, heeft de Regering een wetsontwerp ingediend — dat door de Senaat werd goedgekeurd — en waardoor ten dele wordt tegemoet gekomen aan de eisen, welke de in een Contactcomité vertegenwoordigde vaderlandlievende verenigingen als prioritair beschouwen. De jaarlijkse financiële weerslag van deze eisen, na hun onderzoek door een werkgroep bestaande uit leden van het voornoemde Contactcomité en vertegenwoordigers van de betrokken ministers, bedroeg meer dan 500 miljoen. Doch men verlieze niet uit het oog dat bepaalde in het Contactcomité vertegenwoordigde verenigingen van mening zijn dat zekere eisen, die niet voorkomen in het verslag van de werkgroep, eveneens voorrang verdienen en dat andere, evenzeer achtenswaardige vaderlandlievende verenigingen om de wederaanpassing van de hun toegekende uitkeringen verzoeken.

De Minister had reeds vroeger de gelegenheid te verklaren dat met de financiële terugslag van al deze eisen ruim 1 miljard gemoeid is. Onder die voorwaarden was de Regering tot een bepaalde keuze verplicht. Vier eisen van de vaderlandlievende verenigingen van het Contactcomité werden door haar in aanmerking genomen : drie in verband met de weduwepensioenen en de uitkeringen aan ascendenten, één in verband met de vergoeding van de pathologische gevolgen der opsluiting van de politieke gevangenen in concentratiekampen. De uiteindelijke weerslag daarvan zal ongeveer 180 miljoen bedragen (50 miljoen in 1963, 120 miljoen in 1964, 160 miljoen in 1965 en 180 miljoen vanaf 1966).

Bij deze keuze werd de Regering geleid door de gedachte dat de eisen in verband met de weduwe- en ascendentpensioenen alle vaderlandlievende verenigingen zonder onderscheid aanbelangen en dat zij door deze laatste als absoluut prioritair worden beschouwd. Verder heeft zij gemeend aan het Parlement een forfaitair vergoedingspensioen van 10 % te moeten voorstellen ten gunste van bepaalde politieke gevangenen, gelet op de uiterst moeilijke omstandigheden van hun gevangenschap en ter vergoeding van de later vastgestelde gevolgen hiervan.

Staatssteun aan provincies en gemeenten.

Verscheidene leden hebben vragen gesteld in verband met de financiële steun van de Staat aan provincies en gemeenten.

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

In de tabel die voorkomt op bladzijde 114 van de Algemene Toelichting van de begroting voor 1964 moeten de volgende verbeteringen worden aangebracht :

Budgets et articles — <i>Begrotingen en artikelen</i>	D É S I G N A T I O N A A N W I J Z I N G	1962	1963	1964
VIII.24.1	Fonds Assistance publique. — <i>Onderstandsfonds</i>	1 331,9	1 353,0	—
VIII.24.2	Fonds des communes. — <i>Fonds gemeenten</i>	6 003,9	6 217,2	8 845,0
VIII.24.3	Fonds des provinces. — <i>Fonds provinciën</i>	764,3	776,4	776,4
VIII.24.4	Aide grandes villes. — <i>Steun grote steden</i>	600,0	600,0	—
VIII.25.1	Communes à situation financière obérée. — <i>Gemeenten met slechte financiële toestand</i>	474,0	274,0	—
VIII.24.5-6-11-15	Divers. — <i>Diverse</i>	42,3	50,0	51,5
XVI.24.1 et/en XX.24.4	Charges d'emprunts financement travaux communes. — <i>Tus-senkomsten in lasten leningen financiering gemeente-werken</i>	141,0	234,0	371,0
VIII.25 (1961-1962)	Fournitures classiques. — <i>Klasbenodigdheden</i>	105,0	105,0	—
XIX.22.7, S.II	Total. — <i>Totaal</i>	9 462,4	9 609,6	10 043,9

Il en résulte que l'Etat fait un effort direct supplémentaire en faveur des communes et des provinces d'environ 430 millions. Toutefois ce tableau ne donne pas un aperçu complet de l'effort financier fait par l'Etat au profit des communes.

Toute comparaison judicieuse doit mettre en ligne de compte et les ressources supplémentaires au profit des communes et les diminutions de dépenses supportées jusqu'à présent par les pouvoirs communaux qui seront prises en charge par l'Etat.

En ce qui concerne les ressources supplémentaires, on ne peut omettre le projet de loi aménageant la fiscalité communale et qui entraînera un appoint de ressources. En ce qui concerne les diminutions de dépenses, celles-ci seront particulièrement sensibles étant donné les mesures législatives nouvelles tant en matière d'assurance maladie que dans le domaine de l'hospitalisation. Les mesures de cet ordre pallieront la situation définitive des établissements hospitaliers gérés par les commissions d'assistance publique et partant celles des communes intéressées. Cet effort financier non niable se traduit à l'heure actuelle par des crédits en hausse sensible et dans lesquels, il y a lieu de noter tout particulièrement :

Ministère de la Prévoyance sociale.

La subvention en matière d'assurance maladie-invalidité passe de 4 144 252 000 à 5 400 000 000, ceci indépendamment d'un crédit de un milliard de francs figurant aux dépenses extraordinaires et toujours dans le même domaine de l'assurance maladie-invalidité.

Ministère de la Santé publique.

On se trouve également en présence d'interventions financières accrues qui en dernière analyse allégeront la charge des pouvoirs communaux, ceci dans le même domaine des déficits permanents des établissements hospitaliers gérés par les commissions d'assistance publique. On relèvera, à cet égard :

— Par suite du projet de loi sur les hôpitaux, les interventions des hôpitaux universitaires, dont trois sont gérés par des commissions d'assistance publique, seront en hausse sensible, le crédit global s'y rapportant passe de 65 à 252,6 millions.

— Une intervention de l'Etat est prévue dans les charges résultant de la gestion des hôpitaux et cette dépense entièrement nouvelle est fixée dans le budget de 1964 à 211 millions.

Hieruit blijkt dat de bijkomende directe steun van de Staat aan gemeenten en provincies ongeveer 430 miljoen bedraagt. De tabel geeft echter geen volledig overzicht van de financiële steun van de Staat aan de gemeenten.

Voor een oordeelkundige vergelijking is vereist dat zowel met de bijkomende inkomsten van de gemeenten rekening wordt gehouden als met de vermindering van de uitgaven welke tot nog toe ten laste van de gemeenten vielen en waarvan de last voortaan door de Staat wordt gedragen.

In verband met de bijkomende inkomsten mag het wetsontwerp tot wijziging van de gemeentebelastingen, dat de gemeenten bijkomende inkomsten zal bezorgen, niet uit het oog worden verloren. De uitgaven zullen aanzienlijk verminderen ingevolge de nieuwe wetsbepalingen terzake van ziekteverzekering en opnemings in de ziekenhuizen. De maatregelen op dit gebied zullen het tekort aanvullen in de definitieve toestand van de door de commissies van openbare onderstand beheerde ziekenhuizen en, bijgevolg, in die van de betrokken gemeenten. Dat die financiële steun niet gering is, blijkt uit de merkelijke stijging van de thans verleende kredieten, waaronder in het bijzonder te vermelden zijn :

Ministerie van Sociale Voorzorg.

De toelage voor de verzekering tegen ziekte en invaliditeit is van 4 144 252 000 op 5 400 000 000 gebracht, afgezien van een krediet van één miljard dat, eveneens voor de ziekteverzekering, onder de buitengewone uitgaven voorkomt.

Ministerie van Volksgezondheid.

Ook hier valt een verhoging van financiële steun waar te nemen, waardoor in laatste instantie de last van de gemeenteverheffing lichter wordt gemaakt op hetzelfde gebied van permanent tekort van de ziekenhuizen die door de commissies van openbare onderstand worden beheerd. In dit verband valt het volgende te vermelden :

— Ingevolge het wetsontwerp op de ziekenhuizen zullen de subsidies voor de academische ziekenhuizen, waarvan drie door commissies van openbare onderstand worden beheerd, aanzienlijk worden verhoogd : het desbetreffende globale krediet wordt van 65 op 252,6 miljoen gebracht.

— Er wordt voorzien in een Rijksbijdrage in de lasten welke voortvloeien uit het beheer van de ziekenhuizen. Deze geheel nieuwe subsidie is in de begroting 1964 vastgesteld op 211 miljoen.

Ces diverses interventions financières qui précèdent témoignent que l'Etat n'est pas insensible aux difficultés financières que traversent nombre de communes et que des moyens adéquats sont actuellement employés pour remédier à cette situation obérée.

Le Parlement pourra d'ailleurs se prononcer sur la situation financière des communes à l'occasion du dépôt d'un projet de loi par M. le Ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique.

La revalorisation de la fonction publique.

Celle-ci devrait, aux yeux de nombreux commissaires, être accompagnée d'autres réformes dans l'administration de l'Etat. Le nombre de fonctionnaires est trop élevé et les méthodes de travail devraient être modernisées. Il semble d'autre part qu'il y a un manque de surveillance en ce qui concerne notamment l'utilisation du téléphone, des photocopies, les heures de présence.

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Le Gouvernement a annoncé à plusieurs reprises son intention de poursuivre la réforme administrative dont la revalorisation de la fonction publique constitue une première étape indispensable. L'Exposé général (p. 19), contient quelques indications sur un programme de réformes plus profondes, dont la mise en œuvre a déjà commencé. Il serait, d'autre part, erroné de prétendre que rien n'a été fait jusqu'à présent pour enrayer l'augmentation du personnel de l'Etat et des corps spéciaux. La politique très stricte qui a été suivie en matière de recrutement, de la surveillance des cadres et de l'utilisation des effectifs ont conduit à des résultats indiscutables. Depuis 1959 l'effectif du personnel en service dans les ministères et dans les corps spéciaux a évolué comme il est indiqué ci-dessous :

Années	Ministères	Corps spéciaux
1959	91 896	106 088
1960	91 654	108 467
1961	93 054	105 651
1962	95 211	109 845
1963	97 294	109 707

Malgré l'extension continue des tâches de l'Administration, malgré les effets du Pacte scolaire sur les effectifs du personnel enseignant, le nombre de fonctionnaires dans les ministères n'a augmenté en cinq ans que de 7 % environ et dans les corps spéciaux de 3,5 %.

L'impact de la revalorisation de la fonction publique par département.

Un commissaire souhaite connaître l'impact de la revalorisation de la fonction publique par département. A son avis, il faut apprécier les crédits supplémentaires, non en comparant des chiffres globaux d'année en année mais en examinant chaque poste en particulier.

La revalorisation de la fonction publique représente 5 milliards en 1963, soit 13 milliards pour les années 1962, 1963 et 1964.

Exemple d'ingratitude, car le Gouvernement ne recueille aucune louange.

La majoration de la dernière tranche du pécule de vacances n'entraînera-t-elle pas une majoration nécessaire de 200 millions au-delà des prévisions ?

De verschillende financiële bijdragen waarvan hoger sprake leveren het bewijs dat de Staat niet onverschillig is voor de financiële moeilijkheden waarmede tal van gemeenten hebben te kampen en dat thans gepaste middelen worden angewend om daarin te voorzien.

Het Parlement zal overigens gelegenheid krijgen om zijn standpunt tegenover de financiële toestand der gemeenten te bepalen bij de bespreking van een wetsontwerp dat door de Minister van Binnenlandse Zaken en van het Openbaar Ambt zal worden ingediend.

Herwaardering van het Openbaar Ambt.

Deze zou, naar de opvatting van menig lid, gepaard moeten gaan met andere hervormingen in het Rijksbestuur. Het aantal ambtenaren is te groot en de werkmethode zouden moeten gemoderniseerd worden. Anderzijds schijnt er een gebrek aan toezicht te zijn met name wat het gebruik van telefoon, fotocopieën en de kantooruren betreft.

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

De Regering heeft verscheidene malen haar inzicht te kennen gegeven de administratieve hervorming door te voeren, waarvan de herwaardering van het openbaar ambt de eerste onontbeerlijke etappe uitmaakt. De Algemene Toelichting (blz. 19) behelst enkele aanwijzingen nopens een programma van meer diepgaande hervormingen. De uitvoering ervan werd reeds aangevat. Het ware anderzijds verkeerd te beweren dat tot nu toe niets gedaan werd om de vermeerdering van het Rijkspersoneel en van het personeel van de speciale korpsen tekeer te gaan. De zeer strenge politiek die gevoerd werd inzake aanwerving, toezicht op de kaders en benutting van de effectieven heeft onbetwistbaar uitslagen geleverd. Sedert 1959 is de evolutie van de getalsterkte van het personeel in dienst van de ministeries en bij de speciale korpsen als volgt :

Jaren	Ministeries	Speciale korpsen
1959	91 896	106 088
1960	91 654	108 467
1961	93 054	105 651
1962	95 211	109 845
1963	97 294	109 707

Ondanks de voortdurende uitbreiding van de taken van het Bestuur, ondanks de gevolgen van het Schoolpact op de getalsterkte van het onderwijzend personeel, is het aantal ambtenaren in de ministeries op vijf jaar slechts met circa 7 % gestegen, en in de speciale korpsen met 3,5 %.

Gevolgen van de herwaardering van het openbaar ambt per departement.

Een lid wenst te weten welke de terugslag van de herwaardering van het openbaar ambt voor ieder departement zal zijn. Volgens hem moeten de bijkredieten niet worden beoordeeld door een vergelijking te maken tussen de globale bedragen van de verschillende jaren, doch wel door elke post afzonderlijk te onderzoeken.

Met de herwaardering van het openbaar ambt is in 1963 een bedrag van 5 miljard gemoeid of 13 miljard voor de jaren 1962, 1963 en 1964.

Het is een ondankbaar werk, waarvoor de Regering geen enkele lofbetuiging wordt toegestuurd.

Zullen de ramingen niet met 200 miljoen worden overschreden door de verhoging van het vakantiegeld (laatste tranche) ?

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Les montants mentionnés au tableau ci-dessous concernent uniquement le coût de la revalorisation pour les agents de l'Etat, en ce compris ceux des corps spéciaux :

INCIDENCE DE LA REVALORISATION
SUR LES DEPENSES D'ADMINISTRATION GENERALE.

TABEAU I. — Ministères et corps spéciaux.
(En milliers de francs.)

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

De bedragen die in onderstaande tabel voorkomen betreffen uitsluitend de uitgaven in verband met het overheidspersoneel, met inbegrip van de speciale korpsen :

WEERSLAG VAN DE HERWAARDERING
OP DE UITGAVEN VAN ALGEMEEN BESTUUR.

TABEL I. — Ministeries en speciale korpsen.
(In duizendtallen frank.)

	1964	1963
Pensions. — <i>Pensioenen</i>	254 227	460 986
Premier Ministre. — <i>Eerste Minister</i>	4 232	4 025
Justice (sans corps spéciaux). — <i>Justitie (zonder speciale korpsen)</i>	39 138	40 923
Intérieur (sans Conseil d'Etat). — <i>Binnenlandse Zaken (zonder Raad van State)</i>	15 987	15 987
Fonction publique. — <i>Openbaar Ambt</i>	3 000	175 000
Affaires étrangères. — <i>Buitenlandse Zaken</i>	31 100	33 000
Défense nationale. — <i>Landsverdediging</i>	94 500	34 380
Personnalité civile. — <i>Burgerlijke persoonlijkheid</i>	—	40 000
Agriculture. — <i>Landbouw</i>	24 775	25 000
Affaires économiques. — <i>Economische Zaken</i>	29 200	30 000
Classes moyennes. — <i>Middenstand</i>	3 000	3 000
Communications (sans Chemins de fer). — <i>Verkeerswezen (zonder Spoorwegen)</i>	34 400	35 550
P.T.T. (sans R.T.T.). — <i>P.T.T. (zonder R.T.T.)</i>	233 377	243 822
Travaux publics. — <i>Openbare Werken</i>	70 949	74 584
Travail et Emploi. — <i>Tewerkstelling en Arbeid</i>	8 332	8 846
Prévoyance sociale. — <i>Sociale Voorzorg</i>	3 550	3 550
Education nationale (section I et X à XIV, hors enseignement). — <i>Nationale Opvoeding (sectie I en X tot XIV, buiten onderwijs)</i>	79 700	80 400
Santé publique. — <i>Volksgezondheid</i>	17 550	17 750
Finances. — <i>Financiën</i>	368 000	450 000
Supplément pour les départements qui n'ont pas tenu compte du pécule et du foyer pour 1963. — <i>Verhoging voor de departementen die geen rekening gehouden hebben met het vacantiégeld en de haardvergoeding voor 1963</i>	7 500	7 500
Augmentation du pécule en 1962 (1 000 francs). — <i>Verhoging van het vacantiégeld in 1962 (1 000 frank)</i>	85 000	85 000
Augmentation du pécule en 1964 (500 francs). — <i>Verhoging van het vacantiégeld in 1964</i>	—	42 500
Total ministères. — <i>Totaal ministeries</i>	1 407 517	1 914 803
Ordre judiciaire. — <i>Rechterlijke Macht</i>	104 220	104 220
Conseil d'Etat. — <i>Raad van State</i>	8 115	8 115
Défense nationale (personnel militaire). — <i>Landsverdediging (militair personeel)</i>	300 000	355 000
Gendarmerie. — <i>Rijkswacht</i>	136 000	136 000
Culte. — <i>Eredienst</i>	69 500	78 500
Enseignement : — <i>Onderwijs</i> :	23 800	24 000
Officiel : — <i>Staat</i> :	166 850	166 850
Section II à VII (sections). — <i>Sectie II tot VII (secties)</i>	464 454	502 792
Section VIII et IX (sections). — <i>Sectie VIII en IX (secties)</i>	137 000	139 000
Subventionné : — <i>Gesubsidieerd</i> :	20 000	20 000
Section II à VII (sections). — <i>Sectie II tot VII (secties)</i>	1 042 439	1 126 883
Section VIII à IX (sections). — <i>Sectie VIII tot IX (secties)</i>	125 000	126 000
	43 500	43 500

	1963	1964
Cour des comptes. — <i>Rekenhof</i>	9 630	9 637
Augmentation du pécule en 1962 (1 000 francs). — <i>Verhoging van het vacantiégeld in 1962 (1 000 frank)</i>	189 000	189 000
Pécule 1964. — <i>Vacantiégeld 1964</i>	—	94 500
Total corps spéciaux. — <i>Totaal speciale korpsen</i>	2 839 508	3 123 997
Total ministères + corps spéciaux. — <i>Totaal ministeries + speciale korpsen</i> .	4 247 025	5 038 800

Le budget des Travaux publics.

Selon un commissaire, les budgets extraordinaires successifs comportent un effort insuffisant en ce qui concerne notamment les routes, les voies hydrauliques et les ports. Par contre, les dépenses improductives de la défense nationale sont en augmentation constante.

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Les engagements de travaux en ce qui concerne les routes, les ports et les voies hydrauliques sont en augmentation constante depuis 1960. Leur volume aura pratiquement doublé depuis quatre ans. Le tableau ci-dessous est éloquent à ce sujet.

Engagements de 1959 à 1963 pour les routes,
les voies hydrauliques et les ports.

(En milliers de francs.)

Begroting van Openbare Werken.

Volgens een lid is in de opeenvolgende buitengewone begrotingen geen toereikende inspanning gedaan, met name in verband met de wegen, de waterwegen en de havens. Daarentegen zijn de onproductieve uitgaven voor landverdediging voortdurend toegenomen.

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

De vastleggingskredieten voor werken aan wegen, havens en waterwegen zijn sedert 1960 onafgebroken gestegen. In vier jaar is het bedrag ervan praktisch verdubbeld. Onderstaande tabel is in dit opzicht veelbetekenend.

Vastleggingskredieten voor de jaren 1959 tot 1963
in verband met wegen, waterwegen en havens.

(In duizendtallen frank.)

	1959	1960	1961	1962	1963 prévisions — 1963 vooruitzichten
Routes. — <i>Wegen</i>	2 409 476	2 562 340	3 042 687	3 941 790	5 678 000
Ports. — <i>Havens</i> ,	533 429	363 576	1 685 127	504 547	2 100 000
Voies hydrauliques. — <i>Waterwegen</i>	1 887 811	1 900 651	2 541 911	3 521 823	2 800 000
Total. — <i>Totaal</i>	4 830 716	4 826 567	7 269 725	7 968 160	10 578 000

Quant aux dépenses militaires, si elles sont économiquement improductives, elles nous sont cependant imposées par nos engagements internationaux et par les nécessités de la défense du pays.

Le problème des investissements du secteur privé.

Pour le moment, note un commissaire, la situation conjoncturelle diffère sensiblement de celle que nous avons connue l'année dernière.

Actuellement, en effet, notre économie se caractérise par une grande activité, d'une part, et une rentabilité peu importante, d'autre part. En outre, il convient de signaler que le rythme des investissements se ralentit.

Probablement ceci n'aura pas d'influence spectaculaire pour l'exercice 1964. Néanmoins, placé devant cette situation nouvelle, le Gouvernement aurait dû se livrer davantage à une analyse complète de l'évolution conjoncturelle.

De militaire uitgaven zijn weliswaar onproductief in economisch opzicht, doch men mag niet uit het oog verliezen dat ze voortvloeiën uit onze internationale verbintenissen en uit de eisen in verband met de verdediging van het land.

De investeringen in de particuliere sector.

Een lid wijst erop dat de conjuncturele toestand op dit ogenblik merkkelijk verschilt van die van vorig jaar.

Thans wordt onze economie, aan de ene kant, gekenmerkt door een grote activiteit en, aan de andere kant, door een weinig belangrijke rentabiliteit. Daarenboven dient te worden gewezen op het feit dat het tempo der investeringen vertraagt.

Waarschijnlijk zal dit feit geen grote invloed hebben op het dienstjaar 1964. Gezien deze nieuwe toestand had de Regering niettemin de conjuncturele ontwikkeling grondiger moeten ontfleden.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Ces craintes reposent sur des statistiques relatives au premier semestre 1963.

Les données relatives au troisième trimestre 1963 révèlent que la politique d'investissement a repris avec vigueur ainsi qu'en témoignent les engagements de la S.N.C.I. qui pour les neuf premiers mois de 1963, étaient en accroissement de 5,8 milliards sur les engagements de la période correspondante de l'année 1962.

Le problème des investissements belges à l'étranger.

Un commissaire demande si les investissements belges à l'étranger ne risquent pas de créer une pénurie des moyens de financement de notre propre programme d'expansion.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

La Belgique est traditionnellement exportatrice de capitaux. Ces mouvements n'ont d'ailleurs jamais atteint, au cours des dernières années, des proportions inquiétantes.

D'autre part, notre pays est ouvert aux investissements étrangers sur notre sol, ce qui développe un courant compensatoire d'importation de capitaux étrangers en Belgique.

Le solde net des mouvements de capitaux s'établit comme suit depuis 1957 (capitaux privés, à l'exclusion du court terme recensé) :

1957	—6,6 milliards
1958	—4,9 milliards
1959	—0,3 milliard
1960	—2,7 milliards
1961	+2,3 milliards
1962	+1,2 milliard
1963 (premier semestre)	+0,3 milliard
1962 (premier semestre)	+1,0 milliard

Les activités de la Société nationale d'Investissements.

Un commissaire exprime le désir d'obtenir des détails sur les participations de la S.N.I..

On parle, fait-il remarquer, de toute une série de mesures prises par le Gouvernement en vue d'encourager l'expansion économique et le développement de nouvelles industries. Mais l'activité de la S.N.I. ne représente pas grand-chose : les chiffres cités prouvent, en effet, à suffisance, que les résultats sont plutôt décevants.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

1. La S.N.I. a pris à ce jour 25 décisions de participations pour un montant global de plus de 310 millions. En raison des délais requis pour la mise au point des conventions d'association ainsi que par la préparation des assemblées de sociétés, une partie seulement de ces participations a été effectivement souscrite actuellement par la S.N.I. et publiée aux annexes du *Moniteur belge*.

Cinq de ces participations concernent des sociétés nouvelles et, une sixième, une entreprise constituée très récemment.

2. Les secteurs dans lesquels les participations ont été décidées sont les suivants :

— *entreprises nouvelles ou très récemment constituées,*
services, matériaux de construction, filature de laine,
équipement touristique, confection textile.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Deze vrees steunt op statistieken betreffende het eerste halfjaar van 1963.

Uit inlichtingen nopens het derde kwartaal van 1963 blijkt dat het investeringsbeleid opnieuw krachtadig wordt gevoerd; hiervan getuigen de verbintenissen van de N.M.K.N. die voor de eerste negen maanden van 1963 met 5,8 miljard zijn gestegen in vergelijking met de verbintenissen voor dezelfde periode van het jaar 1962.

De Belgische beleggingen in het buitenland.

Een lid vraagt of er voor geen tekort aan financieringsmiddelen in ons eigen expansieprogramma valt te vrezen ingevolge de Belgische beleggingen in het buitenland.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Traditioneel voert België kapitalen uit. In de laatste jaren heeft dit verkeer trouwens nooit onrustwekkende afmetingen aangenomen.

Aan de andere kant staat ons land open voor buitenlandse beleggingen op ons grondgebied waardoor een compenserende stroming van invoer van buitenlandse kapitalen naar België is ontstaan.

Het netto saldo van het kapitaalverkeer ziet er sedert 1957 uit als volgt (privé-kapitalen, met uitzondering van de getelde beleggingen op korte termijn) :

1957	—6,6 miljard
1958	—4,9 miljard
1959	—0,3 miljard
1960	—2,7 miljard
1961	+2,3 miljard
1962	+1,2 miljard
1963 (eerste kwartaal)	+0,3 miljard
1962 (eerste kwartaal)	+1,0 miljard

Werking van de Nationale investeringsmaatschappij.

Een lid wenst nader te worden ingelicht over de participaties van de N.I.M.

Hij doet opmerken dat steeds wordt gesproken over een groot aantal maatregelen, die door de Regering zijn getroffen om de economische expansie alsmede de ontwikkeling van nieuwe industrieën te bevorderen. De activiteit van de N.I.M. heeft evenwel niet veel om het lijf : uit de aangehaalde cijfers blijkt inderdaad duidelijk dat de resultaten eerder ontgoochend zijn.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

1. Tot op heden heeft de N.I.M. 25 beslissingen van participatie getroffen; hiermede is een totaal bedrag van 310 miljoen gemoeid. Aangezien het opmaken van de associatieovereenkomsten en het bijeenroepen van de vergaderingen der vennootschappen veel tijd in beslag nemen, kon vooralsnog slechts een gedeelte van deze participaties daadwerkelijk door de N.I.M. worden onderschreven en in de bijlagen tot het *Belgisch Staatsblad* worden gepubliceerd.

Vijf van deze participaties hebben betrekking op nieuwe vennootschappen, een zesde op een onlangs opgerichte onderneming.

2. De participaties vonden in de volgende sectoren plaats :

— *nieuwe of onlangs opgerichte ondernemingen,*
diensten, bouwmaterialen, wolspinnerij, toeristische uitrusting, textielwaren.

— *entreprises existantes.*

alimentation, fabrications métalliques, papier, transformation du papier, corderie et câblerie, filature de coton, construction fluviale, métallo-chimie, construction mécanique, montage de véhicules, transformation de caoutchouc, transport.

La politique d'investissement régional.

Un membre s'inquiète de la matérialisation des intentions du Gouvernement en matière de politique d'investissement régional dans le cadre des activités de la S.N.I.

Pour un autre membre, l'implantation dans l'une ou l'autre région du pays de nouvelles industries se décide souvent pour des raisons exclusivement opportunistes (disponibilité de main-d'œuvre, salaires peu élevés, etc.). Cet état d'esprit est déplorable. L'Etat, dont l'effort en matière d'expansion économique est considérable, devrait pouvoir y mettre fin.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

En ce qui concerne la politique de développement régional, les mesures sont actuellement à l'étude au sein du Gouvernement. Dans ce cadre s'inscrit la création des sociétés régionales de développement.

Quant aux objectifs de politique régionale d'investissement, c'est le facteur de main-d'œuvre abondante qui a été déterminant pour les nouvelles implantations. Il est certain que le « full-employment » actuel généralisé réduit de beaucoup ce facteur de localisation.

La réforme du marché de l'argent.

Divers commissaires se demandent si la réforme du marché de l'argent a atteint son but. L'abrogation des coefficients de couverture des passifs bancaires n'a-t-elle pas diminué relativement l'orientation des actifs bancaires vers le secteur public? Le Ministre des Finances n'a-t-il pas perdu le contrôle des marchés financiers? La possibilité donnée aux banques de constituer à leur choix l'assortiment de leurs actifs est incontestablement pour elles une bonne affaire mais cette politique, par laquelle le Trésor a renoncé à sa position privilégiée ne constitue-t-elle pas un danger sur le plan de l'inflation?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

La suppression de la couverture obligatoire de 60 % des dépôts bancaires en certificats de Trésorerie fait partie des mesures prises dans le cadre de la politique tendant à renforcer le taux de croissance économique qui n'avait atteint que 2,1 % par an pendant la période 1955-1960.

Le programme d'expansion économique 1961-1965 tend à réaliser un taux de croissance de 3,9 % par an.

Pour atteindre cet objectif, il était nécessaire de porter l'effort sur une politique active d'investissements tant publics que privés. L'assainissement des finances publiques a permis de dégager d'importants moyens de financement qui par la suppression des coefficients de couverture bancaires, ont été mis à la disposition du secteur privé. Cette mesure est certainement à l'origine des résultats favorables acquis en matière de croissance économique dont le taux annuel atteindra en 1963 la cadence de 3,75 en volume, et même 4 % en 1964.

— *bestaande ondernemingen.*

voedingswaren, metaalverwerkende nijverheid, papier, papierbewerking, touwen en kabels, katoenspinnerij, scheepsbouw, metaal-chemische nijverheid, werktuigmachines, montage van voertuigen, rubberbewerking, vervoer.

Politiek van regionale investering.

Een lid stelt belang in de materialisering van de bedoelingen van de Regering inzake regionale investeringspolitiek in het raam van de werkzaamheden van de N.I.M.

Volgens een ander lid wordt de vestiging in het een of ander gewest van nieuwe bedrijven dikwijls beslist om zuiver opportunistische beweegredenen (beschikbare arbeidskrachten, geringe lonen, enz.). Zulke mentaliteit valt te betreuren. De Staat, wiens inspanning inzake economische expansie aanzienlijk is, zou hieraan een einde moeten kunnen maken.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Wat de regionale ontwikkelingspolitiek betreft, worden thans door de Regering maatregelen ingestudeerd. De oprichting van maatschappijen voor regionale ontwikkeling behoort hierbij.

Wat de doelstellingen van de regionale investeringspolitiek betreft, is de factor overvloedige arbeidskrachten beslissend geweest voor de nieuwe vestigingen. De thans veralgemeende volledige tewerkstelling vermindert in grote mate het belang van die localisatiefactor.

Hervorming van de geldmarkt.

Verscheidene leden vragen zich af of de hervorming van de geldmarkt haar doel heeft bereikt. Heeft de afschaffing van de dekkingscoëfficiënten van de passiva van de banken niet in verhouding de oriëntering van de activa van de banken naar de openbare sector verminderd? Verloor de Minister van Financiën niet de controle op de financiële markten? De mogelijkheid die aan de banken geschonken werd om hun activa-bestanddelen naar keuze samen te stellen is ongetwijfeld voor die banken een uitstekende zaak, maar is dergelijk beleid, waardoor de Thesaurie haar bevoorrechte positie prijsgeeft, geen gevaar op gebied van inflatie?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

De afschaffing van de verplichte dekking ten belope van 60 % van de bankdeposito's en van de schatkistcertificaten maakt deel uit van de maatregelen die getroffen werden in het raam van de politiek tot versteviging van het economisch groeitempo dat slechts 2,1 % per jaar bereikte tijdens de periode 1955-1960.

Het programma voor economische expansie 1961-1965 heeft ten doel het economisch groeitempo van 3,9 per jaar te bereiken.

Om dergelijk doel te bereiken ware het nodig de inspanningen te richten op een actieve politiek zowel van publieke als private investeringen. De sanering van de openbare financiën heeft het mogelijk gemaakt belangrijke financieringsmiddelen los te maken die, door de afschaffing van de dekkingscoëfficiënten van de banken, ter beschikking gesteld werden van de privé-sector. Aan deze maatregel zijn voorzeker de gunstige resultaten te wijten die bekomen werden inzake de economische groei waarvoor het jaarlijks percentage in 1963 het tempo van 3,75 in volume en zelfs 4 % in 1964 zal bereiken.

Par ailleurs, il était temps, 18 ans après la fin de la guerre, de démobiliser un dispositif qui trouvait son origine dans les nécessités d'une économie de guerre et d'après-guerre.

Cependant, il est certain que les milieux intéressés doivent être conscients qu'une poussée trop brusque de la croissance économique au-delà de ce taux, contiendrait les germes d'un développement malsain de l'économie.

Les conclusions de la Commission présidée par M. De Voghel, vice-gouverneur de la Banque Nationale.

Aux yeux d'un commissaire, toute programmation économique restera lettre morte, si on ne s'attache pas à mettre en pratique les conclusions de la Commission De Voghel.

Quand le Gouvernement compte-t-il s'occuper de cette question ? Arrivera-t-on à un résultat, malgré le mauvais vouloir des milieux financiers intéressés ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Ce qui a été réalisé :

1. Réforme du marché de l'argent (décembre 1961 et décembre 1962);
2. Suppression du droit de timbre sur les chèques;
3. Assouplissement des conditions d'utilisation des comptes d'épargne et de chèques-postaux;
4. Critères sélectifs et restrictifs en matière de subvention-intérêt et de garantie de l'Etat;
5. Création de la Société nationale d'Investissement;
6. Réforme des impôts directs :
 - 1° Taxation des revenus de capitaux;
 - 2° Cas particuliers des petites et moyennes entreprises;
 - 3° Amortissements dégressifs;
 - 4° Taxation des plus-values;
7. Réforme de la taxe de transmission.

Problèmes soumis au Gouvernement par le Ministre des Finances.

1. Statut des caisses d'épargne privées;
2. Entreprises hypothécaires;
3. Compagnies d'assurance sur la vie;
4. Banques : problème des crédits à moyen et long termes.

Rôle des banques et de la Société nationale de crédit à l'industrie en matière de crédits industriels;

5. Holdings;
6. Contrôle des intermédiaires financiers du secteur privé;
7. Conseil supérieur des Finances et Conseil des Institutions publiques de crédit.

Ces problèmes sont à l'ordre du jour du Comité ministériel de Coordination économique et sociale et seront examinés dans les premières semaines.

Anderzijds, 18 jaar na het einde van de oorlog, werd het tijd om het apparaat af te schaffen waarvan de oorsprong te wijten was aan de noodwendigheden van een oorlogs- en naoorlogseconomie.

Het ligt echter voor de hand dat de betrokken kringen zich ervan bewust dienen te zijn dat in een al te snelle stijging van de economische groei boven bedoeld percentage de kiemen van een ongezonde economische ontwikkeling zouden voorkomen.

De besluiten van de Commissie voorgezeten door de heer De Voghel, vice-gouverneur van de Nationale Bank.

Naar de mening van een lid zal iedere economische programmering dode letter blijven indien men zich niet beijvert om de besluiten van de Commissie De Voghel in de praktijk om te zetten.

Wanneer is de Regering van plan zich met dit vraagstuk in te laten ? Zal men tot een uitslag komen ondanks de slechte wil van de belanghebbende financiële kringen ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Het volgende werd verwezenlijkt :

1. Hervorming van de geldmarkt (december 1961 en december 1962);
2. Afschaffing van het zegelrecht op de checks;
3. Versoepeling van de gebruiksvoorwaarden voor de spaarkas- en postcheckrekeningen;
4. Selectieve en beperkende criteria inzake interesttoelage en Staatswaarborg;
5. Oprichting van de Nationale Investeringsmaatschappij;
6. Hervorming van de directe belastingen :
 - 1° Belasting van de inkomsten uit kapitalen;
 - 2° Bijzondere gevallen van de kleine en middelgrote bedrijven;
 - 3° Degressieve afschrijvingen;
 - 4° Belasting van de meerwaarden;
7. Hervorming van de overdrachtaks.

Problemen die door de Minister van Financiën aan de Regering voorgelegd werden.

1. Statuut van de particuliere spaarkassen;
2. Ondernemingen voor hypothecair krediet;
3. Levensverzekeringsmaatschappijen;
4. Bancken : vraagstuk van de kredieten op half lange en lange termijn.

Rol van de banken en van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid inzake nijverheidskredieten;

5. Holdings;
6. Toezicht op de financiële tussenpersonen uit de privé-sector;
7. Hoge Raad voor de Financiën en Raad voor de Openbare Kredietinstellingen.

Die vraagstukken staan op de agenda van het Ministerieel Comité voor economische en sociale coördinatie en zullen in de loop van de eerstkomende weken onderzocht worden.

La politique sociale.

Un commissaire fait remarquer que le budget 1964 ne permettra pas de réaliser la promesse formelle faite par le Gouvernement de porter les pensions de 40 000 à 41 000 francs. Il ne reste au Gouvernement actuel que le budget de 1965 pour réaliser cette promesse.

En ce qui concerne les estropiés et mutilés, un effort tout particulier est à faire. En s'inspirant davantage de l'exemple qui nous est fourni par la Hollande, il doit être possible — ne serait-ce que par l'instauration d'ateliers protégés — d'améliorer sensiblement les conditions d'existence pour cette catégorie de citoyens.

Dans le même ordre d'idées, un autre commissaire demande comment le Gouvernement se propose de financer les dépenses nouvelles qui résulteront inévitablement de l'octroi d'allocations familiales aux handicapés, d'une part, et aux jeunes étudiants, d'autre part.

Réponse de M. le Ministre Dequae.

En ce qui concerne la politique sociale, le budget présenté traduit les intentions du Gouvernement en la matière. Toute nouvelle initiative coûteuse doit être ajournée.

D'une façon générale, en ce domaine comme dans les autres secteurs, le Ministre des Finances tient à préciser sa position à l'égard des charges nouvelles non prévues au budget.

Il a pu accepter la responsabilité des budgets aux niveaux proposés (budget ordinaire en équilibre, budget extraordinaire à un niveau compatible avec les possibilités de financement); le Gouvernement s'est engagé à respecter ce cadre et à le faire respecter par sa majorité au Parlement.

S'il ne devait pas en être ainsi, le Ministre devrait en tirer les conclusions logiques.

La politique d'habitations sociales.

Un commissaire fait remarquer que la politique d'investissement public est caractérisée notamment par l'étalement de certains engagements et également par l'appel à certaines formes de financement en dehors du budget extraordinaire, par exemple : le Fonds des Routes, l'Intercommunale E 3, le Crédit communal. Ceux-ci ne sont pas des astuces budgétaires mais de saines méthodes de financement. Une faiblesse existe cependant dans l'insuffisance des sommes consacrées à l'habitation sociale.

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Depuis plusieurs années, les organismes compétents en matière d'habitations sociales sont parvenus à trouver sur le marché des capitaux les sommes nécessaires à la réalisation de leur programme.

Il n'a donc pas été nécessaire de prévoir aux budgets des crédits en leur faveur. Si cette situation devait se modifier, le Gouvernement devrait évidemment examiner la question.

Les organismes parastataux du logement n'utilisent peut-être pas tous les moyens financiers mis à leur disposition. Les sociétés d'habitations disposent en effet d'un patrimoine immobilier très considérable (100 000 maisons?) dont la réalisation partielle répondrait non seulement aux aspirations des occupants actuels mais dégagerait aussi des moyens financiers considérables dont les sociétés pourraient se servir pour le financement d'un programme supplémentaire de construction d'habitations.

Sociaal beleid.

Een lid merkt op dat de begroting voor 1964 het niet mogelijk zal maken de door de Regering gedane belofte om de pensioenen van 40 000 op 41 000 frank te brengen, uit te voeren. De Regering zal op de begroting voor 1965 moeten wachten om haar belofte te houden.

Voor de gebrekkigen en verminkten moet men zich een gans bijzondere inspanning getroosten. Spiegelen wij ons aan het voorbeeld van Nederland, dan moet het mogelijk zijn — al was het alleen maar door het oprichten van beschutte werkplaatsen — de levensvoorwaarden voor die categorie personen aanzienlijk te verbeteren.

Steeds in hetzelfde verband vraagt een ander lid hoe de Regering de nieuwe uitgaven die onvermijdelijk uit de toekenning van kinderbijslag aan minder-validen en aan jonge studenten zullen voortvloeien, zal financieren.

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Op het stuk van de sociale politiek komt in de onderhavige begroting het voornemen tot uiting dat de Regering ter zake koestert. Elk nieuw initiatief, dat te duur uitvalt, moet uitgesteld worden.

Op dit gebied zowel als in andere sectoren wenst de Minister van Financiën het standpunt te bepalen, dat hij inneemt t.o.v. de niet op de begroting uitgetrokken nieuwe lasten.

Hij heeft de verantwoordelijkheid voor de begrotingen volgens de voorgestelde bedragen (gewone begroting in evenwicht, buitengewone begroting op een niveau dat met de financieringsmogelijkheden overeen te brengen is) op zich kunnen nemen; de Regering heeft er zich toe verbonden de begrotingscijfers na te leven en ze door de meerderheid waarover ze in het Parlement beschikt, te doen naleven.

Mocht dit niet het geval zijn, dan zal de Minister de nodige conclusies trekken.

Het beleid op het gebied van de volkshuisvesting.

Een lid merkt op dat het investeringsbeleid van het rijk in het bijzonder gekenmerkt wordt door het spreiden van zekere kredieten en door een beroep te doen op bepaalde vormen van financiering buiten de buitengewone begroting om, zoals daar zijn: het Wegenfonds, de Intercommunale Vereniging voor de bouw van de E 3 weg, het Gemeentekrediet. Dat zijn geen budgettaire knepen, maar gezonde financieringsmethoden. Een zwak punt blijft nochtans, dat te weinig gespendeerd wordt aan de volkswoning.

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

De inzake volkshuisvesting bevoegde instellingen zijn er sedert verscheidene jaren in geslaagd op de kapitaalmarkt de nodige bedragen te vinden voor de uitvoering van hun programma.

Derhalve was het niet nodig daartoe kredieten op de begroting uit te trekken. Indien in die toestand verandering mocht komen, zou de Regering natuurlijk gedwongen zijn de kwestie opnieuw onder de ogen te zien.

De parastatale instellingen voor huisvesting gebruiken misschien niet al de te hunner beschikking gestelde geldmiddelen. De woningbouwverenigingen beschikken immers over een aanzienlijk onroerend patrimonium (100 000 woningen?), waarvan de gedeeltelijke tegeldemaking niet slechts tegemoet zou komen aan de wensen van de huidige bewoners dier woningen, maar ook belangrijke geldmiddelen zou vrijmaken, welke die verenigingen zouden kunnen aanwenden voor de financiering van een aanvullend programma voor woningbouw.

Le problème des prix.

Un commissaire pose au Ministre la question que voici : Quelles mesures le Gouvernement envisage-t-il de prendre dans l'éventualité du maintien de la tendance à la hausse des prix de détail ? Ne croit-il pas qu'il faudrait procéder à une réforme de la Commission des Prix afin d'accroître ses droits et moyens d'investigation dans la recherche de la justification des prix de vente et des marges bénéficiaires ?

La hausse des prix de détail a atteint en un an $\pm 15\%$. Or, le Gouvernement dispose, dans l'état actuel de la législation, de moyens suffisants pour pratiquer une politique active en matière de prix.

En effet, le Gouvernement pourrait faire de la Commission des Prix un instrument efficace qui permettrait d'en arriver finalement à une stabilisation des prix, grâce à un contrôle systématique de la justification des prix.

Il est un fait certain par exemple : c'est que jusqu'à ce jour, on n'a jamais procédé à l'examen de la justification des prix des matières premières et du matériel nécessaires aux agriculteurs. Or, et ceci n'est un secret pour personne, dans ce domaine les abus sont nombreux.

En outre, personne ne s'est inquiété du problème des marges bénéficiaires. La même remarque vaut également en ce qui concerne les divers problèmes que pose le système actuellement en vigueur de la distribution.

Une chose pourrait être faite tout de suite : renforcer les pouvoirs et les moyens de la Commission des Prix. En outre, une sous-commission avait été chargée de procéder à l'examen du problème de la distribution du lait. Mais force est de constater que jusqu'à ce jour les travaux de cette Commission n'ont abouti à aucun résultat.

Dans un même ordre d'idées, le même membre attire encore l'attention sur la hausse des prix de la viande de bœuf. Cette hausse s'explique en partie, dit-il, du fait que bon nombre d'étrangers principalement des Italiens, viennent s'approvisionner en Belgique en y offrant le gros prix.

En matière de dépenses de consommation, précise un autre membre, il y a lieu de noter qu'entre 1962 et 1963 la consommation privée a augmenté de quelque 3,32 % par an, ce qui est supérieur à l'augmentation constatée aux Etats-Unis pendant la même période.

Cet accroissement ne s'explique pas seulement par l'augmentation de la population et des revenus, mais en grande partie — et ceci vaut surtout pour les deux dernières années — par la facilité avec laquelle on peut obtenir des crédits de consommation.

Dans ces conditions, ne conviendrait-il pas de prendre des mesures en vue de soumettre à un contrôle certains organismes de financement qui accordent des prêts personnels en marge des structures traditionnelles ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Le problème des prix relève plus directement de la compétence des Ministres des Affaires économiques, de l'Agriculture et des Classes moyennes.

Sans doute le Gouvernement ne dispose-t-il pas, dans l'état actuel de la législation, de moyens suffisants pour pratiquer une politique active en matière de prix. Mais un projet de loi sera déposé sous peu en vue de remédier à cette situation.

Sur le plan financier, des mesures ont été prises ou sont sur le point d'être décidées en vue de combattre les pressions qui s'exercent sur le niveau des prix.

En matière de crédits, le Ministre des Finances a pris déjà des contacts avec les dirigeants des institutions privées et publiques de crédit en vue de recommander la prudence et la modération.

Het prijzenprobleem.

Een lid stelt aan de Minister de volgende vraag : Welke maatregelen overweegt de Regering voor het geval de stijgende tendens van de kleinhandelsprijzen blijft aanhouden ? Meent zij niet dat de Prijzencommissie zou moeten worden hervormd om haar rechten en opsporingsmiddelen te verruimen bij het onderzoek of verkoopprijzen en winstmarges verantwoord zijn ?

De kleinhandelsprijzen zijn in één jaar met $\pm 15\%$ gestegen. In de huidige stand van de wetgeving nu beschikt de Regering over voldoende middelen om een actief prijzenbeleid te voeren.

De Regering zou inderdaad van de Prijzencommissie een doelmatig instrument kunnen maken om uiteindelijk tot de stabilisatie der prijzen te komen dank zij een systematische controle op de verantwoording der prijzen.

Het staat b.v. vast dat men tot op heden nooit nagegaan heeft hoe de prijzen van de grondstoffen en van het materieel, dat de landbouwers nodig hebben, verantwoord zijn. Nu is het voor niemand een geheim dat er op dit gebied talrijke misbruiken bestaan.

Bovendien heeft niemand zich bekommerd om het probleem van de winstmarges. Hetzelfde geldt voor de verschillende problemen, die rijzen ingevolge de huidige distributieregeling.

Eén zaak kan onmiddellijk worden verwezenlijkt : de verruiming van de bevoegdheden en middelen van de Prijzencommissie. Bovendien werd een subcommissie belast met het onderzoek van het probleem van de melkdistributie. Maar men is wel verplicht vast te stellen dat de werkzaamheden van die Commissie tot op heden niets hebben opgeleverd.

In dezelfde gedachtengang vestigt het lid nog de aandacht op de stijging van de prijzen van het rundsvlees. Deze stijging is gedeeltelijk te verklaren, zo vervolgt hij, door het feit dat heel wat vreemdelingen, onder wie voornamelijk Italianen, hun voorraad opdoen in België en er grof geld voor betalen.

Een ander lid stipt aan dat inzake consumptieuitgaven, de particuliere consumptie met 3,32 % per jaar is gestegen tussen 1962 en 1963. Deze stijging ligt hoger dan die in de Verenigde Staten tijdens dezelfde periode.

Zij is niet alleen te verklaren door de aangroei van de bevolking en van de inkomsten, maar — en dit geldt vooral voor de laatste twee jaren — voor een groot gedeelte door de gemakkelijke kredietvoorwaarden voor consumptiedoel-einden.

Is het onder die voorwaarden niet geboden controlemaatregelen te nemen t.o.v. bepaalde financieringsinstellingen, die persoonlijke leningen toestaan buiten de traditionele kaders ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Het prijzenprobleem behoort meer rechtstreeks tot de bevoegdheid van de Ministers van Economische Zaken, van Landbouw en van Middenstand.

Vast staat dat de Regering, in de huidige stand van de wetgeving, niet over voldoende middelen beschikt om een actief prijzenbeleid te voeren. Binnenkort zal echter een wetsontwerp worden ingediend om die toestand te verhelpen.

Op financieel gebied werden maatregelen genomen of zullen binnen zeer afzienbare tijd worden genomen om drukking op het prijsniveau tegen te gaan.

Inzake kredieten is de Minister in voeling getreden met de leiders van de particuliere en openbare kredietinstellingen om hen tot voorzichtigheid en matiging aan te sporen.

Dans le secteur de la construction, des mesures sélectives s'imposent; il n'est nullement envisagé de limiter la construction d'habitations sociales ou de bâtiments industriels. Mais dans les autres secteurs, les limitations sont nécessaires; l'Etat, pour sa part, a restreint son programme de construction de bâtiments.

Il existe aussi un moyen classique de freiner l'emballement de la conjoncture : il s'agit du relèvement du taux d'escompte de la Banque Nationale.

Des mesures particulières sont également à l'étude en vue de soumettre à un contrôle certains organismes de financement qui récoltent des capitaux et accordent des crédits en marge des structures traditionnelles.

Enfin, des mesures seront prises en vue de réglementer le système des prêts personnels qui a pris un développement considérable : 1,8 milliard pendant le premier semestre 1963, ce qui porte l'encours total des prêts à 5,8 milliards à fin juin 1963.

Les tendances inflationnistes.

Divers commissaires interrogent le Ministre des Finances sur les mesures qu'il envisage de mettre en œuvre pour contrecarrer les tendances inflationnistes.

Tout le monde est convaincu, note un commissaire, de la tendance inflatoire qui se manifeste. Il convient de noter qu'il ne s'agit pas uniquement d'une inflation monétaire, mais également de tensions qui se manifestent dans le domaine de la production.

Des mesures sont donc à prendre. On ne peut, en effet, espérer que la situation s'améliorera spontanément.

— Quelles sont les mesures que le Gouvernement compte prendre afin de mettre fin à l'emballement de la conjoncture ?

— Quel rôle est dévolu au budget actuel dans le cadre de la lutte contre les tendances inflatoires ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Les éléments de hausse sont de nature à déclencher par eux-mêmes, les mécanismes stabilisateurs et à constituer un frein à l'emballement exagéré de la conjoncture.

Cette action automatique a été complétée par le récent relèvement du taux d'escompte, moyen traditionnel d'action conjoncturelle, ainsi que par les autres mesures déjà décrites par le Ministre des Finances en réponse à la question qui lui a été posée relativement au problème des prix.

En fonction des résultats qui produiront ces mesures, le Gouvernement appréciera s'il y a lieu de recourir à d'autres moyens d'action.

Par sa politique budgétaire, le Gouvernement entend exercer une action modératrice sur l'évolution de la conjoncture.

L'ensemble des budgets des pouvoirs publics (pouvoir central, pouvoirs locaux et sécurité sociale) aura en 1964 un effet moins grand sur l'économie qu'en 1963. En effet :

- la contribution des pouvoirs publics au produit national brut n'augmentera que de 6,3 % en valeur contre 9 % en 1963;
- le total des dépenses courantes augmentera de 4,6 % en 1964 contre 9,4 % en 1963;
- l'épargne publique, estimée à 1,5 milliard en 1963 est évaluée à 5,9 milliards en 1964.

In het bouwbedrijf moeten selectieve maatregelen worden genomen; men overweegt geenszins de bouw van volkswoningen of industriële gebouwen te beperken. Doch in de andere sectoren zijn beperkingen noodzakelijk : voor zijn part heeft de Staat zijn programma tot oprichting van gebouwen ingekrompen.

Er bestaat ook een klassiek middel om een oplopende conjunctuur tegen te gaan, namelijk de verhoging van de discontovoet van de Nationale Bank.

Bijzondere maatregelen worden verder onderzocht om bepaalde financieringsinstellingen, die kapitalen verzamelen en kredieten toestaan buiten de traditionele kaders, aan een toezicht te onderwerpen.

Ten slotte zullen maatregelen worden genomen om het stelsel van de persoonlijke leningen, dat zich aanzienlijk heeft uitgebreid, te reglementeren : er werd voor 1,8 miljard aan dergelijke leningen geplaatst tijdens het eerste semester 1963, zodat de lopende persoonlijke leningen einde juni 1963 in totaal 5,8 miljard bedragen.

Inflatoire tendensen.

Verscheidene leden vragen welke maatregelen de Minister van plan is te nemen om het inflatiegevaar tegen te gaan.

Iedereen is ervan overtuigd, aldus een lid, dat een inflatoire tendens zich aftekent. Hierbij valt op te merken dat er niet alleen een geldinflatie aan de gang is, maar dat er ook spanningen optreden in de produktie.

Er dienen dus maatregelen te worden genomen. Men kan immers niet verwachten dat de toestand vanzelf verbetert.

— Welke maatregelen denkt de Regering te nemen om de oplopende conjunctuur af te remmen ?

— In welke mate wordt de huidige begroting betrokken bij het bestrijden van de inflatoire tendensen ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

De hausseverwekkende factoren zijn van die aard dat zij automatisch het stabilisatiesysteem in werking brengen en een rem zetten op een al te hoog oplopende conjunctuur.

Ter aanvulling van die automatische reactie is onlangs, als traditioneel middel tot conjunctuurbeheersing, de discontovoet verhoogd en zijn verder de andere middelen aangewend welke de Minister van Financiën reeds heeft uiteengezet in zijn antwoord op de vraag betreffende het prijsprobleem.

In het licht van de resultaten welke die maatregelen zullen opleveren, zal de Regering dan oordelen of nog andere actiemiddelen dienen te worden aangewend.

Door middel van haar budgettair beleid wil de Regering een matigende invloed op de evolutie van de conjunctuur uitoefenen.

De gezamenlijke begrotingen van de openbare besturen (centraal bestuur, plaatselijke besturen en sociale zekerheid) zullen een kleinere invloed hebben op de economie dan in 1963. Inderdaad :

- het aandeel van de openbare besturen in het bruto nationaal produkt zal slechts met 6,3 % toenemen tegenover 9,0 % in 1963;
- het totaal van de lopende uitgaven zal in 1964 met 4,6 % toenemen tegenover 9,4 % in 1963;
- de publieke spaargelden die in 1963 op 1,5 miljard waren geschat, worden voor 1964 op 5,9 miljard geraamd.

Pour le budget du Pouvoir central proprement dit, les considérations ci-après peuvent être émises :

- le budget ordinaire proposé pour 1964 accuse une augmentation de 4 milliards par rapport au budget ajusté de 1963; cette augmentation comporte pour plus d'un milliard d'amortissement de la dette publique (les crédits supplémentaires, sollicités en 1963 étaient surtout imputables à la revalorisation de la fonction publique et aux conséquences de l'hiver, facteurs qui ne joueront plus en 1964);
- l'amélioration de certaines prestations sociales (pensions, allocations familiales) va de pair avec un relèvement des cotisations dans le secteur qui assure le financement des avantages;
- rationalisation dans l'enseignement, ce qui permettra de limiter l'expansion des dépenses;
- le dégrèvement des impôts sur le revenu en faveur des redevables de condition modeste mettra à la disposition de ceux-ci un pouvoir d'achat supplémentaire d'environ 400 millions; cet aspect expansionniste du budget est neutralisé par l'instauration d'une taxe sur les appareils automatiques de divertissement;
- les travaux publics seront étalés de façon à ne pas susciter des tensions supplémentaires dans l'industrie de la construction; le principe selon lequel les adjudications, dont les prix excèdent de 8 % le niveau de l'année antérieure, sont écartées, constitue un facteur supplémentaire de lutte contre l'inflation.

In verband met de begroting van het eigenlijke Centraal Bestuur, kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt :

- vergeleken met de aangepaste begroting voor 1963 is de voor 1964 voorgestelde gewone begroting met 4 miljard toegenomen; in deze stijging dient meer dan één miljard voor de aflossing van de Rijksschuld te worden begrepen (de voor 1963 aangevraagde bijkredieten hadden vooral betrekking op de herwaardering van het openbaar ambt en op de gevolgen van de winter; beide zullen in 1964 geen rol meer spelen;
- de verhoging van sommige sociale uitkeringen (pensioenen, kinderbijslag) gaat samen met de verhoging van de bijdragen in de sector die voor de financiering van deze voordelen instaat;
- het onderwijs zal worden gerationaliseerd, wat de stijging van de uitgaven zal beperken;
- de vermindering van de inkomstenbelasting ten voordele van de belastingplichtigen met bescheiden inkomsten zal ter beschikking van dezen 400 miljoen stellen, waardoor hun koopkracht zal worden vergroot; tegenover dit op expansie gericht aspect van de begroting staat de invoering van een belasting op de automatische ontspanningstoestellen;
- de openbare werken zullen zo worden gespreid dat toenemende spanningen in het bouwbedrijf worden vermeden; het beginsel volgens hetwelk de aanbestedingen die 8 % hoger liggen dan het peil van het vorige jaar, niet in aanmerking zullen worden genomen, is een factor te meer ter bestrijding van de inflatie.

IV. — Questions et réponses.

Le budget économique.

Pourquoi le budget économique n'a-t-il pas encore été distribué ? Est-il convenable que la Commission n'ait pas été mise en possession du budget économique national, sur la base duquel ont été déterminées les recettes présumées ainsi que les limites qu'il convenait de fixer au budget des dépenses ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Ce document a dû être revu dans certaines de ses parties pour tenir compte des tout récents développements de l'évolution conjoncturelle.

L'Exposé général, page 10, expose les données de base du budget économique sur lesquelles le budget général de l'Etat a été établi.

Le budget économique pour 1964 sera soumis aux Chambres dans quelques jours.

L'établissement de taxes compensatoires et des droits d'accises en rapport avec la réduction des droits de douane prévue par le Traité de Rome.

Les Gouvernements des pays du Marché Commun n'ont-ils pas une fâcheuse tendance d'établir des taxes compensatoires et des droits d'accises en rapport avec la réduction des droits de douane prévue par le Traité de Rome, ce qui limite considérablement ou même neutralise les avantages qui doivent résulter de l'abandon des droits de douane prévu par le Traité de Rome ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

A l'encontre des droits de douane, les taxes compensatoires et les droits d'accises ne comportent aucun élément discriminatoire dans la concurrence internationale.

La suppression progressive des droits de douane prévue par le Traité de Rome n'est nullement incompatible avec un système de taxes compensatoires. Le même Traité de Rome, en son article 97, prévoit d'ailleurs que les Etats-membres qui perçoivent la taxe sur le chiffre d'affaires d'après le système de la taxe cumulative en cascade, peuvent établir, sur les produits importés, des taxes compensatoires dont l'effet est de frapper ces produits d'une charge fiscale égale à celle qui pèse sur les produits nationaux similaires.

Ces taxes compensatoires tendent donc à établir une stricte égalité au point de vue fiscal entre les produits importés et les produits indigènes. Leur établissement est sans rapport aucun avec les réductions progressives des droits de douane.

Il en est de même des droits d'accises; ils sont dus aussi bien sur les produits importés que sur les produits fabriqués dans le pays.

L'évolution du budget 1962.

Dans une étude qu'un commissaire a consacrée à l'évolution du budget 1962, en mars 1962, il estimait :

- 1° que le budget 1962 était en déficit,
- 2° que le rythme d'endettement de l'Etat s'accroissait,
- 3° que le patrimoine de l'Etat diminuait.

IV. — Vragen en antwoorden.

De economische begroting.

Waarom werd de economische begroting nog niet rondgedeeld ? Is het verantwoord dat de Commissie nog niet in het bezit werd gesteld van de nationale economische begroting, waarop de ontvangstramingen alsmede de maxima inzake uitgaven zijn gebaseerd ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Bepaalde delen van dit stuk dienden te worden herzien om rekening te houden met de allerjongste wijzigingen in het conjunctuurverloop.

Op bladzijde 10 van de Algemene Toelichting vindt men de basisgegevens van de economische begroting, die hebben gediend voor het opmaken van de algemene Rijksbegroting.

De economische begroting voor 1964 zal over enkele dagen aan het Parlement worden voorgelegd.

Vestiging van compensatietaksen en van de accijnzen in verband met de bij het Verdrag van Rome bepaalde vermindering van de douanerechten.

Hebben de Regeringen van de landen van de Gemeenschappelijke Markt niet de jammerlijke neiging om compensatietaksen en accijnzen in te voeren in overeenstemming met de bij het Verdrag van Rome bepaalde vermindering van de douanerechten, wat in belangrijke mate de voordelen beperkt of ongedaan maakt die uit de door het Verdrag van Rome bepaalde afschaffing van de douanerechten zou moeten voortvloeien ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

In tegenstelling met de douanerechten, houden de compensatietaksen en de accijnzen geen discriminatoir bestanddeel in voor de internationale concurrentie.

De door het Verdrag van Rome bepaalde geleidelijke afschaffing van de douanerechten kan zeer goed samengaan met het invoeren van een stelsel van compensatietaksen. Ditzelfde Verdrag van Rome bepaalt overigens in zijn artikel 97 dat de Lid-Staten die de omzetbelasting heffen volgens het cumulatieve « cascade »-stelsel, op ingevoerde produkten compensatietaksen mogen heffen waarvan de last overeenstemt met die welke op gelijksoortige nationale produkten worden geheven.

Deze compenserende belastingen hebben dus ten doel een volstrekte gelijkheid, van fiscaal standpunt uit, in te voeren tussen de ingevoerde produkten en de binnenlandse produkten. De vestiging ervan vertoont geen enkel verband met de geleidelijke verminderings van de douanerechten.

Dit is eveneens het geval voor de accijnzen; zij zijn verschuldigd zowel op ingevoerde produkten als op produkten die in het land gefabriceerd worden.

Evolutie van de begroting voor 1962.

In een studie die hij, in maart 1962, aan de evolutie van de begroting wijdde, was een Commissielid de mening toegedaan :

- 1° dat de begroting 1962 een tekort vertoonde,
- 2° dat het ritme van de schuldenlast van de Staat zou aangroeien,
- 3° dat het Staatspatrimonium verminderde.

Si la première de ces conclusions ne s'est pas vérifiée, les deux dernières se sont réalisées. Qu'en pense le Ministre ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Le rythme d'accroissement de la dette publique s'est, au contraire, ralenti en 1962 par rapport à celui des années antérieures.

Depuis 1962, le compte des opérations courantes de l'Etat — et des pouvoirs publics en général — accuse un solde positif.

Projet de loi instaurant une taxe sur les appareils automatiques de divertissement.

1. Comment seront répartis les 180 millions qui sont remis *in globo* aux provinces et aux communes ?

2. Quel est actuellement le produit des taxes provinciales et communales sur ces appareils automatiques ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

1. Le projet de loi prévoit que la répartition se fera à l'intervention du Ministre de l'Intérieur et selon un système de répartition qui sera fixé par arrêté royal.

2. Les provinces perçoivent actuellement 35 100 000 francs et les communes 42 000 000 de francs.

La statistique relative aux communes ne mentionne cependant pas les communes de moins de 5 000 habitants.

On peut admettre que dans de telles communes il n'est pas perçu de taxes importantes.

Le contentieux fiscal.

Quel est le contentieux fiscal sur le plan administratif ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Le nombre de réclamations examinées par l'Administration a évolué comme suit :

Zo de eerste van deze gevolgtrekkingen niet werd bewaardheid, is zulks wel het geval voor de twee laatsten. Wat denkt de Minister daarover ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Het groeitempo van de Rijksschuld vertraagde integendeel in 1962 ten opzichte van dat van de vorige jaren.

Sedert 1962, sluit de rekening van de gewone geldverrichtingen van de Staat — en van de openbare besturen in 't algemeen — met een batig saldo.

Inzake wetsontwerp taxatie van automatische ontspanningstoestellen.

1. Hoe zal de verdeling gebeuren van de 180 miljoen die aan de provincies en gemeenten *in globo* wordt overgemaakt ?

2. Welke is de opbrengst thans van de provincie- en gemeentebelastingen op die automatische toestellen ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

1. Het wetsontwerp bepaalt dat de verdeling zal gebeuren door tussenkomst van de Minister van Binnenlandse Zaken en volgens een omslagstelsel dat bij koninklijk besluit zal worden vastgelegd.

2. De provincies ontvangen thans 35 100 000 frank en de gemeenten 42 000 000 frank.

De statistiek betreffende de gemeenten vermeldt echter niet de gemeenten met minder dan 5 000 inwoners.

Men mag veronderstellen dat in dergelijke gemeenten geen belangrijke taksen worden geheven.

Fiscale geschillen.

Hoe staat het met de fiscale geschillen op het administratieve vlak ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Het aantal door de Administratie behandelde bezwaarschriften evolueerden als volgt :

Affaires en suspens — Hangende zaken		Affaires introduites — Ingediende zaken		Affaires traitées — Afgehandelde zaken	
Au 1 ^{er} janvier 1959. — Op		En 1959. — In 1959 ...	123 621	En 1959. — In 1959 ...	121 585
1 januari 1959	14 031				
Au 1 ^{er} janvier 1960. — Op		En 1960. — In 1960 ...	125 459	En 1960. — In 1960 ...	109 697
1 januari 1960	16 067				
Au 1 ^{er} janvier 1961. — Op		En 1961. — In 1961 ...	112 498	En 1961. — In 1961 ...	96 455
1 januari 1961	15 762				
Au 1 ^{er} janvier 1962. — Op		En 1962. — In 1962 ...	118 637	En 1962. — In 1962 ...	100 226
1 januari 1962	16 043				
Au 1 ^{er} janvier 1963. — Op		Du 1 ^{er} janvier au 30 sep-		Du 1 ^{er} janvier au 30 sep-	
1 januari 1963	18 411	tembre 1963. — Van		tembre 1963. — Van	
Au 30 septembre 1963. —		1 januari tot 30 septem-		1 januari tot 30 septem-	
Op 30 september 1963 ...	24 725	ber 1963	102 023	ber 1963	77 298

Le contentieux judiciaire.

Juridische geschillen.

	Du 1.I.1960 au 31.XII.1960 Van 1.I.1960 tot 31.XII.1960	Du 1.I.1961 au 31.XII.1961 Van 1.I.1961 tot 31.XII.1961	Du 1.I.1962 au 31.XII.1962 Van 1.I.1962 tot 31.XII.1962	Du 1.I.1963 au 31.X.1963 Van 1.I.1963 tot 31.X.1963
Affaires faisant l'objet de recours devant la Cour d'appel. — <i>Zaken waartegen beroep is ingesteld bij het Hof van beroep</i>	932	677	683	560
Affaires soumises à la Cour de cassation. — <i>Zaken aanhangig bij het Hof van cassatie</i>	167	166	154	135
Affaires faisant l'objet de renvois en Cour d'appel. — <i>Zaken die het voorwerp uitmaken van een verwijzing naar het Hof van beroep</i>	54	18	28	26

Les nouvelles dispositions fiscales.

Les contrôleurs des contributions sont-ils à même de renseigner le public sur les nouvelles dispositions fiscales ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Evidemment oui. L'Administration centrale veille à ce qu'il en soit ainsi par la diffusion d'instructions et de circulaires, par des articles publiés dans le *Bulletin des Contributions*, par des réunions d'information du cadre de direction.

Le dernier cahier de la Cour des Comptes.

Ne serait-il pas souhaitable que la sous-commission des Finances se saisisse du dernier cahier d'observations de la Cour des Comptes ?

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Les inspecteurs des Finances ont été chargés de faire rapport sur les problèmes soulevés dans le dernier cahier d'observations de la Cour des Comptes. Si la Commission des Finances le désire, je pourrai lui faire part des résultats de l'enquête que j'ai prescrite et les questions soulevées pourraient alors faire l'objet d'une discussion.

Les crédits de subventionnement.

Quelle est l'évolution, au cours des dernières années, des crédits de subventionnement en distinguant ceux-ci d'après leur destination ?

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Les renseignements demandés figurent dans l'Exposé général du budget de chaque exercice : en crédits pour l'année du millésime de ce document et en crédits ajustés pour les deux exercices précédents.

Les données rassemblées dans le tableau que voici sont fournies par l'addition des crédits de chacune des rubriques des tableaux publiés dans les exposés généraux de 1960 à 1964.

La distinction entre subvention à caractère économique et subvention à caractère social est souvent difficile à établir autrement que par convention.

De nieuwe bepalingen op fiscaal gebied.

Kunnen de controleurs van belastingen het publiek inlichten over de nieuwe bepalingen op fiscaal gebied ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Natuurlijk kunnen zij dat. Het Hoofdbestuur zorgt ervoor dat zulks geschiedt door het verspreiden van onderrichtingen en omzendbrieven, door de publicatie van artikelen in het *Bulletin der Belastingen*, door voorlichtingsvergaderingen ten behoeve van het leidend kader.

Het laatste boek van het Rekenhof.

Is het niet wenselijk dat de subcommissie voor de Financien een onderzoek zou wijden aan het laatste boek met opmerkingen van het Rekenhof ?

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

De inspecteurs van Financien kregen tot opdracht verslag uit te brengen over de problemen, die in het laatste boek met opmerkingen van het Rekenhof te berde werden gebracht. Indien de Commissie voor de Financien daartoe de wens uitspreekt, zal ik haar in kennis stellen met de resultaten van het door mij voorgeschreven onderzoek en de opgeworpen vraagstukken zouden alsdan kunnen worden besproken.

Subsidiëringskredieten.

Hoe verliep de evolutie van de subsidiëringskredieten tijdens de jongste jaren, volgens de onderscheiden bestemming welke zij kregen ?

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

De gevraagde inlichtingen zijn te vinden in de Algemene Toelichting bij de begroting voor elk dienstjaar : met betrekking tot de kredieten voor het jaar dat als jaartal op bedoeld stuk voorkomt en met betrekking tot de aangepaste kredieten voor de vorige twee dienstjaren.

De in onderstaande tabel bijgebrachte gegevens zijn bekomen door het optellen van de kredieten onder elk van de rubrieken die in de tabellen in de algemene toelichtingen van 1950 tot 1964 zijn verschenen.

Het onderscheid tussen een toelage van economische en een toelage van sociale aard is vaak moeilijk te maken en louter conventioneel.

Sous l'angle de l'utilisation des crédits par les tiers bénéficiaires, on peut, selon le point de vue auquel on se place, estimer devoir ranger dans l'un ou dans l'autre de ces domaines, certaines interventions de l'Etat.

Met betrekking tot de aanwending van de kredieten door derden kan men van oordeel zijn dat bepaalde Staats-toelagen, al naar het standpunt dat men inneemt, in een van die categorieën dient ondergebracht.

Evolution des principales interventions en faveur de tiers.

(En millions de francs.)

Evolutie van de voornaamste subsidies voor derden.

(In miljoenen frank.)

	1960	1961	1962	1963	1964
I. — Interventions de nature économique : — <i>Tussenkomsten van economische aard :</i>					
1. Interventions de caractère général. — <i>Tussenkomsten van algemene aard</i>	641,6	1 058,7	1 130,4	1 299,0	1 345,4
2. Interventions pour l'expansion économique. — <i>Tussenkomsten voor de economische expansie</i> ...	502,0	734,4	888,1	661,9	805,1
3. Interventions en faveur d'industries particulières. — <i>Tussenkomsten aan bijzondere nijverheden</i>	1 236,3	932,3	691,5	611,2	448,8
4. Interventions en faveur de l'agriculture. — <i>Tussenkomsten voor de landbouw</i>	619,5	722,6	841,7	934,9	1 046,9
Totaux. — <i>Totalen</i>	2 999,4	3 448,0	3 551,7	3 507,0	3 646,2
II. — Interventions de caractère social : — <i>Tussenkomsten op sociaal gebied :</i>					
1. Pensions. — <i>Pensioenen</i>	7 308,5	7 079,2	8 834,8	9 383,1	9 933,1
2. Sécurité sociale. — <i>Sociale zekerheid</i>	5 636,9	5 608,3	5 758,8	6 177,7	7 190,4
3. Avantages sociaux. — <i>Sociale voordelen</i>	1 132,9	1 189,2	1 232,1	1 248,1	1 163,7
4. Assistance sociale. — <i>Maatschappelijke bijstand</i> ...	3 029,6	3 064,8	3 153,9	3 268,8	1 675,8
5. Politique de l'emploi. — <i>Politiek van tewerkstelling</i>	4 560,3	2 988,0	2 177,7	2 587,6	2 036,3
6. Logement. — <i>Huisvesting</i>	1 874,5	1 569,6	1 580,9	1 691,1	1 694,6
7. Politique de santé. — <i>Gezondheidspolitiek</i>	649,2	683,8	714,2	837,0	1 302,8
Totaux. — <i>Totalen</i>	24 191,9	22 182,9	23 452,4	25 193,4	24 996,7
III. — Interventions pour le fonctionnement d'organismes publics d'exploitation dans le domaine des transports et communications. — <i>Tussenkomsten in de werking van openbare exploitatieorganismen op het gebied van vervoer en verkeer</i>	4 968,3	3 804,7	3 950,2	4 701,2	4 647,9
IV. — Interventions pour les provinces et les communes. — <i>Tussenkomsten voor provincies en gemeenten</i>	8 939,1	9 283,2	9 462,4	9 609,6	10 043,9
V. — Autres interventions (principalement pour la Caisse autonome des dommages de guerre). — <i>Andere tussenkomsten (hoofdzakelijk voor de Zelfstandige Kas voor oorlogsschade)</i>	1 836,9	1 776,9	2 158,0	1 706,9	1 399,5
VI. — Interventions au profit d'organismes internationaux. — <i>Tussenkomsten ten bate van internationale instellingen</i> ...	1 130,2	1 480,6	1 432,4	1 650,8	1 014,0
Totaux généraux. — <i>Algemene totalen</i>	44 065,8	41 976,3	44 007,1	46 368,9	45 748,2

Le nouveau statut fiscal de la Banque Nationale.

Y a-t-il une convention nouvelle advenue entre le Ministre des Finances et la Banque Nationale, allouant à celle-ci un intérêt sur la partie du plafond de 2,5 milliards en compensation de ce que la Banque Nationale est désormais soumise à taxation suite à la réforme fiscale ?

Het nieuwe belastingstatuut van de Nationale Bank.

Werd er tussen de Minister van Financiën en de Nationale Bank een nieuwe overeenkomst gesloten waarbij aan deze laatste een interest wordt toegekend op het gedeelte van het grensbedrag van 2,5 miljard, om er de Nationale Bank voor te vergoeden dat zij, ingevolge de fiscale hervorming, voortaan zal worden belast ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

La Convention signée le 1er février 1963 par la Banque Nationale et le Ministre des Finances prévoit :

1° que le taux d'escompte sera appliqué à la première tranche de 2 465 millions des avances de la Banque Nationale au Trésor, tranche qui, avant cette Convention, était immunisée;

2° que le Trésor accordera une allocation forfaitaire de 34 millions pour l'entretien de la circulation fiduciaire.

Ces avantages gratuits dont bénéficiait le Trésor s'expliquaient par le fait que les revenus de la Banque Nationale jouissaient d'un statut fiscal particulièrement avantageux.

La réforme des impôts directs a eu pour conséquence de soumettre les revenus de la Banque Nationale au droit commun applicable aux revenus des sociétés. Il s'imposait, dès lors, de revoir les avantages gratuits dont le Trésor bénéficiait.

Le problème de la conversion de la rente publique.

Le désordre qui préside actuellement dans la composition de la dette publique : multiplicité d'emprunts de types différents, n'interdit-il pas au Fonds des rentes de mener une politique rationnelle d'« open-market » ou même, simplement, de régularisation de la dette ? N'arrive-t-il pas que le Fonds des rentes ne dispose pas du papier nécessaire pour servir les demandes dans les différents compartiments ? Bref, le problème de la conversion de la dette publique ne se pose-t-il pas ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

En ce qui concerne les conditions d'emprunt, il est pratiquement impossible d'envisager le maintien de taux uniformes en raison des fluctuations du taux d'intérêt sur le marché de l'argent et des capitaux. La Trésorerie s'efforce néanmoins d'emprunter par grosses masses suivant un même type d'emprunt.

L'augmentation des charges de l'emprunt d'assainissement monétaire.

Comment le Ministre des Finances explique-t-il le fait que les charges de l'Emprunt d'Assainissement Monétaire augmentent en 1964, de 69,7 millions par rapport à 1963 ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Les comptes de l'assainissement monétaire ont été libérés annuellement, à partir de 1952 jusqu'en 1961, par l'émission d'obligations de l'assainissement monétaire. Cette libération s'effectuait à raison de 1/10 par an environ. Elle n'était pas identique chaque année : c'est ainsi que la tranche libérée en 1957 était de 1 861 millions, tandis que celle de 1958 se montait à 2 065 millions.

Chaque tranche est amortie en deux ans.

Au 1er janvier 1964 les numéros pairs de la tranche libérée en 1957 seront amortis (montant nominal de 930 millions); au 1er janvier 1965 les numéros impairs de la tranche libérée en 1958 seront remboursés (1 032 millions).

L'augmentation de 69,7 millions de ce crédit en 1964 représente le solde entre, d'une part, l'augmentation de 102 302 000 francs de la dotation d'amortissement et, d'autre part, la réduction de l'intérêt de 32 568 410 francs (3,5 % de 930 526 000 francs, remboursés le 1er janvier 1964).

Antwoord van de heer Minister Dequae.

De Overeenkomst van 1 februari 1963 tussen de Nationale Bank en de Minister van Financiën bepaalt :

1° dat de discontovoet zal worden toegepast op de eerste tranche, groot 2 465 miljoen, van de voorschotten van de Nationale Bank aan de Schatkist; vóór genoemde Overeenkomst was die tranche vrijgesteld;

2° dat de Schatkist een forfaitaire vergoeding van 34 miljoen zal verlenen voor het in stand houden van de bankbiljettencirculatie.

Deze kosteloze voordelen, welke de Schatkist vroeger genoot, waren te verklaren door de bijzonder gunstige fiscale behandeling van de inkomsten der Nationale Bank onder de oude regeling.

De hervorming van de directe belastingen heeft met zich gebracht dat de inkomsten van de Nationale Bank onderworpen zijn aan de inkomstenbelasting geldend voor alle vennootschappen. De kosteloze voordelen welke de Schatkist genoot, dienden derhalve te worden herzien.

Het probleem van de conversie der openbare rente.

Heeft de huidige wanorde in de samenstelling van de Rijksschuld — talrijke leningen van uiteenlopende soort — niet tot gevolg dat het Rentefonds geen rationeel « open-market »-beleid kan voeren of zelfs eenvoudig een beleid tot regularisatie van de schuld ? Komt het niet voor dat het Rentefonds niet over voldoende effecten beschikt om de vraag naar de verschillende soorten te kunnen beantwoorden ? Kortom, stelt zich niet een probleem van conversie der openbare schuld ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Wat de leningsvoorwaarden betreft is het praktisch onmogelijk het behoud van eenvormige rentevoeten te overwegen wegens de schommelingen van deze laatste op de geld- en kapitaalmarkt. Doch de Thesaurie legt er zich op toe leningen voor aanzienlijke bedragen aan te gaan volgens een zelfde voorwaardentype.

Verhoging van de lasten van de Muntsaneringslening.

Hoe verklaart de Minister dat de lasten van de Muntsaneringslening in 1964 69,7 miljoen hoger liggen dan in 1963 ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

De Muntsaneringsrekeningen werden jaarlijks, vanaf 1952 tot 1961, gedelgd door de uitgifte van obligaties van de Muntsanering. Deze delging geschiedde naar rato van ongeveer 1/10 per jaar. Deze delging was niet identiek ieder jaar : aldus bedroeg de in 1957 gedelgde tranche 1 861 miljoen, terwijl de delging in 1958 2 065 miljoen bedroeg.

Iedere tranche wordt afgelost in twee jaar.

Op 1 januari 1964 zullen de even nummers van de in 1957 gedelgde tranche worden afgelost (nominaal 930 miljoen); op 1 januari 1965 worden de even nummers van de tranche die in 1958 werd gedelgd terugbetaald (1 032 miljoen).

De verhoging van dit krediet voor 1964 met 69,7 miljoen frank vertegenwoordigt het saldo tussen de verhoging van de aflossingsdotatie met 102 302 000 frank en de vermindering van de interest met 32 568 410 frank (3,5 % op 930 526 000 frank terugbetaald op 1 januari 1964).

La détention de fonds publics par les parastataux.

Est-il normal que les parastataux détiennent en portefeuille des fonds publics pour des montants importants ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Le fait que les parastataux placent leurs moyens de trésorerie en fonds publics est absolument normal. Ces placements, non seulement sont conformes à leurs statuts, mais ils offrent en outre une sécurité absolue ainsi que toute garantie de mobilisation.

Ces organismes sont en réalité le prolongement de l'Etat; leurs opérations jouissent du privilège de la garantie de l'Etat. Il est normal, en contrepartie, qu'ils utilisent leurs disponibilités en placements provisoires et rémunérés en fonds publics.

La liquidation des dommages de guerre.

Comment se propose-t-on de financer les dépenses nouvelles qui résulteront inévitablement du règlement définitif de la question des dommages de guerre aux biens privés ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Les crédits prévus au budget de 1964 s'élèvent à 1 340 millions. Ils couvrent l'intégralité des besoins tels que la Caisse autonome de dommages de guerre les a évalués.

L'impôt spécial sur les bénéfices résultant de la fourniture et de prestations à l'ennemi.

A la page 105 du budget des Voies et Moyens, article 405-1, il est fait mention d'un montant non apuré de 824 millions afférent à l'impôt spécial sur les fournitures et prestations à l'ennemi.

Le budget prévoit des recettes probables de 98 millions et des dégrèvements de 80 millions.

Quelles sont les prévisions en matière de perception, et comment cette évaluation a-t-elle été faite ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Les cotisations restantes à l'impôt spécial ou bien sont dues par des contribuables qui sont pour la plupart indigents, ou bien il s'agit de cotisations contestées et dont la Cour d'appel est saisie, ou bien il s'agit de cotisations établies d'office au nom de personnes qui sont introuvables actuellement (elles ont quitté le pays, sont biffées d'office, etc.).

L'Administration met tout en œuvre pour pouvoir apurer ces cotisations le plus rapidement possible.

Les recettes probables ont été déterminées sur la base des recettes pour 1963 d'après une évaluation faite par les fonctionnaires du département intéressé. Le même processus a été suivi pour les dégrèvements éventuels.

La même réponse peut être faite dans le cas de l'article 405-2, où il s'agit de l'impôt extraordinaire sur les bénéfices exceptionnels.

La politique de la jeunesse.

On nous annonce des dépenses fixes résultant de la possibilité de détacher comme dirigeants de jeunesse des membres de l'enseignement, de permettre à des dirigeants de faire en somme une carrière dans des mouvements de

Het bezit van overheidsfondsen door parastatale instellingen.

Is het normaal dat de parastatale instellingen hoge bedragen in overheidsfondsen in portefeuille hebben ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Het beleggen door de parastatale instellingen van hun liquide middelen in overheidsfondsen, is volstrekt normaal. Deze beleggingen stroken niet alleen met hun statuten maar zij bieden bovendien een volstreekte veiligheid en alle waarborg van mobilisatie.

Die instellingen zijn feitelijk een verlengstuk van de Staat; hun verrichtingen hebben het voorrecht de Staatsgarantie te genieten. Daartegenover is het normaal dat zij hun liquide middelen voor tijdelijke produktieve beleggingen in overheidsfondsen aanwenden.

Vereffening van de oorlogsschade.

Op welke wijze is men van plan te voorzien in de financiering van de nieuwe uitgaven, die onvermijdelijk zullen voortvloeien uit de definitieve regeling van het vraagstuk van de oorlogsschade aan private goederen ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

Op de begroting voor 1964 zijn kredieten ten belope van 1 340 miljoen uitgetrokken. Daarmede kunnen de behoeften, zoals die door de Autonome Kas voor Oorlogsschade werden geraamd, volledig worden gedekt.

Speciale belasting op de winsten voortvloeiend uit leveringen en prestaties aan de vijand.

Bladzijde 105 van de Rijksmiddelenbegroting vermeldt onder artikel 405-1 een niet aangezuiverd bedrag van 824 miljoen inzake speciale belasting op leveringen en prestaties aan de vijand.

De begroting voorziet in een vermoedelijke ontvangst van 98 miljoen, en verminderingen van 80 miljoen.

Welke zijn de vooruitzichten inzake inning en hoe werd die raming gedaan ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

De resterende aanslagen in de speciale belasting zijn ofwel verschuldigd door belastingplichtigen die grotendeels onvermogen zijn ofwel gaat het over aanslagen die betwist zijn en hangend zijn voor het Hof van beroep, ofwel gaat het over aanslagen van ambtswege gevestigd op naam van personen die voor de belastingen thans onvindbaar zijn (zij hebben het land verlaten, zijn van ambtswege geroyeerd, enz.).

De Administratie stelt alles in het werk om zo spoedig mogelijk die aanslagen te kunnen aanzuiveren.

De vermoedelijke ontvangsten werden opgemaakt aan de hand van ontvangsten gedaan gedurende het jaar 1963 en volgens een schatting die door de ambtenaren van het betrokken departement werd gedaan. Hetzelfde wat betreft de eventuele verminderingen.

Een zelfde antwoord mag worden gegeven wat artikel 405-2 betreft, waar het gaat over de extra-belasting op exceptionele winsten.

Jeugdbeleid.

Men kondigt ons aan dat vaste uitgaven zullen worden gedaan om het mogelijk te maken dat leden van het onderwijzend personeel als jeugdleiders te werk gesteld worden, dat leiders in zekere zin carrière kunnen maken in jeugd-

jeunesse ou dans des mouvements d'adultes, d'aider les communes à édifier des maisons de jeunesse et des maisons de culture par une intervention de l'Etat de l'ordre de 90 %. Mais où sont les crédits ?

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Jusqu'à présent aucune décision n'a été prise dans le sens indiqué par l'honorable membre. La question est à l'étude. Aucun crédit spécial n'a été prévu au budget ordinaire de l'Etat. Le budget extraordinaire comporte un premier crédit pour l'édification de deux maisons de jeunesse, une dans chaque région linguistique.

L'Education nationale et la Culture.

Au budget de l'Education nationale et de la Culture 1963, la revalorisation est prévue pour 1,5 milliard et la revision structurelle pour un milliard. Que vise concrètement ce milliard ?

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Il est inexact que les crédits supplémentaires de 1963 comportent une augmentation structurelle de 1 milliard. En effet, il résulte du tableau figurant aux pages 64 et 65 de l'Exposé général que l'augmentation du budget 1963 par rapport au budget voté est de 1 558 millions. Or, la revalorisation intervient dans ce chiffre pour 1 500 millions environ. Il est donc permis d'écrire que les crédits de 1963 ont été établis correctement et sans marge d'erreur appréciable. Seule l'incidence de la revalorisation de la fonction publique, dont le coût exact ne pouvait être prévu à l'époque, est venu bouleverser les prévisions initiales.

La Santé publique.

Au budget de la Santé publique (1er feuillet 1963) sont prévus 150 millions dont 130 pour les C.A.P. (distribution de secours); 30 millions sont prévus pour l'hôpital universitaire de Louvain. Mais il y a aussi un problème à Liège, qui n'est pas réglé.

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Le projet de loi sur la réforme des hôpitaux, qui forme le prolongement de la loi sur le F.N.A.M.I., aura pour conséquence de doter les hôpitaux ordinaires et universitaires de ressources nouvelles importantes qui seront apportées par l'Etat et les organismes assureurs. La réalisation de cette politique est étalée sur plusieurs années. Elle permettra de consolider la situation financière des hôpitaux et d'améliorer la qualité des soins prestés aux malades. Elle déchargera également les communes de l'obligation d'intervenir dans le déficit des C.A.P. dans la mesure où celui-ci provient des hôpitaux. Les crédits prévus pour 1964 sont de l'ordre de 400 millions. Ils ne permettront pas d'atteindre, dès l'année prochaine, tous les objectifs visés. Une première et importante étape pourra cependant être franchie. Le Gouvernement peut légitimement s'en prévaloir.

Le chômage.

D'après l'Exposé général (p. 9), le nombre des chômeurs contrôlés était de 34 900 fin août 1963. Dans quelle proportion s'agit-il de chômeurs aptes au travail ? Ne

bewegingen of in bewegingen van volwassenen, dat de gemeenten zullen worden geholpen om tehuizen voor de jeugd, zomede culturele kringen op te richten met staats-subsidies gaande tot 90 %. Maar waar zijn de kredieten ?

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

Tot nog toe werd nog geen beslissing genomen in de zin als door het lid vermeld. De kwestie wordt nog onderzocht. Op de gewone Rijksbegroting is geen enkel speciaal krediet uitgetrokken. Op de buitengewone begroting is een eerste krediet ingeschreven voor de bouw van twee tehuizen voor jongeren, één in elk taalgebied.

Nationale Opvoeding en Cultuur.

De begroting van Nationale Opvoeding en Cultuur vermeldt 1,5 miljard voor de revalorisatie en één miljard voor de structurele herziening. Waarop heeft dit miljard eigenlijk betrekking ?

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

Het is niet juist dat de bijkredieten voor 1963 een structurele vermeerdering van één miljard bevatten. Immers, uit de op bladzijden 64 en 65 van de Algemene Toelichting voorkomende tabel blijkt dat de vermeerdering van de begroting 1963 tegenover de goedgekeurde begroting 1 558 miljoen bedraagt. Nu komt de revalorisatie in dit cijfer voor circa 1 500 miljoen in aanmerking. Derhalve mag men zeggen dat de kredieten voor 1963 correct opgesteld zijn en zonder noemenswaarde vergissingsmarge. Alleen de terugslag van de revalorisatie van het openbaar ambt — waarvan de kosten toen niet nauwkeurig voorzien konden worden — heeft de oorspronkelijke ramingen in de war gestuurd.

Volksgezondheid.

De begroting van Volksgezondheid (1ste bijblad 1963) heeft betrekking op 150 miljoen, waarvan 130 voor de C.O.O. (steunverlening). Hiervan zijn 30 miljoen bestemd voor het academisch ziekenhuis te Leuven. Aan het probleem dat te Luik rijst, is evenwel nog geen oplossing gegeven.

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

Door het wetsontwerp op de hervorming van de ziekenhuizen, dat het verlengstuk van de wet op het R.V.Z.I. vormt, zullen de gewone en academische ziekenhuizen de beschikking krijgen over aanzienlijke nieuwe geldmiddelen, die door het Rijk en de verzekeringsinstellingen zullen worden verschaft. Deze politiek zal over een periode van verscheidene jaren worden gespreid. Zij zal het mogelijk maken de financiële toestand van de ziekenhuizen te verstevigen en de verzorging van de zieken te verbeteren. Zij zal de gemeenten eveneens ontslaan van de verplichting tussen te komen in dat deel van het tekort van de C.O.O. hetwelk op rekening van de ziekenhuizen komt. Voor 1964 zijn kredieten ten belope van 400 miljoen uitgetrokken. Hiermede zullen niet alle doelstellingen reeds van volgend jaar af kunnen worden bereikt. Een eerste en belangrijke etappe zal evenwel kunnen worden afgelegd. De Regering kan hierop terecht fier zijn.

Werkloosheid.

Luidens de Algemene Toelichting (blz. 9) beliep het aantal gecontroleerde werklozen, einde augustus 1963, 34 900. In welke verhouding geldt het arbeidsgeschikte

faudrait-il pas appliquer aux chômeurs inaptes un régime différent, de façon à ne plus les faire figurer dans les statistiques du chômage ?

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Depuis plusieurs années déjà, les chômeurs reconnus inaptes ne sont plus repris dans les statistiques du chômage. L'Exposé général mentionne que leur nombre était en août 1963 de 25 000 unités.

Le remboursement d'avances récupérables par des organismes de la sécurité sociale.

Comment se propose-t-on de financer les dépenses nouvelles qui résulteront inévitablement de l'octroi d'allocations familiales aux handicapés, d'une part, et aux étudiants, d'autre part ?

Réponse de M. le Ministre Dequae.

Déjà en 1962 et 1963, l'Office national d'allocations familiales pour travailleurs salariés a remboursé au Trésor des avances accordées antérieurement et ayant le caractère d'avances remboursables.

Il en sera encore de même en 1964 et sans doute en 1965 après quoi les avances consenties auront été complètement remboursées.

Il en sera de même des avances consenties à l'ancien Fonds national d'Assurance maladie-invalidité. La nouvelle loi organique portant réforme de l'A.M.I. prévoit expressément ces remboursements selon un plan de dix ans.

Financement de notre réseau routier.

Les moyens classiques ne nous permettent pas de rattraper le retard considérable qui existe dans ce domaine. Dès lors, pourquoi l'idée de l'autoroute à péages est-elle systématiquement rejetée ?

Pareil système — dont on ne peut dire qu'il soit anti-démocratique ni incompatible avec la réglementation de la C.E.E. — représente plusieurs avantages. Non seulement l'intervention du Pouvoir central serait nulle, mais ce qui est plus, ce système constitue une source de bénéfices pour l'Etat. Il est vrai qu'actuellement il ne peut être question de charger le secteur privé d'un travail pareil, ceci afin de ne pas accroître la tension conjoncturelle.

Toutefois, rien n'empêche de prendre dès maintenant les mesures législatives nécessaires qui permettraient, si le besoin s'en faisait sentir, de confier la construction d'autoroutes à des entreprises privées.

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

La construction d'autoroutes à péages par des organismes privés a fait l'objet d'études approfondies par les administrations compétentes. Le principal obstacle à la réalisation d'un tel projet réside dans l'exiguïté du territoire et la densité de la population, qui ont pour résultat que nos autoroutes ne sont jamais très longues et comportent un très grand nombre de points d'accès qui devraient dans un système de péage être pourvus de bureaux de perception. Le principe de l'autoroute à péages ne doit pas être écarté, mais sa réalisation paraît difficile dans notre pays.

werklozen ? Dient men op de arbeidsongeschikte werklozen geen verschillende regeling toe te passen, zodat zij niet meer zouden voorkomen in de werkloosheidsstatistieken ?

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

Reeds sedert verscheidene jaren worden de als arbeidsongeschikt erkende werklozen niet meer vermeld in de statistieken betreffende de werkloosheid. De Algemene Toelichting vermeldt dat hun aantal, in augustus 1963, 25 000 eenheden bedroeg.

Terugbetaling van terugvorderbare voorschotten door de instellingen voor sociale zekerheid.

Hoe is men van zins de nieuwe uitgaven te financieren die zullen voortvloeien uit het verlenen van gezinsbijslagen, eensdeels aan de minder validen en, anderdeels, aan de jonge studenten ?

Antwoord van de heer Minister Dequae.

In 1962 en 1963 reeds betaalde de Rijksdienst voor gezinsbijslag voor werknemers aan de Schatkist de voorschotten terug welke vroeger waren toegekend en als terugvorderbare voorschotten beschouwd werden.

Dit zal eveneens het geval zijn in 1964 en waarschijnlijk ook in 1965; de toegestane voorschotten zullen alsdan volledig terugbetaald zijn.

Dit zal ook het geval zijn wat betreft de voorschotten die toegestaan werden aan de vroegere Rijksdienst voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit. De nieuwe organieke wet houdende hervorming van de V.Z.I. voorziet uitdrukkelijk in deze terugbetalingen, volgens een tienjarig plan.

Financiering van ons wegennet.

De klassieke middelen stellen ons niet in staat de aanzienlijke achterstand op dit gebied in te lopen. Waarom wordt dan het idee van een autoweg met wegenbelasting stelselmatig verworpen ?

Zulk een stelsel — waarvan men niet kan zeggen dat het ondemocratisch noch onverenigbaar is met de reglementering van de E.E.G. — biedt verscheidene voordelen. Niet alleen zou de tussenkomst van het centraal gezag onbestaande zijn, doch wat meer is: dit stelsel zou een bron van inkomsten zijn voor de Staat. Het is waar dat er thans geen sprake kan van zijn aan de privé-sector zulk een werk op te dragen, want dit zou de conjuncturele spanning vergroten.

Niets belet nochtans dat men van nu af reeds wetgevende maatregelen zou nemen die het mogelijk maken, indien dit nodig mocht blijken, de bouw van autowegen toe te vertrouwen aan private ondernemingen.

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

Het vraagstuk van de bouw van autowegen met wegenbelasting door private organismen werd grondig bestudeerd door de bevoegde besturen. De voornaamste hinderpalen voor de verwezenlijking van zulk ontwerp zijn de geringe oppervlakte van ons grondgebied en de dichtheid van de bevolking. Deze hebben tot gevolg dat onze autowegen nooit zeer lang zijn en een zeer groot aantal toegangspunten tellen. Met een stelsel van wegenbelasting zouden die toegangspunten van een ontvangstkantoor moeten voorzien worden. Het beginsel van de autoweg met wegenbelasting moet niet terzijde geschoven worden, doch de verwezenlijking ervan schijnt in ons land moeilijk te zijn.

La construction de métros dans certaines grandes agglomérations.

Le programme des dépenses extraordinaires prévoit notamment la construction de métros dans certaines grandes agglomérations. De quelles agglomérations s'agit-il ? Est-il exact que seule l'agglomération bruxelloise est visée ?

Réponse de M. le Ministre Deruelles.

Le crédit prévu au budget extraordinaire de 1964 pour le programme d'établissement de métros dans les grandes agglomérations est une première prévision et, en quelque sorte, un crédit de principe. Le problème de la circulation dans les grandes villes et de l'établissement éventuel de métros est encore à l'étude. Il n'est pas encore possible, en ce moment, de préciser quels seront les projets qui seront finalement retenus. Rien ne permet donc de dire que seule l'agglomération bruxelloise serait visée.

De bouw van ondergrondse spoorbanen in sommige grote agglomeraties.

Het programma van de buitengewone uitgaven voorziet namelijk in de bouw van ondergrondse spoorbanen in sommige grote agglomeraties. Over welke agglomeraties gaat het hier ? Is het waar dat daarmede alleen de Brusselse agglomeratie wordt bedoeld ?

Antwoord van de heer Minister Deruelles.

Het op de buitengewone begroting voor 1964 uitgetrokken krediet voor het programma inzake de bouw van ondergrondse spoorbanen in de grote agglomeraties is maar een eerste ontwerp en in zekere zin slechts een principieel krediet. Het probleem van het verkeer in de grote steden en de eventuele bouw van ondergrondse spoorbanen is nog in studie. Op dit ogenblik is het nog niet mogelijk de plannen te omschrijven waaraan uiteindelijk de voorkeur zal worden gegeven. Niets wettigt dus de bewering als zou alleen de Brusselse agglomeratie in aanmerking komen.

DEUXIEME PARTIE.

I. — INTRODUCTION.

Le projet du budget général des recettes et des dépenses pour l'exercice 1964, comprend des recettes d'un montant de 149,3 milliards, dont 148,8 milliards à l'ordinaire et 0,6 milliard à l'extraordinaire. En regard de ces chiffres, des crédits ont été prévus en vue des dépenses qui atteignent 168,1 milliards, dont 148,7 milliards à l'ordinaire et 19,4 milliards à l'extraordinaire.

Ces prévisions aboutissent à un déficit global de 18,8 milliards. Le budget ordinaire laisserait un surplus de 68 millions, c'est-à-dire qu'il serait pratiquement équilibré.

Par rapport aux prévisions initiales de l'exercice 1963, les recettes ordinaires prévues pour 1964 seraient en progrès de 6,3 %, les dépenses ordinaires de 6,6 % et les dépenses globales de 6,7 % également. L'impasse de 18,8 milliards en 1964 se compare à une impasse initialement prévue pour 1963 de 17,4 milliards.

A ces niveaux, le budget de 1964 se présente sans conteste comme un budget de prospérité. L'Exposé général indique d'ailleurs que les prévisions du Gouvernement se fondent sur « la continuation de la situation présente d'expansion économique et de plein emploi dans la stabilité financière ».

A défaut de pouvoir disposer du budget économique de 1964, la Commission a pris acte des perspectives énoncées dans l'Exposé général en ce qui concerne le développement de l'activité économique et des prix, soit :

Variation en volume, par rapport à 1963 (en %).

	1964
Consommation privée	+3,5
Investissements bruts fixes des entreprises ...	+4,0
Exportations de biens et services	+7,0
Importations de biens et services	+6,5
Production industrielle	+5,0

Le produit national brut à prix courants étant estimé devoir dépasser de 6 % au moins celui de 1963 et la hausse des prix de détail devant atteindre 2 %, on peut arbitrer à quelque 4 à 4,5 % le progrès réel attendu du produit national brut.

Quelques membres ont pourtant émis certains doutes en ce qui concerne la valeur de ces prévisions sur lesquelles reposent les perspectives d'équilibre du budget ordinaire et l'exactitude de la prévision de l'impasse globale. Ils ont fait valoir que le retard de publication du document intitulé « Budget économique de 1964 » ne leur permettait guère d'apprécier dans son intégralité la justification des hypothèses retenues et ils ont souhaité qu'à l'avenir les membres de la Commission puissent disposer en temps utile de cet important document.

TWEEDE DEEL.

I. — INLEIDING.

Het ontwerp van algemene begroting van ontvangsten en uitgaven voor het dienstjaar 1964 omvat ontvangsten ten belope van 149,3 miljard, waarvan 148,8 miljard op de gewone en 0,6 miljard op de buitengewone begroting. In verband met deze bedragen zijn uitgavenkredieten uitgetrokken ten belope van 168,1 miljard, waarvan 148,7 miljard op de gewone en 19,4 miljard op de buitengewone begroting.

Deze ramingen vertonen een globaal tekort van 18,8 miljard. De gewone begroting zou een overschot van 68 miljoen opleveren, zodat zij praktisch in evenwicht zou zijn.

Met betrekking tot de oorspronkelijke ramingen voor het dienstjaar 1963 liggen de gewone ontvangsten voor 1964 6,3 % hoger, de gewone uitgaven 6,6 %, en de globale uitgaven 6,7 %. Het tekort van 18,8 miljard voor 1964 kan vergeleken worden met dat van 17,4 miljard voor 1963, zoals het aanvankelijk was geraamd.

Op dit peil is de begroting voor 1964 onbetwist een welvaartsbegroting. In de Algemene Toelichting wordt trouwens gezegd dat de ramingen van de Regering steunen op de « voortzetting van de huidige toestand van economische expansie en volledige tewerkstelling met financiële stabiliteit ».

De Commissie, die niet over het « nationaal budget 1964 » kon beschikken, heeft nota genomen van de vooruitzichten welke in de Algemene Toelichting worden in uitzicht gesteld in verband met de ontwikkeling van de economische bedrijvigheid en de prijzen, zijnde :

Verandering van het volume in verhouding tot 1963 (in %).

	1964
Privé-verbruik	+3,5
Vaste bruto-beleggingen van de ondernemingen	+4,0
Uitvoer van goederen en diensten	+7,0
Invoer van goederen en diensten	+6,5
Industriële produktie	+5,0

Daar wordt geacht dat het bruto nationaal produkt tegen courante prijzen, met ten minste 6 % dat van 1963 zal overtreffen en de stijging van de kleinhandelsprijzen wellicht 2 % zal bedragen, mag geschat worden dat de werkelijk te verwachten stijging van het bruto nationaal produkt 4 tot 4,5 % zal bedragen.

Sommige leden hebben nochtans enkele twijfel betuigd in verband met de waarde van die ramingen, waarop de evenwichtsvooruitzichten voor de gewone begroting en de juistheid van de raming van het totale tekort steunen. Zij hebben laten gelden dat het laten verschijnen van het stuk getiteld « Nationaal Budget 1964 » het hun niet mogelijk gemaakt heeft volledig de waarde te beoordelen van de verantwoording van de weerhouden hypothesen, en zij hebben de wens uitgesproken dat in de toekomst de leden van de Commissie ten gepaste tijde over dit belangrijk document zouden kunnen beschikken.

Cette remarque est d'autant plus fondée que l'Exposé général, tout en contenant d'importants éléments du diagnostic économique, paraît avoir laissé dans l'ombre certains points moins encourageants que des enquêtes ou des prises de position récentes de certains milieux autorisés ont cependant nettement précisés.

Sans vouloir verser le moins du monde dans le pessimisme, on doit notamment tenir compte des éléments que voici :

1. La détérioration constante, depuis plus d'un an, de la balance des transactions courantes des pays de la C.E.E. vis-à-vis des pays tiers.

Si cette évolution devait se poursuivre, elle obligerait à nuancer sérieusement les perspectives d'évolution des exportations belges, perspectives exposées à la page 8 de l'Exposé général. Pareille détérioration reflète, en effet, le développement d'une situation nettement inflatoire chez certains de nos partenaires, la France et l'Italie principalement. Les mesures qui seront vraisemblablement prises dans ces pays — débouchés importants de la Belgique — en vue de combattre l'inflation, pourraient provoquer sur nos propres ventes un effet de freinage, que l'on peut comparer à celui que nous avons connu en 1957-1958, lorsque les Pays-Bas prirent des mesures de ce type.

L'Exposé général, à la page 8, constate que récemment les exportations des pays de la C.E.E. se sont développées très sensiblement et que ce mouvement tranche favorablement avec la situation en début d'année.

Il observe que « pour le deuxième trimestre de 1963, le progrès est de 7 % par rapport au trimestre correspondant de 1962, alors que le premier trimestre de 1963 avait enregistré un recul de 2,5 % par rapport au trimestre homologué de 1962 ».

Mais on omet d'indiquer combien il est normal qu'après l'hiver rigoureux que nous avons connu, un mouvement de rattrapage se soit produit au deuxième trimestre, lorsque les routes et les canaux étant redevenus utilisables, on a pu exporter vers les pays étrangers les produits qui avaient été accumulés et bloqués durant la période de fortes intempéries.

Il est beaucoup plus logique de considérer les chiffres de l'ensemble de la période et l'on constate alors que, pour les six premiers mois, les exportations globales de la Communauté ont progressé de 2,3 % par rapport au premier semestre de 1962; ce pourcentage est le plus modeste de tous ceux qui ont été connus au cours des trois années antérieures et il traduit une détérioration de la position concurrentielle de la Communauté vis-à-vis des autres pays industrialisés. Certes, la Belgique est relativement la moins affectée par cette évolution; mais elle ne peut s'en isoler entièrement. Voilà pourquoi un nouveau progrès de 7 % du volume de nos exportations l'an prochain semble une prévision fort optimiste.

2. Les perspectives d'accroissement de l'investissement des entreprises.

En ce qui concerne plus particulièrement la situation interne, les indications fournies par des enquêtes récentes sur les perspectives d'investissement permettent de penser qu'un nouveau développement des dépenses en capital fixe des entreprises n'est guère probable. Cette impression se trouve confirmée par le recul des commandes inscrites par certains secteurs de l'industrie des fabrications métalliques et l'amenuisement des marges bénéficiaires des entreprises cotées en bourse ayant publié leurs résultats pendant les six premiers mois de 1963. Sur cette base, les bénéfices accusent d'une année à l'autre une diminution de 4 % alors qu'ils doivent rémunérer des capitaux en augmentation de 4,4 % par rapport à l'exercice précédent.

Deze opmerking is des te meer gegrond daar de Algemene Toelichting, hoewel zij belangrijke elementen van economische diagnose omvat, sommige minder bemoedigende punten, die nochtans klaar in het licht werden gesteld door onderzoeken of recente stellingnamen van sommige bevoegde kringen, op de achtergrond laat.

Zonder maar in het minst pessimistisch te worden, dient men onder meer met volgende elementen rekening te houden :

1. De bestendige verslechtering, sedert meer dan een jaar, van de balans der lopende handelsverrichtingen van de landen der E.E.G. met derde landen.

Mocht deze ontwikkeling aanhouden, dan zouden de perspectieven inzake de evolutie van de Belgische export, die op bladzijde 8 van de Algemene Toelichting wordt uiteengezet, een ernstige aanpassing dienen te ondergaan. Deze verslechtering is immers de weerspiegeling van een duidelijk inflatoire tendens bij sommige van onze partners, in het bijzonder Frankrijk en Italië. De maatregelen die in deze landen ongetwijfeld zullen worden genomen om de inflatie te bestrijden zouden, aangezien het hier belangrijke afzetgebieden voor ons land betreft, onze verkoop kunnen remmen, zoals dit het geval was in 1957-1958, toen Nederland gelijkaardige maatregelen nam.

Op bladzijde 8 van de Algemene Toelichting wordt vastgesteld dat de uitvoer van de landen van de E.E.G. aanzienlijk is gestegen en dat deze tendens gunstig afsteekt tegen de toestand in het begin van het jaar.

Er wordt opgemerkt dat « in het tweede trimester 1963 7 % meer geboekt werd dan in het overeenstemmende trimester 1962, terwijl in de loop van het eerste trimester 1963 een achteruitgang met 2,5 % werd vastgesteld t.o.v. het overeenstemmende trimester 1962 ».

Maar men voegt er niet aan toe dat, na de gure winter, een inhaaltendens volstrekt normaal was in het tweede trimester, toen de wegen en kanalen opnieuw bruikbaar waren geworden en de uitvoer naar de vreemde kon worden hervat van produkten, die door de strenge vorst waren geblokkeerd en tijdens die periode werden opgehoopt.

Men doet er veel logischer aan door de cijfers voor de gehele periode te beschouwen. Dan stelt men vast dat de totale export van de Gemeenschap over de eerste zes maanden met 2,3 % is gestegen in vergelijking met het eerste semester 1962 : dit is het kleinste percentage van de laatste drie jaren. Het weerspiegelt duidelijk de verslechtering van de concurrentiepositie van de Gemeenschap t.o.v. de andere geïndustrialiseerde landen. België is weliswaar het minst getroffen door deze ontwikkeling, maar het is er toch niet in geslaagd er zich volledig afzijdig van te houden. Daarom is een nieuwe aangroei met 7 % van de omvang van onze export, volgend jaar, een vrij optimistische prognose.

2. De perspectieven inzake verhoging van de investeringen in onze ondernemingen.

Wat meer in het bijzonder de binnenlandse toestand betreft, hebben recente onderzoeken inzake investeringsperspectieven aangetoond dat er wellicht geen verruiming van het vastgelegde kapitaal der ondernemingen te verwachten is. Deze indruk wordt bevestigd door de teruggang van de bestellingen in sommige sectoren van de metaalverwerkende nijverheid en de inkrimping van de winstmarges van de op de beurs genoteerde ondernemingen, die hun in het eerste semester 1963 bereikte resultaten hebben bekendgemaakt. Op grond daarvan blijken de winsten met 4 % te zijn gedaald sedert het vorige jaar, terwijl de kapitalen, die moeten worden vergoed, met 4,4 % gestegen zijn in vergelijking met het vorige dienstjaar.

C'est à tort que l'on argue d'un développement, même spectaculaire, des demandes de financement à long et moyen terme de l'industrie auprès d'une institution de crédit donnée. Pareil progrès reflète simplement un déplacement dans les modes de financement de l'investissement et non pas une expansion globale de ce dernier.

3. Expansion attendue de la production industrielle.

On pourrait faire valoir également qu'il est improbable que le développement de la production industrielle se réalisera dans la proportion indiquée car nous sommes dans un état de plein-emploi. Ce développement devrait donc, pour la plus grande part, provenir de l'accroissement de la productivité et il est bien peu probable que cette dernière puisse augmenter de 5 % en un an pour l'ensemble de l'industrie.

A ces trois éléments défavorables, on pourrait éventuellement opposer le fait que l'augmentation attendue de la consommation privée a été évaluée de manière trop prudente et que ceci peut, dans une certaine mesure, compenser l'optimisme dont il a été fait preuve en matière d'exportations, d'investissements et de production des entreprises. Ainsi finalement, l'expansion globale des recettes fiscales qui est attendue pourrait peut-être se réaliser.

Mais ceci ne revient pas nécessairement à dire que le budget ordinaire se présenterait avec certitude en équilibre car un autre élément du diagnostic conjoncturel doit encore intervenir dans notre raisonnement : l'évolution des prix. L'Exposé général indique que l'hypothèse adoptée par le Gouvernement est celle d'une hausse limitée à 2 % des prix de détail. Or, on enregistre dès à présent une brusque poussée de l'index qui a porté celui-ci à près de 3 % au-dessus du niveau atteint en septembre 1962.

L'accroissement des dépenses de personnel notamment, qui résulte de la hausse des prix, n'ayant jamais été entièrement compensé dans le passé par un relèvement correspondant des recettes, on peut se demander si le budget de 1964 ne se trouve pas, dès maintenant, déséquilibré par ce facteur nouveau.

La probabilité en est d'autant plus grande que le Gouvernement a déposé sur le bureau de la Chambre un projet de loi ayant pour objet de relever, dans certaines limites, les minima exonérés, de retoucher les abattements et forfaits divers prévus dans le régime de taxation des revenus professionnels et d'alléger les barèmes de taxation intéressant les contribuables dont les revenus nets taxables sont inférieurs à 160 000 francs.

Si cette réadaptation de la fiscalité en vue de corriger les effets d'une hausse purement nominale des rémunérations se justifie pleinement pour des raisons d'équité, il n'en reste pas moins qu'elle enlève une partie des facteurs automatiques de stabilisation budgétaire et rend, par le fait même, plus aléatoires les prévisions d'équilibre des recettes et des dépenses ordinaires.

Seul l'avenir nous dira si les facteurs favorables l'emporteront ou non sur les facteurs défavorables que nous venons d'analyser et si l'expansion attendue de notre économie permettra ou non de ratifier les prévisions en matière budgétaire.

*
**

Mais le budget étant lui-même un compte de prévision, il est pratiquement impossible que son exécution soit en tous points conforme aux attentes. L'expérience passée indique qu'un certain écart apparaît toujours entre les prévisions et les réalisations. C'est ce qui fait apparaître le tableau suivant.

Ten onrechte wijst men op een zelfs opvallende verhoging van de financieringsaanvragen op lange en halflange termijn vanwege onze nijverheid bij een bepaalde kredietinstelling. Een dergelijke stijging betekent alleen dat de wijze waarop de financiering van de investeringen gebeurt, veranderd is, en niet dat de investeringen in hun geheel zijn toegenomen.

3. Verwachte expansie van de industriële productie.

Men zou kunnen aanvoeren dat het onwaarschijnlijk is dat de industriële productie zal toenemen in de mate, die is vooropgesteld, daar wij de volledige tewerkstelling hebben bereikt. De stijging van de productie zou dus, voor het grootste gedeelte, moeten voortvloeien uit een verhoogde produktiviteit, en het is zeer weinig waarschijnlijk dat deze laatste met 5 % zal toenemen voor de gehele industrie.

Tegenover deze drie ongunstige factoren zou men eventueel kunnen stellen dat de verwachte verhoging van het particulier verbruik al te laag geraamd werd, wat in zekere mate als een compensatie kan gelden voor het optimisme inzake export, investeringen en productie van de ondernemingen. Zo zou uiteindelijk de verwachte aangroei van de belastingopbrengst wellicht werkelijkheid kunnen worden.

Maar dat betekent niet noodzakelijk dat de gewone begroting beslist sluitend zou zijn, want ook met een andere factor van de conjunctuurdiagnose dient rekening te worden gehouden bij onze redenering : de ontwikkeling der prijzen. In de Algemene Toelichting heet het dat de Regering de hypothese van een tot 2 % beperkte stijging der kleinhandelsprijzen heeft aangenomen. Doch nu reeds stellen wij een plotselinge stijging vast van het indexcijfer, dat ongeveer 3 % hoger ligt dan in september 1962.

Aangezien met name de stijging van de personeelsuitgaven, die voortvloeit uit een verhoging van de prijzen, in het verleden nimmer volledig werd goedge maakt door een overeenkomstige aangroei van de ontvangsten, kan men zich afvragen of het evenwicht van de begroting voor 1964 niet nu reeds door deze nieuwe factor verbroken is.

Dit is des te waarschijnlijker daar de Regering op het bureau van de Kamer een wetsontwerp heeft ingediend, waarbij de vrijgestelde minimuminkomsten binnen bepaalde perken worden verhoogd, de in de belastingregeling van de bedrijfsinkomsten bepaalde diverse abattements en forfaitaire bedragen aangepast en de belastingschalen voor belastingplichtigen met belastbare netto-inkomsten van minder dan 160 000 frank worden verlaagd.

Al is deze aanpassing van de belasting, om de uitwerking van een louter nominale verhoging van de bezoldigingen te lenigen, wegens redenen van billijke aard, ten volle gerechtvaardigd, toch heft zij de factoren die de stabiliteit van de begroting in stand houden, gedeeltelijk op en maakt, door het feit zelf, de vooruitzichten inzake evenwicht tussen gewone ontvangsten en uitgaven onzeker.

Alleen de toekomst kan ons leren of de gunstige factoren het al dan niet zullen halen op de ongunstige, die wij hoger ontleedden, en of de verwachte expansie van onze economie aan de begrotingsprognose zal beantwoorden.

*
**

Daar de begroting echter zelf een raming is, is het praktisch onmogelijk dat de uitkomsten op alle punten beantwoorden aan de verwachtingen. De ervaring leert dat er altijd een zeker verschil is tussen de ramingen en de uitkomsten, wat uit de volgende tabel moge blijken.

BUDGETS ORDINAIRES DES DERNIERES ANNEES :
PREVISIONS ET REALISATIONS.

(En millions de francs.)

GEWONE BEGROTINGEN DER LAATSTE JAREN :
RAMINGEN EN UITKOMSTEN.

(In miljoenen frank.)

RECETTES — ONTVANGSTEN				DÉPENSES — UITGAVEN		
Exercice — Dienstjaar	Prévisions — Ramingen	Recettes réelles — Werkelijke ontvangsten	Budget voté — Goedgekeurde begroting	Dépenses réelles — <i>Werkelijke uitgaven</i>		
				propres à l'exercice — voor elk dienstjaar	sur reports — voor de overdrachten	totales — totaal
1955	80 618	82 065	80 768	79 225	1 775	81 001
1956	84 034	90 314	85 088	83 935	2 199	86 134
1957	89 192	99 965	88 320	88 132	5 966 ⁽¹⁾	94 098
1958	98 269	95 005	93 799	100 893	2 310	103 203
1959	101 880	102 265	107 044	107 538	2 924	110 462
1960	110 604	109 678	111 464	112 936	2 939	115 875
1961	122 905	120 359	123 002	123 334	1 531	124 865
1962	131 750	132 346	132 246	131 380	2 644	134 024
1963	139 760	140 921 ⁽²⁾	140 094	—	—	—
1964	148 750	—	—	—	—	—

L'examen de ce tableau nous enseigne que les prévisions de recettes ont été en général assez correctement établies. Les différences en plus ou en moins par rapport aux réalisations, se compensent pratiquement pour les cinq derniers exercices.

Cette année cependant, une raison d'inquiétude pourrait exister du fait que l'évaluation des recettes — même si elle a été effectuée avec le même souci de précision et la même objectivité que, par le passé — est particulièrement délicate en raison de la mise en application de la réforme fiscale. L'Exposé général du budget souligne lui-même, à la page 53, combien ce facteur rend malaisées les comparaisons d'un exercice à l'autre. Il n'est pas présomptueux d'ajouter « et les évaluations des recettes de l'exercice 1964 ».

Mais, à la remarque qui en a été faite par un commissaire, le Ministre des Finances, M. Dequae, a répondu que les prévisions d'accroissement des recettes fiscales en 1964 reposent sur des estimations modérées; qu'elles sont fondées sur une augmentation en 1964 du produit national brut de 4 % en volume et qu'elles sont mêmes inférieures au taux d'accroissement du produit national brut à prix courant, lequel est estimé à 6 %. Voilà pourquoi, nous dit-il, « nous sommes en droit d'estimer que les prévisions de recettes contiennent une marge de plus-values qui permettra de compenser en grande partie l'accroissement des dépenses liées à l'évolution de l'index des prix de détail ».

Quant aux prévisions de dépenses, nous remarquons qu'elles ont été, dans le passé, systématiquement inférieures à la réalité; l'écart est, en moyenne, de trois milliards par an au cours des cinq dernières années.

Des feuillets de crédits supplémentaires ont régulièrement dépassé le montant des crédits qui tombaient en annulation. Il existe, dès lors, très peu de possibilités que la situation doive être fondamentalement différente en 1964

Uit deze tabel blijkt dat de ramingen van de ontvangsten in het algemeen vrij juist waren. De verschillen naar boven of naar beneden ten opzichte van de uitkomsten, compenseren elkaar praktisch voor de laatste vijf dienstjaren.

Dit jaar is er echter een reden om enigszins ongerust te zijn, omdat de raming van de ontvangsten — zelfs indien ze met dezelfde zorg en dezelfde objectiviteit als in het verleden verricht wordt — bijzonder delicaat is ingevolge het in toepassing brengen van de fiscale hervorming. In de Algemene Toelichting op de begroting wordt, op bladzijde 53, betoogd hoezeer deze factor de vergelijkingen van het ene dienstjaar met het andere bemoeilijkt. En daar zou gerust aan toegevoegd kunnen worden « en ook de ramingen van de ontvangsten voor het dienstjaar 1964 ».

Nu heeft de Minister van Financiën, de heer Dequae, in antwoord op een opmerking ter zake verklaard dat de vooruitzichten inzake de aangroei van de belastingopbrengst in 1964 op gematigde ramingen gebaseerd zijn, nl. op een verhoging van het bruto nationaal produkt met 4 %, en dat zij zelfs lager liggen dan de aangroei die het bruto nationaal produkt tegen courante prijs op dit moment te zien geeft en die op 6 % wordt geraamd. Ziedaar, aldus de Minister, waarom wij met recht mogen verklaren « dat de ramingen van ontvangsten een meerwaarde omvatten, die het mogelijk zal maken de aangroei van de uitgaven welke samenhangen met de ontwikkeling van het indexcijfer der kleinhandels-prijzen, goeddeels te compenseren ».

Met betrekking tot de ramingen van de uitgaven zij opgemerkt dat deze in het verleden stelselmatig minder bedroegen dan de desbetreffende uitkomsten; het verschil bereikt gemiddeld drie miljard per jaar, dit tijdens de jongste vijf jaren.

Kredietbijbladen overtroffen geregeld het bedrag van de vervallende kredieten. Er is dan ook zeer weinig kans toe dat de toestand in 1964 grondig zou verschillen van die van de vorige jaren. En dit des te meer daar de Ministers

⁽¹⁾ Dont 3 427 : régularisation de dépenses relatives aux frais de stationnements en Allemagne pour lesquelles les crédits ont été votés en 1955 et 1956.

⁽²⁾ Réévaluation sur base des résultats connus.

⁽¹⁾ Waarvan 3 427 : regularisatie van de uitgaven voor de kosten van kantonnering in Duitsland, waarvoor in 1955 en 1956 kredieten werden goedgekeurd.

⁽²⁾ Nieuwe raming op basis van de bekende uitkomsten.

de celle des années antérieures. Et cela d'autant plus que les Ministres des Finances ont reconnu, dès à présent, que les dépenses résultant de l'augmentation de l'index, n'étaient pas prévues au budget.

L'expérience indique aussi que, par une sorte d'automatisme, le budget de 1965 sera normalement plus élevé que celui de 1964.

C'est dès maintenant, dès lors, que nous devons prendre garde à cette évolution. Notre attention doit même être redoublée, étant donné la proximité des élections communales et législatives. De telles périodes contiennent en germe le danger d'un accroissement inconsidéré des dépenses de consommation de l'Etat et d'une déviation au bénéfice d'intérêts locaux, d'une politique d'investissement conçue en fonction de priorités d'ordre national.

Ce sont ces considérations qui ont amené les membres de la Commission du Budget à se pencher plus particulièrement sur trois ordres de dépenses qui sont en pourcentage, les plus importantes et qui sont, chaque année, en augmentation : celles de l'Education nationale, de la Défense nationale ainsi que la charge de la Dette publique.

II. — Le budget de l'Education nationale et de la Culture.

Le budget ordinaire 1964 du département de l'Education nationale et de la Culture atteint 28,2 milliards, alors qu'il n'était que de 10,4 milliards en 1957.

L'augmentation de 17,8 milliards est incontestablement spectaculaire, même si l'on en déduit 1,5 milliard dû au simple jeu de l'index, 1,3 milliard pour la R.T.B. jadis inscrit au budget des Communications et les 800 millions prévus antérieurement au Ministère de l'Intérieur comme intervention dans le paiement des suppléments communaux aux instituteurs.

Mais il faut reconnaître que les objectifs atteints sont également impressionnants. Observons d'abord qu'à l'inverse de nos voisins du Sud, nous avons intégralement fait face à l'accroissement exceptionnellement rapide de la population scolaire — il est de l'ordre de 300 000 élèves dans les seuls enseignements primaire, moyen, normal et technique — ce qui a entraîné automatiquement une dépense supplémentaire de 4 milliards par rapport au budget de 1957.

Cet accroissement de la population scolaire résulte, bien sûr, de la courbe ascendante de la natalité depuis 1946, mais aussi de l'augmentation de la fréquentation volontaire de l'enseignement de niveau secondaire. Or, ce sont les enseignements moyen, normal et technique qui sont précisément les plus coûteux; ils exigent, en effet, un matériel didactique scientifique très onéreux et un personnel enseignant hautement qualifié, qui était jadis rétribué d'une manière indécente ⁽¹⁾.

Va-t-on vers une certaine stabilisation de la population scolaire? Il semble que l'on puisse répondre affirmativement, en ce qui concerne l'enseignement primaire. La poussée démographique ne s'y fait plus sentir et si l'on enregistre encore un accroissement des effectifs dans les écoles gardiennes, il est, dès à présent, compensé par une diminution des effectifs de l'enseignement primaire proprement dit ⁽²⁾. Des dépenses supplémentaires doivent cepen-

van Financiën nu reeds erkend hebben dat de uitgaven, die voortvloeien uit de verhoging van het indexcijfer, op de begroting niet voorkomen.

De ervaring toont ook aan dat, ingevolge een soort automatisme, de begroting voor 1965 normaal gesproken hoger zal liggen dan die voor 1964.

Het is dan ook van nu af reeds dat wij oog moeten hebben voor die evolutie. Onze aandacht moet zelfs dubbel zo groot zijn, gezien de nadering van de datum der gemeente- en wetgevende verkiezingen. Zulke periodes houden het gevaar in voor een onbezonnen aangroei van de verbruiksuitgaven van de Staat en van de afwijking, ten gunste van plaatselijke belangen, van een investeringspolitiek die uitgedacht werd in functie van prioriteiten van nationale aard.

Het zijn die overwegingen die de leden van de Commissie voor de begroting ertoe gebracht hebben meer speciaal hun aandacht te wijden aan drie soorten uitgaven die, procentueel, het belangrijkste zijn en die ieder jaar aangroeiën : Nationale Opvoeding, Landsverdediging en de last van de Rijksschuld.

II. — Begroting van Nationale Opvoeding en Cultuur.

De gewone begroting voor 1964 van het departement van Nationale Opvoeding en Cultuur bedraagt 28,2 miljard; zij bedroeg slechts 10,4 miljard in 1957.

De verhoging met 17,8 miljard is ongetwijfeld spectaculair, zelfs indien er rekening wordt gehouden met een bedrag van 1,5 miljard dat voortvloeit uit de schommelingen van het indexcijfer; met een bedrag van 1,3 miljard voor de B.R.T. dat vroeger op de begroting van Verkeerswezen was uitgetrokken, en met een bedrag van 800 miljoen dat vroeger op de begroting van Binnenlandse Zaken was ingeschreven als tussenkomst in de betaling van de gemeentetoeslagen voor de onderwijzers.

Maar er moet erkend worden dat de bereikte resultaten ook indrukwekkend zijn. Laten wij er eerst op wijzen dat wij in tegenstelling met onze zuiderburen, het hoofd hebben geboden aan de uitzonderlijk snel toenemende groei van de schoolbevolking — welke met 300 000 leerlingen is verhoogd in het lager, middelbaar normaal en technisch onderwijs alleen — wat automatisch een bijkomende uitgave van 4 miljard in vergelijking met de begroting voor 1957 tot gevolg heeft gehad.

Deze verhoging van de schoolbevolking is natuurlijk te wijten aan de toeneming van het geboortecijfer sinds 1946 maar ook aan de stijging van het vrijwillige schoolbezoek in het middelbaar onderwijs. Welnu, het middelbaar, normaal- en technisch onderwijs is precies het duurst; een zeer duur didactisch wetenschappelijk materieel en een bijzonder bekwaam onderwijzend personeel, dat vroeger volstrekt onvoldoende wedden ⁽¹⁾ genoot, zijn immers hier nodig.

Zal de schoolbevolking zich min of meer stabiliseren? Naar het schijnt mag hierop bevestigend worden geantwoord, wat het lager onderwijs betreft. De bevolkingsgroei wordt er het meest bemerkt, en hoewel de bevolking van de bewaarscholen nog toeneemt toch is deze toeneming nu reeds goedgemaakt door een vermindering van de bevolking van het eigenlijk lager onderwijs ⁽²⁾. Er dienen nochtans bijkomende uitgaven te worden voorzien, ten einde het

⁽¹⁾ Pour l'ensemble de l'enseignement, les adaptations successives des barèmes représentent environ une augmentation de 2,5 milliards par rapport au budget de 1957.

⁽²⁾ Elle résulte partiellement du passage d'élèves de l'enseignement communal aux sections préparatoires de l'enseignement moyen de l'Etat.

⁽¹⁾ Voor het geheel van het onderwijs komen de achtereenvolgende aanpassingen van de schalen op een verhoging neer van 2,5 miljard in vergelijking met de begroting voor 1957.

⁽²⁾ Die vermindering is gedeeltelijk het gevolg van het overgaan van leerlingen van het gemeentelijk onderwijs naar de voorbereidende afdelingen van het Rijksmiddelbaar onderwijs.

dant être prévues pour développer notre réseau, encore insuffisant, d'enseignement spécial pour enfants handicapés physiquement ou mentalement.

En ce qui concerne l'enseignement de niveau secondaire (moyen, normal et technique), l'accroissement des effectifs scolaires se poursuivra dans les années qui viennent, non point pour des raisons démographiques (elles n'affecteront que l'enseignement supérieur) mais par le fait de la prolongation spontanée de la scolarité.

La démocratisation des études est en cours : le poste des bourses d'études est en augmentation de 600 millions par rapport à 1957. Il serait criminel de la freiner.

Et nous en arrivons ainsi aux répercussions financières du Pacte scolaire, soit 4,2 milliards.

On a parfois dit du Pacte scolaire qu'il était un armistice noyé dans les subsides. Tel n'est pas notre sentiment. Mais cinq ans après la conclusion de ce pacte national, nous sommes cependant en droit de nous demander si une certaine révision ne s'impose pas d'urgence. Celle-ci a, du reste, été promise par la déclaration gouvernementale du 2 mai 1961 : « Les investissements humains et matériels de plus en plus importants que le pays consacre à la modernisation et à la démocratisation de l'enseignement, doivent faire l'objet d'un planning et d'une rationalisation dans le cadre de l'application loyale du Pacte scolaire ».

Ce planning, cette rationalisation n'ont guère été entamés. Pendant ce temps-là, dans nos deux réseaux d'enseignement, le nombre d'établissements et surtout le nombre de sections à population réduite, ne cessent de croître. Dans l'enseignement technique, la situation peut être qualifiée de quasi anarchique. Et comment ne pas signaler que le montant des frais de fonctionnement par élève dans les établissements scolaires et dans les internats augmente en raison de l'accroissement considérable des dépenses pour le personnel subalterne ? N'importerait-il pas de fixer des chiffres forfaitaires globaux par élève ? Chiffres plus élevés, assurément, dans les internats de l'Etat que dans l'enseignement subventionné ; la proportion 10-8 avait été évoquée par les experts chargés de la préparation du Pacte scolaire.

Nous ne faisons ces remarques qu'à titre indicatif, car c'est à la Commission permanente du Pacte scolaire qu'il appartient d'étudier techniquement le problème et de tout mettre en œuvre pour permettre aux Ministres de l'Education nationale de réaliser la promesse contenue dans la déclaration gouvernementale. Cette Commission permanente a déjà atteint des résultats positifs, tout particulièrement par les deux accords du 8 mai 1963, l'un précisant la notion de neutralité, l'autre formulant des résolutions en matière de recrutement, désignations, nominations et promotions du personnel enseignant de l'Etat. Ceci prouve la volonté des trois partis nationaux de ne pas seulement considérer le Pacte scolaire comme une trêve de douze ans, mais bien comme un acte décisif dont les lignes de force — sinon les clauses — sont irréversibles.

La rationalisation des enseignements moyen, normal et technique s'impose d'autant plus que, dans deux autres sections du budget de l'Education nationale et de la Culture, les augmentations paraissent inévitables. Il s'agit de l'enseignement supérieur et de la recherche scientifique, d'une part, des affaires culturelles, d'autre part.

Dans l'enseignement supérieur, l'accroissement des crédits est dû à l'application du plan d'expansion de cinq ans dont la réalisation a, d'ailleurs, été étalée par le Gouvernement. Faut-il le dire ? Après avoir atteint successivement l'enseignement primaire et l'enseignement secondaire, la poussée démographique de l'immédiat après-guerre atteint maintenant l'enseignement supérieur.

nog ontoereikende net van ons buitengewoon onderwijs voor minder-valide en achterlijke kinderen te ontwikkelen.

Wat het secundair onderwijs betreft (middelbaar, normaal- en technisch) zal de aangroei van de schoolbevolking in de toekomstige jaren voortduren, niet om demografische redenen (zij zullen zich slechts in het hoger onderwijs doen gelden) maar omwille van de spontane verlenging van het schoolbezoek.

De democratisering van het onderwijs is in volle gang : de post « studiebeurzen » is met 600 miljoen verhoogd, vergeleken met 1957. Het ware een misdaad, deze democratisering te remmen.

En zo komen wij tot de financiële weerslag van het Schoolpact, hetzij 4,2 miljard.

Er is weleens gezegd dat het Schoolpact een onder subsidies bedolven bestand is. Wij delen deze mening niet. Maar vijf jaar na het sluiten van dit nationale pact mogen wij ons toch afvragen of een herziening ervan in een zekere mate niet dringend noodzakelijk is. Deze werd trouwens beloofd in de Regeringsverklaring van 2 mei 1961 : « De steeds belangrijker menselijke en materiële investeringen welke het land aan de modernisering en de democratisering van het onderwijs besteedt, moeten het voorwerp uitmaken van een planning en een democratisering, in het kader van de eerlijke toepassing van het Schoolpact ».

Met die planning en die rationalisatie is nauwelijks een aanvang gemaakt. En intussen groeit in onze beide onderwijsnetten het aantal inrichtingen, en vooral het aantal afdelingen met geringe bevolking, nog voortdurend aan. In het technisch onderwijs benadert de toestand de anarchie. Wij kunnen ook niet nalaten te vermelden dat het bedrag der werkingskosten per leerling in de onderwijsinrichtingen en de internaten naar omhoog gaat ingevolge de aanzienlijke stijging van de uitgaven voor het lagere personeel. Zouden er geen globale forfaitaire cijfers per leerling moeten worden vastgesteld ? Natuurlijk zouden die cijfers in de Rijksinternaten hoger liggen dan in het gesubsidieerd onderwijs : de deskundigen die het Schoolpact kregen uit te werken, hadden de verhouding 10-8 in overweging gegeven.

Deze opmerkingen zijn slechts als aanwijzingen bedoeld, want de technische studie van het probleem is zaak van de vaste Commissie voor het Schoolpact, en deze Commissie dient alles in het werk te stellen om de Ministers van Nationale Opvoeding in staat te stellen de belofte na te komen die in de Regeringsverklaring is vervat. Deze Commissie heeft reeds positieve resultaten bereikt, gans in het bijzonder met de twee overeenkomsten van 8 mei 1963, waarvan de ene het begrip neutraliteit nader omschrijft en de andere resoluties bevat met betrekking tot recrutering, aanstelling, benoeming en bevordering van het onderwijzend personeel van de Staat. Hieruit blijkt dat de drie nationale partijen besloten zijn het Schoolpact niet enkel te beschouwen als een twaalfjarig bestand, maar als een beslissende overeenkomst aan welker grondbeginselen — althans clausules — niet te tornen valt.

Des te noodzakelijker is rationalisatie van het middelbaar, het normaal- en het technisch onderwijs, daar verhoging onvermijdelijk wordt geacht in twee andere onderdelen van de begroting van Nationale Opvoeding en Cultuur : het hoger onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek aan de ene en culturele zaken aan de andere kant.

Bij het hoger onderwijs is de verhoging van de kredieten te wijten aan de tenuitvoerlegging van het vijfjarenexpansieplan, welke tenuitvoerlegging overigens door de Regering is gespreid. Het behoeft hierbij wel niet te worden gezegd dat de weerslag van de bevolkingsaangroei kort na de oorlog, die zich achtereenvolgens in het lager en het secundair onderwijs heeft laten voelen, thans ook in het hoger onderwijs wordt waargenomen.

Nul ne contestera la nécessité de favoriser et développer la recherche scientifique, encore qu'en ce domaine aussi, une rationalisation s'impose. On a souvent l'impression d'un certain gaspillage d'énergie, d'un parallélisme inutile de recherches dispendieuses, d'une utilisation insuffisante de l'équipement. Le Conseil national de la Politique scientifique, qui dépend des services du Premier Ministre, réussira-t-il à imposer un planning sans nuire à la liberté de la recherche fondamentale ?

Quant aux affaires culturelles, elles demeurent, en dépit d'une augmentation de 54 millions par rapport au budget de 1963, les parentes pauvres du département de l'Education nationale et de la Culture, ce qui est indigne de notre pays. A n'en pas douter, les effets conjugués de la démocratisation des études, de l'éducation permanente et d'une politique de la jeunesse aboutiront à une réponse enfin satisfaisante aux légitimes revendications de nos communautés culturelles.

Que conclure de ce bref examen du budget de l'Education nationale et de la Culture, sinon l'absolue nécessité de rationaliser et de réaliser des économies dans le domaine des enseignements moyen, normal et technique, sous peine de ne pouvoir affronter demain les multiples problèmes de l'enseignement supérieur, sous peine aussi de ne pouvoir mener une politique culturelle active ?

Le rythme annuel d'augmentation du budget de l'ordre de 1,5 milliard n'est raisonnable, et n'est défendable, que pour autant que cette augmentation ne soit pas absorbée en grande partie par une application abusive du Pacte scolaire.

BUDGET DE L'EDUCATION NATIONALE ET CULTURE.

(En millions de francs.)

Niemand zal betwisten dat het wetenschappelijk onderzoek moet aangemoedigd en ontwikkeld worden, al is ook op dit gebied rationalisatie vereist. Men heeft vaak de indruk dat energie wordt verspild, dat nutteloos van verschillende zijden een zelfde kostbaar navorsingswerk wordt verricht, dat de outillage onvoldoende wordt benut. Zal de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid, die van de diensten van de Eerste Minister afhangt, erin slagen een planning op te leggen zonder afbreuk te doen aan de vrijheid van het fundamenteel onderzoek ?

Ondanks de 54 miljoen die er meer aan besteed zijn dan op de begroting 1963, worden de culturele zaken nog steeds stiefmoederlijk behandeld op het departement van Nationale Opvoeding en Cultuur, hetgeen een schande is voor ons land. Ongetwijfeld zullen de democratisering van het onderwijs, de permanente opvoeding en het jeugdbeleid samen uiteindelijk tot het resultaat leiden dat voldoening wordt geschonken aan de gewettigde eisen van onze cultuurgemeenschappen.

Uit dit korte onderzoek van de begroting van Nationale Opvoeding en Cultuur is geen ander besluit te trekken dan dat rationalisatie en besparing volstrekt noodzakelijk zijn in het middelbaar, het normaal- en het technisch onderwijs, daar het anders onmogelijk is om morgen het hoofd te bieden aan de vele problemen in verband met het hoger onderwijs, en even onmogelijk om een actief cultuurbeleid te voeren.

De jaarlijkse stijging van de begroting met 1,5 miljard is slechts redelijk en verdedigbaar voor zover die niet voor een groot deel wordt besteed aan misbruiken in verband met de toepassing van het Schoolpact.

BEGROTING VAN NATIONALE OPVOEDING EN CULTUUR.

(In miljoenen frank.)

ANNÉE — JAAR	Budget voté <i>Goedgekeurde begroting</i>	Budget ajusté <i>Aangepaste begroting</i>	Crédits supplément. exercices antérieurs — <i>Bijkredieten voorafgaande dienstjaren</i>	Total — Totaal	Dépenses réelles — <i>Werkelijke uitgaven</i>		
					Exercice proprement dit — <i>Eigenlijk dienstjaar</i>	Reports — <i>Overdrachten</i>	Total — <i>Totaal</i>
1955	8 499	9 133	184	9 317	8 935	19	8 954
1956	9 228	9 436	280	9 716	9 285	34	9 319
1957	10 008	10 394	392	10 786	10 473	64	10 537
1958	10 932	12 365	287	12 652	11 515	66	11 581
1959	15 848	16 198	370	16 568	14 565	547	15 112
1960	18 327	18 875	139	19 014	18 118	1 378	19 496 ⁽⁴⁾
1961	19 998	20 733	866	21 599	20 047	646	20 693
1962	23 182 ⁽¹⁾	24 138 ⁽¹⁾	687	24 825	23 478	715	24 193
1963	25 487 ⁽²⁾	27 044 ⁽²⁾	441	27 485	—	—	—
1964	28 199 ⁽³⁾	28 199 ⁽³⁾ <i>(proposities/ voorstellen)</i>	—	—	—	—	—

(1) Dont 26 pour INEPS et 985 pour RTB.

(2) Dont 40 pour INEPS et 1 195 pour RTB.

(3) Dont 49 pour INEPS et 1 297 pour RTB.

(4) Les dépenses excèdent les crédits ajustés de l'exercice à cause de l'importance des dépenses sur reports des exercices précédents.

(1) Waarvan 26 voor NILOS en 985 voor BRT.

(2) Waarvan 40 voor NILOS en 1 195 voor BRT.

(3) Waarvan 49 voor NILOS en 1 297 voor BRT.

(4) De uitgaven overschrijden de aangepaste kredieten van het dienstjaar ingevolge de omvang van de uitgaven voor de overdrachten der vorige dienstjaren.

EDUCATION NATIONALE ET CULTURE.

Crédits et dépenses réelles.

(En millions de francs.)

NATIONALE OPVOEDING EN CULTUUR.

Kredieten en werkelijke uitgaven.

(In miljoenen frank.)

2. B. — Enseignement proprement dit 2. B. — <i>Eigenlijk onderwijs</i>						2. C. — Enseignement supérieur et Recherche scientifique 2. C. — <i>Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek</i>				
Année	Budget voté	Budget ajusté	Crédits supplément. exercices antérieurs	Total	Dépenses réelles	Budget voté	Budget ajusté	Crédits supplément. exercices antérieurs	Total	Dépenses réelles
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jaar	Goed-gekeurde begroting	Aangepaste begroting	Bijkredieten voorafgaande dienstjaren	Totaal	Werkelijke uitgaven	Goed-gekeurde begroting	Aangepaste begroting	Bijkredieten voorafgaande dienstjaren	Totaal	Werkelijke uitgaven
1955	7 390	7 767	170	7 937	7 870	747	737	7	744	728
1956	8 034	8 197	241	8 438	8 009	808	830	37	867	841
1957	8 573	8 923	357	9 280	9 092	950	961	30	991	959
1958	9 352	9 775	272	10 047	10 143	1 013	1 064	12	1 076	1 049
1959	10 296	14 177	353	14 530	12 752	1 184	1 199	14	1 213	1 173
1960	16 076	16 457	128	16 585	16 754	1 368	1 434	6	1 440	1 425
1961	17 112	17 783	857	18 640	17 830	1 862	1 871	3	1 874	1 826
1962	18 524	19 436	659	20 095	19 606	2 252	2 250	11	2 261	2 236
1963	20 345	21 760	428	22 188	—	2 414	2 505	4	2 509	—
1964	22 276 (proposit./voorstellen)	—	—	—	—	2 799 (proposit./voorstellen)	—	—	—	—

III. — Le budget de la Défense nationale.

Des remarques ont été formulées, des critiques ont été présentées par de très nombreux commissaires au sujet des dépenses de la Défense nationale, qui sont en continuelle augmentation. Le Ministre des Finances, M. Dequae, a répondu à ces remarques et à ces critiques.

De son côté, votre rapporteur a pris contact avec les milieux autorisés, pour obtenir les quelques éclaircissements que voici :

1. Le budget ordinaire.

Le budget ordinaire de la Défense nationale déposé pour 1964, s'élève à 14 784 065 000 francs.

Il se décompose essentiellement en dépenses de personnel pour plus de 9 milliards de francs et en frais de fonctionnement et divers pour plus de 5 milliards de francs.

Toute comparaison de ce budget avec celui de 1963 doit se référer, non pas au budget déposé pour 1963 (13 milliards 788 000 000 francs) mais au budget ajusté (14 milliards 247 125 000), auquel il convient d'ajouter les reliquats comptables utilisés (total : 14 666 514 000).

L'ajustement effectué en 1963 a porté principalement sur des frais de personnel. Ces ajustements correspondent en fait soit à des crédits prévus à un autre budget (Fonction publique pour la revalorisation), soit à des décisions gouvernementales que le budget de la Défense nationale devait appliquer (augmentation des allocations familiales, indemnité de foyer et de résidence, prime de départ aux volontaires O.T.A.N., etc.).

L'impact budgétaire des mesures de revalorisation a cependant été réduit par le fait que les effectifs appointés de la Défense nationale ont été diminués de 1 350 unités, au cours de l'année 1963 (1er octobre 1962 à 1er octobre 1963).

III. — De begroting van Landsverdediging.

Tal van commissieleden hebben opmerkingen geformuleerd, kritiek uitgebracht t.a.v. de uitgaven voor de Landsverdediging, die maar voortdurend stijgen. De Minister van Financiën, de heer Dequae, heeft op die opmerkingen en op die kritiek geantwoord.

Zijnerzijds heeft uw verslaggever contact opgenomen met de ter zake bevoegde instanties, om enkele bijzonderheden te weten te komen, welke hieronder volgen :

1. De gewone begroting.

De gewone begroting van Landsverdediging voor 1964 beloopt 14 784 065 000 frank.

Zij is hoofdzakelijk onderverdeeld in personeelsuitgaven, voor een bedrag van meer dan 9 miljard frank, en in werkingskosten en diversen, voor een bedrag van meer dan 5 miljard frank.

Voor een vergelijking met de begroting voor 1963 mag men niet verwijzen naar de voor 1963 ingediende begroting (13 788 000 000), maar moet men afgaan op de aangepaste begroting (14 247 125 000), waaraan moeten worden toegevoegd de opgebruikte boekhoudkundige saldo's (totaal : 14 666 514 000).

De in 1963 gedane aanpassing heeft vooral betrekking op de personeelsuitgaven. Deze aanpassingen staan feitelijk in verband hetzij met kredieten die op een andere begroting voorkomen (Openbaar Ambt, voor de herwaardering), hetzij met beslissingen van de Regering waarmee in de begroting van Landsverdediging rekening moest worden gehouden (verhoging van de kinderbijslag, gezins- en standplaatsvergoeding, aanvangspremie voor de N.A.T.O.-vrijwilligers, enz.).

De weerslag van de herwaarderingsmaatregelen op de begroting is nochtans verminderd ingevolge het feit dat het bezoldigd personeel van Landsverdediging met 1 350 eenheden in de loop van het jaar 1963 is gedaald (1 oktober 1962 tot 1 oktober 1963).

Ainsi donc, le budget ordinaire pour 1964 est en augmentation d'une centaine de millions sur le budget réel de 1963, augmentation qui se répartit *grosso modo* à parts égales sur les dépenses de personnel et sur celles de fonctionnement.

Quelle est la signification concrète du budget ordinaire déposé pour 1964 ?

1° Les structures des forces armées et des unités resteront inchangées;

2° Etant donné que certains matériels nouveaux, comme le F 104 G, les AMX et les HAWK, seront mis en service, il en résultera une augmentation inéluctable des frais de fonctionnement;

3° Dès lors, le niveau des dépenses n'a pu être maintenu — à 100 millions près — à celui de 1963 qu'au prix de sacrifices considérables :

a) la création de certaines unités ou sous-unités, prévue par le plan 1960-1964 a été différée ou annulée;

b) la suppression du rappel d'un grand nombre d'unités de réserve a été décidée;

c) les munitions d'entraînement seront prélevées en partie sur des stocks de guerre existants.

Il résulte de ce qui précède que le budget ordinaire est incompressible si on ne réalise pas, soit un licenciement massif de personnel, soit l'immobilisation d'un nombre important d'unités à frais de fonctionnement élevés, c'est-à-dire des unités les plus valables.

2. Le budget extraordinaire.

Les crédits de paiement sollicités s'élèvent à 5 833 millions de francs. Si on y ajoute un report de 1963 à 1964, qui est prévu à 214 millions, les moyens de paiement disponibles en 1964 s'élèveront à 6 047 millions de francs.

Ces moyens sont utilisés comme suit :

1° 5 264,5 millions de francs à payer sur dettes résultant d'engagements antérieurs à 1964;

2° 482,5 millions de francs pour couvrir des obligations internationales inéluctables (infrastructure OTAN, etc.);

3° 300 millions de francs de paiements sur des commandes à passer en 1964.

Il en résulte que sur un budget extraordinaire de 6 milliards, 300 millions seulement correspondent à la continuation du programme précédemment admis par le Gouvernement; le reste ($\pm 5\,700$ millions) n'étant que l'exécution d'engagements antérieurement acceptés.

La destination des moyens justifie la nécessité du crédit global et démontre à suffisance son incompressibilité.

3. L'avenir.

a) La politique de défense de notre pays est conditionnée par notre appartenance à l'O.T.A.N.

b) La Belgique doit accepter les responsabilités inhérentes à cette participation, responsabilités qui ne sont que la contrepartie des avantages procurés par un effort de défense collectif.

Zo ligt het cijfer voor de gewone begroting voor 1964 met ongeveer 100 miljoen hoger dan dat van de werkelijke begroting voor 1963; deze verhoging wordt *grosso modo* gelijk verdeeld tussen de personeelsuitgaven en de werkingskosten.

Wat is de concrete betekenis van de ingediende gewone begroting voor 1964 ?

1° De structuur van de strijdkrachten en van de eenheden zal onveranderd blijven;

2° Daar er nieuw materieel in gebruik wordt genomen, zoals de F 104 G, de AMX en de HAWK, zullen de werkingskosten noodzakelijk stijgen;

3° De uitgaven zijn dan ook — op 100 miljoen na — slechts ten koste van grote opofferingen op hetzelfde peil gehouden als die van 1963 :

a) de oprichting van bepaalde eenheden of onderdelen van eenheden welke in het plan 1960-1964 waren bepaald, wordt uitgesteld of ingetrokken;

b) de afschaffing van de wederoproeping van een groot aantal reserve-eenheden is besloten;

c) de oefenmunitie zal gedeeltelijk uit de bestaande oorlogsvoorraden worden genomen.

Uit het voorgaande blijkt dat de gewone begroting niet lager kan worden gehouden indien niet wordt overgegaan tot een massale afdanking van personeel, of tot immobilisering van een groot aantal eenheden die hoge werkingskosten vergen, d.w.z. eenheden van het grootste belang.

2. De buitengewone begroting.

De aangevraagde betalingskredieten belopen 5 833 miljoen frank. Voegt men daar de overdracht van 1963 naar 1964 bij, die op 214 miljoen wordt geraamd, dan bereiken de in 1964 beschikbare betalingsmiddelen 6 047 miljoen frank.

Deze middelen zullen als volgt worden besteed :

1° 5 264,5 miljoen frank te betalen op schulden die voortkomen van verbintenissen van vóór 1964;

2° 482,5 miljoen frank om de onvermijdelijke internationale verplichtingen na te komen (NATO-infrastructuur, enz.);

3° 300 miljoen frank te betalen op bestellingen die in 1964 moeten worden gedaan.

Daaruit volgt dat op een buitengewone begroting van 6 miljard, slechts 300 miljoen uitgetrokken worden voor de voortzetting van het vroeger door de Regering aangenomen programma; de rest ($\pm 5\,700$ miljoen) dient louter voor de uitvoering van vroeger aangegane verbintenissen.

De bestemming van de kredieten rechtvaardigt het gevraagde globale krediet en toont op voldoende wijze aan dat dit laatste onmogelijk lager kan worden gehouden.

3. De toekomst.

a) Ons beleid inzake landsverdediging is afhankelijk van ons lidmaatschap van de N.A.V.O.

b) België moet de verantwoordelijkheden, die uit dit lidmaatschap voortvloeien, opnemen. Deze verantwoordelijkheden zijn overigens slechts de tegenhanger van de voordelen van een collectieve verdediging.

c) Il s'ensuit que le niveau de notre effort de défense doit correspondre à nos ressources et aux efforts de nos partenaires.

d) Or, il apparaît clairement que, quelle que soit la base de comparaison — budget de l'Etat ou produit national brut — quelle que soit la méthode utilisée pour calculer cette base, la proportion correspondante de nos dépenses de défense nous relègue au bas de l'échelle comparative inter-alliée.

e) Il s'ensuit qu'il n'est pas possible d'envisager une diminution de cette proportion qui, par rapport au produit national brut, se situerait, pour 1963, entre 3,6 et 3,8 %.

Or, il faut observer que les nations membres de l'O.T.A.N. ont établi que, d'une manière générale, un effort financier de l'ordre de 4 % du P.N.B. représentait le minimum acceptable et que pratiquement nous sommes les seuls à ne pas avoir atteint ce minimum.

4. Note sur les structures des forces armées.

a) La structure de nos forces armées découle du concept stratégique actuel de l'O.T.A.N. qui correspond à des modèles standardisés dans le secteur Centre-Europe.

b) Une modification de ces structures ne pourrait être envisagée unilatéralement. Elle devrait nécessairement s'inscrire dans une modification d'ensemble du concept stratégique et des systèmes de forces de l'Alliance.

c) Mais il n'est pas encore démontré que pareille modification se traduirait par une diminution, sur le plan financier, de notre effort de défense, qui comme il a été dit précédemment, doit correspondre à une quote-part équitable de l'effort collectif.

BUDGETS 1963 ET 1964 COMPARES.

c) Daaruit volgt dat onze inspanningen inzake landsverdediging dienen te beantwoorden aan onze middelen en hetzelfde peil moeten bereiken als bij onze partners.

d) Het is echter duidelijk dat, welke vergelijkingsbasis ook wordt aangewend — Rijksbegroting of bruto nationaal produkt — welke methode ook wordt gebruikt om de bedoelde basis vast te stellen, wij met het overeenstemmend proportioneel bedrag van onze verdedigingsuitgaven onderaan de vergelijkende intergeallieerde schaal prijken.

e) Een vermindering van deze proportie kan derhalve niet worden overwogen; t.o.v. het bruto nationaal produkt ligt zij, voor 1963, tussen 3,6 en 3,8 %.

Er weze opgemerkt dat de landen-leden van de N.A.V.O. als algemene regel hebben aangenomen dat de financiële inspanning ten minste 4 % van het B.N.P. moet bereiken om aanvaardbaar te zijn en dat wij praktisch de enigen zijn, die beneden dit minimum blijven.

4. Nota over de structuur van onze strijdkrachten.

a) De structuur van onze strijdkrachten vloeit voort uit de huidige strategische opvatting van de N.A.V.O., die overeenstemt met gestandaardiseerde modellen in de sector Centraal-Europa.

b) Een wijziging van deze structuren kan niet eenzijdig worden overwogen. Zij zou noodzakelijk moeten plaats grijpen in het raam van een wijziging van de gehele strategische opvatting en van de stelsels der strijdkrachten van het Atlantisch Verbond.

c) Het bewijs is echter nog niet geleverd dat een dergelijke wijziging een verminderde financiële inspanning inzake landsverdediging met zich zou brengen. Deze laatste moet, zoals reeds gezegd, overeenstemmen met een billijk aandeel in de collectieve inspanning.

VERGELIJKENDE BEGROTINGEN VOOR 1963 EN 1964.

	1963 initial — 1963 aanvankelijke	1963 ajusté — 1963 aangepaste	1963 ajusté + reliquats comptables — 1963 aangepaste + boekhoud- kundig saldo	1964 — 1964
1. Dépenses de personnel (art. 1 à 8 + 28-3 + 28-9) : — Personeelsuitgaven (artt. 1 tot 8 + 28-3 + 28-9) :				
— art. 1 à 8. — artt. 1 tot 8	7 713 256	8 262 236	8 597 350	8 610 823
— art. 28-3. — art. 28-3	25 000	30 000	30 000	50 000
— art. 28-9. — art. 28-9	605 343	619 680	619 680	639 685
	8 343 599	8 911 916	9 247 030	9 300 508
		+568 317	+335 114	+ 53 478
2. Fonctionnement et autres dépenses. — Werkings- en andere uitgaven	5 444 401	5 335 209	5 419 484	5 483 557
	—109 192	+ 84 275	+ 64 073	
Totaux. — Totalen	13 788 000	14 247 125	14 666 514	14 784 065
		+459 125	+419 389	+117 551

JUSTIFICATION DE LA SOMME DE 14 784 MILLIONS DU BUDGET ORDINAIRE 1964.

à partir du budget ordinaire 1963 initial.

B.O. 1963 initial	13 788
Revalorisation :	
— militaires	355
— civils	38
	393
V.C.C.T.	99
Primes de départ	43
Augmentation de 20 % du taux de la solde des soldats	34
Reliquats comptables (196 millions de 1963, 60 millions de 1964)	136
Versements O.N.S.S.	25
M.O.C. (hausse des salaires)	30
Divers (augmentation des allocations fami- liales et des indemnités de foyer et de résidence, suppression de la zone IV en matière d'indemnités de foyer et de rési- dence, variation du traitement moyen, dimi- nution des effectifs, etc.)	197
Dépenses de fonctionnement et autres dépenses	39
	14 784

IV. — Le budget de la Dette publique et la situation de la Trésorerie.

A fin septembre 1963, la dette directe et indirecte de l'Etat atteignait 436,8 milliards de francs, en accroissement de 13,6 milliards par rapport à la situation existant au 31 décembre 1962.

Cet accroissement important qui fait suite à la progression constante enregistrée au cours des années précédentes, provoque des commentaires en sens divers.

Le jugement que l'on peut porter sur le rythme de l'endettement direct ou indirect de l'Etat, prévu pour 1964 est avant tout fonction de l'appréciation que l'on peut avoir de l'opportunité d'une impasse budgétaire en période de suremplei.

Tout acte de politique financière doit être jugé en fonction de cette considération qui est fondamentale.

On peut s'inquiéter de cette évolution ascendante de la dette publique et la comparer, par exemple, à la politique de réduction de la dette publique suivie chez nos voisins hollandais. On peut, par contre, établir un parallèle entre l'évolution de la dette et le progrès du revenu national et en conclure à l'absence d'une exagération dans l'endettement : la dette ne représente que 65 % d'un produit national brut estimé pour cette année à 670 milliards de francs, et ce pourcentage a été plus élevé dans un passé récent.

Pourtant, certaines de ces considérations ne sont guère pertinentes.

D'une part, on ne peut tirer de conclusion définitive du rapprochement entre l'endettement de l'Etat, à un moment donné et un flux de revenus; c'est soit l'actif total du patrimoine de l'Etat qu'il faudrait comparer à sa dette, soit le

VERANTWOORDING VAN HET BEDRAG VAN 14 784 MILJOEN OP DE GEWONE BEGROTING VOOR 1964

uitgaande van de oorspronkelijke gewone begroting voor 1964.

Oorspronkelijke gewone begroting voor 1963	13 788
Herwaardering :	
— militairen	355
— burgers	38
	393
B.V.K.T.	99
Afscheidspremies	43
Verhoging met 20 % van het bedrag der soldij van de soldaten	34
Boekhoudkundig saldo (196 miljoen voor 1963 — 60 miljoen voor 1964)	136
Stortingen aan de R.M.Z.	25
B.A.K. (loonsverhoging)	30
Varia (verhoging van de kinderbijslag en van de haard- en standplaatsvergoedin- gen, afschaffing van zone IV inzake haard- en standplaatsvergoedingen, schommelingen van de gemiddelde wedde, inkrimping van de getalsterkte, enz.)	197
Werkings- en andere uitgaven	39
	14 784

IV. — Rijksschuldbegroting en stand van de Thesaurie.

Einde september 1963 bedroeg de directe en de indirecte Rijksschuld 436,8 miljard frank, wat 13,6 miljard meer is in vergelijking met de toestand per 31 december 1962.

Op die aanzienlijke stijging, welke aansluit bij de tijdens de vorige jaren waargenomen aanhoudende aangroei, wordt commentaar in uiteenlopende zin geleverd.

Het oordeel dat men kan uitspreken over de mate waarin de directe of indirecte schuldenlast van de Staat aangroeit, wordt in de eerste plaats bepaald door de zienswijze in verband met de opportuniteit van een begrotingstekort in een periode van overvloedige werkgelegenheid.

Elke daad van financieel beleid moet worden beoordeeld in het licht van deze fundamentele overweging.

Men kan zich over die stijging van de Rijksschuld veront-
rusten en bij voorbeeld een vergelijking maken met het bij
onze Hollandse burens gevoerde beleid van vermindering van
de Rijksschuld. Of men kan integendeel een parallel trekken
tussen de evolutie van de schuld en de stijging van het
nationaal inkomen en daaruit afleiden dat de schuldenlast
niet in overdreven mate aangroeit, want de schuld bedraagt
slechts 65 % van het bruto nationaal produkt dat voor dit
jaar op 670 miljard wordt geschat. Nog kort geleden lag
dat percentage hoger.

Van die overwegingen zijn sommige nochtans niet zeer
pertinent.

Vooreerst is het al verkeerd een definitieve conclusie te
trekken uit de vergelijking tussen de stand van de Rijkss-
schuld op een bepaald tijdstip en een stijging van het natio-
naal inkomen : of wel moeten de totale activa van het

rapport qu'il faudrait établir entre l'endettement pendant une période donnée et le revenu de cette période. À notre connaissance, pareille comparaison n'a jamais été établie.

D'ailleurs, la charge de la dette intérieure ne constitue, à l'échelle de la Nation, qu'un transfert purement comptable; c'est la charge de la dette extérieure qui a de l'importance.

De plus, la dette directe et indirecte de l'Etat ne constitue qu'une part — importante, sans doute, mais non complète — de l'endettement de l'ensemble des pouvoirs publics. Il faudrait prendre une perspective plus large et comparer l'accroissement de la dette publique totale (y compris la dette garantie et la dette des pouvoirs subordonnés) à l'ensemble des investissements du secteur public: ce n'est, en effet, que dans la mesure où un développement de ces derniers est intervenu que se justifie un accroissement de la dette.

En ce qui concerne la dette garantie, les précisions fournies par le Ministre des Finances font apparaître un accroissement de quelque 6 milliards en un an. Il faut encore préciser — ce qui est un facteur favorable — que la dette garantie en devises a été réduite de 2 milliards de francs.

EMPRUNTS EMIS SOUS LA GARANTIE DE L'ETAT.
(En milliers d'unités.)

Rijkspatrimonium worden vergeleken met de schuld, of wel moet worden vastgesteld in welke verhouding de aangroei van de schuld gedurende een bepaalde periode staat tegenover het inkomen tijdens diezelfde periode. Bij ons weten is een dergelijke vergelijking nooit gemaakt.

Op nationaal niveau gezien, is de binnenlandse schuldenlast overigens niets meer dan een overdracht in de boekhouding; van groter belang is de buitenlandse schuldenlast.

Bovendien bestaat de schuldenlast van de gezamenlijke overheidslichamen maar voor een, weliswaar belangrijk, deel, doch niet volledig, uit de directe en de indirecte schuld van de Staat. Men zou van een ruimere basis moeten uitgaan en de aangroei van de totale overheidsschuld (daarin begrepen de gewaarborgde schuld en de schuld van de lagere overheidsorganen) vergelijken met de gezamenlijke overheidsinvesteringen: aangroei van de schuld is immers maar te verantwoorden voor zover die investeringen zijn toegevoegd.

Met betrekking tot de gewaarborgde schuld blijkt uit de door de Minister van Financiën verstrekte gegevens dat de aangroei in één jaar tijd ongeveer 6 miljard bedroeg. Hieraan dient nog te worden toegevoegd — en dat is een gunstige factor — dat de gewaarborgde schuld in deviezen met 2 miljard is verminderd.

LENINGEN MET STAATSWAARBORG UITGEGEVEN.
(In duizendtallen.)

ORGANISMES	Situation au — Stand op		INSTELLINGEN
	30 septembre 1962 — 30 september 1962	30 septembre 1963 — 30 september 1963	
<i>Emprunts en francs belges.</i>			<i>Leningen in Belgische frank.</i>
Société nationale des Chemins de fer vicinaux	1 480 457	1 468 091	Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.
Régie des Télégraphes et des Téléphones	12 617 236	13 274 365	Regie van Telegraaf en Telefoon.
Société intercommunale de la Rive gauche de l'Escaut	235 709	216 026	Intercommunale Maatschappij van de Linker Schelde-oever.
Office central de Crédit hypothécaire	3 844 964	4 044 520	Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet.
Caisse nationale de Crédit professionnel	5 645 012	6 133 815	Nationale Kas voor Beroepskrediet.
Institut national de Crédit agricole	2 727 453	3 570 838	Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet.
Société nationale de Crédit à l'Industrie	45 439 549	47 152 695	Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.
Société nationale des Distributions d'Eau	3 563 812	3 861 659	Nationale Maatschappij der Waterleidingen.
Société intercommunale des Flandres pour la Distribution d'Eau.	34 859	33 537	Intercommunale Maatschappij der Vlaanderen voor Waterbedeling.
Palais des Beaux-Arts	41 792	41 419	Paleis voor Schone Kunsten.
Société nationale des Chemins de fer belges.	11 312 500	12 253 300	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.
Société nationale du Logement	16 635 854	17 781 580	Nationale Maatschappij voor de Huisvesting.
Société nationale de la Petite Propriété Terrienne ...	5 125 068	2 279 310	Nationale Maatschappij van de Kleine Landeigendom.
Ligue des Familles nombreuses :			Bond der Grote Gezinnen :
— Fonds des Etudes	69 273	74 580	— Studiefonds.
— Fonds de Logement	2 435 291	2 591 872	— Woningfonds.
S.A.B.E.N.A.	1 573 000	1 943 000	S.A.B.E.N.A.
Caisse autonome des Dommages de guerre	12 161 812	11 119 592	Zelfstandige Kas voor Oorlogsschade.
Institut des Services communs de la Radiodiffusion-Télévision belge.	441 138	484 476	Instituut van de gemeenschappelijke diensten der Belgische Radio en Televisie.
Fonds de Dotation des Pensions de guerre, etc. ..	9 315 266	9 292 406	Dotatiefonds van de Oorlogspensioenen, enz.
Caisse nationale des Pensions de Retraite et de Survie	1 957 442	2 533 666	Rijkskas voor Rust- en Overlevingspensioenen.
Office national des Pensions pour travailleurs indépendants.	4 982 006	6 199 668	Rijksdienst voor de Pensioenen der zelfstandigen.
Centre d'Etude de l'Energie nucléaire	1 887 183	1 732 672	Studiecentrum voor Kernenergie.
Fondation nationale pour le Financement de la Recherche scientifique.	619 857	968 189	Nationale Stichting voor de financiering van het Wetenschappelijk Onderzoek.
Total	144 146 533	152 051 276	Totaal.

ORGANISMES	Situation au — Stand op		INSTELLINGEN
	30 septembre 1962 30 september 1962	30 septembre 1963 30 september 1963	
<i>Emprunts en devises.</i>			<i>Leningen in deviezen.</i>
a) <i>En francs suisses :</i>			a) <i>In Zwitserse frank :</i>
Régie des Télégraphes et des Téléphones	50 000	50 000	Regie van Telegraaf en Telefoon.
Société nationale des Chemins de fer belges	79 589	82 386	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.
Congo	248 229	241 482	Kongo.
S.A.B.E.N.A.	10 700	—	S.A.B.E.N.A.
Société nationale de la Petite Propriété Terrienne ...	—	11 000	Nationale Maatschappij van de Kleine Landeigendom.
b) <i>En francs congolais :</i>			b) <i>In Kongolese franken :</i>
S.A.B.E.N.A.	365 000	365 000	S.A.B.E.N.A.
Congo	200 000	200 000	Kongo.
c) <i>En dollars U.S.A. :</i>			c) <i>In dollar U.S.A. :</i>
Régie des Télégraphes et des Téléphones	13 500	10 000	Regie van Telegraaf en Telefoon.
Société nationale des Chemins de fer belges	23 000	22 500	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.
S.A.B.E.N.A.	18 355	12 346	S.A.B.E.N.A.
Congo	120 090	99 978	Kongo.
Office national des Pensions pour travailleurs indé-	6 000	6 000	Rijksdienst voor de Pensioenen der zelfstandigen.
pendants.			
Ruanda-Urundi	4 014	3 819	Ruanda-Urundi.
O.T.R.A.C.O.	2 092	1 611	O.T.R.A.C.O.
d) <i>En florins néerlandais :</i>			d) <i>In Nederlandse gulden :</i>
Institut national de Crédit agricole	20 000	20 000	Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet.
Société nationale des Chemins de fer belges	8 000	7 386	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.
S.A.B.E.N.A.	38 370	22 000	S.A.B.E.N.A.
e) <i>En marks allemands :</i>			e) <i>In Duitse mark :</i>
Société nationale des Chemins de fer belges	30 000	30 000	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.
Société nationale de la Petite Propriété Terrienne ...	20 000	—	Nationale Maatschappij van de Kleine Landeigendom.
S.A.B.E.N.A.	40 000	40 000	S.A.B.E.N.A.
Congo	6 762	6 762	Kongo.
Ruanda-Urundi	1 764	1 764	Ruanda-Urundi.
f) <i>En francs luxembourgeois :</i>			f) <i>In Luxemburgse frank :</i>
Société nationale du Logement	—	88 000	Nationale Maatschappij voor de Huisvesting.
Société nationale de la Petite Propriété Terrienne ...	85 000	110 000	Nationale Maatschappij van de Kleine Landeigendom.
S.A.B.E.N.A.	250 000	250 000	S.A.B.E.N.A.
Totaux :			Totaal :
F.S.	388 518	384 868	Z.F.
F.C.	565 000	565 000	K.F.
§	187 051	156 254	§
fl.	66 370	49 386	fl.
D.M.	98 526	78 526	D.M.
L.F.	335 000	448 000	L.F.
RECAPITULATION.			SAMENVATTING.
Emprunts en francs belges	144 146 533	152 051 276	Leningen in Belgische frank.
Emprunts en devises (contre-valeur des devises en francs belges).	16 816 571	14 932 105	Leningen in deviezen (tegenwaarde van de vreemde munt in Belgische frank).
	160 963 104	166 983 381	

En dehors de la dette congolaise garantie par l'Etat belge, il existe encore, on le sait, une dette non garantie pour le règlement des charges de laquelle un crédit de 50 millions a été inscrit au présent budget. On doit regretter que la situation exacte de cette dette n'ait pas été publiée et peut-être conviendrait-il que les Ministres intéressés fassent connaître au plus tôt au public leurs intentions à l'égard des porteurs de ces titres, afin, notamment, d'éviter les spéculations.

En ce qui concerne la charge des intérêts et amortissements de la dette publique proprement dite, qui atteindra cette année 23,6 milliards, il est intéressant de constater que cette somme représente 14,1 % des dépenses totales du Pouvoir central et quelque 3,7 % du produit national brut. Si ces chiffres ramènent le phénomène dans une plus juste perspective, il n'en demeure pas moins vrai qu'il s'agit de la catégorie de dépenses la plus importante après celle des dépenses d'éducation.

Pour 1964, le regroupement fonctionnel des dépenses de l'Etat estime la charge de la dette publique à 24,9 milliards, soit 14,6 % des dépenses totales : on doit donc constater que cette charge manifeste une tendance à croître proportionnellement plus vite que toutes les autres. Ce phénomène serait inquiétant s'il était appelé à se poursuivre. En effet, étant donné que la tendance du secteur public de s'attribuer des missions toujours plus nombreuses dans l'économie nationale paraît irréversible et que les dépenses publiques globales croissent donc proportionnellement plus vite que le revenu national, pareille évolution signifie un accroissement plus rapide de la charge de la dette par rapport au revenu national lui-même, c'est-à-dire du fardeau reporté sur les générations futures.

D'autre part, les possibilités d'action de l'Etat dans d'autres directions se trouvent réduites s'il doit affecter un pourcentage, sans cesse croissant, de ses ressources additionnelles à honorer des dettes (au détriment de mesures sociales, d'investissements économiques ou autres, du financement de la politique scientifique, etc.).

Structure de la dette publique et méthodes de gestion.

L'examen de l'évolution récente de l'endettement public doit être aussi l'occasion de formuler certaines remarques concernant la structure de notre dette publique et la manière dont elle est gérée.

Certes, il est réconfortant de constater que les prévisions en matière de charges de la dette ont été, dans le passé, assez conformes à la réalité, ainsi qu'il ressort du tableau suivant et il faut en féliciter l'Administration de la Trésorerie et de la Dette publique.

Naast de Kongolese schuld, die door de Belgische Staat is gewaarborgd, is er, zoals men weet, nog een niet gewaarborgde schuld; voor de vereffening van de hieruit voortvloeiende lasten is op de huidige begroting een krediet van 50 miljoen uitgetrokken. Het moet worden betreurd dat de juiste toestand van deze schuld niet is gepubliceerd en, ten einde speculatie te vermijden, is het wellicht wenselijk dat de betrokken Ministers zo spoedig mogelijk mededelen welke hun plannen ten opzichte van de houders van de desbetreffende effecten zijn.

Met betrekking tot de delgingslast van de eigenlijke Rijksschuld, die dat jaar 23,6 miljard zal bereiken, kan de interessante vaststelling worden gedaan dat dit bedrag overeenstemt met 14,1 % van de totale uitgaven van de Centrale Overheid en ongeveer 3,7 % van het bruto nationaal produkt. Deze cijfers plaatsen het probleem weliswaar in een juister perspectief, doch het blijft niettemin een feit dat qua belangrijkheid deze uitgaven onmiddellijk volgen op de uitgaven voor opvoeding.

In de functionele hergroepering van de Rijksuitgaven voor 1964 wordt de last van de Rijksschuld op 24,9 miljard, d.w.z. 14,6 % van de totale uitgaven, geraamd : men is dus verplicht te constateren dat deze last verhoudingsgewijs sneller toeneemt dan alle andere. Het aanhouden van deze tendens zou onrustwekkende gevolgen kunnen hebben. Aangezien alles erop wijst dat voor de overheid een steeds uitgebreide taak in 's lands economie is weggelegd en dat de totale Rijksuitgaven verhoudingsgewijs dus sneller dan het nationaal inkomen zullen stijgen, zal hieruit noodzakelijkerwijze voortvloeien dat de schuldenlast groter zal worden in vergelijking met het nationaal inkomen op zichzelf beschouwd, d.w.z. met hetgeen op de toekomstige generaties wordt overgedragen.

Anderzijds krijgt het Rijk steeds minder armslag op andere gebieden indien een steeds groter deel van zijn aanvullende middelen moet dienen om tegemoet te komen aan zijn schuldverplichtingen (ten nadele van de sociale voorzieningen, de economische of andere investeringen, de financiering van het wetenschapsbeleid, enz.).

Structuur van de Rijksschuld en wijze van beheer.

Van het onderzoek van de recente evolutie van de openbare schuldenlast moet eveneens gebruik worden gemaakt om enige opmerkingen naar voren te brengen in verband met de structuur van onze Rijksschuld en met de wijze waarop ze wordt beheerd.

Met genoegen kan worden genoteerd dat de ramingen betreffende de schuldenlast in het verleden — zoals blijkt uit de onderstaande tabel — een vrij getrouw beeld van de werkelijkheid hebben gegeven, en het Bestuur van de Thesaurie en de Rijksschuld dient hiervoor te worden gefeliciteerd.

EVOLUTION DES CHARGES DE LA DETTE PUBLIQUE
DE 1955 A 1962.

(En millions de francs.)

EVOLUTIE VAN DE LAST VAN DE RIJKSSCHULD
VAN 1955 TOT 1962.

(In miljoenen frank.)

Exercices — Dienstjaren	Estimations budgétaires initiales — Aanvankelijke begrotingsvooruitzichten				Charges réelles — Werkelijke lasten			
	Intérêt — Interest	Amortissement — Aflossing	Autres charges — Andere lasten	Total — Totaal	Intérêt — Interest	Amortissement — Aflossing	Autres charges — Andere lasten	Total — Totaal
1955	7 905	5 085	515	13 505	8 161	5 130	440	13 731
1956	8 538	5 592	449	14 579	8 437	5 861	453	14 751
1957	9 115	6 398	466	15 979	8 779	6 572	555	15 906
1958	9 542	6 890	419	16 851	9 673	6 652	638	16 963
1959	10 951	6 490	529	17 970	10 658	6 570	496	17 724
1960	11 788	7 040	598	19 426	12 334	7 110	461	19 905
1961	13 442	7 965	468	21 875	13 820	8 404	454	22 678
1962	14 419	9 106	480	24 005	13 876	9 305	462	23 643
1963	14 345	10 329	576	25 250	—	—	—	—
1964	15 530	11 255	515	27 300	—	—	—	—

Mais ce tableau indique, aussi, que la progression des dépenses d'amortissement est très rapide. En outre, dans les dernières années, des emprunts importants arrivent à échéance sur lesquels aucun amortissement intérimaire n'avait été effectué. Cette pratique doit être sévèrement condamnée, car elle amène à s'illusionner sur l'équilibre du budget ordinaire et occasionne de durs réveils le jour où arrivent les échéances.

L'occasion est aussi donnée à votre rapporteur de préciser deux idées importantes.

D'une part, il croit que le fait d'imputer 11,3 milliards d'amortissement au budget ordinaire constitue, comme l'a dit, à la Commission le Ministre, Adjoint aux Finances, un facteur d'équilibre supplémentaire du budget ordinaire. En effet, l'amortissement financier représente la contrepartie d'un amortissement physique des biens d'investissement que l'endettement a permis d'acquérir.

D'autre part, il ne croit pas que l'on puisse négliger ces amortissements dans l'évaluation des moyens de financement qui seront demandés par l'emprunt au marché des capitaux et ce sous le prétexte que l'argent remis en circulation au moment où l'Etat rembourse des dettes, lui reviendra automatiquement en souscriptions nouvelles. C'est que les sommes remises par l'Etat sur le marché des capitaux — par suite de remboursement d'emprunts venus à échéance et de l'amortissement qu'il pratique sur sa dette — ne reviendront pas entièrement à l'Etat; elles reviendront d'autant moins dans ses caisses, qu'on s'orientera vers une politique de restriction des crédits aux entreprises et aux particuliers.

En ce qui concerne la structure et l'évolution de la dette, on peut faire valoir que les efforts fournis au cours des dernières années pour mieux équilibrer les budgets, ont certes favorablement influencé l'accroissement global de la dette publique, lequel s'est sérieusement ralenti entre

Maar deze tabel toont ook aan dat de uitgaven voor afschrijvingen zeer snel stijgen. Bovendien dienden de laatste jaren belangrijke leningen afgelost te worden die niet het voorwerp zijn geweest van interimaire aflossingen. De praktijk die erin bestaat zulkdanige leningen uit te schrijven dient ten strengste afgekeurd te worden, omdat zij ertoe bijdraagt illusies te verwekken nopens het evenwicht van de gewone begroting en bittere ontgoochelingen veroorzaakt wanneer het ogenblik van aflossing gekomen is.

Uw verslaggever heeft aldus de gelegenheid twee belangrijke ideeën te preciseren.

Eensdeels denkt hij dat het feit 11,3 miljard aan aflossingen in te schrijven op de gewone begroting een bijkomende evenwichtsfactor voor de gewone begroting is, zoals de Minister, Adjunct voor Financiën, in de Commissie verklaard heeft. De financiële aflossing vertegenwoordigt inderdaad de tegenwaarde van een materiële afschrijving van investeringsgoederen, waarvan de verwerving mogelijk gemaakt werd door het maken van de schulden.

Anderzijds denkt hij niet dat men die aflossingen mag verwaarlozen wanneer men overgaat tot het schatten van de financieringsmiddelen die men door middel van een lening aan de kapitaalmarkt zal vragen, en dit onder voorwendsel dat het geld dat opnieuw in omloop gebracht wordt op het ogenblik dat de Staat zijn schulden terugbetaalt, automatisch zal terugkomen in de vorm van nieuwe inschrijvingen. De bedragen die door de Staat opnieuw op de geldmarkt gebracht worden — ingevolge de terugbetaling van leningen waarvan de looptijd verstreken is, en de aflossing die hij op zijn schuld toepast — zullen inderdaad niet volledig naar de Staat terugkeren; zij zullen des te minder opnieuw in de Schatkist terugkomen naarmate men zich oriënteert naar een politiek van beperking van kredietverlening aan de ondernemingen en aan de particulieren.

Wat de structuur en de evolutie van de schuld betreft, kan men laten gelden dat de inspanningen die in de loop van de laatste jaren gedaan werden om de begrotingen beter in evenwicht te brengen, voorzeker een gunstige invloed hebben gehad op de globale vermeerdering van de rijks-

1960 et 1962. Dans le même temps, la structure de la dette publique s'est améliorée, le pourcentage de la dette consolidée intérieure étant passé de 50,8 % à fin 1958, à 52,8 % à fin 1961, à 59,6 % à fin 1962. (Il faut cependant remarquer que ce dernier pourcentage est influencé par la consolidation de 20 milliards de francs de certificats du Trésor détenus par les banques en novembre 1962 et qui figuraient auparavant dans la dette à court terme.)

En 1963, l'accroissement paraît devoir être légèrement supérieur à celui de 1962. Le Trésor a dû, d'autre part, faire appel au financement par l'emprunt dans une mesure qui a nettement dépassé la capacité du marché des capitaux intérieurs. En témoignent à la fois les relèvements successifs des conditions nominales offertes aux souscripteurs des derniers emprunts et surtout la conclusion d'emprunts de courte durée à l'étranger. C'est ainsi que la structure de la dette s'est détériorée, le pourcentage de la dette consolidée intérieure étant revenu de 59,6 à 58,9 % du total. La dette à court terme — et spécialement la dette envers l'étranger — atteint actuellement un niveau record, dont la statistique, en ce qui concerne l'endettement extérieur, rend imparfaitement compte. S'il est dit, par exemple, à la page 25 de l'Exposé général que la dette à court terme en devises a progressé de 4,9 milliards entre la fin de 1962 et la fin de septembre 1963, il faut encore tenir compte des devises qui ont été empruntées par les banques belges pour souscrire des certificats de Trésorerie libellés en francs belges.

Il faut insister sur ce point car un accroissement de la dette extérieure équivaut, quant aux effets d'expansion monétaire qu'il entraîne, à une augmentation du crédit consenti par l'Institut d'Emission à l'Etat. Un relèvement du plafond des avances de la Banque Nationale aurait exactement la même signification avec, au moins, le mérite d'éviter, d'une part, de payer inutilement des intérêts à l'étranger et, d'autre part, de diminuer le crédit dont l'Etat belge jouit à l'étranger en l'obligeant d'aller tendre la main sur les marchés extérieurs.

Voilà pourquoi, certains évoquent parfois l'idée que cette marge de 10 milliards des avances que la Banque Nationale peut consentir à l'Etat, devrait être revue, afin de la réadapter à l'importance grandissante des mouvements de fonds que l'Etat doit assumer. (La marge fut, en effet, fixée par la convention entre l'Etat et la Banque Nationale en 1948 et les recettes et dépenses de l'Etat se sont considérablement accrues depuis lors). Ceux qui défendent cette thèse estiment cependant qu'un mécanisme devrait alors être mis en place, qui évite de détourner ce crédit de sa véritable signification qui est de jouer le rôle de volant de trésorerie et non d'être utilisé en permanence.

Pour ce faire, il suffirait de prévoir que l'endettement de l'Etat devrait être ramené à un maximum de 10 milliards en fin d'exercice fiscal, afin de tenir compte de l'écart saisonnier qui existe entre les décaissements et les recettes.

Enfin, la gestion même de la dette publique au cours des douze derniers mois doit faire l'objet de certaines remarques.

On se rappelle que dans le courant de 1962, le cours de la Rente avait évolué très favorablement en liaison avec la détente continue des taux d'intérêt, elle-même, favorisée par

schuld, welke tussen 1960 en 1962 gevoelig verminderde. Terzelfder tijd verbeterde de structuur van de rijksschuld, daar het percentage van de geconsolideerde binnenlandse schuld van 50,8 %, einde 1958, overgegaan is op 52,8 %, einde 1961 en op 59,6 %, einde 1962. (Er dient echter te worden opgemerkt dat laatstgenoemd percentage beïnvloed werd door de consolidatie van 2 miljard Schatkistcertificaten, welke in november 1962 in het bezit waren van de banken en die vroeger onder de schuld op korte termijn waren vermeld.)

In 1963 schijnt de vermeerdering ietwat hoger te moeten liggen dan die van 1962. De Schatkist moest, anderzijds, in een mate die klaarblijkelijk de mogelijkheden van de markt van het binnenlands kapitaal overschreed, zijn toevlucht nemen tot de financiering door middel van leningen. Daarvan getuigen terzelfder tijd de opeenvolgende verhogingen van de aan de intekenaars op de allerlaatste leningen aangeboden nominale voorwaarden, alsook het sluiten van leningen op korte termijn in het buitenland. Aldus is de structuur van de schuld verslechterd, daar het percentage van de geconsolideerde binnenlandse schuld van 59,6 op 58,9 % van het totaal bedrag gedaald was. De schuld op korte termijn — en inzonderheid de schuld tegenover het buitenland — bereikt thans een recordpeil, waarvan de statistieken betreffende de buitenlandse schuld een onvolledig beeld geven. Wordt er, bij voorbeeld, op blz. 25 van de Algemene Toelichting, gezegd dat de schuld op korte termijn in deviezen met 4,9 miljard toenam tussen het einde van 1962 en september 1963, dan dient nog rekening gehouden te worden met de deviezen die door de Belgische banken werden ontleend om in te tekenen op Schatkistcertificaten in Belgische frank.

Daarop dient de nadruk te worden gelegd, want een verhoging van de buitenlandse schuld staat gelijk, wat de gevolgen betreft van de monetaire expansie die zij teweegbrengt, met een verhoging van het krediet dat door de circulatiebank aan de Staat is toegestaan. Een verhoging van het maximumbedrag van de voorschotten van de Nationale Bank zou juist dezelfde draagwijdte hebben en zou, ten minste, het voordeel bieden te voorkomen, eensdeels, dat nutteloos interesten worden betaald aan het buitenland en, anderdeels, dat het krediet wordt aangetast dat de Belgische Staat in het buitenland geniet, doordat hij zich genoopt ziet op de buitenlandse markten de hand uit te steken.

Daarom zetten sommigen soms wel de gedachte vooruit dat deze marge van 10 miljard op de voorschotten die de Nationale Bank aan de Staat mag toestaan zou dienen herzien te worden ten einde die marge aan te passen aan de steeds grotere omvang van de fondsenbewegingen welke de Staat moet verzekeren. (De marge werd inderdaad bepaald bij de overeenkomst, in 1948 gesloten tussen de Staat en de Nationale Bank, en de Staatsontvangsten en -uitgaven verhoogden sedertdien in aanzienlijke mate.) Diegenen die deze thesis verdedigen menen echter dat alsdan een mechanisme dient te worden ingevoerd, dat zou vermijden dit krediet af te leiden van zijn werkelijke bestemming, die erin bestaat als thesauriereserve te dienen en niet voortdurend gebruikt te worden.

Daartoe zou het volstaan te bepalen dat de schuldenlast van de Staat, bij het verstrijken van het belastingjaar dient teruggebracht te worden op maximum 10 miljard ten einde rekening te houden met het seizoenverschil, dat zich voordoeft tussen de uitbetalingen en de ontvangsten.

Ten slotte moeten op het beheer zelf van de rijksschuld tijdens de jongste twaalf maanden zekere opmerkingen worden gemaakt.

Men zal zich herinneren dat de koers van het Rentefonds in 1962 gunstig geëvolueerd was in verband met de aanhoudende ontspanning van de rentevoet, die op haar beurt

la réforme monétaire de janvier 1962 et des abaissements successifs du taux de l'escompte de la Banque Nationale, notamment en août 1962.

Le 6 décembre 1962, une nouvelle baisse du taux de l'escompte d'un quart de pour-cent était intervenue, ramenant à 3,50 le taux pivot. Le taux des avances fut cependant laissé inchangé à 5 %.

Les conditions étaient pourtant peu propices à cette baisse, les taux du marché manifestant une tendance légère, mais régulière, à la fermeté et la balance des transactions courantes étant devenue déficitaire. Enfin, les liquidités avaient subi une importante ponction, par l'emprunt de novembre, qui avait rapporté plus de 10 milliards au Trésor (c'était la dernière émission dont les intérêts devaient bénéficier de l'immunisation fiscale à la taxe mobilière).

Aussi apparaît-il bien que la baisse du taux de l'escompte n'a eu d'autre but que de contrecarrer la hausse des taux des fonds publics, que l'application de la réforme fiscale permettait cependant de prévoir.

Le Fonds des Rentes semble s'être associé à cette politique; il a assuré d'ailleurs le soutien des cours jusqu'en février-mars 1963. La diminution des comptes courants, dont témoignent les situations hebdomadaires publiées par la Banque Nationale et la hausse des taux intervenue depuis lors sur le marché du « call money » (dont le Fonds des Rentes était auparavant un des principaux pourvoyeurs de fonds) indiquent que l'organisme régulateur des rentes avait vu ses possibilités d'intervention considérablement entamées, notamment à la suite de la suppression des coefficients de couverture des passifs bancaires. La violence de la réaction du marché, apparue à ce moment, indique que l'on avait été trop loin dans les efforts de soutien de la rente, à un moment où l'ensemble des taux était orienté à la hausse.

Depuis lors, les taux tant sur le marché monétaire que sur les marchés des capitaux à long terme, n'ont pas cessé de se redresser. Il en a été de même d'ailleurs à l'étranger. Les hausses tardives du taux de l'escompte n'ont même pas freiné ce mouvement. Actuellement, la hausse du rendement des rentes a complètement annulé les effets de la réforme fiscale et c'est en réalité le Trésor qui supporte le poids des précomptes.

La situation de trésorerie de l'Etat.

L'évolution de la dette publique exerce une répercussion directe sur la situation de la trésorerie de l'Etat. A cet égard on doit déplorer que la Commission devant examiner l'important budget de la Dette publique, n'ait eu à sa disposition que les chiffres de la situation générale du Trésor public au 1er janvier 1962 (Chambre, Doc. n° 430, session 1961-1962).

Ces chiffres n'ont évidemment plus qu'un intérêt historique.

La Commission n'a pas pu prendre connaissance de la situation du Trésor au 1er janvier 1963, instrument de travail qui devait normalement lui être présenté dans le cours de l'été.

Voilà pourquoi votre Rapporteur croit devoir mettre l'accent, plus encore que ne le fait l'Exposé général, sur ce que l'on peut espérer de la poursuite des remarquables travaux qui ont conduit à la réforme de la comptabilité publique, incorporée dans la loi du 28 juin 1963.

bevorderd werd door de munthervorming van 1962 en door de opeenvolgende verlagingen van de discontovoet der Nationale Bank, met name in augustus 1962.

Op 6 december 1962 werd de discontovoet opnieuw met $\frac{1}{4}$ % verlaagd, zodat de basisdiscontovoet tot 3,50 werd teruggebracht. De rentevoet van de voorschotten werd onveranderd op 5 % gelaten.

Nochtans waren de omstandigheden weinig gunstig voor die verlaging, aangezien de gangbare bedragen van de rentevoet een geringe maar regelmatige vaste strekking vertoonden en de balans van de lopende verrichtingen een tekort te zien gaf. Ten slotte waren de liquide middelen aanzienlijk verminderd ingevolge de lening van november, die meer dan 10 miljard aan de Schatkist bezorgde (het was de laatste lening waarvan de interesten vrijstelling van mobiliënbelasting genoten).

Het is dan ook duidelijk dat met de verlaging van de discontovoet geen ander doel werd nagestreefd dan de verhoging van de rentevoet der overheidsfondsen tegen te gaan, welke nochtans een normaal gevolg van de toepassing van de fiscale hervorming had moeten zijn.

Het Rentefonds schijnt zijn instemming met die politiek te hebben betuigd. Het heeft trouwens de koersen tot in februari-maart 1963 ondersteund. De vermindering van de rekeningen-courant, die de door de Nationale Bank van België gepubliceerde weekstaten te zien geven, en de verhoging van de rentevoet die zich sedertdien heeft voorgedaan op de call-geldmarkt — waarvan het Rentefonds vroeger een van de voornaamste geldopnemers was — wijzen uit dat de middelen waarover de met de regeling van de rentevoet belaste instelling beschikte om tussen te komen, aanzienlijk verminderd waren ingevolge de afschaffing van de coëfficiënten inzake de dekking der bankpassiva. De heftige reactie welke de markt op dat moment te zien gaf, levert het bewijs dat men te ver gegaan was bij het ondersteunen van de rentevoet op een ogenblik waarop de gezamenlijke rentevoeten een stijgende tendens vertoonden.

Sedertdien is de rentevoet van de op korte zowel als op lange termijn uitstaande kapitalen onophoudend gestegen. Hetzelfde deed zich trouwens in het buitenland voor. De laattijdige verhoging van de discontovoet heeft die beweging niet eens kunnen remmen. Thans heeft de verhoging van de renteopbrengst de uitwerking van de belastinghervorming totaal ongedaan gemaakt, en in werkelijkheid draagt de Schatkist de last van de voorheffingen.

De kaspositie van de Staat.

De ontwikkeling van de rijksschuld heeft een rechtstreekse terugslag op de kastoestand van de Staat. In dat verband weze betreurd dat de Commissie die de belangrijke rijksschuldbegroting moet onderzoeken, slechts van de cijfers van de algemene toestand der Staatskas op 1 januari 1962 inzage heeft gekregen (Kamer, Stuk n° 430, zitting 1961-1962).

Die cijfers hebben natuurlijk nog slechts een historisch belang.

De Commissie heeft geen kennis kunnen nemen van de toestand van de Staatskas op 1 januari 1963, hoewel zij normaal in de loop van de zomer daarvan op de hoogte had moeten worden gebracht.

Dit is de reden waarom uw verslaggever nog meer de nadruk meent te moeten leggen, dan dit in de Algemene Toelichting het geval is, op datgene wat men mag verhoppen van de voortzetting van de uitstekende werkzaamheden die geleid hebben tot de hervorming van de Rijkscomptabiliteit, die men aantreft in de wet van 28 juni 1963.

L'article 70 de la nouvelle loi dispose, fort opportunément, que ce document essentiel que constitue la Situation du Trésor au 1er janvier, doit être distribué aux membres des Chambres législatives avant le 30 avril de l'année suivant celle qui fait l'objet du rapport.

L'article 74, de son côté, en précise l'objet essentiel dans les termes suivants : « le compte de la Trésorerie expose les opérations effectuées pour maintenir l'équilibre entre les ressources et les besoins de l'Etat, ainsi que les mouvements de fonds appartenant à des tiers et les autres opérations financières du Trésor ».

La comptabilité publique doit, en effet, être l'auxiliaire de l'administration générale des affaires du Royaume tant par l'expression budgétaire qu'elle donne à la politique défendue devant le Parlement que par les clartés qu'elle jette sur la structure et les opérations de la Trésorerie. Elle doit être, en outre, l'instrument d'une reddition de comptes, claire dans tous les degrés de la synthèse comme dans ceux du détail.

Ces objectifs ne sont pas pleinement atteints aujourd'hui. La loi nouvelle trace ses règles, avec assez de force et de souplesse tout à la fois, pour que l'Exécutif puisse construire, tant pour l'Administration générale que pour les Services de l'Etat à caractère commercial, industriel ou financier, l'architecture comptable étroitement appropriée à la nature de leurs fonctions.

L'absence d'autonomie juridique ne doit pas mettre obstacle aux distinctions comptables qui s'imposent. Ainsi, il est anormal, en ce qui concerne les opérations de l'Office des Chèques postaux — office sans personnalité distincte et fonctionnant à l'intérieur de l'Administration des postes qui, elle-même, est un service non autonome ressortissant du Ministère des Communications — que tout soit enregistré comme s'il s'agissait d'une recette ou d'une dépense de l'Etat lui-même et vienne, dès lors, défigurer, par des mouvements d'une importance démesurée sans signification réelle avec la gestion des affaires publiques, les comptes rendus par la Trésorerie.

Votre rapporteur s'est donc adressé à l'Administration des Finances, qui lui a fourni certaines données concernant la situation de la Trésorerie au 30 septembre 1963. Ces données se trouvent résumées dans le tableau ci-après :

Artikel 70 van de nieuwe wet bepaalt terecht dat het stuk van essentieel belang, handelend over de « Algemene toestand van de Schatkist op 1 januari », aan de leden van de Wetgevende Kamers moet uitgedeeld zijn vóór 30 april van het jaar na dat waarop het betrekking heeft.

Artikel 74, aan zijn kant, preciseert in de volgende bewoordingen het essentiële doel van dit document : « De rekening van de Thesaurie geeft de verrichtingen op, uitgevoerd om het evenwicht te behouden tussen de inkomsten en de behoeften van de Staat, evenals de omzet van aan derden toebehorende gelden en de andere financiële verrichtingen van de Schatkist ».

De Rijkscomptabiliteit moet inderdaad een hulpmiddel zijn voor het algemeen beheer van de staatszaken, zowel door de budgettaire vertolking die zij geeft van de voor het Parlement verdedigde politiek als door het licht dat zij werpt op de structuur en op de verrichtingen van de Thesaurie. Zij moet bovendien het middel zijn om rekenschap te geven, dat duidelijk is in alle onderdelen van de synthese evenals in alle bijzonderheden.

Die doelstellingen werden tot op heden nog niet ten volle bereikt. De nieuwe wet stelt regelen die terzelfder tijd stevig en soepel genoeg zijn opdat de Uitvoerende Macht zowel voor het Algemeen Bestuur als voor de Staatsdiensten met commercieel, industrieel of financieel karakter, de boekhoudkundige armatuur zou kunnen optrekken die nauw aangepast is aan de aard van hun functies.

Het ontbreken van een juridische autonomie moet geen hinderpaal zijn voor het op boekhoudkundig gebied te maken onderscheid. Aldus is het abnormaal dat, wat de verrichtingen van het Bestuur der Postchecks betreft — een bestuur zonder afzonderlijke rechtspersoonlijkheid dat werkt binnen het kader van het Bestuur der Posterijen, dat zelf een niet-autonome dienst is, die afhangt van het Ministerie van Verkeerswezen — alles aangetekend wordt alsof het een ontvangst of een uitgave van de Staat zelf betrof, en aldus door bewegingen van overdreven aard, die geen enkele werkelijke betekenis hebben in verband met het beheer van de openbare aangelegenheden, de door de Thesaurie gegeven rekeningen verdraait.

Uw verslaggever heeft zich dus gericht tot het Bestuur van Financiën dat hem zekere gegevens heeft verschaft betreffende de toestand van de Thesaurie op 30 september 1963. Die gegevens vindt men samengevat in de hiernavolgende tabel :

**SITUATION DE CAISSE
POUR LES NEUF PREMIERS MOIS DE 1963.**

(En millions de francs.)

**KASTOESTAND
VOOR DE EERSTE NEGEN MAANDEN VAN 1963.**

(In miljoenen frank.)

A. — OPERATIONS BUDGETAIRES.			A. — VERRICHTINGEN OP DE BEGROTING.		
1. Budget ordinaire :			1 Gewone begroting :		
<i>Recettes.</i>			<i>Ontvangsten.</i>		
Exercice 1962 :			Dienstjaar 1962 :		
— fiscales	7 518		— fiscale;		
— non fiscales	703		— niet fiscale,		
		8 221			
Exercice 1963 :			Dienstjaar 1963 :		
— fiscales	91 611		— fiscale;		
— non fiscales	5 702		— niet fiscale;		
— pour ordre	— 1 738		— voor orde.		
		95 575			
					103 796
<i>Dépenses.</i>			<i>Uitgaven.</i>		
Exercice 1962		9 547	Dienstjaar 1962.		
Exercice 1963		74 145	Dienstjaar 1963.		
Fonds spéciaux		20 506	Bijzondere fondsen.		
					104 198
					— 402
2. Budget extraordinaire :			2 Buitengewone begroting :		
<i>Recettes.</i>			<i>Ontvangsten.</i>		
Exercice 1962 (sans prod. empr.)	42		Dienstjaar 1962 (zonder leningen).		
Exercice 1963 (sans prod. empr.)	261		Dienstjaar 1963 (zonder leningen).		
		303			
<i>Dépenses.</i>			<i>Uitgaven.</i>		
Exercice 1963	14 261		Dienstjaar 1963.		
Fonds spéciaux	1 142		Bijzondere fondsen.		
		15 403			
					—15 100
					—15 502
					=====
Découvert budgétaire					Begrotingstekort.
B. — OPERATIONS DE TRESORERIE.			B. — THESAURIEVERRICHTINGEN.		
1. Emprunts consolidés :			1. Geconsolideerde leningen :		
Titres dom. guerre 1914-1918		1	Effecten oorlogsschade 1914-1918.		
Emprunt 1963-1983 (1 ^{re} série)		4 944	Lening 1963-1983 (1 ^{ste} reeks).		
Emprunt 1963-1983 (2 ^e série)		5 133	Lening 1963-1983 (2 ^e reeks).		
					+10 078
2. Dette flottante :			2. Vlottende schuld :		
Avances B.N.B. (1)		+ 3 085	Voorschotten N.B.B. (1).		
Autres C.T.		+ 7 857	Andere T.R.		
					+10 942
3. Fonds de tiers			3. Derdengelden.		— 3 577
4. Mouvement de l'encaisse et autres opérations de trésorerie.			4. Kasgeld en andere thesaurieverrichtingen.		— 1 941
					+15 502
					=====

Votre rapporteur a également demandé à l'Administration des Finances de lui fournir les résultats budgétaires — c'est-à-dire les bonis et les malis cumulés — du 1er janvier 1951 au 1er octobre 1963, de même que l'augmentation, au cours de la même période, de la dette consolidée directe, ainsi que la situation de trésorerie, tant au 1er janvier 1951 qu'au 1er octobre 1963.

(1) Les avances accordées par la B.N.B. sur le plafond de 10 milliards de francs sont passées de 5 140 au 1er janvier à 8 225 au 30 septembre 1963.

Uw verslaggever verzocht het Bestuur van Financiën eveneens om toezending van de gegevens over de begrotingsuitslagen — dit betekent boni en mali samen — van 1 januari 1951 tot 1 oktober 1963, alsmede over de stijging van de rechtstreekse geconsolideerde schuld tijdens dezelfde periode en over de stand van de Thesaurie per 1 januari 1951 en per 1 oktober 1963.

(1) De door de N.B.B. verleende voorschotten op het maximum van 10 miljard frank zijn van 5 140, op 1 januari, gestegen tot 8 225 op 30 september 1963.

(En millions de francs.)

(In miljoenen frank.)

	Budget ordinaire <i>Gewone begroting</i>			Budget extraordinaire <i>Buitengewone begroting</i>				Résultats <i>Uitslagen</i>
	Recettes (1) <i>Ontvangsten</i>	Dépenses <i>Uitgaven</i>	Mali-Boni <i>Mali-Boni</i>	Emprunts consolidés <i>Geconsolid. leningen</i>	Autres <i>Andere</i>	Dépenses <i>Uitgaven</i>	Mali-Boni <i>Mali-Boni</i>	
1951	76 866	66 686	+10 180	6 025	9 309	23 097	— 7 763	+ 2 417
1952	77 585	76 392	+ 1 193	17 059	5 048	24 400	— 2 293	— 1 100
1953	76 733	77 376	— 643	15 688	2 713	17 126	+ 1 275	+ 632
1954	75 771	79 711	— 3 940	28 443	2 197	16 738	+13 902	+ 9 962
1955	82 065	81 001	+ 1 064	8 005	342	14 272	— 5 925	— 4 861
1956	90 314	86 134	+ 4 180	14 793	487	10 472	+ 4 808	+ 8 988
1957	99 965	94 099	+ 5 866	9 583	793	17 666	— 7 290	— 1 424
1958	95 005	103 203	— 8 198	10 854	650	15 324	— 3 820	—12 018
1959	102 265	110 462	— 8 197	21 505	3 127	24 831	— 199	— 8 396
1960	109 678	115 876	— 6 198	28 147	560	29 516	— 809	— 7 007
1961	120 359	124 865	— 4 506	14 807	721	16 818	— 1 290	— 5 796
1962	132 367	134 025	— 1 658	41 348	612	17 914	+24 046	+22 388

Résultats provisoires : — *Voorlopige uitslagen :*

1963 :								
30.IX.1963	97 791	97 771	+ 20	10 078	266	16 486	— 6 142	— 6 122

DETTE CONSOLIDÉE.

Augmentation nette de la dette consolidée directe, entre le 1er janvier 1951 et le 30 septembre 1963 : 147,9 milliards.

SITUATION DE TRESORERIE.

Découvert au 1er janvier 1951 144,2 milliards.
Découvert au 30 septembre 1963 146,5 milliards.

De l'examen de ces divers tableaux, il résulte une comparaison qui peut être présentée d'une manière assez suggestive comme suit :

**SITUATIONS COMPAREES
DU BILAN DE L'ETAT 1951-1963.**

(En milliards de francs.)

GECONSOLIDEERDE SCHULD.

Netto-stijging van de rechtstreekse geconsolideerde schuld tussen 1 januari 1951 en 30 september 1963 : 147,9 miljard.

STAND VAN DE THESAURIE.

Tekort op 1 januari 1951 144,2 miljard.
Tekort op 30 september 1963 146,5 miljard.

Het onderzoek van die verschillende tabellen leidt tot een vergelijking die vrij suggestief kan worden voorgesteld als volgt :

**VERGELIJKING VAN DE STANDEN
DER RIJKSBALANS VAN 1951 TOT 1963.**

(In miljarden frank.)

ACTIF — ACTIVA				PASSIF — PASSIVA			
	1 janvier 1951 <i>1 januari 1951</i>	1 septem- bre 1963 <i>1 septem- ber 1963</i>	Varia- tions <i>Schonne- tingen</i>		1 janvier 1951 <i>1 januari 1951</i>	1 septem- bre 1963 <i>1 septem- ber 1963</i>	Varia- tions <i>Schonne- tingen</i>
Résultats budgétaires (malis cumu- lés). — <i>Begrotingsuitslagen (samen- gevoegde mali)</i>	320	549	229	Dette consolidée directe. — <i>Recht- streekse geconsolideerde schuld</i>	118	275	+157
A déduire : — <i>Af te trekken :</i>				Découvert de Trésorerie. — <i>Thesau- rietekort</i>	144	147	+ 3
Charges de remboursement des emprunts consolidés. — <i>Lasten i.v.m. terugbetaling van geconsoli- deerde leningen</i>	— 58	—127	— 69				
Découvert global. — <i>Algemeen tekort.</i>	262	422	160		262	422	160
	=====	=====	=====		=====	=====	=====

Les renseignements à tirer de ce tableau sont multiples et, dans l'ensemble, bien décevants. Ils dénoncent l'état d'invalidité dans lequel un ensemble extrêmement complexe de facteurs psychologiques et politiques place l'Exécutif et, en tout premier lieu, les Ministres qui ont la charge écrasante et bien ingrate de gérer les Finances de l'Etat.

Deux dominantes se dégagent, en effet, de ce tableau :

1° Malgré que la Belgique ait connu plus de douze années de prospérité continue et croissante qui est révélée par tant de chiffres et tant de signes, le découvert de Trésorerie n'a pas été résorbé pour autant. En apparence, il ne s'est augmenté que légèrement mais, en fait, il s'est accru de 23 milliards, soit de 16 % puisque la consolidation de 20 milliards de certificats A n'a été que l'entérinement formel d'une consolidation acquise de fait dès 1946 par voie réglementaire et pour d'impérieuses raisons exposées à cette époque par la Commission bancaire.

2° Dans le même laps de temps, le découvert véritable a grossi de 160 milliards, soit en moyenne de 12,5 milliards par an.

Cet accroissement qui paraît avoir été consolidé par l'emprunt à hauteur de 157 milliards, ne l'a été en réalité qu'à hauteur de 137 milliards, soit 87 %, puisque 20 milliards de dettes résiduelles, dues à la guerre et compris dans le découvert de départ (au 1 janvier 1951) étaient déjà consolidés, en fait, bien avant cette date.

Serait-il téméraire d'affirmer qu'il aurait fallu, soit poursuivre une politique de réduction des malis, soit encore une politique de couverture consolidée plus large de ceux-ci, en manière telle que, par un coefficient de consolidation de 113 %, par exemple (plutôt que de 87 %), l'accroissement de la dette consolidée se serait élevé à 200 milliards et l'encours porté à 318 milliards contre 275 milliards, le découvert de trésorerie étant, de ce fait, automatiquement ramené à de moindres proportions (dans l'exemple choisi : 104 milliards contre 147 milliards) ?

A posteriori, la réponse à cette question paraît simple, et mieux vaudrait s'interroger sur les raisons profondes qui expliquent pourquoi il n'en a pas été ainsi.

Et pourtant, en termes d'efforts plus marqués de consolidation, les 43 milliards de différence entre la réalité observée et l'objectif envisagé à l'alinéa précédent, représenteraient par an une moyenne de consolidation supplémentaire de 3,6 milliards seulement.

Et pourtant, en termes d'efforts de compression des dépenses par une recherche plus marquée de productivité ou en termes de majoration de recettes par un prélèvement fiscal légèrement plus accentué, ils représenteraient 2,8 % par an seulement du montant moyen annuel des dépenses de la période considérée.

En face de ces chiffres, on peut encore formuler deux autres observations.

La première se réduit à des questions : peut-on admettre en conscience que l'accroissement de 160 milliards de francs du découvert global corresponde à des *investissements restés valables* pour un montant équivalent ? Peut-on admettre en conscience que l'accroissement de 160 milliards de francs du découvert global corresponde, pour un montant équivalent, à des *investissements pleinement productifs* au sens macro-économique du terme ?

On le voudrait, mais on a peine à le croire, à défaut d'inventaire, d'évaluations et d'amortissements calculés correctement.

Uit deze tabel kan men heel wat leren; het is echter, over het algemeen, vrij teleurstellend. Er blijkt immers uit, dat een zeer ingewikkeld geheel van psychologische en politieke factoren de Uitvoerende Macht en, in de eerste plaats, de Ministers op wie de zware en ondankbare taak rust de Rijksfinanciën te beheren, de vereiste actiemiddelen onttrekt.

Deze tabel wordt door twee belangrijke strekkingen beheerst :

1° Ofschoon ons land, sinds meer dan twaalf jaar, een ononderbroken en steeds stijgende voorspoed heeft gekend, die in tal van cijfers en indicien tot uiting komt, toch is het tekort van de Schatkist niet weggewerkt. Schijnbaar is er slechts een lichte verhoging, maar in feite bedraagt zij 23 miljard, of 16 %, aangezien de consolidatie van de certificaten A voor een bedrag van 20 miljard slechts de formele bevestiging was, langs reglementaire weg en om dringende redenen, die destijds werden uiteengezet door de Bankcommissie, van de feitelijke consolidatie sedert 1946.

2° In dezelfde periode is het werkelijke tekort met 160 miljard aangegroeid, of gemiddeld 12,5 miljard per jaar.

Het heeft er de schijn van dat die verhoging door leningen geconsolideerd werd tot een bedrag van 157 miljard, doch in feite geldt het slechts 137 miljard, of 87 %, aangezien 20 miljard overblijvende schulden, voortvloeiend uit de oorlog en vervat in het oorspronkelijk tekort (op 1 januari 1951), feitelijk reeds lang vóór die datum waren geconsolideerd.

Zou het een blijk zijn van overmoed te beweren dat men een beleid tot vermindering van de tekorten had moeten voeren of een beleid tot ruimer consolidatie van deze laatste, zodat, door een consolidatiecoëfficiënt van 113 % bv. (i.p.v. 87 %), de verhoging van de geconsolideerde schuld 200 miljard zou hebben bedragen en de uitstaande schuld 318 miljard tegen 275 miljard. Daardoor zou tevens het tekort van de Schatkist automatisch gedaald zijn (in het gekozen voorbeeld : 104 miljard tegen 147 miljard) ?

A posteriori, lijkt het antwoord op die vraag vrij eenvoudig. Het is wellicht nuttiger de diepe redenen op te sporen waarom men aldus niet heeft gehandeld.

En nochtans zou het verschil van 43 miljard tussen de bestaande toestand en het in het vorige lid vooropgestelde doel, inzake consolidatie-inspanning, een gemiddelde consolidatie van slechts 3,6 miljard meer per jaar belopen.

En wanneer men de inspanning tot drukking van de uitgaven door een verhoogde produktiviteit beschouwt of de stijging van de ontvangsten door een iets zwaardere belastingheffing, dan zou ditzelfde verschil slechts 2,8 % per jaar betekenen van het gemiddeld jaarlijks uitgavenbedrag tijdens de bedoelde periode.

Deze cijfers kunnen ook nog tot twee andere opmerkingen aanleiding geven.

De eerste bestaat uit een reeks vragen : kan men in geweten bevestigen dat de stijging van het totaal tekort met 160 miljard haar tegenwaarde vindt in *investeringen, die thans nog een zelfde bedrag vertegenwoordigen* ? Kan men in geweten staande houden dat de stijging van het totaal tekort met 160 miljard voor een zelfde bedrag haar tegenwaarde vindt in *volkomen productieve investeringen*, in de macro-economische betekenis van het woord ?

Men vraagt niet liever dan dit te geloven, doch men kan het bezwaarlijk bij gebreke van een inventaris en van precies becijferde ramingen en afschrijvingen.

Le rythme annuel moyen d'accroissement du découvert global a doublé au cours de la période 1957-1962 (16,7 milliards par an, au total 100 milliards) par rapport à la période, de six années aussi, 1951-1956 (8,3 milliards par an, ou, au total, 50 milliards). Peut-on vraiment justifier cela sous tous les rapports ?

La seconde observation vise la structure du découvert de trésorerie.

Dans les grandes lignes, elle est restée la même tout au long de ces années et jusqu'à ce jour. Il est absolument sans intérêt de l'analyser année par année parce qu'elle est restée l'expression de l'équilibre sur la corde raide réalisé au jour le jour, par mille tours de force et au prix d'efforts considérables pour les Ministres qui se sont succédé aux Finances.

Elle a, de plus, engendré dans notre vie financière de graves inélasticités.

On peut présenter la structure des moyens de financement du découvert de trésorerie au 30 septembre 1963, en substance comme suit :

Dette à court et moyen terme en francs belges	109,2	
Dette à court et moyen terme en devises	25,1	
		134,3
Fonds pour ordre (balance des soldes débiteurs et créditeurs)	18,5	
Comptes transitoires (mouvements de fonds) ...	0,2	
		153,0
A déduire :		
Etat des encaisses	4,6	
Compte indisponible à la Banque d'émission	1,9	
		—6,5
Découvert ou « Résultat des comptes des budgets »	146,5	

On peut remarquer que ce chiffre, arrondi par le jeu de l'expression en milliards, correspond au chiffre final du tableau précédent.

Cette présentation n'est pas bien édifiante, sinon en ce qu'elle montre l'absence totale de liquidités autres que les encaisses irréductibles de fonctionnement des caisses des comptables (le chiffre est d'ailleurs flatté de 1 milliard par la présence de valeurs de portefeuille non liquides), alors qu'il y a un ensemble de passifs vraiment flottants (mais cependant divers comme on le verra plus loin de plus de 150 milliards, c'est-à-dire de l'ordre de grandeur d'un budget annuel).

Or, la dette flottante proprement dite, instrument de manœuvre du Trésor, ne devrait pas être supérieure à quelque deux ou trois mois de dépenses; sa contrepartie devrait être formée par des encaisses de fonctionnement, par une première et une deuxième lignes de liquidités entretenues en Belgique ou à l'étranger selon les indications de la politique monétaire et, exceptionnellement seulement, par un découvert de trésorerie, les volumes de ces constituantes variant selon le rythme d'exécution des budgets, la gestion de la dette flottante dans le marché et la stratégie du Trésor en matière de gestion de la dette consolidée.

Or, en fait, on doit constater que l'effet sur la Trésorerie des rythmes normaux d'exécution des budgets proprement dits, se trouvent amplifiés aussi, par des mouvements de

Het jaarlijks aangroeiempo van het totale tekort is in de periode 1957-1962 verdubbeld (16,7 miljard per jaar; in totaal 100 miljard) in vergelijking met de periode — eveneens van zes jaar van 1951 tot 1956 (8,3 miljard per jaar of, in totaal, 50 miljard). Is dit werkelijk in elk opzicht verantwoord ?

De tweede opmerking geldt de structuur van het thesaurietekort.

In grote trekken is zij, gedurende al deze jaren en tot op heden toe, gelijk gebleven. Een analyse, jaar per jaar, levert volstrekt geen belang op, daar zij het onzeker en door allerlei kunstgrepen verwezenlijkt evenwicht op het gespannen koord weergeeft, dat overigens slechts met grote moeite door de opeenvolgende Ministers van Financiën kon worden bereikt.

Bovendien heeft zij, in onze financiën, aanleiding gegeven tot een ernstig gebrek aan veerkracht.

De structuur van de financieringsmiddelen van het tekort der Schatkist op 30 september 1963 kan als volgt worden voorgesteld :

Schuld op korte en halflange termijn in Belgische frank	109,2	
Schuld op korte en halflange termijn in deviezen	25,1	
		134,3
Orderekeningen (verschil tussen debet- en credit-saldo's)	18,5	
Overgangsrekeningen (beweging van gelden) ...	0,2	
		153,0
Af te trekken :		
In kas	4,6	
Onbeschikbare rekening bij de Circulatiebank	1,9	
		—6,5
Zonder dekking of « Uitkomst van de begrotingsrekeningen »	146,5	

Men kan opmerken dat dit cijfer, uitgedrukt in miljarden en daardoor afgerond, overeenstemt met het eindcijfer van de voorafgaande tabel.

Deze voorstelling is alleen in zoverre leerrijk dat ze duidelijk maakt dat aan liquide middelen alleen de onverminderbare werkingsfondsen van de rekenplichtigen beschikbaar zijn (het bedrag ligt trouwens 1 miljard te hoog door de aanwezigheid van niet liquide effecten), terwijl de werkelijk vlottende passiva (die evenwel zoals men verder zal zien, van uiteenlopende aard zijn) 150 miljard, d.w.z. het bedrag van een jaarbegroting, overschrijden.

De eigenlijke vlottende schuld, het middel dat de Thesaurie moet in staat stellen handelend op te treden, zou niet meer dan de uitgaven van twee of drie maanden mogen bedragen. De tegenwaarde ervan zou moeten bestaan uit werkingsfondsen, uit een eerste en tweede reserve aan liquide middelen in België en in het buitenland volgens de vereisten van het monetaire beleid en, slechts bij uitzondering, uit een tekort aan kasmiddelen, met dien verstande dat de grootte van deze componenten varieert naar gelang van het tempo waarin de begrotingen worden uitgevoerd, van het beheer van de vlottende schuld en van de houding van de Thesaurie inzake het beheer van de geconsolideerde schuld.

In feite is de toestand nu zo dat de terugslag die het normale uitvoeringstempo van de eigenlijke begrotingen heeft op de Thesaurie, wordt versterkt door bewegingen

nature budgétaire, en provenance des « fonds spéciaux budgétaires », des fonds dits « à destination budgétaire », mais surtout des « fonds de tiers » dont une fraction extrêmement fluctuante appartient à la vie des clients des Postes et de l'Office des Chèques postaux et qui est présentée pour ce motif à côté des avoirs des particuliers, instables eux aussi, du moins à la frange.

A ces mouvements qui sont trop souvent des secousses, le Trésor doit répondre, sans aucune réserve de liquidité, en agissant sur le volume du découvert, chronique et vraiment anormal, à la Banque Nationale et surtout sur le volume des emprunts à court terme dans le marché.

Ainsi, le Trésor est le plus souvent réduit à l'humiliante position d'un demandeur pressant tant sur le marché intérieur que sur les marchés étrangers, prêt à accepter — obligé d'accepter — les conditions que voudront bien lui consentir les prêteurs potentiels.

De leur côté, les organismes financiers qui — au titre de placements provisoires et pour constituer des réserves de liquidités — souscrivent des certificats de Trésorerie, ne peuvent pas les manipuler avec une véritable liberté, sous peine de mettre en danger la Trésorerie de l'Etat. Le montant des certificats à court terme en mains des parastataux — ces grands féodaux du régime — s'élevait au 31 octobre 1963 à 13 280 millions.

De ce fait, ces certificats de Trésorerie ne constituent en aucune façon, pour ces organismes, les réservoirs de liquidités et les coefficients de manœuvre qu'ils devraient pourtant représenter. Et, comme ces organismes vivent eux-mêmes, pour le développement de leur activité, dans la dépendance des appels au marché des capitaux où ils se trouvent en concurrence directe avec l'Etat, il se crée ainsi une seconde inélasticité dont on devine les répercussions sur la formation du taux d'intérêt.

En situation normale, dans un pays prospère, actif et épargnant comme le nôtre, la structure du Trésor devrait être un facteur de force et d'autorité. Cet objectif ne peut pas être atteint, s'il n'est pas poursuivi. On ne voit pas qu'il l'ait été jusqu'ici et il faut en rechercher la cause — et donc aussi celle de la tâche difficile et écrasante qui est celle des Ministres des Finances, dans le peu de compréhension, dans le peu de sens des responsabilités, que les problèmes de cette nature rencontrent dans les milieux où se forment les décisions, dans les cercles où s'exercent les pressions unilatérales.

Les vertus de la dépense bien orientée sont certaines, diverses cependant selon l'état de la conjoncture; celles de la recette ne le sont pas moins.

Les vertus de l'emprunt sont faibles et il en a été semblé-t-il, usé trop libéralement.

Mais, pour emprunter moins, il faut, cela va de soi, augmenter les recettes ou diminuer les dépenses.

Il serait injuste d'autre part, de ne pas tenir compte, comme l'a fait remarquer M. Dequae, à la Commission, de ce que les difficultés actuelles de trésorerie s'expliquent en partie par la suppression des coefficients de couverture bancaire, qui constituaient une source de financement à laquelle le Trésor s'alimentait automatiquement.

Deux problèmes qui pourraient devenir bientôt préoccupants ont retenu l'attention particulière de la Commission: l'évolution comparative des prix et des salaires en Belgique et dans les pays voisins ainsi que les tendances inflationnistes qui semblent se dessiner dans notre pays.

van budgettaire aard. Deze worden veroorzaakt door « speciale begrotingsfondsen », door de zogenaamde fondsen « die voor de begroting worden uitgetrokken », doch vooral van « vreemde middelen », waarvan een zeer veranderlijk deel toebehoort aan klanten van de Posterijen en het Bestuur der Postchecks. Om deze reden worden bedoelde middelen opgenomen naast het tegoed der particulieren, dat tot op zekere hoogte eveneens onstabiel is.

Aangezien de Schatkist over geen enkele reserve aan liquide middelen beschikt, moet zij aan deze bewegingen, die dikwijls de allure van schokken aannemen, het hoofd bieden door invloed uit te oefenen op het chronisch en werkelijk abnormaal tekort bij de Nationale Bank en vooral op de uitstaande leningen op korte termijn.

In de meeste gevallen moet de Schatkist zich er dan ook toe beperken, zowel op de binnenlandse markt als in het buitenland, de vernederende rol van een dringende geldopnemer te vervullen, die bereid is de voorwaarden van de gebeurlijke geldschietters te aanvaarden, d.w.z. in feite geen andere keuze heeft.

Van hun kant kunnen de financiële instellingen, die schatkistcertificaten hebben onderschreven als voorlopige belegging en om een reserve aan liquide middelen aan te leggen, ze niet zonder meer verhandelen zonder de kaspositie van de Staat in gevaar te brengen. Op 31 oktober 1963 waren voor 13 280 miljoen aan kortlopende certificaten in het bezit van de parastatale instellingen, die bijna een staat in de Staat vormen.

Bijgevolg kunnen deze Schatkistcertificaten geenszins worden beschouwd — zoals dit in feite wel het geval zou moeten zijn — als een reserve van liquide middelen en als een marge van bewegingsvrijheid. Doordat deze instellingen voor de uitbreiding van hun bedrijvigheid, zelf een beroep op de kapitaalmarkt moeten doen, komen zij hierbij in rechtstreekse concurrentie met de Staat en op die wijze ontstaat een tweede gebrek aan elasticiteit, waarvan de terugslag op de ontwikkeling van de rentevoet voor de hand ligt.

In een welvarend, werkzaam en spaarzaam land als het onze zou de structuur van de Thesaurie normaliter een factor van kracht en autoriteit moeten zijn. Dit doel kan echter alleen worden bereikt indien het wordt nagestreefd. Dit is tot nu toe niet gebeurd, en de oorzaak van deze stand van zaken — en dus ook van de moeilijke en delicate taak van de Ministers van Financiën — dient te worden gezocht in de geringe belangstelling en de geringe zin voor verantwoordelijkheid, welke ten opzichte van deze problemen aan de dag worden gelegd in de kringen waar de beslissingen worden genomen, alsmede in de kringen waar eenzijdige druk wordt uitgeoefend.

Het is duidelijk dat goedgerichte uitgaven voordelen hebben, die verschillend zijn naar gelang van de toestand van de conjunctuur; hetzelfde geldt in nog grotere mate voor de ontvangsten.

De lening heeft slechts een geringe waarde en het blijkt dat men er te veelvuldig zijn toevlucht heeft toe genomen.

Minder ontlenen houdt echter uiteraard in dat de ontvangsten verhoogd of de uitgaven verminderd worden.

Aan de andere kant dient billijkheidshalve te worden toegegeven, zoals de heer Minister Dequae in de Commissie heeft betoogd, dat de huidige schatkistmoeilijkheden ten dele zijn veroorzaakt door de afschaffing van het percentage der aan te houden bankdeposito's, die de Schatkist automatisch financieringsmiddelen verschafften.

De Commissie heeft bijzondere aandacht geschonken aan twee problemen die binnenkort acuut zouden kunnen worden: de ontwikkeling van prijzen en lonen in België en de buurlanden, alsmede de neiging tot inflatie die in ons land tot uiting schijnt te komen.

V. — L'augmentation des prix et des salaires.

Le problème des prix et des salaires est l'un de ceux qui se trouvent depuis quelques mois au centre des préoccupations des pays européens.

La rémunération du travail fait la part entre la production et la consommation; elle n'est pas seulement le revenu du travailleur, l'élément dont dépendent ses conditions de vie, elle est aussi un facteur essentiel du prix de revient et du pouvoir d'achat. Le montant des salaires distribués en Belgique constitue, en effet, près de 60 % du revenu national.

Si l'on tient compte que cette masse des salaires se trouve presque totalement rejetée dans le circuit économique dès sa perception, on constate qu'un pourcentage important de la demande globale dont dépend l'équilibre de la vie économique, se trouve entre les mains des salariés.

C'est dire que l'ensemble du problème est complexe. Aux données économiques se mêlent des considérations sociologiques majeures dont la plus essentielle est incontestablement le caractère collectif des rapports salariaux.

Le propos du rapporteur est de dégager sommairement la position du niveau des rémunérations dans le contexte économique national, et de s'efforcer de préciser les conditions dans lesquelles le problème prix-salaires s'insère dans l'établissement et le maintien d'un équilibre général du système économique. Il sera également tenu compte de la position relative de la Belgique vis-à-vis des autres pays européens.

A. — EVOLUTION DE LA CONJONCTURE ECONOMIQUE.

La croissance du produit national brut a été plus rapide en 1962 qu'en 1961. Ce résultat est remarquable, car pendant le même temps, les taux de croissance ont eu plutôt tendance à fléchir dans certains pays de la C.E.E. Les experts de la C.E.E. limitent néanmoins l'augmentation du P.N.B. en Belgique à 3,5 % pour 1963 contre 4 % en 1962.

L'expansion de l'économie semble donc se maintenir sous l'effet des impulsions émanant tant de la demande extérieure que de la consommation privée, le développement de celle-ci résultant de la progression des revenus des ménages. Comme dans l'ensemble de la C.E.E., la conjoncture belge est caractérisée par une expansion nettement plus rapide de la consommation privée que des investissements.

La propension à investir paraît, en effet, se réduire et dans plusieurs secteurs industriels, les investissements reculent. Dans les industries d'équipement, la production plafonne au niveau de 1961, les carnets de commandes en baisse entraînent un recul sensible des investissements. Certains signes de reprise apparaissent dans quelques secteurs mais la concurrence internationale, toujours plus sévère, amenuise, avec la hausse des salaires, la marge de l'auto-financement.

La limite à laquelle se heurte l'expansion est celle du personnel disponible. Il s'agit d'un frein ressenti depuis le début de 1960 dans la plupart des notes de conjoncture. Il est plus pesant que jamais en 1963, nonobstant les chiffres records atteints en ce qui concerne l'immigration de travailleurs étrangers. Pour les dix premiers mois de 1963, 20 400 premiers permis ont été accordés à de nouveaux immigrés, contre 15 415 pour l'ensemble de l'année 1962, 5 200 en

V. — Stijging van prijzen en lonen.

Tot de voornaamste problemen waarover sinds enkele maanden in de Europese landen bezorgdheid heerst, behoort het loon- en prijsprobleem.

Bij de beloning van de arbeid wordt zowel met de productie als met het verbruik rekening gehouden; de beloning is niet enkel het inkomen van de arbeider, niet enkel de bepalende factor van zijn levensstandaard, maar ook een essentiële factor van kostprijs en koopkracht. In België is het bedrag van de uitbetaalde lonen circa 60 % van het nationaal inkomen.

Als men bedenkt dat die enorme loonmassa bijna volledig opnieuw in de kringloop van het bedrijfsleven terecht komt zodra de lonen zijn ontvangen, merkt men dat de globale vraag, waarvan het evenwicht van het bedrijfsleven afhangt, in aanzienlijke mate wordt bepaald door de loontrekkenden.

Daaruit volgt dat het probleem in zijn geheel ingewikkeld is. Bij de economische gegevens komen tevens belangrijke sociologische overwegingen te pas, en de belangrijkste hiervan is ontegensprekelijk het collectieve karakter van de loonverhoudingen.

Uw verslaggever is het erom te doen in bondige woorden de positie van het loonpeil in het ruimere verband van 's lands bedrijfsleven te situeren en te trachten nader te bepalen welke rol het probleem van prijzen en lonen vervult bij het tot stand brengen en het in stand houden van een algemeen evenwicht van het economisch bestel. Hierbij zal ook rekening worden gehouden met de betrekkelijke positie van België ten opzichte van de andere Europese landen.

A. — EVOLUTIE VAN DE ECONOMISCHE CONJUNCTUUR.

Het bruto nationaal produkt steeg in 1962 sneller dan in 1961. Dit is een merkwaardig verschijnsel, want in diezelfde tijd vertoonden de groeipercentages in sommige landen van de E.E.G. eerder een neiging tot vermindering. Niettemin geven de experts van de E.E.G. als grens voor de stijging van het B.N.P. in België 3,5 % op voor tegenover 4 % in 1962.

De economische expansie schijnt dus aan te houden ingevolge de impulsen, zowel van de buitenlandse vraag als van het particuliere verbruik dat zich verder ontwikkelt als gevolg van de stijgende gezinsinkomens. Evenals in de E.E.G. in haar geheel wordt de Belgische conjunctuur gekenmerkt door een merkkelijk snellere expansie van het particuliere verbruik dan van de investeringen.

De drang naar investering schijnt inderdaad te verflauwen en in verscheidene sectoren van de industrie is een achteruitgang in de investeringen te merken. In de outillage-nijverheid blijft de maximumproductie op het peil van 1961 en het afnemen van de bestellingen heeft een gevoelige achteruitgang van de investeringen tot gevolg. In enkele sectoren zijn wel tekenen van opleving waar te nemen, maar ten gevolge van de steeds scherper wordende internationale concurrentie en mede door de loonstijging wordt de mogelijkheid tot zelffinanciering weer geringer.

De onoverkomelijke hinderpaal voor de expansie is het beschikbare personeel. Van begin 1960 al wordt van die afremming melding gemaakt in de meeste studies betreffende de conjunctuur. Meer dan ooit is die remmende werking te merken in 1963, ondanks de recordcijfers die werden geboekt bij de immigratie van vreemde arbeiders. Voor de eerste tien maanden voor 1963, werden 20 400 eerste vergunningen aan nieuwe immigranten toegekend, tegenover

1961 et 3 526 en 1960. La diminution du chômage partiel n'a pratiquement plus de signification depuis 1961, le chômage estival est devenu inférieur à 2,5 % et la diminution continue du chômage complet n'a pu fournir que 2,5 % de l'effectif en quatre ans.

On enregistre de nombreux cas de redistributions professionnelles, des accroissements de productivité, une augmentation de la population active; mais tous ces phénomènes, heureux en soi, ne peuvent avoir qu'un effet limité.

B. — LES GAINS BRUTS HORAIRES MOYENS.

Des résultats de la dernière enquête semestrielle sur les salaires effectuée par l'Institut national de Statistique, il appert que le gain brut horaire moyen dans l'industrie belge pour le mois d'octobre 1962 était supérieur de 17 % à celui du mois d'octobre 1958. Les chiffres définitifs pour le mois d'avril 1962 indiquent une hausse de 13 %.

En considérant les indices à partir d'octobre 1958, nous constatons que la hausse relative fut la plus forte pour la période d'octobre 1961 à octobre 1962. En effet, l'augmentation durant cette période était de 8 points, alors que pour la période d'octobre 1958 à octobre 1961, l'indice n'accusa qu'une hausse de 9 points.

L'augmentation relativement forte enregistrée durant l'année 1962 est principalement due à la pénurie de main-d'œuvre dans quasi toutes les branches de l'activité industrielle.

L'analyse par secteurs économiques révèle que l'augmentation des salaires dans l'industrie depuis octobre 1958 a été la plus forte dans l'industrie de la construction. L'industrie extractive présentait la plus petite augmentation en pourcent depuis octobre 1958, évolution qui s'explique partiellement par le fait que le niveau des salaires durant la période de base était supérieur à celui des autres branches d'industrie. L'industrie manufacturière occupe une position intermédiaire.

Le niveau relativement bas du salaire moyen de l'industrie manufacturière s'explique, en grande partie, par des différences dans la structure des effectifs par rapport aux deux autres branches d'industrie. En effet, l'industrie extractive et la construction occupent presque uniquement des hommes, alors que l'industrie manufacturière procure du travail à un grand nombre de travailleurs féminins, mineurs d'âge et non qualifiés.

15 415 pour het ganse jaar 1962, 5 200 in 1961 en 3 526 in 1960. De vermindering van de gedeeltelijke werkloosheid is praktisch onbeduidend sedert 1961, de werkloosheid tijdens de zomerperiode is beneden 2,5 % gedaald en de voortdurende vermindering van de volledige werkloosheid bedroeg slechts 2,5 % van de getalsterkte in vier jaar.

Men merkt talrijke gevallen van beroepsherindeling, productiviteitsverhogingen, een vermeerdering van de arbeidsbevolking; al deze verschijnselen, die op zichzelf heilzaam zijn, kunnen slechts een beperkte uitwerking hebben.

B. — GEMIDDELDE BRUTO-UURLONEN.

Uit de resultaten van het jongste halfjaarlijks onderzoek inzake lonen, door het Nationaal Instituut voor de Statistiek gedaan blijkt dat het gemiddeld bruto-uurloon in de Belgische nijverheid voor de maand oktober 1962 met 17 % dat van de maand oktober 1958 overtrof. De definitieve cijfers voor de maand april 1962 wijzen op een verhoging van 13 %.

Bij overweging van de indexcijfers van oktober 1958 af verstrekt, stellen wij vast dat de betreffende stijging de hoogste was voor de periode van oktober 1961 tot oktober 1962. Tijdens laatstgenoemde periode beliep deze stijging inderdaad 8 punten, terwijl het indexcijfer voor de periode van oktober 1958 tot oktober 1961 slechts een stijging met 9 punten vertoonde.

De betrekkelijk hogere stijging, tijdens het jaar 1962 geboekt, is hoofdzakelijk te wijten aan het gebrek aan arbeidskrachten in bijna alle nijverheidstakken.

Uit een analyse per economische sector blijkt dat de loonsverhoging in de nijverheid sedert oktober 1958 het sterkst was in het bouwbedrijf. De extractieve nijverheid vertoonde de kleinste percentageverhoging sedert oktober 1958, evolutie die gedeeltelijk kan worden verklaard door het feit dat het peil van de lonen tijdens de basisperiode hoger lag dan dat van de andere bedrijfstakken. De fabrieksindustrie bekleedt een tussenpositie.

Het betrekkelijk laag peil van het gemiddeld loon in de fabrieksindustrie kan grotendeels worden verklaard door de structuurverschillen van de arbeidskrachten bij vergelijking met de twee andere industrietakken. De extractieve nijverheid en het bouwbedrijf stellen bijna uitsluitend mannen te werk, terwijl de fabrieksindustrie arbeid verschaft aan een groot aantal arbeidsters, minderjarigen en ongeschoolden.

Groupe — Groep	Octobre 1958 Oktober 1958		Octobre 1959 Oktober 1959		Octobre 1960 Oktober 1960		Octobre 1961 Oktober 1961		Octobre 1962 Oktober 1962		% par rapport à l'industrie manufacturière — % ten opzichte van de fabrieks- nijverheid
	F.B. B.F.	Indice Index	F.B. B.F.	Indice Index	F.B. B.F.	Indice Index	F.B. B.F.	Indice Index	F.B. B.F.	Indice Index	
Industrie extractive. — Extractieve nijverheid ..	38,63	100	39,36	102	39,72	103	40,81	106	42,81	111	128,44
Industrie manufacturière. — Fabrieksindus- trie	27,91	100	28,56	102	29,59	106	31,01	111	33,33	119	100
Industrie de la construction. — Bouwnijver- heid	30,42	100	30,72	101	32,76	108	33,17	109	36,87	121	110,62
Moyenne générale pour l'industrie. — Algemeen gemiddelde voor de industrie	29,75	100	30,24	102	31,36	105	32,40	109	34,92	117	104,77

C. — EVOLUTION DU REVENU DU TRAVAIL SALARIE.

Les chiffres du revenu national calculé par l'Institut national de Statistique permettent d'examiner l'évolution de la partie du revenu national qui revient aux salariés.

Le tableau ci-après donne la part du revenu national (rémunérations des salariés ou revenus des entreprises) attribué à quelques classes sociales et professionnelles, ce qui nous permettra de déterminer la position relative des salariés dans cette évolution.

(En milliards de francs belges.)

C. — ONTWIKKELING VAN HET INKOMEN UIT ARBEID.

De cijfers van het nationaal inkomen, zoals die door het Nationaal Instituut voor de Statistiek zijn berekend, maken het mogelijk de ontwikkeling na te gaan van het aan de werknemers toekomende deel van het nationaal inkomen.

In de onderstaande tabel wordt het aandeel in het nationaal inkomen (loon van de werknemers of inkomsten van de ondernemingen) van enkele sociale en professionele categorieën opgegeven, wat ons in staat stelt de positie die de werknemers in die ontwikkeling innemen proportioneel te bepalen.

(In miljarden Belgische frank.)

Classes sociales et professionnelles	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	Sociale en beroepsstanden
1. Salariés :										1. Werknemers :
F.B.	184,8	190,5	200,9	217,6	239,0	246,3	246,6	265,8	278,5	B.F.
Indice	100	103	109	118	129	133	133	144	151	Index.
2. Indépendants :										2. Zelfstandige :
F.B.	101,7	105,3	108,6	111,5	115,3	113,5	116,5	121,9	128,9	B.F.
Indice	100	104	107	110	113	112	114	120	127	Index.
a) Agriculture :										a) Landbouw :
F.B.	19,9	19,5	20,3	19,5	22,8	21,1	22,2	22,9	26,6	B.F.
Indice	100	98	102	98	115	106	112	115	133	Index.
b) Professions libérales :										b) Vrije beroepen :
F.B.	8,7	9,3	9,5	10	10,2	11,3	11,9	12,7	13,3	B.F.
Indice	100	107	110	115	188	131	137	147	153	Index.
c) Commerce et artisanat :										c) Handel en ambacht :
F.B.	66,1	69,3	71,6	73,9	73,0	72,7	74,1	76,6	79,5	B.F.
Indice	100	105	108	112	110	110	112	116	120	Index.
d) Sociétés de personnes :										d) Personenvennootschappen :
F.B.	4,9	5,3	6,0	6,4	6,2	5,5	5,9	6,4	7,0	B.F.
Indice	100	109	123	133	127	114	121	132	145	Index.
Adaptation statistique	2,1	1,9	1,2	1,7	3,1	2,9	2,4	3,3	2,5	Statistische correctie.
Total	286,5	295,8	310,5	329,1	354,3	359,8	363,1	387,7	407,4	Totaal.

Depuis 1953, la masse des salaires a donc augmenté de 51 %.

Le revenu d'entreprises des indépendants s'est accru de 27 % pendant la même période.

Dans cette dernière catégorie, les professions libérales ont connu la hausse la plus importante, soit 53 %; viennent ensuite le revenu de sociétés, l'agriculture et, enfin, le commerce et l'artisanat, avec des hausses respectives de 45 %, 33 % et 20 %.

Les chiffres précités ne donnent que l'évolution globale pour quelques classes sociales et professionnelles. Il est plus important d'examiner l'évolution du revenu par personne, pour les groupes envisagés. A cet effet, nous nous baserons sur les évaluations de la population active, telles qu'elles sont calculées par le Ministère de l'Emploi et du Travail.

Sedert 1953 is de loonmassa dus met 51 % verhoogd.

Het inkomen van de ondernemingen van zelfstandigen is gedurende diezelfde periode met 27 % gestegen.

In deze laatste categorie hebben de vrije beroepen de grootste verhoging gekend, nl. 53 %; vervolgens komt het inkomen van de vennootschappen, de landbouw en ten slotte handel en ambacht, met respectieve stijgingen van 45 %, 33 % en 20 %.

De voornoemde cijfers geven slechts de globale ontwikkeling voor enkele sociale en professionele categorieën aan. Van meer belang is de ontwikkeling van het inkomen per persoon voor de betrokken groepen. Daartoe zullen wij steunen op de ramingen van de actieve bevolking, zoals die zijn berekend door het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.

Evolution de la population active salariée et non salariée.

Ontwikkeling van de actieve bevolking, al dan niet in loondienst.

	1953		1961		Evolution en % par rapport à 1953 — Procentuele ontwik- keling t.o.v. 1953	
	× 1 000	%	× 1 000	%		
Non-salariés	861,0	25,11	784,0	22,17	— 8,94	Niet in loondienst.
dont travaillant dans l'agri- culture, la silviculture et comme aidants	294,3	8,58	222,4	6,29	—24,48	van wie werkzaam in de land- en bosbouw en als hulparbeider.
Salariés (1)	2 567,7	74,89	2 753,0	77,83	+ 7,22	In loondienst (1).
Population active	3 428,7	100,00	3 537,0	100,00	+ 3,16	Actieve bevolking.

Evolution du revenu de la population active.

Ontwikkeling van het inkomen van de actieve bevolking.

	1953			1961			Augmentation en % du revenu par tête — Vermeerdering in % van het inkomen per kop	
	Revenus en milliards de F.B. — Inkomens in miljarden B.F.	Nombre de personnes — Aantal personen	Revenu par tête F.B. — Inkomen per kop B.F.	Revenus en milliards de F.B. — Inkomens in miljarden B.F.	Nombre de personnes — Aantal personen	Revenu par tête F.B. — Inkomen per kop B.F.		
Salariés	184,8	2 567,7	71 971	278,5	2 753,0	101 162	40,6	In loondienst
Non-salariés (2)	103,8	861	120 557	131,4	784	167 602	39,0	Niet in loondienst (2).
Agriculture	19,9	294,3	67 618	26,6	222,4	119 604	76,9	Landbouw.

(1) Déduction faite des chômeurs.

(2) Plus l'adaptation statistique.

(1) Na aftrek van het aantal werklozen.

(2) Plus statistische correctie.

Nous pouvons donc déduire des tableaux que, depuis 1953, l'augmentation en pourcent du revenu par tête de la catégorie des salariés a été plus forte que celle du revenu des non-salariés. Cet écart est toutefois minime (1,6 %) et en valeur absolue, le revenu par tête de la catégorie des salariés ne représente que 60,35 % de celui de la catégorie des non-salariés.

L'accroissement fut le plus considérable dans le secteur de l'agriculture.

D. — COMPARAISON INTERNATIONALE DES SALAIRES.

On se bornera ici à comparer l'évolution des salaires dans les pays de la Communauté Européenne.

Cette évolution peut être étudiée sur base des trois sources suivantes :

— l'enquête de la Fédération des Industries Belges relative aux salaires-coûts de la main-d'œuvre;

— l'enquête sur les salaires effectuée dans le cadre des travaux du Benelux et qui porte sur les salaires horaires bruts moyens dans l'industrie;

— l'enquête annuelle sur les salaires effectuée par la C.E.E., qui considère le salaire sous un double aspect : d'une part, comme élément de coût de la main-d'œuvre pour l'employeur et, d'autre part, comme revenu pour le travailleur.

Uit de tabellen mogen wij dus concluderen dat de procentuele vermeerdering van de inkomsten per hoofd van de categorie der werknemers sedert 1953 hoger was dan die van de inkomsten der werknemers die niet in loondienst zijn. Dat verschil is evenwel miniem (1,6 %), en in absolute cijfers bedraagt het inkomen per hoofd van de categorie der werknemers slechts 60,35 % van dat der categorie van degenen die niet in loondienst zijn.

De vermeerdering was het grootst in de landbouwsector.

D. — INTERNATIONALE VERGELIJKING VAN DE LONEN.

Hierbij beperkt men zich tot de vergelijking van de evolutie der lonen in de landen van de Europese Economische Gemeenschap.

Die evolutie kan bestudeerd worden op basis van de drie volgende bronnen :

— de enquête van het Verbond van de Belgische Nijverheid omtrent de lonen-kosten van de arbeidskrachten;

— de enquête betreffende de lonen, die gedaan werd in het kader van de Benelux-werkzaamheden en die slaat op de gemiddelde bruto-uurlonen in de nijverheid;

— de jaarlijkse enquête betreffende de lonen, die gedaan werd door de E.E.G. en die het loon vanuit een dubbel standpunt beschouwt : enerzijds als kostend element van de werkkrachten voor de werkgever en, anderzijds, als inkomen voor de werknemer.

1. L'enquête de la Fédération des Industries Belges.

Durant la période février-avril 1962, les salaires belges dépassaient de 15 % ceux de 1959; ce pourcentage était de 48,3 % pour la République Fédérale d'Allemagne, de 23,5 % pour la Grande-Bretagne, de 22,7 % pour l'Italie et de 33,5 % pour les Pays-Bas.

Y compris les charges patronales, l'augmentation des coûts salariaux était de 18 % pour la Belgique, de 50,8 % pour la République Fédérale d'Allemagne, de 24,6 % pour la Grande-Bretagne, de 22,8 % pour l'Italie et de 34,5 % pour les Pays-Bas.

En Belgique, le montant absolu des coûts salariaux sans charges supplémentaires — les mineurs exceptés — s'élevait à F.B. 32,40 par heure.

La Grande-Bretagne avait le niveau le plus élevé avec F 40,25 suivie par l'Allemagne avec F 39,75. Aux Pays-Bas, avec F 26,70 et en Italie avec F 21,11, les coûts de base étaient plus bas qu'en Belgique.

Compte tenu des cotisations patronales supplémentaires, le niveau était le plus élevé en République Fédérale d'Allemagne avec F 52,47, la Grande-Bretagne occupant la deuxième place avec F 43,85, ensuite venait la Belgique avec F 43,72, les Pays-Bas avec F 34,98 occupant la dernière place, après l'Italie avec F 36,56.

2. L'enquête sur les salaires Benelux.

Evolution des salaires, octobre 1960-octobre 1962.

i) *Belgique* : En examinant l'évolution des indices du gain brut horaire, nous constatons que celui-ci a augmenté en Belgique, pour toute l'industrie, de 12,3 % au cours de la période considérée. La hausse relative était plus forte pour les salaires des femmes que pour ceux des hommes. L'indice des gains bruts horaires moyens des femmes adultes s'élevait à 113,5 contre 111,5 pour les hommes.

Les salaires masculins ont augmenté le plus durant la période d'avril à octobre 1962, lorsque l'indice du gain brut horaire moyen a haussé de 5,3 points, ce qui correspond à une augmentation de 5 %. Pour les salaires féminins, la hausse la plus importante s'est manifestée au cours de la période d'octobre 1961 à avril 1962, lorsque l'indice augmenta de 4,3 points, ce qui correspond à une hausse de 4 %.

En examinant l'évolution par secteur, nous constatons que la hausse fut la moins élevée dans les industries extractives, où l'indice du gain brut horaire a augmenté de 10,5 % depuis octobre 1960.

Dans l'industrie manufacturière, le gain brut a augmenté de 11,5 % pour les hommes et de 13,5 % pour les femmes.

L'industrie de la construction, avec un indice à 116, a connu la plus forte hausse relative.

ii) *Pays-Bas* : L'indice général du gain brut horaire, y compris celui des jeunes, avait augmenté de 29,2 % en octobre 1962.

La forte hausse des indices néerlandais s'explique, entre autres, par la réduction de la durée hebdomadaire normale du travail ramenée de 48 à 45 heures, ce qui provoqua une augmentation des salaires horaires de plus de 6 % et par la réévaluation du florin en mars 1961, qui a relevé de 5 % le niveau relatif des coûts salariaux aux Pays-Bas (1).

Comme en Belgique, on constate une hausse plus forte des salaires féminins. L'indice du gain brut horaire a aug-

(1) Les indices se rapportent à des salaires horaires exprimés en francs belges (taux de conversion du florin : avant le 7 mars 1961 : 1 florin = 13,16 francs; depuis le 7 mars 1961 : 1 florin = 13,81 francs).

1. Enquête van het Verbond van de Belgische Nijverheid.

Tijdens de periode februari-april 1962 lagen de Belgische lonen 15 % hoger dan die van 1959; dit percentage bedroeg 48,3 % voor de Duitse Bondsrepubliek, 23,5 % voor Groot-Brittannië, 22,7 % voor Italië en 33,5 % voor Nederland.

De werkgeverslasten inbegrepen bedroeg de vermeerdering van de kosten aan lonen 18 % voor België, 50,8 % voor de Duitse Bondsrepubliek, 24,6 % voor Groot-Brittannië, 22,8 % voor Italië en 34,5 % voor Nederland.

In België bedroeg het absoluut bedrag van de kosten aan lonen, zonder bijkomende lasten — mijnwerkers uitgezonderd — 32,40 B.F. per uur.

Groot-Brittannië had het hoogste niveau met F 40,25, gevolgd door Duitsland met F 39,75. In Nederland, met F 26,70 en in Italië met F 21,11, lagen de basiskostprijzen lager dan in België.

Rekening houdend met de bijkomende werkgeversbijdragen lag het peil het hoogst in de Duitse Bondsrepubliek met F 52,47. Groot-Brittannië bekleedde de tweede plaats met F 43,85. Vervolgens kwam België met F 43,72, terwijl Nederland met F 34,98 de laatste plaats bekleedt na Italië, met F 36,56.

2. Enquête over de lonen in Benelux.

Evolutie van de lonen van oktober 1960 tot oktober 1962.

i) *België* : Wanneer men de evolutie van de indexcijfers van de bruto-winst per uur onderzoekt, stellen wij vast dat deze in België tijdens de beschouwde periode voor de gehele nijverheid met 12,3 % is toegenomen. De relatieve stijging was belangrijker voor de lonen van de vrouwen dan voor die van de mannen. Het indexcijfer van de gemiddelde bruto-uurlonen van de volwassen vrouwen bedroeg 113,5 tegen 111,5 voor de mannen.

De lonen van de mannen stegen het meest tijdens de periode van april tot oktober 1962, wanneer het indexcijfer van het gemiddelde bruto-uurloon steeg met 5,3 punten, wat overeenstemt met een stijging met 5 %. Voor de lonen van de vrouwen kwam de meest belangrijke stijging tot uiting tijdens de periode van oktober 1961 tot april 1962, toen het indexcijfer steeg met 4,3 punten, wat overeenstemt met een verhoging van 4 %.

Wanneer wij de evolutie per sector onderzoeken, stellen wij vast dat de stijging het geringst was in de extractieve nijverheid, waar het indexcijfer van het bruto-uurloon sinds oktober 1960 gestegen is met 10,5 %.

In de fabrieksnijverheid is het loon met 11,5 % gestegen voor de mannen en met 13,5 % voor de vrouwen.

In de bouw nijverheid, waar het indexcijfer 116 bereikt, is de stijging relatief het sterkst geweest.

ii) *Nederland* : Het algemeen indexcijfer van het bruto-uurloon, met inbegrip van de jongeren, was in oktober 1962 met 29,2 % gestegen.

De sterke stijging van de Nederlandse indexcijfers is o.m. te verklaren door de verlaging van de normale wekelijkse arbeidsduur, die van 48 op 45 uren werd teruggebracht — dit veroorzaakte een verhoging van de uurlonen met meer dan 6 % — en door de herwaardering van de gulden in maart 1961, wat het relatieve loonpeil in Nederland met 5 % deed stijgen (1).

Evenals in België stelt men er een sterkere verhoging van de lonen der vrouwen vast. Het indexcijfer van het bruto-

(1) De indexcijfers hebben betrekking op in Belgische franken uitgedrukte uurlonen (ruilvoet van de gulden : vóór 7 maart 1961 : 1 gulden = 13,16 frank; sedert 7 maart 1961 : 1 gulden = 13,81 frank).

menté de 28,7 % pour les hommes adultes, tandis que la hausse de l'indice était de l'ordre de 32,2 % pour les salaires féminins.

L'indice du gain brut horaire a augmenté de 21,4 % dans l'industrie extractive, tandis que dans l'industrie manufacturière, la hausse de l'indice a atteint 30,3 % pour tous les salariés, y compris les jeunes. Dans la construction, l'indice du gain brut horaire a augmenté globalement de 28,1 %.

iii) Conclusions.

Des considérations qui précèdent, il est permis de conclure que :

— L'augmentation des salaires horaires, exprimés en francs belges, a été plus rapide aux Pays-Bas qu'en Belgique, dans les trois secteurs considérés, aussi bien pour les hommes que pour les femmes. La même évolution se manifeste par groupe d'industrie. Il en est ainsi également lorsqu'on élimine l'influence de la réévaluation du florin et de la réduction de la durée du travail (en éliminant ces deux facteurs, l'augmentation se chiffre à 17,1 % pour les Pays-Bas).

— Dans les deux pays, l'augmentation en pourcent est plus forte pour les salaires féminins que pour les salaires masculins.

— Dans les deux pays, le pourcentage de la hausse est le moins élevé dans les industries extractives.

3. L'enquête C.E.E. sur les salaires.

En 1962 ⁽¹⁾ l'Office Statistique des Communautés européennes a publié les résultats d'une première enquête sur les salaires entreprise en 1960 et qui portait sur les données comptables de l'année 1959. Cette enquête fut toutefois limitée à 14 branches d'industrie. Après que le salaire eut été calculé dans les diverses monnaies nationales, les gains ont été convertis en francs belges en vue de permettre une comparaison internationale.

Les tableaux ci-après donnent un aperçu des salaires dans les branches d'industrie visées par l'enquête de la C.E.E.

(1) Bulletin-Statistiques sociales 1962, n° 3.

uurloon is met 28,7 % gestegen voor de volwassen mannen, terwijl die stijging voor de lonen der vrouwen ongeveer 32,2 % bedroeg.

In de extractieve nijverheid is het indexcijfer van het bruto-uurloon met 21,4 % verhoogd, terwijl het in de fabrieksnijverheid met 30,3 % steeg voor alle personen in loondienst, met inbegrip van de jongeren. In het bouwbedrijf is het indexcijfer van het bruto-uurloon in totaal met 28,1 % omhoog gegaan.

iii) Besluiten.

Uit de voorgaande beschouwingen kan men afleiden dat :

— De uurlonen, uitgedrukt in Belgische frank, sneller gestegen zijn in Nederland dan in België, in de drie beschouwde sectoren, zowel voor mannen als vrouwen. Een zelfde ontwikkeling doet zich voor per industriegroep. Dit is ook het geval, wanneer men de invloed van de herwaardering van de gulden en van de vermindering van de arbeidsduur uitschakelt (bij uitschakeling van die twee factoren, bedraagt de verhoging 17,1 % voor Nederland).

— In beide landen is de percentsgewijze verhoging sterker voor de lonen der vrouwen dan voor die der mannen.

— In beide landen is de percentsgewijze verhoging het kleinste in de extractieve nijverheden.

3. Het onderzoek van de E.E. in verband met de lonen.

In 1962 ⁽¹⁾ heeft de Statistische Dienst van de Europese Gemeenschappen de uitslagen bekendgemaakt van een eerste in 1960 uitgevoerde loonenquête die betrekking heeft op boekhoudkundige gegevens van het jaar 1959. Dit onderzoek beperkte zich echter tot 14 nijverheidstakken. Nadat het loon in de onderscheiden nationale munten was berekend, werd het in Belgische frank omgezet met het oog op een internationale vergelijking.

De hierna volgende tabellen geven een overzicht van de lonen in de door de E.E.G. onderzochte nijverheidstakken.

(1) Informatieblad, Sociale statistieken 1962, n° 3.

Montant horaire des dépenses en salaires et en charges patronales
afférentes dans 14 branches d'industrie C.E.E.

ANNEE 1959.

(Moyennes en francs belges.)

Bedrag per uur van de uitgaven aan lonen en werkgeverslasten
in 14 bedrijfstakken van de E.E.G.

JAAR 1959.

(Gemiddelden in Belgische frank.)

Branches d'industrie	Ouvriers — Werklieden					Bedrijfstakken
	République Fédérale d'Allemagne	Belgique	France	Italie	Pays-Bas	
	<i>Duitse Bonds- republiek</i>	<i>België</i>	<i>Frankrijk</i>	<i>Italië</i>	<i>Nederland</i>	
Industrie du sucre	37,91	43,60	6,69	31,82	33,65	Suikernijverheid.
Brasseries et malteries	44,88	38,74	35,92	30,66	33,88	Brouwerijen en mouterijen.
Filatures de laine	32,41	31,55	33,50	27,38	28,13	Wolspinnerijen.
Filatures de coton	32,75	31,71	30,90	24,68	31,78	Katoenspinnerijen.
Fabrication de fibres synthétiques ...	44,28	—	48,77	31,91	—	Vervaardiging van synthetische vezels.
Fabrication des pâtes à papier, du papier et du carton.	39,62	42,47	40,65	31,46	33,74	Vervaardiging van papierpap, van papier en van karton.
Industrie chimique	46,93	40,99	45,73	35,47	36,64	Scheikundige nijverheid.
Industrie du caoutchouc	41,72	40,40	40,09	42,22	33,04	Rubbernijverheid.
Cimenteries	45,46	52,73	46,33	32,18	—	Cementnijverheid.
Poterie, porcelaine et faïencerie ...	32,93	32,53	31,95	27,88	26,99	Aardewerk-, porselein- en plateelnijverheid.
Fabrication des machines-outils ...	45,50	46,90	45,65	36,08	—	Vervaardiging van werktuigmachines.
Industrie électro-technique	38,86	40,45	39,81	33,17	33,06	Elektro-technische nijverheid.
Construction navale et réparation de navires.	45,94	54,25	43,11	40,37	38,54	Scheepsbouw en -herstelling.
Fabrication d'automobiles et de camions.	49,80	—	53,74	48,79	—	Vervaardiging van auto's en vrachtauto's.

Montant horaire des dépenses en salaires et en charges patronales afférentes dans 9 branches d'industrie C.E.E.

ANNEE 1960.

(Moyennes en francs belges.)

Bedrag per uur van de uitgaven aan lonen en werkgeverslasten in 9 bedrijfstakken van de E.E.G.

JAAR 1960.

(Gemiddelden in Belgische frank.)

Branches d'industrie	Ouvriers — Werklieden					Bedrijfstakken
	République Fédérale d'Allemagne	France	Italie	Pays-Bas	Belgique	
	— Duitse Bonds- republiek	— Frankrijk	— Italië	— Nederland	— België	
Fabrication de chocolat, de confiserie et de biscuits.	29,59	32,90	29,19	26,64	32,29	Vervaardiging van chocolade, suikergoed en biscuit.
Fabrication de conserves de fruits et de légumes.	26,71	27,59	20,10	29,86	30,21	Vervaardiging van fruit- en groentenconserven.
Fabrication de pâtes alimentaires ...	36,60	34,56	28,04	—	29,69	Vervaardiging van voedingsdegen.
Fabrication de chaussures	35,31	31,44	27,65	27,27	31,91	Vervaardiging van schoenen.
Fabrication de contre-plaqué ...	34,86	36,10	24,47	32,26	35,63	Vervaardiging van triplex-hout.
Fabrication des meubles en bois ...	37,31	36,31	28,62	31,59	36,70	Vervaardiging van houten meubelen.
Fabrication du verre creux et du verre plat.	39,36	46,59	37,15	—	42,75	Vervaardiging van vlakglas en holglas.
Mécanique de précision et optique ...	38,18	42,10	34,35	33,32	36,60	Precisie- en optiektoestellen.

En disposant les coûts par ordre décroissant pour chaque branche d'industrie et en calculant, par pays, la fréquence des rangs, c'est-à-dire en examinant la place qu'occupe chaque pays dans le classement, nous obtenons le tableau suivant qui donne une image frappante de la position respective des différents pays.

Rang	Belgique	Allemagne	France	Pays-Bas	Italie
I	7	7	7	—	1
II	7	7	6	2	—
III	6	7	7	—	2
IV	—	1	2	7	10
V	—	—	—	7	9
	20	22	22	16	22

Nous constatons que la Belgique occupe le premier rang dans 7 branches d'industrie sur 20 industries examinées, notamment dans l'industrie du sucre, l'industrie du papier, la fabrication des machines-outils, les cimenteries, l'industrie électro-technique, la construction navale et la fabrication des conserves de fruits et de légumes.

Il ressort des données de l'enquête sur les salaires de 1959 que la Belgique présente la plus grande dispersion des coûts salariaux pour les différentes branches d'industrie. En effet, la C.E.E. a calculé l'écart type ⁽¹⁾ pour chaque pays. Pour la Belgique, cet écart était 7,44 soit plus que le double de l'écart pour les Pays-Bas. En 1960, l'Allemagne occupa la première place avec 5,6 tandis que la Belgique occupait 4.

$$(1) \quad \frac{(x_i - \bar{x})}{n} \quad \text{---} \quad 2$$

x_i = valeurs de la série; $\bar{x}$ = moyenne; n = nombre de cas.

Door de kostprijzen voor elke nijverheidstak in dalende volgorde te rangschikken en door de frequentie der rangen, per land, te berekenen, d.w.z. door de plaats te bestuderen die door elk land wordt ingenomen in de rangschikking, verkrijgen wij de volgende tabel, die een treffend beeld geeft van de respectieve positie der verschillende landen.

Rang	België	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Italië
I	7	7	7	—	1
II	7	7	6	2	—
III	6	7	7	—	2
IV	—	1	2	7	10
V	—	—	—	7	9
	20	22	22	16	22

Wij stellen vast dat België de eerste plaats inneemt in 7 van de 20 onderzochte nijverheidstakken, met name in de suiker-, de papiernijverheid, de fabricatie van werktuigmachines, de cementfabrieken, de elektro-technische nijverheid, de scheepsbouw en de fabricatie van verduurzaamde groenten en fruit.

Uit de gegevens van het onderzoek in verband met de lonen in 1959 blijkt dat in België de meest uiteenlopende loonkosten genoteerd worden voor de verschillende nijverheidstakken. De E.E.G. heeft immers voor elk land de type-afwijking ⁽¹⁾ becijferd. Voor België bedroeg die afwijking 7,44 of meer dan het dubbel van de afwijking in Nederland. In 1960 bekleedde Duitsland de eerste plaats met 5,6, terwijl het cijfer voor België 4 was.

$$(1) \quad \frac{(x_i - \bar{x})}{n} \quad \text{---} \quad 2$$

x_i = waarden van de reeks; $\bar{x}$ = gemiddelde; n = aantal gevallen.

CONCLUSION.

Sur base des enquêtes sur les salaires entreprises par la Fédération des Industries belges et par Benelux, nous constatons qu'en Belgique la hausse des salaires a été moins rapide que chez nos partenaires de la Communauté Européenne, de sorte que notre position concurrentielle s'est améliorée à l'égard de ces pays jusqu'au début de 1962.

Sur base des enquêtes sur les salaires effectuées par la C.E.E., nous constatons que les salaires belges, envisagés aussi bien comme revenu pour le travailleur qu'en tant que facteur de coût de la main-d'œuvre, atteignent le niveau le plus élevé, avec ceux de la France et de l'Allemagne.

L'EVOLUTION DES PRIX.

Au cours des douze derniers mois (octobre 1962 à novembre 1963), la hausse de l'indice des prix de détail a atteint 2,9 %. Aucun élément ne permet de prévoir un ralentissement de cette tendance à la hausse au cours de la prochaine année. En effet, les prix des produits industriels, les prix des produits agricoles ainsi que les prix des services figurant dans l'indice des prix de détail, sont nettement orientés à la hausse et continueront à l'être au cours des prochains mois.

La hausse des prix de détail apparaît nettement plus accusée que celle des prix de gros. Néanmoins, l'analyse des tableaux ci-dessous montre clairement que c'est en Belgique que la hausse des prix de détail est restée la plus faible.

Evolution de l'indice des prix de gros en Belgique et à l'étranger depuis 1959.

(Source : O.C.D.E.)

BESLUIT.

Op grond van de onderzoeken, verricht door het Verbond der Belgische Nijverheid en door Benelux, stellen wij vast dat de lonen in België minder snel gestegen zijn dan bij onze partners van de Europese Gemeenschap, zodat onze concurrentiepositie t.o.v. deze landen verbeterd is tot begin 1962.

Op grond van de onderzoeken in verband met de lonen, verricht door de E.E.G., stellen wij vast dat de Belgische lonen, beschouwd als inkomen voor de werknemer en als factor van door arbeidskrachten veroorzaakte kosten, samen met de Franse en de Duitse, de hoogste zijn.

DE ONTWIKKELING VAN DE PRIJZEN.

In de loop van de laatste twaalf maanden (oktober 1962 tot november 1963) is het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen met 2,9 % gestegen. Niets laat voorzien dat deze stijgende tendens in de loop van het volgende jaar zal afnemen. Inderdaad, de prijzen van de nijverheids- en van de landbouwprodukten alsmede van de diensten, waarmee rekening wordt gehouden bij het opmaken van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen, wijzen duidelijk op een verhoging en zullen dit ook in de loop van de volgende maanden nog doen.

Het is duidelijk dat de kleinhandelsprijzen sterker gestegen zijn dan de groothandelsprijzen. Toch blijkt duidelijk uit de tabellen hieronder dat België de geringste stijging van de kleinhandelsprijzen heeft gekend.

Evolutie van het indexcijfer der groothandelsprijzen in België en in het buitenland sedert 1959.

(Bron : D.E.S.O.)

Années	Belgique België	France Frankrijk	Allemagne Duitsland	Pays-Bas Nederland	Italie Italië	Jaren
1960	101,30	102,50	101,90	97,50	100,90	1960.
1961	101,10	104,70	102,90	96,80	101,10	1961.
1962	101,90	107,50	104,80	97,50	104,20	1962.
1963 :						1963 :
juillet	103,40	100,10	104,80	98,60 (Juin — Juni)	109,00	juli.
août	103,50	111,40	104,80	—	—	augustus.

Evolution de l'indice des prix de détail en Belgique et à l'étranger depuis 1959.

(Source : O.C.D.E.)

Evolutie van het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen in België en in het buitenland sedert 1959.

(Bron : D.E.S.O.)

Années	Belgique België	France Frankrijk	Allemagne Duitsland	Pays-Bas Nederland	Italie Italië	Jaren
1960	100,36	103,96	101,79	102,54	101,77	1960.
1961	101,37	107,06	102,05	104,24	104,25	1961.
1962	102,74	112,26	105,62	107,63	109,11	1962.
1963 :						1963 :
juillet	104,84	118,85	108,39	110,17	116,73	juli.
août	104,72	119,47	107,77	—	—	augustus.

1. Les prix industriels.

Les prix industriels sont en hausse dans la plupart des secteurs et tout porte à croire que ce mouvement se poursuivra. En effet, les prix évoluent suivant un schéma typique depuis octobre 1962. Les prix se relèvent d'autant moins qu'on avance dans l'élaboration. Les matières premières montent plus que les produits finis dans le domaine industriel.

2. Les matières premières.

Depuis un an — plus exactement depuis la crise cubaine — on constate une hausse sur les marchés des matières premières. Elle se reflète dans les principaux indices :

Indices	Novembre 1962	Novembre 1963
Financial Times	76,52	84,76
Reuter	416,6	490,4
Dow-Jones :		
disponible	146,51	161,19
terme	143,51	161,14
Moody	363,6	374,3

Pour plusieurs raisons, la hausse se poursuivra probablement au cours des prochains mois :

- une tendance à la hausse s'observe pour presque l'ensemble des produits à caractère industriel, tels que le plomb, le zinc, l'étain, le mercure, l'argent-métal, les laines, le jute;
- la reprise saisonnière a été vive en septembre-octobre;
- pour les matières premières agricoles, la hausse est provoquée par des récoltes déficitaires dans d'importants pays producteurs. C'est le cas pour les céréales, le sucre, le cacao et même, dans une certaine mesure, pour le café.

A propos de l'évolution récente des prix des matières premières, le Bulletin de novembre de la SEIDEIS ⁽¹⁾ de Paris note ce qui suit : « En septembre de l'année dernière, l'on assista à une envolée des prix du sucre à la suite de la crise de Cuba, mais cet incident très particulier ne laissait pas prévoir le mouvement de raffermissement général qu'allaient entraîner les effets d'un hiver extraordinairement rude en Europe comme aux Etats-Unis.

» Un point culminant fut atteint au mois de mai, mais la réaction fut de courte durée et la hausse reprit de plus belle à la suite notamment des très importants achats de céréales par la Russie et d'autres pays communistes.

» En fait, le commerce, habitué à voir baisser les prix, avait laissé tomber ses stocks à des niveaux fort bas et le changement provoqua un mouvement de restockage précipité dès le début du printemps, lorsque les transactions commerciales reprirent leur cours normal.

»

» On constate, par ailleurs, pour le café, le sucre, le cacao et même pour le caoutchouc, une demande élargie et parfois l'état de surabondance devenu chronique, évolue vers une certaine pénurie.

⁽¹⁾ Société d'Etudes et de Documentation économiques, industrielles et sociales.

1. Prijzen van de industriële produkten.

In de meeste sectoren zijn de prijzen van de industriële produkten gestegen, en alles wijst erop dat deze beweging zal worden voortgezet. Sedert oktober 1962 volgt het prijsverloop een vast schema. De prijsstijgingen staan in omgekeerde verhouding tot de graad van bewerking; voor de grondstoffen zijn ze groter dan voor de fabrieken.

2. Grondstoffen.

Sedert een jaar, meer bepaald sedert de Cubaanse crisis, zijn de prijzen op de grondstoffenmarkten de hoogte ingegaan. De stijging wordt weerspiegeld in de voornaamste indexcijfers :

Index	November 1962	November 1963
Financial Times	76,52	84,76
Reuter	416,6	490,4
Dow-Jones :		
beschikbaar	146,51	161,19
termijn	143,51	161,14
Moody	363,6	374,3

Om verscheidene redenen ziet het er naar uit dat de stijging gedurende de eerstvolgende maanden zal aanhouden :

- bijna alle produkten die in de industrie worden gebruikt, zoals lood, zink, tin, kwik, zilvermetaal, wol, jute, zijn in de hausse betrokken;
- de seizoenheropleving in september en oktober is zeer krachtig geweest;
- de stijging inzake landbouwprodukten is te wijten aan de slechte oogst in enkele landen die belangrijke producenten zijn. Dit is het geval met de graangewassen, de suiker, de cacao en zelfs, tot op zekere hoogte, met de koffie.

Met betrekking tot de recente evolutie in de grondstoffenprijzen wordt in het novembernummer van het Bulletin van de SEIDEIS ⁽¹⁾ het volgende gezegd : « In september van verleden jaar dreef de Cubaanse crisis de suikerprijs krachtig naar omhoog, doch niemand kon voorzien dat dit zeer bijzonder incident de voorbode zou zijn van een algemene prijsstijging ten gevolge van de uitzonderlijk gure winter in Europa en in de Verenigde Staten.

» In mei werd een hoogtepunt bereikt, maar de reactie was slechts van korte duur en de stijging werd opnieuw volop ingezet, met name ten gevolge van zeer omvangrijke aankopen van graangewassen door Rusland en andere communistische landen.

» In feite had de handel, die gewend was de prijzen te zien dalen, zijn stocks zeer laag laten komen en de ommekeer veroorzaakte een overijlde herstockeringstendens vanaf het voorjaar, toen het handelsverkeer opnieuw zijn normale gang kreeg.

»

» Verder constateert men voor koffie, suiker, cacao en zelfs voor rubber, een stijgende vraag en soms leidt de chronisch geworden toestand van grote overvloed tot een zekere schaarste.

⁽¹⁾ « Société d'Etudes et de Documentation économiques, industrielles et sociales. »

» Il ne fait guère de doute que les bas prix enregistrés ces dernières années pour de nombreux produits de base ont amené une baisse des productions, d'une part, et une hausse de la consommation, d'autre part.

» On est ainsi amené à penser que depuis le mois d'août 1962 — au moment où les indices étaient au plus bas — on est peut-être entré dans la phase ascendante d'une courbe cyclique.

» L'augmentation du pouvoir d'achat dans les pays hautement industrialisés de l'hémisphère occidental n'expliquerait que partiellement l'augmentation de la demande. Cette dernière aurait été en effet fortement relancée par la demande en hausse des consommateurs en Russie et dans les pays satellites.

» Ainsi, auraient été plus que compensées les baisses de pouvoir d'achat qu'a entraînée dans de larges régions, notamment en Afrique et en Extrême-Orient, la décolonisation suivie d'un départ massif des blancs et de leurs capitaux. »

Frêts.

Les frêts sont également orientés à la hausse. C'est ainsi que l'indice établi par la U.K. Chamber of Shipping pour les « trampfreights » est passé de 81 (1960=100) en septembre 1962 à 110,4 en septembre 1963. D'autre part, pour les mois à venir, il faut tenir compte de deux facteurs supplémentaires de hausse :

- les achats de froment par les pays de l'Est ont provoqué déjà maintenant un mouvement de hausse des frêts maritimes pour les cargaisons sèches;
- la demande accrue de charbon émanant de plusieurs pays européens tend à renchérir le taux de frêts pour le transport de ce combustible.

Les prix agricoles.

Il faut tenir compte ici de plusieurs facteurs de hausse :

- d'abord l'influence du mauvais temps des mois d'août et septembre sur certaines récoltes. C'est ainsi que pour les pommes de terre, qui sont reprises à l'index, la hausse saisonnière a commencé cette année plus tôt que d'habitude et s'annonce assez vive;
- ensuite, la répercussion qu'aura, dans les mois à venir, la mise en vigueur d'une politique agricole commune pour certains produits. On en trouve un exemple dans les conséquences possibles de la « proposition Mansholt » tendant à fixer un prix européen pour les céréales, proposition que M. Mansholt vient d'exposer à la presse. Selon ses déclarations, il en résulterait pour la Belgique un accroissement de 2 % du prix du blé et de 7 % pour le prix de l'orge. Certes, il s'agit là d'une hausse assez modeste, mais elle peut avoir à la fois une influence directe et indirecte sur les prix à la consommation (par exemple sur les prix des œufs, de la volaille et de la viande de porc tant en provenance de la production nationale que des importations).

Les coûts des services.

Dans tous les pays, le coût des services monte beaucoup plus rapidement que celui des prix agricoles et industriels (loyer, coiffeur, transports, spectacles). Les études montrent que ces augmentations sont directement en rapport avec les salaires industriels.

» Het lijkt geen twijfel dat de lage prijzen die tijdens de jongste jaren voor talrijke basisprodukten zijn genoteerd, een daling van de produktie maar ook een stijging van het verbruik met zich hebben gebracht.

» Zo komt men er toe te denken dat wij sedert augustus 1962 — toen de indexcijfers het laagst lagen — misschien in een stijgende fase van een cyclische curve zijn geraakt.

» De verhoging van de koopkracht in de sterk geïndustrialiseerde westerse landen zou de verhoogde vraag slechts ten dele kunnen verklaren. De laatste zou immers sterk beïnvloed zijn door de verhoogde vraag van de zijde van de verbruikers uit Rusland en in de satellietlanden.

» Zo zouden de verminderingen van de koopkracht — die in tal van streken, met name in Afrika en in het Verre Oosten, veroorzaakt werden door de dekolonisatie, welke met een massaal vertrek van de blanken en hun kapitalen gepaard gingen, — meer dan gecompenseerd worden. »

Vrachtlonen.

De vrachtlonen vertonen eveneens een stijgende neiging. Zo is de door de U.N. Chamber of Shipping voor de « tramp-freights » vastgestelde index, van 81 (1960=100) in september 1962 tot 110,4 in september 1963 gestegen. Anderzijds dient men voor de komende maanden rekening te houden met twee bijkomende haussefactoren :

- de aankopen van tarwe door de landen van het oostelijk blok hebben reeds thans een haussebeweging van de maritieme vrachtlonen voor droge ladingen veroorzaakt;
- de van verscheidene Europese landen uitgaande gestegen vraag naar steenkolen heeft ten gevolge dat de vrachtlonen voor het brandstofvervoer duurder worden.

De landbouwprijzen.

Hier dient rekening te worden gehouden met meer dan een haussefactor :

- eerst is daar de invloed van het slechte weder tijdens augustus en september op bepaalde oogsten. Zo is de seizoenhausse voor aardappelen, welke voor het indexcijfer in aanmerking komen, dit jaar vroeger dan anders ingezet en zij belooft vrij groot te worden;
- vervolgens is er de terugslag die het in toepassing brengen van een gemeenschappelijke landbouwpolitiek voor zekere produkten zal veroorzaken. Men vindt er een voorbeeld van in de mogelijke gevolgen van het « voorstel Mansholt », dat ernaar streeft een Europese prijs voor de graangewassen vast te stellen; voorstel dat de heer Mansholt zojuist aan de pers heeft uiteengezet. Volgens zijn verklaringen zou er voor België een vermeerdering met 2 % van de graanprijs en met 7 % van de prijs van de gerst uit voortvloeien. Het gaat hier weliswaar om een tamelijk geringe stijging, doch zij kan terzelfder tijd een rechtstreekse en onrechtstreekse invloed hebben op de verbruiksprijzen (bij voorbeeld op de prijs van de eieren, van het gevogelte en van het varkensvlees, zowel van zulkdanige produkten die voortkomen van de nationale produktie als van de invoer).

De prijs van de diensten.

In alle landen stijgt de prijs van de diensten veel sneller dan de landbouw- en nijverheidsprijzen (huishuur, kapper, vervoer, vertoningen). De studies tonen aan dat die stijgingen rechtstreeks in verhouding staan tot de lonen in de nijverheid.

Conclusion.

De 1952 à 1962, la dévalorisation annuelle de la monnaie en Belgique a été de 1,2 % contre 1,3 % aux Etats-Unis, 2,4 % aux Pays-Bas, 2,8 % au Royaume-Uni et 3,5 % en France.

Il est difficile de tenter d'expliquer l'évolution des prix belges.

Une hausse des prix relativement modérée, 2,7 %, a correspondu à l'évolution du revenu national qui a augmenté de 17,5 % de 1959 à 1962 d'après les données de la comptabilité nationale officielle de l'I.N.S.; les salaires se sont accrus pour cette période de 21,6 %. L'accroissement des coûts salariaux qui accompagnait l'augmentation des revenus, s'est situé de 1959 à 1962 dans l'industrie manufacturière à une moyenne de 18,1 % (IRESF). Il semble avoir été largement neutralisé par l'amélioration de la productivité, l'indice de productivité horaire du personnel des industries manufacturières calculé par l'Institut de Louvain est passé pendant la période étudiée de 141,1 à 154,9. Les charges salariales ont été de la sorte bien assimilées par l'industrie et la part du travail dans la croissance ininterrompue de la productivité a été considérable.

Par suite de cette évolution, la position concurrentielle de notre pays est demeurée relativement favorable. Le tableau ci-après donne les indices IRESF de disparités avec l'étranger en termes coût rémunérations par unité produite dans les industries manufacturières (1).

Années	France Frankrijk	Allem. Occidentale West-Duitsland	Pays-Bas Nederland	Royaume Uni Groot-Brittannië	Etats-Unis Verenigde-Staten	Jaren
1959	81,60	118,10	122,80	126,10	107,20	1959.
1960	84,70	124,80	119,70	127,90	108,00	1960.
1961, mars	85,30	138,80	125,10	134,40	105,50	1961, maart.
1962, mars	82,50	143,10	126,50	133,40	99,90	1962, maart.
1963, mars	84,60	144,10	130,30	130,30	95,80	1963, maart.

Evolution du salaire-coût.

Il est difficile de discerner l'incidence de l'évolution des salaires sur le régime des prix. L'examen du graphique *salaires et productivité* montré que les coûts de la main-d'œuvre par unité produite, c'est-à-dire le rapport entre l'accroissement des taux des salaires et ceux de la productivité, sont restés relativement stables.

Les tableaux repris à la précédente rubrique et relatifs à l'évolution de l'indice des prix de gros et de l'indice des prix de détail en Belgique et à l'étranger, montrent combien l'évolution des prix a été modérée par rapport à ce qui s'est produit notamment en France et en Italie. La liaison des salaires à l'index semble avoir contenu dans une certaine limite l'évolution du salaire-coût.

Mais la hausse des prix de détail a entraîné depuis juillet et entraînera par le jeu de la liaison des rémunérations à l'index, des augmentations du salaire-coût. Les prix belges évolueront dès lors dans le sens d'un alignement au sein de la C.E.E., mis à part deux pays où se dessinent des phénomènes d'allure inflatoire.

(1) Disparité :

$$\frac{\text{indice étranger} \times \text{indice change}}{\text{indice belge}}$$

Besluit.

Van 1952 tot 1962, bedroeg de jaarlijkse waardevermindering van het geld 1,2 % in België, tegen 1,3 % in de Verenigde Staten, 2,4 % in Nederland, 2,8 % in het Verenigd Koninkrijk en 3,5 % in Frankrijk.

Men kan moeilijk de evolutie van de Belgische prijzen verklaren.

Een betrekkelijk geringe stijging van de prijzen met 2,7 % viel samen met de evolutie van het nationaal inkomen, hetwelk steeg met 17,5 % van 1959 tot 1962 volgens de gegevens van de officiële nationale comptabiliteit van het N.I.S.; tijdens die periode stegen de lonen met 21,6 %. De toename van de loonkosten waarmee de stijging van de inkomsten gepaard ging, bedroeg van 1959 tot 1962 gemiddeld 18,1 % in de fabrieksnijverheid (IRESF). Bedoelde stijging schijnt in ruime mate opgevangen te zijn geweest door de verhoging van de produktiviteit. Het indexcijfer van de produktiviteit per uur van het personeel der fabrieksnijverheid, berekend door het Leuvense Instituut, is tijdens de bestudeerde periode gestegen van 141,1 tot 154,9. De loonkosten werden door de nijverheid derhalve goed verwerkt en het aandeel van de arbeid in de ononderbroken aangroei van de produktiviteit is aanzienlijk geweest.

Ingevolge deze ontwikkeling is de concurrentiepositie van ons land relatief gunstig gebleven. Onderstaande tabel vermeldt de dispariteitsindexcijfers met het buitenland, opgesteld door het IESO volgens het schema : bezoldigingskosten per voortgebrachte eenheid in de fabrieksnijverheid (1).

Ontwikkeling van de loonkosten.

Het is moeilijk de invloed van de ontwikkeling der lonen op de prijsregeling te onderscheiden. Uit de analyse van de grafiek *lonen en produktiviteit* blijkt dat de kosten voor arbeidskrachten per voortgebrachte eenheid, d.w.z. de verhouding tussen de stijging der lonen en die van de produktiviteit, relatief stabiel gebleven zijn.

De tabellen in de vorige rubriek, die betrekking hebben op de ontwikkeling van het indexcijfer van de groot- en kleinhandelsprijzen in België en in het buitenland wijzen duidelijk uit dat de evolutie der prijzen gematigd was in vergelijking met wat zich o.m. in Frankrijk en in Italië heeft voorgedaan. Het koppelen van de lonen aan het indexcijfer schijnt de ontwikkeling van de loonkosten enigszins te hebben beperkt.

Maar de stijging van de kleinhandelsprijzen heeft sedert juli verhogingen van de loonkosten tweeweggebracht, en ingevolge de koppeling van de bezoldigingen aan het indexcijfer zal zij er nog tweewegbrengen. De Belgische prijzen zullen zich richten naar de prijzen in de E.E.G.-landen — met uitzondering van twee landen, waar zich inflatieverschijnselen aftekenen.

(1) Dispariteit :

$$\frac{\text{buitenlands indexcijfer} \times \text{indexcijfer wissel}}{\text{Belgisch indexcijfer}}$$

Nous devons être attentifs à cette tendance inflatoire. L'évolution actuelle des prix est nette. Très ouverte à l'évolution économique des pays en cause, il ne serait pas impensable que notre économie en subisse les fâcheuses conséquences.

D'autre part, des revendications sociales ont été posées. Elles visent à faire bénéficier les travailleurs d'une position sociale qui tient compte des diverses mesures dont ont bénéficié les travailleurs des autres pays européens où le progrès social a été le plus important au cours des dernières années.

Comme le constate une note récente de la F.I.B. remise au Gouvernement, il semble que les coûts salaires subiront une forte pression dans un proche avenir. A ces augmentations, il faut encore ajouter l'incidence qu'auront certaines initiatives gouvernementales, plusieurs d'entre elles étant d'ailleurs décidées. La note de la F.I.B. signale à ce propos :

Nature	En % des salaires
Pensions ouvriers	0,75
Maladies professionnelles	0,25
Assurance-maladie (d'après une communication du Gouvernement)	0,50 ou 0,25

Le Gouvernement a aussi fait savoir qu'il entendait poursuivre son programme familial et démographique par une nouvelle adaptation des allocations familiales dont le coût serait de 1,5 milliard à alimenter par des cotisations. Ceci représenterait pour sa part 1 % des rémunérations.

Depuis la fin de la guerre, l'objectif fondamental de notre politique économique a été double : d'une part, réaliser le plein emploi, d'autre part, assurer grâce à une croissance régulière du P.N.B. une amélioration continue du niveau de vie de l'ensemble de notre population.

Pour assurer la poursuite de ces objectifs, il est indispensable de combattre les tendances inflationnistes.

Il nous paraît, dès lors, opportun d'attirer l'attention du Gouvernement sur les données inflationnistes potentielles de la tendance des prix et des coûts salariaux.

Au cours des douze derniers mois, les prix à la consommation ont augmenté de près de 3 %. L'élévation des rémunérations va avoir une incidence importante dans les semaines qui viennent.

Conclusion.

Jusqu'à présent, l'industrie a pu faire face à l'augmentation rapide des charges salariales et est parvenue à maintenir dans l'ensemble le niveau des prix de gros industriels. La réduction des marges bénéficiaires laisse supposer que cette stabilité des prix, obtenue en partie par l'élargissement de la production — qui a permis de répartir les frais fixes sur un plus grand nombre d'unités — ne pourra pas être maintenue intégralement dans l'avenir. La tendance haussière sera encore aggravée par le retournement sur les marchés mondiaux des matières premières et le renchérissement des produits de l'agriculture.

Wij moeten deze inflatieneiging niet over het hoofd zien. De huidige prijsontwikkeling is duidelijk. Onze economie, die heel wat afhangt van de economische ontwikkeling van de betrokken landen, zou er wel de nadelige gevolgen van kunnen ondervinden.

Aan de andere kant zijn sociale eisen gesteld. Zij beogen de werknemers een sociale stand te geven waarin rekening wordt gehouden van de verschillende maatregelen die de werknemers uit andere Europese landen, waar de sociale vooruitgang in de laatste jaren belangrijker is geweest, hebben genoten.

Zoals in een recente nota van het V.B.N. aan de Regering is gezegd, zullen, naar het schijnt, de loonkosten binnenkort aanzienlijk stijgen. Aan die verhogingen dient nog de weerslag te worden toegevoegd welke sommige initiatieven van de Regering zullen hebben — voor een paar ervan is een beslissing trouwens reeds getroffen. In dit verband komt in de nota van het V.B.N. het volgende voor :

Aard	% van het loon
Pensioenen werklieden	0,75
Beroepsziekten	0,25
Ziekteverzekering (naar een mededeling van de Regering)	0,50 of 0,25

De Regering heeft ook laten weten dat zij van zins is haar familiaal en demografisch programma voort te zetten met een nieuwe aanpassing van de kinderbijslag die 1,5 miljard zou kosten en die door bijdragen zou worden gestijfd. Dit zou op 1 % van de bezoldigingen neerkomen.

Sedert het einde van de oorlog is het hoofddoel van onze economische politiek tweeledig : enerzijds wordt gestreefd naar volledige tewerkstelling, anderzijds naar een aanhoudende verbetering van het levenspeil van de gehele bevolking door middel van een regelmatige vermeerdering van het B.N.P.

Om de voortzetting van deze doelstellingen te kunnen bewerkstelligen, is het volstrekt noodzakelijk de inflatoire tendensen tegen te gaan.

Derhalve komt het ons opportuun voor de aandacht van de Regering te vestigen op de potentiële inflatoire factoren van de prijzentendens en van de loonkosten.

Tijdens de laatste twaalf maanden zijn de prijzen aan verbruiker met bijna 3 % gestegen. De stijging van de lonen zal een belangrijke weerslag hebben tijdens de komende weken.

Besluit.

Tot nog toe heeft de industrie het hoofd kunnen bieden aan de snelle stijging van de loonlasten en zij is erin geslaagd het niveau van de industriële groothandelsprijzen in het algemeen te handhaven. De vermindering van de winstmarges laat voorzien dat deze stabiliteit van de prijzen, die ten dele verkregen werd door de uitbreiding van de productie — wat het heeft mogelijk gemaakt de vaste kosten over een groter aantal eenheden te spreiden — in de toekomst niet integraal zal kunnen worden gehandhaafd. De haussietendens zal nog worden versterkt door de ommekeer in de prijzen op de wereldmarkt van grondstoffen en het duurder worden van de landbouwprodukten.

VI. — Les tendances inflationnistes.

Le Ministre des Finances et le Ministre, Adjoint aux Finances, ont exposé en détail que le budget ordinaire de 1964 était, pour eux, en équilibre. On a dit plus haut la difficulté de se prononcer sur de pareilles prévisions. Le problème fondamental ne réside d'ailleurs pas là. C'est en effet à tort que l'on attribue communément une vertu particulière à un tel équilibre, car un budget ordinaire même équilibré peut exercer sur l'économie un effet expansionniste par le seul fait qu'il se situe à un niveau supérieur à celui de l'année antérieure.

Ceci résulte, comme on le sait, de ce que l'augmentation des dépenses de l'Etat provoque une demande additionnelle de biens de services qui ne se trouvent pas entièrement compensée par la réduction de la consommation privée dans la mesure même où les prélèvements fiscaux provoquent une diminution de l'épargne des entreprises et des particuliers et non de la consommation.

C'est donc le montant de l'impasse globale qui paraît avoir la plus grande signification dans l'état actuel de haute conjoncture; il pose, en effet, des problèmes de financement dont on ne peut négliger la portée.

Depuis près d'un an, le pays se trouve dans un état très voisin du plein-emploi, sinon en plein-emploi caractérisé. Le taux de chômage par rapport à l'ensemble de la population active — qui avait constamment été supérieur à 3 % depuis la dernière guerre (sauf une brève période en 1951 à la suite du boom coréen) — est tombé actuellement en deçà de ce chiffre. Il n'existe plus guère de poche localisée de chômage; même si tous les travailleurs, spécialement dans les Flandres, ne trouvent pas encore « une occupation à une demi-heure de chez eux », l'industrialisation y a progressé dans des proportions appréciables.

Sans doute n'y a-t-il pas actuellement d'inflation ouverte en Belgique. L'absence d'une telle situation est démontrée par trois faits :

a) La hausse des prix de détail en Belgique demeure extrêmement limitée : 2,9 % au cours des douze derniers mois, alors qu'elle a atteint 3,6 % aux Pays-Bas, 5 % en France et 7 % en Italie pendant la même période.

b) Quoique ces derniers temps, les salaires belges aient augmenté nettement plus vite que la productivité de l'industrie, la position compétitive de l'industrie belge ne s'est pas, pour autant, détériorée vis-à-vis de celle des autres pays du Marché Commun; l'accroissement du coût du travail par unité produite paraît, en effet plus élevée en France, en Allemagne, aux Pays-Bas et en Italie que dans notre pays. La position compétitive de l'Europe s'est pourtant affaiblie vis-à-vis des Etats-Unis.

c) La balance des transactions courantes de la Belgique a enregistré un léger surplus en 1962. Les chiffres du commerce extérieur pour l'année en cours suggèrent le maintien, voire une légère augmentation de ce surplus.

Il est cependant incontestable que, depuis 1961, il existe des signes d'une inflation potentielle en Belgique. En effet, le développement des disponibilités monétaires est plus rapide que la progression de l'activité économique elle-même.

VI. — Inflatoire tendensen.

De Minister van Financiën en de Minister, Adjunct voor Financiën, hebben uitvoerig uiteengezet dat de gewone begroting voor 1964 volgens hen in evenwicht is. Hierboven is gezegd dat men zich maar moeilijk over dergelijke vooruitzichten kan uitspreken. De voornaamste moeilijkheid ligt overigens elders. Immers, geheel ten onrechte kent men gewoonlijk een bijzondere verdienste aan een dergelijk evenwicht toe, want zelfs een in evenwicht zijnde gewone begroting kan in de economie een expansie-uitwerking hebben, alleen al door het feit dat zij op een hoger niveau dan die van het vorige jaar ligt.

Zoals men weet spruit dit voort uit het feit dat de vermeerdering van de uitgaven van de Staat een supplementaire vraag naar goederen en diensten ten gevolge heeft, die niet geheel gecompenseerd wordt door de vermindering van het particuliere verbruik, voor zover de belastingheffingen een vermindering van de spaarzin in de ondernemingen en van de particulieren en niet van het verbruik ten gevolge heeft.

Derhalve schijnt het bedrag van het globale tekort in de huidige stand van de hoogconjunctuur van het grootste belang te zijn; daardoor rijzen immers financieringsproblemen, waarvan het belang niet onderschat mag worden.

Sedert haast één jaar bevindt ons land zich in een toestand die dicht bij de volledige tewerkstelling staat, of althans er alle kenmerken van heeft. Het aantal werklozen ten opzichte van de gehele actieve bevolking — die sedert de laatste oorlog aanhoudend hoger dan 3 % heeft gelegen (behalve tijdens een korte periode in 1951 ten gevolge van de Koreaanse boom), — is thans beneden dat percentage gedaald. Er is nagenoeg geen werkloosheid meer die in bepaalde gebieden is gelocaliseerd; ook al vinden alle arbeiders, vooral in het Vlaamse land, nog geen « betrekking op een half uur afstand van hun woning », is de industrialisering er aanzienlijk gevorderd.

Van kennelijke inflatie kan thans in België beslist niet worden gesproken. Het bewijs daarvan wordt geleverd door drie feiten :

a) De stijging van de kleinhandelsprijzen in België blijft heel gering : 2,9 % tijdens de jongste twaalf maanden, tegenover 3,6 % in Nederland, 5 % in Frankrijk en 7 % in Italië tijdens dezelfde periode.

b) Al zijn de Belgische lonen de jongste tijd merkkelijk sneller gestegen dan de produktiviteit van de industrie, toch is de concurrentiële positie van de Belgische industrie tegenover die van de overige E.E.G.-landen daarom niet verslechterd; de stijging der arbeidskosten per geproduceerde eenheid schijnt immers groter te zijn in Frankrijk, Duitsland, Nederland en Italië dan in ons land. Niettemin is de concurrentiële positie van Europa verzwakt ten opzichte van de Verenigde Staten.

c) Op de balans der courante transacties van België is in 1962 een licht overschot geboekt. De cijfers betreffende de buitenlandse handel voor het lopende jaar wijzen op het aanhouden of zelfs een lichte verhoging van dat overschot.

Toch is het niet te loochenen dat er sinds 1961 tekenen zijn van een potentiële inflatie in België. De ontwikkeling in verband met de beschikbare geldvoorraden verloopt immers sneller dan de vooruitgang van het bedrijfsleven zelf.

Pourcentages de variation du produit national brut
et du stock monétaire.
(Moyennes annuelles.)

Procentuele wijzigingen in het Bruto Nationaal Produkt
en de geldvoorraad.
(Jaarlijkse gemiddelden.)

	Produit national brut à prix courants — <i>Bruto nationaal produkt in courante prijzen</i>	Billets Dépôts et quasi-monnaie — <i>Bankbriefjes Deposito's en geldswaardig papier</i>	
Période 1957-1960	+ 4,0	+ 4,0	Période 1957-1960.
Période 1961-juin 1963 ...	+ 5,6	+10,7	Période 1961-juni 1963.

Source : Bulletin d'Information et de Documentation de la Banque Nationale de Belgique. Septembre 1963.

Bron : Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting van de Nationale Bank van België. September 1963.

Comme on le voit, alors que, pendant les années 1957-1960, le stock monétaire, entendu au sens large, s'était développé en moyenne au même rythme que le produit national, depuis le début de 1961, il n'en va plus de même. L'augmentation du stock monétaire est devenue substantiellement plus rapide par rapport, tant à l'accroissement du produit national qu'à l'évolution des années antérieures.

Ce développement équivaut à l'augmentation des encaisses monétaires détenues par les entreprises et les particuliers. Il est probable que cette préférence accrue pour la liquidité est le résultat de la politique fiscale et qu'elle a été, aussi, influencée par la prévision d'une hausse des taux d'intérêt.

De toute manière, ces encaisses supplémentaires sont susceptibles de se transformer un jour en achats de biens et de services, créant ainsi une pression inflationniste ouverte. Ceci se pourrait d'autant plus que le stock monétaire (comprenant les liquidités quasi monétaires) représente en Belgique, en ce moment, près de 50 % du produit national annuel, alors que cette proportion est plus basse dans la plupart des autres pays (France : 35 %, Allemagne : 34 %, etc.).

Dans ces conditions et étant donné par ailleurs l'état actuel de plein-emploi, une impasse budgétaire ne peut plus se justifier comme par le passé. Nous ne nous trouvons plus dans une situation où il y a lieu de compenser par une désépargne du secteur public, un excès d'épargne privée par rapport aux investissements. Au contraire, la pression inflatoire que représente l'impasse risque de peser d'un poids très lourd sur le maintien de l'équilibre économique.

Il faut craindre en particulier que les pressions inflatoires qui résulteraient de l'impasse rendent nécessaires de prendre ailleurs des mesures restrictives, soit pour freiner un emballement éventuel des prix et des salaires, soit pour rétablir l'équilibre des transactions courantes avec l'étranger, si celui-ci venait à être compromis.

Ce n'est pas seulement la nécessité d'aligner la demande globale sur les possibilités de l'offre, mais surtout l'obligation de libérer le maximum de capitaux disponibles pour financer l'impasse, qui risque de provoquer une restriction des crédits aux entreprises et aux particuliers.

On ne peut perdre de vue, en effet, que les organismes publics de crédit interviennent comme concurrents de la

Terwijl — zoals hieruit blijkt — de geldvoorraad in zijn brede zin genomen in de jaren 1957-1960 zich gemiddeld op hetzelfde tempo ontwikkeld had als het nationaal produkt, is sedert het begin van 1961 de toestand anders geworden. De toeneming van de geldvoorraad is aanzienlijk sneller geworden vergeleken zowel met de stijging van het nationaal produkt als met de ontwikkeling in de vroegere jaren.

Deze ontwikkeling stemt overeen met de toeneming van de geldvoorraden van de bedrijven en de particulieren. Waarschijnlijk is deze voorkeur voor de liquide middelen het gevolg van het belastingsbeleid en ook van de vooruitzichten op een verhoging van de rentevoeten.

In ieder geval kunnen deze bijkomende geldvoorraden op zekere dag omgezet worden in goederen en diensten en aldus een open inflatoire druk verwekken. Dit zou des te meer mogelijk kunnen zijn daar de geldvoorraad (die geldswaardige liquide middelen bevat) in België op dit ogenblik bijna 50 % van het jaarlijks nationaal produkt vertegenwoordigt, terwijl dit percentage lager ligt in de meeste andere landen (Frankrijk : 35 %; Duitsland : 34 %, enz.).

Onder deze voorwaarden en gezien de huidige toestand van volledige tewerkstelling is een begrotingstekort niet langer gerechtvaardigd. De ontsparing van de overheidssector dient niet meer te worden ondervangen door een overvloed aan particuliere besparingen in vergelijking met de investeringen. Integendeel, de inflatoire druk die van het tekort uitgaat, dreigt zeer zwaar op de instandhouding van het economische evenwicht te wegen.

In het bijzonder moet worden gevreesd dat de inflatoire druk, veroorzaakt door het tekort, het nemen van beperkende maatregelen noodzakelijk zal maken om een gebeurlijke stijging van prijzen en lonen af te remmen of om het evenwicht in de lopende verrichtingen met het buitenland te herstellen, indien dit evenwicht op losse schroeven zou komen te staan.

Niet alleen de noodzakelijke aanpassing van de totale vraag aan het beschikbare aanbod, doch vooral de verplichting om zoveel mogelijk kapitalen vrij te maken voor de financiering van het tekort, houden het gevaar in dat de kredietverschaffing aan ondernemingen en particulieren zal worden beperkt.

Men mag inderdaad niet uit het oog verliezen dat de openbare kredietinstellingen, bij het zoeken naar financiële

Trésorerie du point de vue de la collecte de leurs moyens d'action sur le marché des capitaux : un ralentissement de leurs opérations actives permet donc de diminuer leur pression sur le marché des capitaux au bénéfice de l'Etat. En ce qui concerne les crédits bancaires, une pause dans l'octroi de moyens de financement à l'industrie aboutit à détourner au profit du Trésor l'accroissement des dépôts.

L'imposition de mesures tendant à restreindre le développement du crédit aux entreprises et aux particuliers paraît pouvoir se défendre quand on considère que, dans l'augmentation rapide du stock monétaire depuis 1961, les crédits à ce secteur ont joué un rôle plus important que par le passé. Ce fait ressort du tableau suivant :

Origine des variations du stock monétaire en Belgique.
(Moyennes annuelles en milliards de francs.)

	Variation du stock monétaire (1) <i>Verandering van de geldhoeveelheid</i>	Balance des paiements (2) <i>Betalings- balans</i>	Financement des pouvoirs publics (3) <i>Financiering van de over- heidsinstellingen</i>	Crédits aux entreprises et particuliers — <i>Kredieten ten behoeve van ondernemingen en particulieren</i>	Divers (4) <i>Diversen</i>
Période 1957-1960. — <i>Periode 1957-1960</i>	+ 9,9	+ 4,6	+ 3,4	+ 1,0	+ 0,9
Période 1961-juin 1963. — <i>Période 1961-juni 1963</i>	+28,1	+ 6,6	+ 9,1	+10,2	+ 2,2

(1) Billets, dépôts, liquidités quasi monétaires.

(2) A l'exclusion des opérations en devises des pouvoirs publics.

(3) Y compris les opérations en devises.

(4) Postes résiduels : opérations du Fonds des Rentes, monétisation de la dette, etc.

Source : Bulletin d'Information et de Documentation de la Banque Nationale de Belgique, Septembre 1963.

Alors que, pendant les années 1957-1960 la quasi-totalité de l'accroissement du stock monétaire pouvait être attribuée aux surplus de la balance des paiements et au financement monétaire des pouvoirs publics, les crédits aux entreprises et particuliers sont intervenus pour environ 36 % dans l'augmentation du stock monétaire entre le début de 1961 et la fin juin 1963.

Pour l'appréciation de ce phénomène, il faut cependant garder à l'esprit les faits suivants :

a) Vue sous l'angle d'une comparaison internationale, l'évolution depuis 1961 apparaît comme tout à fait normale. En effet, c'est l'expansion extrêmement faible des crédits aux entreprises et aux particuliers pendant la période 1957-1960, qui tranche sur l'expérience des autres pays.

b) L'expansion considérable des avances bancaires aux entreprises et aux particuliers depuis 1961, résulte de la conjonction de deux influences :

— l'augmentation des investissements industriels s'est effectuée pendant une période de pression sur les marges bénéficiaires : d'où la diminution des ressources d'auto-financement et le recours accru au financement extérieur;

moyens, op de kapitaalmarkt als concurrenten van de Schatkist optreden : een vermindering van hun verrichtingen op dit gebied maakt het dus mogelijk hun invloed op de kapitaalmarkt te verminderen ten gunste van de Staat. Op het stuk van de bankkredieten heeft een pauze in het verlenen van financieringsmiddelen aan de industrie ten gevolge dat de aangroei van de deposito's aan de Staat ten goede komt.

Het opleggen van maatregelen die ertoe strekken de uitbreiding van het krediet aan de ondernemingen en aan de particulieren te beperken kan verdedigd worden op grond van de overweging dat, in de snelle aangroei van de geldvoorraad sinds 1961, de aan die sector toegekende kredieten een grotere rol gespeeld hebben dan in het verleden. Dit feit blijkt uit de volgende tabel :

Oorzaken van de wijzigingen in de geldvoorraad in België.
(Jaarlijkse gemiddelden in miljarden frank.)

(1) Biljetten, deposito's, quasi-monetaire liquiditeiten.

(2) Exclusief de deviezenverrichtingen van de overheid.

(3) Inclusief de deviezenverrichtingen.

(4) Overblijvende posten : verrichtingen van het Rentefonds, ommunten van de schuld, enz.

Bron : Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting van de Nationale Bank van België, September 1963 (in de Franstalige uitgave).

Terwijl, tussen de jaren 1957-1960, de toename van de geldvoorraad praktisch uitsluitend kon toegeschreven worden aan het overschot van de betalingsbalans en aan de geldfinanciering van de openbare besturen, zijn de kredieten aan de ondernemingen en aan de particulieren voor ongeveer 36 % tussengekomen in de aangroei van de geldvoorraad tussen begin 1961 en einde juni 1963.

Om dit verschijnsel juist te kunnen beoordelen, dient men nochtans volgende feiten voor ogen te houden :

a) Bij internationale vergelijking komt de evolutie sedert 1961 volstrekt normaal voor. Inderdaad, de uiterst zwakke aangroei van de kredieten aan ondernemingen en particulieren tijdens de periode 1957-1960 steekt schril af tegen de ervaring van andere landen.

b) De sterke stijging van de bankvoorschotten aan ondernemingen en particulieren sedert 1961 vloeit voort uit twee samengevoegde oorzaken :

— de investeringen in de nijverheid zijn gestegen in een periode van druk op de winstmarges : daaruit volgde een daling van de beschikbare middelen voor autofinancieringen en een aanzienlijker beroep op externe financieringsmiddelen.

— l'aménagement et ensuite la suppression des coefficients de couverture ont permis aux banques de s'adapter à ces nouvelles circonstances.

Dès lors, c'est à tort que certains pourraient préconiser de faire porter des restrictions éventuelles, essentiellement sur le crédit aux entreprises. Une inflation potentielle n'est pas une raison suffisante pour mener une politique de restriction monétaire. D'autre part, on doit constater aussi que le financement monétaire des pouvoirs publics a continué à jouer un rôle fort important depuis 1961 : il a contribué pour environ 32 % à l'augmentation des disponibilités monétaires entre 1961 et juin 1963 et il n'est pas exagéré de prétendre que la contrepartie de l'inflation fiduciaire représente l'endettement extérieur de l'Etat. Il faudrait pouvoir porter également la restriction sur cette source de création de monnaie.

Bien entendu, cette proposition signifie une réduction de l'impasse, laquelle, compte tenu de l'incompressibilité de la plupart des dépenses publiques de consommation, risque de se traduire par une diminution des investissements mais du secteur public cette fois. On ne peut pourtant admettre cette politique avant d'avoir épuisé toutes les possibilités de réduction des dépenses publiques de consommation. A ce moment, une politique rationnelle doit mettre en balance l'utilité des investissements publics et privés, juger de leur efficacité comparée et déterminer des ordres de priorité. La politique qui sera alors décidée tiendra compte notamment du fait que l'expansion des crédits aux entreprises a pour contrepartie un volume d'investissements accrus et qu'en les restreignant, on risque de freiner la formation de capital des entreprises dont l'augmentation au cours des dernières années constitue le fait le plus encourageant de l'évolution économique de notre pays.

Il faut, en effet, reconnaître que les crédits des organismes bancaires et des parastatals accordés jusqu'à présent aux entreprises ne financent pas une spéculation mais procèdent beaucoup plus de la nécessité de compenser, à court terme, un rétrécissement des marges bénéficiaires qui a nettement réduit les possibilités d'auto-financement.

Ce seul motif indique déjà combien il serait regrettable qu'un freinage brutal des crédits doive être mis en place.

Il est toutefois une seconde raison de redouter pareil développement.

Il est, en effet, typique de constater l'intérêt que la Belgique présente actuellement pour les investissements étrangers. D'importants projets, représentant un volume de près de 14 milliards de francs, sont encore en cours de négociation, alors que, pour des motifs divers, nos partenaires dans la C.E.E. n'exercent plus le pouvoir d'attraction dont ils ont joui ou même, par politique nationaliste, tentent de freiner délibérément ces investissements étrangers. Au moment où une implantation en Belgique est recherchée par des industriels étrangers, ce serait une erreur de décourager ces investissements qui s'orientent dans des voies extrêmement intéressantes : il s'agit, en effet, d'investissements d'industries en forte croissance ou mettant en œuvre des techniques très élaborées. On peut penser que le maintien de ce flux d'investissements étrangers constitue un des éléments qui conditionnent l'expansion future de notre économie au taux prévu par le Bureau de Programmation économique et adopté comme programme d'action par la Nation, en même temps qu'il permet de régler certains problèmes de reconversion rendus difficiles par le déclin de l'activité charbonnière (bassins campinois, liégeois et borain).

— de l'adaptation et vervolgens de afschaffing van de dekkingscoëfficiënten hebben het de banken mogelijk gemaakt zich aan de nieuwe omstandigheden aan te passen.

Men zou er derhalve verkeerd aan doen eventuele beperkingen inzake kredietverlening aan de ondernemingen voor te stellen. Een mogelijke inflatie is geen voldoende reden om een beleid van monetaire krapte te voeren. Men moet bovendien ook vaststellen dat de financiering door de overheid een zeer belangrijke rol is blijven spelen sedert 1961 : de verhoging van de monetaire beschikbaarheden met 32 % tussen 1961 en juni 1963 vindt deels daarin haar oorzaken, en het is niet overdreven te beweren dat tegenover de fiduciaire inflatie de toenemende schuld van de Staat tegenover het buitenland staat. Ook op die vorm van geldschepping zou de bepaling moeten kunnen worden toegepast.

Wel te verstaan, betekent dit voorstel dat het tekort verminderd wordt. Het gevaar bestaat dat die vermindering, rekening houdend met de onmogelijkheid de meeste openbare verbruiksuitgaven te verminderen, tot uiting zal komen in een vermindering van de beleggingen, deze keer van de openbare sector. Men kan nochtans die politiek niet aanvaarden vooraleer alle mogelijkheden tot vermindering van de openbare verbruiksuitgaven uitgeput werden. Op dat ogenblik dient een rationele politiek het nut van de openbare en private beleggingen tegen elkaar af te wegen, te oordelen over hun vergelijkend nut en de orde van voorrang te bepalen. De politiek waartoe men dan zal besluiten moet onder meer rekening houden met het feit dat de uitbreiding van de kredieten aan de ondernemingen meer investeringen als tegenwicht heeft, en dat men, door ze te beperken, gevaar loopt de vorming van ondernemerskapitalen, waarvan de toename tijdens de laatste jaren het meest bemoedigend feit is van de economische evolutie van ons land, te remmen.

Men dient inderdaad te erkennen dat de kredieten die de banken en de parastatale organismen tot nu toe aan de ondernemingen hebben toegekend niet de speculatie financieren maar meer voortvloeien uit de noodzakelijkheid op korte termijn een inkrimping van de winstmarges te compenseren, die de mogelijkheden tot autofinanciering sterk verminderd heeft.

Dit motief alleen reeds toont aan hoezeer het betreurenswaardig zou zijn te moeten overgaan tot een plotse afremming van de kredieten.

Er is nochtans een tweede reden om bevreemd te zijn voor zulk een ontwikkeling.

Het valt inderdaad op hoezeer België thans belang oplevert voor de buitenlandse investeerders. Over belangrijke onderwerpen, die een volume van circa 14 miljard frank tegenwoordig, wordt thans nog onderhandeld, terwijl onze partnerlanden van de E.E.G., wegens allerlei motieven, niet meer de aantrekkingskracht hebben die zij genoten of zelfs, door een nationalistische politiek, deze buitenlandse investeringen met opzet trachten te remmen. Op een ogenblik dat door buitenlandse nijveraars gezocht wordt naar een bedrijfsvestiging in België, ware het verkeerd die investeringen te ontmoedigen die uiterst belangwekkende richtingen inslaan : het geldt inderdaad investeringen in verband met nijverheden die een hoge ontwikkeling ondervinden of een zeer uitgewerkte techniek aanwenden. Er mag worden aangenomen dat deze toevloed van buitenlandse investeerders een van de elementen is die de toekomstige expansie van ons land bewerkstelligen volgens het door het Bureau voor Economische Programmatie bepaald groeitempo en door de Natie aanvaard als actieprogramma, terzelfder tijd als het mogelijk maakt sommige, ingevolge het verval van de steenkolenindustrie (Kempische en Luikse steenkolenbekkens als ook de Borinage) bemoeilijkte reconversieproblemen te regelen.

Dans une perspective à long terme, les restrictions monétaires frappant les investissements nuisent à la position compétitive de l'économie belge, freinent l'expansion des capacités de production et exposent de ce fait le pays au danger d'inflation qu'elles entendaient combattre à court terme. C'est essentiellement dans cette perspective que se place le problème de l'impasse dont le financement ne peut être assuré, dans les conditions actuelles, qu'au détriment en tout premier lieu de l'investissement.

Etant donné l'évolution de la hausse des taux d'intérêt qui se dessine dans les pays qui nous entourent, il était souhaitable que notre système de crédit connaisse une certaine adaptation à cette situation. La dernière hausse du taux de l'escompte de la Banque Nationale de Belgique, et les réadaptations qui l'ont suivie (taux des bons de caisse des organismes paraétatiques de crédit, conditions appliquées par ces organismes pour l'octroi de crédits d'investissement) sont donc en soi justifiées.

VII. — La Belgique dans la C.E.E.

L'examen des problèmes dont il vient d'être question, entraîne la conclusion évidente qu'au fur et à mesure que notre pays s'intègre dans le Marché Commun, il conviendrait que s'affirme une politique conjoncturelle plus résolument européenne.

Nous ne sommes pas de taille à lutter seuls contre une inflation en partie importée de l'étranger. Peu nombreux sont, aujourd'hui, ceux qui préconisent une réévaluation du franc belge, qui aurait été, en d'autres temps, un des moyens classiques de lutter contre une surchauffe d'origine étrangère de notre activité. C'est dans une politique financière, monétaire et économique européenne que se trouve un moyen beaucoup plus efficace de se prémunir, à moindres frais, contre le risque de l'inflation.

Notre position d'« économie dominée » qui résulte de l'exiguïté du marché national mais, aussi, la solidarité vis-à-vis de pays partenaires qui nous livrent d'année en année une part grandissante de notre consommation globale (et dont, par conséquent, l'évolution des niveaux de prix nous concerne toujours davantage) sont des raisons suffisantes d'insister pour que pareille politique soit menée sans désespérer.

A cet égard, le Gouvernement belge devrait appuyer les mesures proposées par la C.E.E. dans son programme d'action, notamment le renforcement de la coopération économique et financière au sein du Comité monétaire, la création d'un Comité consultatif des gouverneurs de banque centrale, la constitution d'un Comité des politiques budgétaires réunissant les Ministres des Finances, enfin la mise sur pied d'un Comité de politique économique à moyen terme où l'on coordonnerait les programmes nationaux d'expansion.

C'est que les conséquences d'une coordination insuffisante sont clairement marquées par les quelques exemples suivants :

N'assiste-t-on pas à cette situation curieuse où chacun des Ministres des Finances s'emploie à attirer à lui des capitaux étrangers, en leur consentant un régime fiscal privilégié par rapport à celui qu'il accorde à ses propres nationaux ? Ainsi, des capitaux belges prennent le chemin de

In het raam van een perspectief op lange termijn benadelen de op de investeringen slaande monetaire beperkingen de concurrentiële positie van het Belgisch bedrijfsleven; zij remmen tevens de ontwikkeling van de produktiemogelijkheden en stellen daardoor het land bloot aan het gevaar voor inflatie, hetwelk zij op korte termijn wilden bestrijden. Het is hoofdzakelijk in dit perspectief dat zich het probleem vertoont van het tekort waarvan de financiering, in de thans geldende omstandigheden, in de allereerste plaats slechts ten nadele van de investering kan verzekerd worden.

Gelet op de evolutie in de stijging van de rentevoet die zich in de ons omringende landen aftekent, was het wenselijk dat ons stelsel van kredietverlening enigszins aan deze toestand werd aangepast. De laatste verhoging van de discontovoet van de Nationale Bank van België en de nieuwe aanpassingen die achteraf hebben plaatsgevonden (rentevoet van de kasbons der parastatale kredietinstellingen, voorwaarden tegen welke door deze instellingen investeringskredieten worden verleend), zijn dus op zichzelf verantwoord.

VII. — België in de E.E.G.

Het onderzoek van de hiervoren behandelde problemen leidt noodzakelijk tot het besluit dat, naarmate de integratie van ons land in de Gemeenschappelijke Markt zich voltrekt, beslist de weg dient te worden opgegaan van een meer beslist Europees gericht conjunctuurbeleid.

Wij zijn niet bij machte om alleen de strijd te voeren tegen een inflatie die gedeeltelijk van het buitenland komt. Er zijn thans maar weinig voorstanders van revaluatie van de Belgische frank, wat vroeger een klassiek middel zou zijn geweest om het opjagen van ons bedrijfsleven onder buitenlandse invloed tegen te gaan. Een Europees beleid op het gebied van financiën, valuta en economie doet een veel doeltreffender middel aan de hand om zich met minder kosten tegen het inflatiegevaar te beschermen.

Het feit, dat wij ingevolge de beperktheid van de nationale markt een positie van « beheerste economie » innemen, alsmede de solidariteit tegenover partners die ons van jaar tot jaar een steeds toenemend deel van ons globale verbruik leveren (en bij wie de evolutie van het prijsniveau ons bijgevolg steeds meer aanbelangt) zijn voldoende redenen om erop aan te dringen dat onverwijld een dergelijk beleid wordt gevoerd.

In dit verband is het wenselijk dat de Belgische Regering haar steun verleent aan de maatregelen welke de E.E.G. in haar actieprogram voorstelt, met name een hechtere economische en financiële samenwerking in het Monetair Comité, instelling van een commissie van advies van de gouverneurs van centrale bank, oprichting van een Commissie voor budgettair beleid, waarin de Ministers van Financiën zitting hebben, en ten slotte de instelling van een Commissie voor economisch beleid op half lange termijn, waarin de nationale expansieprogramma's zouden gecoördineerd worden.

De gevolgen van een onvoldoende coördinatie worden door de volgende voorbeelden sterk in het licht gesteld :

Is het niet vreemd te moeten vaststellen dat ieder van beide Ministers van Financiën er zich op toelegt vreemde kapitalen aan te trekken, door hen een gunstregeling inzake belastingen toe te staan in vergelijking met wat aan onze landgenoten wordt verleend. Zo komt het dat Belgische

l'étranger, attirés par les rendements nominaux élevés offerts sur certains marchés voisins. Au même moment, des capitaux d'autres pays viennent se placer chez nous, pour fuir les prélèvements fiscaux sur les intérêts et dividendes auxquels ils seraient soumis chez eux. Une compensation entre les entrées et les sorties de capitaux se réalise pourtant, dont témoignent et la stabilité de notre monnaie sur le marché libre des changes, et les statistiques de la balance des paiements. Mais si les inconvénients de la situation en sont masqués, il n'en reste pas moins vrai que l'évasion fiscale est encouragée au détriment de l'état de la Trésorerie de chacun des pays intéressés.

L'organisation systématique de l'évasion fiscale par un des petits pays de la Communauté au détriment des autres constitue une autre anomalie sur laquelle les Ministres des Finances des Six pourraient utilement se pencher. Car l'inconvénient de cette situation se renforce à mesure que s'affirme la tendance à la libération des mouvements de capitaux entre les pays de la C.E.E.

Certes dans ce Marché Commun, nous occupons actuellement une position enviable.

Le dernier rapport paru de la Commission de la Communauté Economique Européenne, consacré à l'exposé de la situation économique de la Communauté, est extrêmement élogieux en ce qui concerne la Belgique. Il y est notamment fait état de la vigoureuse reprise de l'activité économique depuis la fin de l'hiver dernier, de l'accroissement spectaculaire de nos exportations, de la nette tendance à l'expansion de l'offre de produits belges.

Mais, tout en notant l'évolution ordonnée des prix et l'existence du plein-emploi, le rapport de la Commission nous met en garde contre un danger de déséquilibre qui pourrait résulter d'un arrêt dans la poursuite de l'assainissement des finances publiques.

« Il apparaît cependant indiqué que les finances publiques contribuent dans une plus grande mesure au maintien de la stabilité financière. Une nouvelle augmentation du déficit et son financement partiel par la création de monnaie — l'emprunt de devises à l'étranger et leur cession contre francs belges à la Banque nationale n'est en effet, rien d'autre, du point de vue de la liquidité intérieure — pourraient, compte tenu de la situation de plein-emploi, faire courir le danger de pressions excessives sur le niveau des prix. D'une part, la reprise de la politique d'assainissement du budget de l'Etat pourra permettre d'éviter en 1964 le retour de tensions analogues à celles que le pays a connues temporairement pendant le premier semestre de 1963. D'autre part, elle pourra contribuer à rendre à la politique monétaire et à la politique du crédit une efficacité que l'endettement de l'Etat à l'égard de l'étranger a singulièrement réduite. »

Votes.

Les articles du budget des Voies et Moyens ainsi que l'ensemble ont été adoptés par 17 voix contre 1.

Les articles des budgets de la Dette publique et des Non-valeurs et des Remboursements ainsi que l'ensemble ont été adoptés par 17 voix contre 1.

Le présent rapport a été adopté à l'unanimité.

kapitalen, aangetrokken door de hoge nominale interest, welke door de markt van sommige buurlanden wordt aangeboden, naar het buitenland trekken. Tegelijkertijd vestigen vreemde kapitalen zich bij ons, om te ontsnappen aan de belastingheffingen op interesten en dividenden, waaraan zij in hun eigen land zouden zijn onderworpen. In- en uitgaande kapitalen worden nochtans gecompenseerd. Getuige daarvan de stabiliteit van onze munt op de vrije wisselmarkt en de statistieken van de betalingsbalans. Al worden de nadelen van de toestand er door verdoezeld, toch blijft het een feit dat dit de belastingontwijking aanmoedigt ten nadele van de Schatkist van elk der betrokken landen.

De systematische organisatie van de belastingontwijking door een der kleine landen van de Gemeenschap ten nadele van de andere is verder een ongerijmdheid, die door de Ministers van Financiën van de Zes met goed gevolg zou kunnen worden bestudeerd. De nadelen van deze toestand worden immers groter naargelang de tendens tot liberalisatie van het kapitaalverkeer tussen de landen van de E.E.G. veld wint.

Ongetwijfeld nemen wij thans in deze Gemeenschappelijke Markt een benijdenswaardige plaats in.

Het laatste gepubliceerde Rapport van de Commissie van de Europese Economische Gemeenschap, dat gewijd is aan de economische toestand in de Gemeenschap, laat zich zeer lovend ten aanzien van België uit. Er wordt daarin met name gewezen op de krachtige hervatting van de economische bedrijvigheid na het einde van de jongste winter, op de spectaculaire vermeerdering van onze uitvoer en op de duidelijke expansie van het aanbod inzake Belgische produkten.

Ondanks het geordende prijsverloop en de volledige tewerkstelling, stelt het Rapport van de Commissie ons evenwel op onze hoede voor het gevaar van een verstoord evenwicht, dat zou kunnen ontstaan indien wij niet verder ijveren voor de sanering van de openbare financiën :

« Het ware evenwel gewenst dat de openbare financiën een grotere bijdrage leveren tot de instandhouding van de financiële stabiliteit. Een nieuwe stijging van het tekort en de financiering van een deel van dit tekort door middel van geldschepping — uit een oogpunt van intern monetair beleid is het opnemen van kredieten in buitenlandse valuta en het doorgeven daarvan in Belgische frank aan de nationale bank niets anders dan geldschepping — kan bij de intussen bereikte volledige werkgelegenheid gemakkelijk bepaalde gevaren voor inflatie oproepen. Door de wederinvoering van het beleid tot sanering van de overheidshuishouding zou men enerzijds kunnen vermijden dat in 1964 dezelfde spanningen optreden als in de eerste helft van 1963 soms het geval was, terwijl anderzijds de doeltreffendheid zou kunnen worden verhoogd van het geld- en kredietbeleid welke door de toeneming van de buitenlandse overheidsschuld zeer sterk is afgenomen. »

Stemmingen.

De artikelen van de Rijksmiddelenbegroting en het ontwerp in zijn geheel verder aangenomen met 17 stemmen tegen 1.

De artikelen van de Rijksschuldbegroting en van de begroting der Kwade Posten en Terugbetalingen alsmede het geheel van die ontwerpen verder met 17 stemmen tegen 1 aangenomen.

Dit verslag werd eenparig aangenomen.

Toutefois, comme la deuxième partie de ce rapport reflète des réflexions personnelles du rapporteur sur certaines remarques émises lors de la discussion des budgets en Commission ainsi qu'une étude personnelle, l'approbation de la Commission ne comporte cependant pas l'accord des commissaires sur toutes les considérations contenues dans cette deuxième partie du rapport.

La Commission et le Gouvernement intéressés par cette étude, tiennent à en remercier et à en féliciter très vivement le rapporteur.

Le Rapporteur,
R. SCHEYVEN.

Le Président,
J.-J. MERLOT.

Daar het tweede deel van het verslag alsmede een persoonlijke studie echter de weergave is van persoonlijke overwegingen van de verslaggever over sommige opmerkingen welke tijdens de bespreking van de begroting in de Commissie zijn gemaakt, betekent de goedkeuring van de Commissie echter niet dat zij instemt met al de in dit tweede deel van het verslag voorkomende beschouwingen.

De Commissie die deze studie met veel belangstelling heeft gelezen staat erop de verslaggever te danken en hartelijk geluk te wensen.

De Verslaggever,
R. SCHEYVEN.

De Voorzitter,
J.-J. MERLOT.
